

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Özel Eğitim Bilim Dalı

Doktora Tezi

**ZİHİN YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN İŞ BAŞI
EĞİTİM PROGRAMININ MESLEKİ BECERİLERİN EDİNİMİ ÜZERİNE
ETKİLİLİĞİ**

Hilmi ÜNAL

ORCID: 0000-0002-0904-4072

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Yahya ÇIKILI

ORCID: 0000-0002-1144-9095

Konya – 2024

TEŞEKKÜR

Beşikten mezara kadar ilim öğreniniz sözünü düstur edinmiş ve hayatının her safhasını hemen hemen bu doğrultuda yaşamış biri olarak yapmış olduğum doktora eğitimimde, hiçbir zaman vaktini esirgmeden kıymetli bilgi ve tecrübelerini bizlere aktaran; çok samimi, özel sohbetleriyle yol gösteren, değerli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Yahya ÇIKILI'ya teşekkür ederim. Kıymetli büyüğümüz, Özel Eğitim Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Hakan SARI hocama ve desteklerini hiçbir zaman bizden esirgemeyen bölümümüzün çok değerli hocalarının her birine saygı ve şükranlarımı sunarım.

Tez izleme sürecinde bana destek olan Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ hocama ve bana ikinci danışmanım gibi zaman ayıran, yol gösteren Doç. Dr. Zehra ATBAŞI hocama; tez jürimde bulunan, kıymetli fikirlerini benimle paylaşan değerli hocalarım Prof. Dr. Salih ÇAKMAK ve Doç. Dr. Tamer KARAKOÇ'a teşekkür ederim. Doktora eğitimimde beraber yola çıktığımız, bu vesile ile samimi dostluklar kurduğumuz doktora yol arkadaşlarımın hepsine ayrı ayrı teşekkür ederim. Uygulama aşamasında benimle beraber çalışan öğrencilerime, usta öğretilere, bana destek olan öğretmen arkadaşlarıma ve işletme sahiplerine teşekkür ediyorum.

Bu uzun süreçte kıymetli vakitlerinden aldığım değerli eşim Yasemin ÜNAL ve çocuklarım Gülfidan Azra, Hümeysra Zeynep ve Alihan Arif ÜNAL'a çok çok teşekkür ediyor; selam ve sevgilerimi gönderiyorum. En özel teşekkürlerimi de hayatımın her aşamasında maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan anneme ve babama sunuyorum.

Hilmi ÜNAL

2024

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vi
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.2.1. Öğretim Sonu Etkililik Amaçları.....	4
1.2.2. Etkililik İzleme Amaçları	4
1.2.3. Genelleme Amacı	5
1.2.4. Sosyal Geçerlilik Amaçları.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar.....	7
2. ALANYAZIN	8
2.1. Zihin Yetersizliği Olan Bireyler ve Eğitimi.....	8
2.2. Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitim Ortamları.....	10
2.3. Zihin Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Programları.....	14
2.4. Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin Mesleki Eğitimi	17
2.5. Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin İş Başı Eğitimi	18
2.6. Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin İstihdamı	21
2.7. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar	23
2.7.1. Mesleki Beceri Öğretimi İle İlgili Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar	23
2.7.2. Mesleki Beceri Öğretimi İle İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar.....	27
2.7.3. İş Başı Eğitimi ile İlgili Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar.....	31
2.7.4. İş Başı Eğitimi ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar.....	34
3. YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli.....	38
3.1.1. Araştırmada denekler arası çoklu yoklama deseninin uygulanması.....	39
3.2. Araştırmanın Değişkenleri	41
3.3. Araştırmada İç Geçerliliğin Sağlanması	42
3.4. Araştırmada Dış Geçerliliğin Sağlanması	42

3.5.	Katılımcıların Özellikleri ve Katılımcıların Seçimi.....	43
3.5.1.	Katılımcılarda aranan önkoşul özellikler.....	43
3.5.2.	Katılımcıların seçimi	43
3.5.3.	Katılımcıların özellikleri.....	45
3.5.4.	Katılımcı sözleşmesi.....	48
3.6.	Çalışılacak becerinin seçilmesi	48
3.7.	İşbaşı Eğitim Programı ve Geliştirilmesi	49
3.8.	Araştırmacı.....	50
3.9.	Ortam	50
3.10.	Araç ve Gereçler.....	51
3.11.	Veri Toplama Araçları	54
3.11.1.	Beceri analiz basamaklandırma formu.....	54
3.11.2.	Dolap monteleme becerisi ölçüt bağımlı ölçü aracı.....	54
3.11.3.	Performans alımı uygulama süreci kayıt formu.....	54
3.11.4.	Öğretim öncesi hazırlık uygulama süreci veri kayıt formu	55
3.11.5.	Eşzamanlı ipucu ile öğretim uygulama süreci kayıt formu	55
3.11.6.	Mobilya monteleme işi önkoşul beceriler ölçme formu	55
3.11.7.	Usta öğretici eğitim oturumları uygulama güvenilirliği kayıt formu.....	56
3.11.8.	Gözlemciler arası güvenilirlik kayıt formu	56
3.11.9.	İş başı eğitim programı sosyal geçerlik formları	56
3.12.	Ön Uygulama	57
3.13.	Deney Süreci	58
3.13.1.	Video model ile beceri analizi yapma öğretimi deney süreci	59
3.13.2.	Video model ile performans alımı yapma öğretimi deney süreci	62
3.13.3.	Video model ile öğretime hazırlık yapma öğretimi deney süreci.....	65
3.13.4.	Video model ile eşzamanlı ipucuyla öğretim yapma öğretimi deney süreci.....	68
3.13.5.	Zihin yetersizliği olan bireylere eş zamanlı ipucuyla dolap monteleme becerisi öğretimi deney süreci.....	70
3.14.	Verilerin Analizi.....	76
3.15.	Uygulama Güvenirliği Verilerinin Analizi	77
3.16.	Gözlemciler Arası Güvenirlik Verilerinin Analizi.....	78
3.17.	Sosyal Geçerlik Verilerinin Analizi	79
4.	BULGULAR	81
4.1.	Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı'na Katılan Usta Öğreticilerin Program Basamaklarını Gerçekleştirme Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	81
4.1.1.	Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve izleme süreçlerinde beceri analizi hazırlama basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar	81
4.1.2.	Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve	

izleme süreçlerinde performans alımı yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar	85
4.1.3. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğretmenlerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve izleme süreçlerinde öğretime hazırlık yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar.....	89
4.1.4. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğretmenlerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve izleme süreçlerinde eşzamanlı ipucu ile öğretim yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar	93
4.2. Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı'na Katılan ZY Olan Bireylerin Mesleki Beceri Basamaklarını Başlama Düzeyi, Yoklama, Öğretim Süreci, İzleme ve Genelleme Süreçlerinde Gerçekleştirme Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	97
4.2.1. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan ZY olan bireylerin uygulama sonucunda dolap monteleme basamaklarını edinim düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar	99
4.2.2. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan ZY olan bireylerin uygulama sonucunda dolap monteleme basamaklarının süreklilik düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar	100
4.2.3. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan ZY olan bireylerin uygulama sonucunda dolap monteleme basamaklarını genelleme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar.....	101
4.3. Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı Uygulamalarına Yönelik Sosyal Geçerlik Bulguları	102
4.3.1. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğretmenlere yönelik sosyal geçerlik bulguları	102
4.3.2. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan ZY olan bireylere yönelik sosyal geçerlik bulguları.....	104
5. TARTIŞMA, SONUÇ, ÖNERİLER	107
5.1. Tartışma	107
5.2. Sonuç.....	117
5.3. Öneriler	118
5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	118
5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	118
KAYNAKLAR.....	119
EKLER.....	129

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Zihin Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Hazırlanan İş Başı Eğitim Programının Mesleki Becerilerin Edinimi Üzerine Etkililiği başlıklı tez çalışmamın toplam **117** sayfalık kısmına ilişkin, 26/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%10** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%20) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

27/06/2024

Hilmi ÜNAL

Dr. Öğr. Üyesi Yahya ÇIKILI

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

27/06/2024

Hilmi ÜNAL

Kısaltmalar

AAIDD	: Amerikan Zihin ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
İEP	: İş Başı Eğitim Programı
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ÖGOB	: Özel Gereksinimi Olan Birey
ZY	: Zihin Yetersizliği
ZYOBMBÖİBEP	: Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Özel Eğitim Anabilim Dalı
Özel Eğitim Bilim Dalı
Doktora Tezi

ZİHİN YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN İŞ BAŞI EĞİTİM PROGRAMININ MESLEKİ BECERİLERİN EDİNİMİ ÜZERİNE ETKİLİLİĞİ

Hilmi ÜNAL

Bu araştırmada “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı”nın araştırmaya katılan usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile öğretim oturumu basamaklarını gerçekleştirmelerine ve araştırmaya katılan zihin yetersizlikten etkilenmiş bireylerin dolap monteleme becerilerini eş zamanlı ipucu yöntemiyle edinmelerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada tek denekli desenlerden “denekler arası çoklu yoklama deseni” kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları aynı mobilya işletmesinde çalışan 24-31 yaşlarında üç erkek usta öğretici ile özel eğitim meslek okuluna devam eden 16-18 yaşlarında üç zihin yetersizliği olan erkek öğrencidir. Araştırmanın uygulama ortamı olarak, Konya ilinde bulunan özel bir mobilya işletmesi kullanılmıştır. Araştırmada dolap monteleme becerisi çalışılmıştır. Deney süreci iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada araştırmacı işbaşı eğitim programının bölümlerinden birinci bölümünü usta öğretmenlerle grup olarak diğer dört bölümü yine usta öğretmenlerle bireysel olarak fabrika içinde belirlenen ortamda uygulamıştır. İkinci aşamada ise usta öğretmenler öğrencilere eşzamanlı ipucu yöntemiyle dolap monteleme becerisinin öğretimi yapmışlardır. Araştırma sonunda veriler grafiksel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerle, “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı”nın, usta öğretmenlerin eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını kazanmalarına ve sürdürmelerine; öğrencilerin dolap monteleme beceri basamaklarını kazanmalarına, sürdürmelerine ve genellemelerine yol açtığı belirlenmiştir. Bu araştırmada, hazırlanan uygulama planının araştırmacı tarafından doğru şekilde uygulanıp uygulanmadığını belirlemek üzere uygulama güvenilirliği verileri, ayrıca, hedef davranışın gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek için iki gözlemci tarafından birbirinden bağımsız olarak gözlemciler arası güvenilirlik verileri toplanmıştır. Uygulama güvenilirliği verileri ve gözlemciler arası güvenilirlik verileri yüksek oranda bulunmuştur. Bu araştırmada iş başı eğitim programı'nın usta öğretmenlerde ve öğrencilerdeki etkisini belirlemek için sosyal geçerlik verileri araştırmanın tamamlanmasından bir hafta sonra katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Araştırma sonunda ortaya çıkan sosyal geçerlik bulgularında araştırmanın sosyal geçerliliğinin yüksek olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eşzamanlı İpucuyla Öğretim, Meslek, Mesleki Eğitim, İş Başı Eğitimi, Zihin Yetersizliği Olan Birey

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Special Education
Special Education Program
Doctoral Thesis

THE EFFECTIVENESS OF THE ON-THE-JOB TRAINING PROGRAM PREPARED FOR STUDENTS WITH MENTAL DISABILITY ON THE ACQUISITION OF VOCATIONAL SKILLS

Hilmi ÜNAL

In this study, the effect of the "On-the-Job Training Program in Teaching Vocational Skills to Individuals with Intellectual Disabilities" on the master trainers participating in the study to perform the steps of the teaching session with simultaneous prompting and the effect of the individuals affected by intellectual disabilities participating in the study to acquire cabinet assembly skills with simultaneous prompting method was examined. Translated with DeepL.com (free version). In the study, "multiple probe between subjects design", one of the single-subject designs, was used. The participants of the study were three male master trainers aged 24-31 working in the same furniture company and three male students with intellectual disabilities aged 16-18 attending a special education vocational school. A private furniture company in Konya province was used as the application environment of the research. In the research, cabinet assembly skill was studied. The experiment process was carried out in two stages. In the first stage, the researcher implemented the first part of the on-the-job training program as a group with master trainers and the other four parts individually with master trainers in the environment determined in the factory. In the second stage, the master trainers taught the students the cabinet assembly skill with the simultaneous prompting method. At the end of the research, the data were analyzed graphically. With the data obtained, it was determined that the "On-the-Job Training Program in Teaching Vocational Skills to Individuals with Intellectual Disabilities" led master trainers to acquire and maintain the steps of teaching skills with simultaneous prompting, and students to acquire, maintain and generalize the steps of cabinet assembly skills. In this study, implementation reliability data were collected to determine whether the implementation plan was implemented correctly by the researcher, and inter-observer reliability data were collected independently by two observers to determine whether the target behavior was realized. Implementation reliability data and inter-observer reliability data were found to be high. In this study, social validity data were collected one week after the completion of the research by conducting face-to-face interviews with the participants to determine the effect of the on-the-job training program on master trainers and students. The social validity findings at the end of the research show that the social validity of the research is high.

Keywords: Simultaneous Prompt Instruction, Vocation, Vocational Education, On-the-Job Training, Individual with Intellectual Disabilities

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu kısmında problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Eğitsel değerlendirmesi ve tanınması yapıldıktan sonra özel eğitime ihtiyacı olduğuna karar verilen bireyler için özel eğitim değerlendirme kurulu raporu düzenlenir ve uygun eğitim ortamına yerleştirilirler (MEB, 2018). Zihin yetersizliği (ZY) olan bireyler meslek liseleri, özel eğitim sınıfları, özel eğitim meslek okulları ya da özel eğitim uygulama okullarında eğitimlerine devam ederek mesleğe hazırlanırlar. ZY olan bireylerin eğitimlerinde nihai amaç topluma tam katılımlarının sağlanmasıdır. Tam katılım durumları, başkalarına bağımlı olmadan hayatlarını sürdürebilmeleri, toplumla bütünleşmeleri ve bağımsız olarak hayatta var olabilmeleridir (Cavkaytar, 2000a). Yetersizliği olan bireylerin bağımsız olarak hayatta var olabilmeleri için başkalarına ihtiyaç duymadan hayatlarını devam ettirebilmelerini sağlayan bağımsız yaşam becerilerine sahip olmaları gerekmektedir.

ZY'ne sahip olan bireylerin yaşamlarını devam ettirirken bağımsız yaşam becerilerinde yer alan özbakım, sosyal, iletişim ve akademik beceriler gibi becerilerle beraber iş becerilerine de ihtiyaçları olduğu ifade edilmektedir (Yıkıncı, 1999). Bu bireylerin eğitiminde akademik becerileri kazanmalarının yanında iş ve meslekler hakkında bilgi ve becerilere sahip olmaları, kazandığı bilgi ve beceri ile de düzenli para kazanacakları bir işe sahip olmaları, ekonomik açıdan bağımsız yaşayabilmeleri için önemli olan bir gerekliliktir (Topsakal, 2004). Bu nedenle, ZY olan bireylere onların hayata hazırlanmaları ve gelecekte bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için eğitim öğretim yaşantıları esnasında diğer bilgi ve becerilerle beraber iş meslek becerilerini de kazandırmak amaçlanmaktadır.

İş ve mesleki eğitiminin amaçlarından biri de istihdamdır. Özel gereksinimi olan bireyler (ÖGOB)'in mesleki eğitim süreçlerinde bu bireylerin ilgileri ve yeteneklerine uyan iş/meslek seçimine yönlendirilmeleri, mesleklere uygun bilgilerin ve becerilerin kazandırılması gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013a). Ancak bu bireyler için uygulanmakta olan mesleki eğitim programları ve modüllerinin meslek kazanmak için gereken daha temel seviyelerdeki becerileri içerdiği, genelleme yapmalarını sağlayacak becerilerin olmadığı görülmektedir (Güneş-Özler, 2019). Özel eğitim meslek okulunda eğitim

almakta olan ZY'ne sahip bireylerin ebeveynleri, çocuklarının mesleki becerilere ya da iş becerilerine sahip olmadıklarını; bazıları ise çocuklarının bir iş ve meslek için gereken işlerden çok, getir-götür işlerini, fotokopi çekme, basit bilgisayar işleri, çay servisi, temizlik işleri gibi becerileri yapabildiklerini belirtmektedirler (Gündoğdu, 2010). Mesleki eğitim yapılan eğitim kurumlarında bulunan atölye ortamlarının meslek öğretimine uygun olmaması, atölye öğretmenlerinin ZY olan bireylerin eğitimleriyle ilgili bilgilerinin ve yeterliklerinin az olması, meslek edindirmenin önündeki sorunlar arasında bulunmaktadır (Avrupa Parlamentosu, 2013). Ayrıca ZY olan bireylerin stajlarını genel olarak meslek eğitime devam ettiği okullarda yapmaları, mesleki becerilerini iş ortamında değil de okul ortamında öğrenmeye çalışmaları ve işletmelerin staj için bu bireyleri kabul etmek istememeleri de diğer sorunlardan bazılarıdır (Güneş-Özler, 2019).

ZY olan bireylerin yaşadıkları en önemli problemlerden birisi de iş yaşamına ve ortaöğretimi tamamladıktan sonra toplumsal hayata bağımsız olarak başlarken engellerle karşılaşmalarıdır (E. Powers vd., 2001). ZY olan bireyler işgücüne katıldıklarında, düşük oranda istihdam edilirler, düşük ücret alırlar, sınırlı kariyer gelişimi yaşarlar ve üretim kapasiteleriyle ilgili belirsizlik nedeniyle ayrımcılığa uğrama olasılıkları daha yüksektir (Jones vd., 2014) Nitekim “İşgücü Piyasasının Özürlüler Açısından Analizi” çalışmasında ÖGOB’lerin istihdam edilirken işverenlerin hangi özel gereksinim gruplarını tercih edip hangilerini tercih etmediklerine bakıldığında, ruhsal duygusal özel gereksinimi olan bireylerden sonra az tercih edilen grubun ZY olan bireyler olduğu görülmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı [ASHB], 2011).

ÖGOB yasal temeller gereği eğitimin tüm kademelerinden faydalanmaktadırlar. Bu doğrultuda iş ve mesleki eğitim, işe yönlendirme, işe yerleştirme ve izleme konuları gibi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) aracılığıyla yürütülen çalışmalar, 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında düzenlenmekte ve uygulanmaktadır (Özbey ve Diken, 2010). Bu mevzuat kapsamında 515 özel eğitim meslek lisesinde 14193 yetersizliği olan öğrenci eğitim görmektedir (MEB, 2023). Ancak yetersizliği olan bireylerin istihdam oranları hâlâ %3’ün altında kalmaktadır (Avrupa Parlamentosu, 2018)

ÖGOB’lerin işe yerleşmelerinde ve istihdamda sürekliliğin sağlanmasında doğru yönlendirmeler ve rehberlik hizmetleri önemli olmakta ve bu konularda sistemli çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Özbey, 2018b). İstihdamın sağlanması ve artırılması, işsizlerin

mesleki özelliklerinin geliştirilmesi, işsizliğin azaltılması ve özel çalışma isteyen grupların işgücü piyasasına dahil edilmesine destek olmak amacıyla mesleki eğitim veren kursların açılması, iş başı eğitim ve girişimcilik programlarının başlatılması, toplum yararına hazırlanan programlar gibi özel uygulamalar yapılmaktadır (Yazıcı, 2015). İnsanlar günümüz işyerlerindeki uygulamalarda okullarda edindikleri bilgilerle sorun yaşayabilmektedir. İşlerini yapmak için gereken bilgi, çok hızlı değişmektedir. Bireye kazandırılan bilgi, çalışma gruplarının gücünün önemli bir ölçüsü haline geldiği için çalışanlardan iş yerinde sürekli yeni bilgiler öğrenmeleri beklenmektedir (Glass ve Saggi, 1998). Bağımsız yaşam becerilerinin kazandırılması için uygulanacak öğretim uygulamaları, sadece okul ortamlarında değil, okul haricindeki diğer yaşam alanlarında da öğrenci davranışlarındaki olumlu değişimlere fayda sağlamalıdır (Wolery vd., 1991). İş yerindeki sürekli öğrenmenin etkili, ekonomik ve kolay uygulanabilir yollarından biride iş başı eğitim uygulamasıdır.

İş başı eğitimi, acemi ve uzmanın eşleştirildiği, tanımlanan gerekli becerilerde acemi-uzman yaklaşımının kullanılarak aceminin uzman seviyesine yaklaştırıldığı bir yoldur (Aik ve Tway, 2005). Staj olarak bilinip kullanılan kavramın geliştirilerek kendine özgü bir şekle dönüştürülmüş hali olan İş başı eğitim programı (İEP)'nin iş arayanlar ve öğrenciler açısından faydaları; mesleki deneyimler ve beceriler kazandırma, istihdamı kolaylaştırma, tecrübe eksikliğini giderme, program devam ederken gelir elde etme ve zorunlu stajların uygulanmasına imkân sağlama şeklinde sayılabilir (Yazıcı, 2015). İş başında tecrübe kazanarak mesleki eğitimlerini yapan yetersizliği olan bireylerin daha fazla istihdam imkanlarına sahip oldukları görülmüştür (Clark, 2007). Ancak iş başı eğitiminin bütün bireylerin istihdamı açısından faydaları belirtilmesine rağmen, gerçek yaşamında işe yeni başlayan bireylerin öğreticisi olacak olan usta öğreticilerin işbaşı eğitimi konusunda yeterince eğitilmediği, dolayısıyla mesleki eğitim içerisinde işbaşı eğitim uygulamalarının istenilen şekilde yer almadığı görülmektedir.

Ülkemizde ZY olan bireylerle yapılan çalışmalara bakıldığında, çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak mesleki becerilerin öğretimine yönelik çalışmaların (Yücesoy, (2002) fotokopi çekme becerisi, Özbey, (2005) ahşap üzerine çizilen deseni boyama becerisi, T. Aslan, (2009) çim biçme becerisi, Y. Aslan, (2009) kumaş üzerine çizilen desene pul işleme becerisi, Değirmenci, (2010) otel kat hizmetleri becerileri, Çankaya, (2011) haroşa örgü örme becerisi, Leblebici, (2012) galoş yapma becerisi, Arslan, (2017) halı dokuma becerisi, Ulugöl, (2018) fide yetiştirme becerisi, Köse, (2019) araba yıkama becerisi, Arıcı,

(2021) dosya etiketleme, fotokopi çekme ve PVC kaplama becerileri) yapıldığı görülmektedir. Mesleki becerileri geliştirmeye yönelik yapılan çalışmalar arasında iş başı eğitimi uygulaması kullanılarak bazı çalışmaların da (Özbey, (2015) gömlek paketleme becerisi, Güneş-Özler, (2019) içerisinde yüksek risk barındıran beceriler, Uçar, (2020), garsonluk işinde kullanılan matematik becerileri) sınırlı sayıda yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmalarda, aşamalı yardım, video model ve doğrudan öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Ancak staj uygulamalarıyla beraber usta öğreticiler ya da şefler tarafından eş zamanlı ipucu öğretim yöntemiyle yapılan iş başı eğitim ve mesleki beceri öğretimine dönük çalışmalar yeterli sayıda bulunmamaktadır. Alanda yapılan mesleki beceri öğretim çalışmaları öğretmenler, ebeveynler ya da akranlar tarafından uygulanmasına rağmen usta öğreticiler tarafından yeterince uygulanmadığı, ZY olan bireylerle çalışılan iş başı eğitimlerinde dolap monteleme becerisinin yeterince çalışılmadığı izlenimi edinilmektedir. Bu nedenlerinden dolayı bu araştırmada ZY'nden etkilenmiş bireylere usta öğreticiler tarafından uygulanan iş başı eğitim programı ile mesleki becerilerin öğretiminin etkililiğini belirlemek amaçlanmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı”nın usta öğreticilerde ve ZY olan bireylerde etkisini belirlemektir.

1.2.1. Öğretim Sonu Etkililik Amaçları

- a) “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı” araştırmaya katılan usta öğreticilerin, eşzamanlı ipucu ile öğretim oturumu basamaklarını gerçekleştirmeyi edinmelerinde etkili midir?
- b) “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı” araştırmaya katılan zihin yetersizliğinden etkilenmiş bireylerin dolap monteleme becerilerini edinmelerinde etkili midir?

1.2.2. Etkililik İzleme Amaçları

- a) “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı” araştırmaya katılan usta öğreticilerin, eşzamanlı ipucu ile öğretim oturumu basamaklarını gerçekleştirmeyi sürdürmelerinde etkili midir?

- b) “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı” araştırmaya katılan zihin yetersizliğinden etkilenmiş bireylerin kazandıkları dolap monteleme becerilerini sürdürmelerinde etkili midir?

1.2.3. Genelleme Amacı

- a) “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı” araştırmaya katılan zihin yetersizliğinden etkilenmiş bireylerin kazandıkları dolap monteleme becerilerini genellemelerinde etkili midir?

1.2.4. Sosyal Geçerlilik Amaçları

- a) “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı” sonrasında araştırmaya katılan zihin yetersizliğinden etkilenmiş bireylerin uygulama hakkındaki görüşleri nelerdir?
- b) “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı” sonrasında araştırmaya katılan usta öğreticilerin uygulama hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

ZY olan bireylere dönük olarak planlanan eğitim öğretim faaliyetlerinin temel amacı bağımsız yaşam becerilerini geliştirmektir. Bu becerilerden bir tanesi de mesleki becerilerdir. Sowers ve Powers (1991), iyi bir mesleki eğitimde olması gerekenleri ifade ederken, öğrencilerin iş ortamında ve toplum içinde eğitilmesine dikkat çekmektedir. ZY olan bireylerin iş ortamında eğitilmesi için en önemli desteklerden birinin iş yerindeki usta öğreticilerden geleceği düşünölmektedir. Bu araştırmada staj uygulamasına devam eden ZY olan bireylere, iş yerindeki usta öğreticiler tarafından sunulan mesleki becerilerin eşzamanlı ipucu ile öğretiminin etkililiğinin betimlenmesi hedeflenmiştir.

ZY olan bireylerin öğrendikleri bilgi ve becerilerin genelleme ve kalıcılığının yeterli düzeyde olmadığı düşünöldüğünde, okulda kazanılan bilgi ve becerileri iş hayatına taşınmaları tam anlamıyla mümkün olmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında iş başında yapılacak eğitim, ZY olan bireyler açısından son derece önemlidir. Diğer yandan mesleki eğitim yapan okul ve kurumlarda müfredata dayalı olarak yapılan eğitimin, iş hayatındaki hızlı gelişmeye ayak uyduramadığı düşünöldüğünde, gerekli olan yeni bilgi ve becerileri ZY olan bireylere kazandırmak için iş başı eğitime gerek duyulacaktır. Bu çalışma sayesinde usta öğreticiler yeni bilgi ve uygulamaları öğrencilere nasıl aktaracağı konusunda bilgiye sahip olacaklardır.

İş başı eğitimi ile yapılan araştırmalara bakıldığında (Güneş-Özler, 2019; Özbey, 2015; Cavkaytar, 2012; Cavkaytar, Güneş-Gürgör, vd., 2014; Cavkaytar, Uluyol, vd., 2014; Uçar, (2020); Likins vd., (1989), Hood vd., (1996), Rudrud vd., (1999), White ve S. Weiner, (2004), Lattimore vd., (2006), Laarhoven vd., (2007), (Alexander et al., 2018) Davies vd., (2014), Alexander vd., (2018)) genellikle araştırmacılar tarafından öğretim yapıldığı görülmektedir. Ancak mesleki becerilerin staj ortamında öğretiminde usta öğreticiler tarafından yapıldığı araştırmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma staj ortamında araştırmacı haricindeki kişilerin öğretim yapacağı araştırmalara örnek teşkil edecektir.

İŞKUR tarafından oluşturulan iş başı eğitim programları, ÖGOB'in programa uyum sağlamalarında yeterli düzeyde destek sağlayamadığı için bu bireyler iş başı eğitim programlarından yeterince faydalanamamaktadırlar. ÖGOB ya programlara başlayamamakta ya da başladığı programları devam ettirememektedirler (Çakır, 2021) . Bu grup içerisinde ZY olan bireyler ise iş başı eğitim programlarına en az oranda katılım sağlamaktadırlar (Terzi ve Uyanık, 2023). Bu çalışmanın sonuçlarının yaygınlaştırılması ile ÖGOB İŞKUR tarafından başlatılan iş başı eğitim programlarından daha fazla oranda yararlanabilecek, bu sayede iş gücü piyasasında da daha fazla istihdam imkanı bulabileceklerdir.

Özel eğitim meslek okullarından işletmelere giden ÖGOB, aileleri, öğretmenleri ve işletme sahipleri, staj uygulamalarındaki bilgi ve uygulama yetersizliklerinden dolayı kaygılar duymaktadırlar (S. Özdemir, 2008). Bu kaygılar ÖGOB'in staj uygulamalarına alınmama, staj uygulamalarına son verilme, koordinatör öğretmen ile işletme arasında sorunlar yaşanması gibi durumlara neden olmaktadır (C. Başar, 2010b). Bu çalışmanın uygulama ve sonuçları staj uygulamalarına yol gösterici bir örnek teşkil edeceğinden yaşanan kaygıların azalmasına ve staj uygulamalarının daha verimli olmasına neden olacaktır.

Bu araştırmanın sonuçlarının özel eğitim sınıflarında, özel eğitim meslek okullarında, özel eğitim uygulama okullarının üçüncü kademesinde ve kaynaştırma eğitiminde görev yapan öğretmenlere, ZY olan çocukların işyerindeki ya da staj ortamlarındaki işveren ve usta öğreticilere iş başı eğitimi uygulamaları açısından yol göstereceği, iş ve meslek ile ilgili kurum ve kuruluşlara fayda sağlayacağı, program geliştirme uzmanlarına alternatifler oluşturacağı, diğeri araştırmacılara da katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayılılar

Bu araştırmada;

- a) ZY olan bireylerin yaş farklılıklarının ya da sınıf farklılıklarının araştırma sonuçları üzerinde etki etmediği,
- b) Katılımcıların uygulamalar hakkında gerçekçi bilgiler verdiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

- a) Özel eğitim meslek okulunda eğitime devam eden 3 ZY olan birey ve staj uygulamasının yapıldığı işletmedeki üç usta öğretici ile,
- b) Mesleki becerilerden de monte dolap monteleme becerisi ile,
- c) 2022-2023 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Eşzamanlı İpucuyla Öğretim: Hedef uyaran ile kontrol edici ipucunun birlikte sunulup bireyin kontrol edici ipucunu model olarak tepkide bulunduğu, davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretimin sistematik bir uygulaması olan yanlışsız öğretim yöntemidir (Tekin-İftar vd., 2018)

Meslek: Belli bir eğitim sayesinde kazanılan, sistemli yapılan bilgi ve becerilere dayalı, insanlar için yararlı mal üretmek, insanlara hizmet vermek ve bunun karşılığı olarak para kazanmak amacıyla yapılan, kuralları belirli işlerdir (Türk Dil Kurumu, 2023).

Mesleki Eğitim: Kişilerin iş hayatındaki herhangi bir meslek alanında üretici olarak bir statü ile yer alabilmesi için gerekli olan asgari yeterliliklere ve genel mesleki kültüre sahip olmasını sağlayan eğitimidir (Ak, 2006).

İş Başı Eğitimi: Bireylerin bir işte çalışırken, aynı zamanda çalışma ve yetiştirme süreçlerinin de beraber işletilmesine göre düzenlenmiş olan uygulamalardır (Başar, 2000).

Tek Denekli Araştırma Yöntemleri: Standart koşullarda tekrarlanan ölçümler yapılarak her katılımcının kendi kendisinin kontrolünü oluşturmasıyla davranış değiştirme programı veya öğretim uygulamalarının etkililiğini ortaya koyan çalışmalardır (Tekin-İftar vd., 2018)

Zihin Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevleri yönüyle ortalamanın iki standart sapma altında farklılığı olan, buna bağlı olarak da kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerileri açısından eksiklikleri ya da sınırlılıkları bulunan, bu özellikleri 18 yaşından önceki dönemde ortaya çıkan bunun sonucunda özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyacı olan bireydir (MEB, 2006).

BÖLÜM 2

2. ALANYAZIN

Bu bölümde araştırmanın konusuyla ilgili çalışmalara ve bu çalışmalarla ilişkili kuramsal açıklamalara verilmiştir. Bununla beraber ZY olan bireylerin eğitimi, eğitim ortamları, eğitim programları, mesleki eğitimi, iş başı eğitimi ve ZY olan bireylerin istihdamına ilişkin bilgiler sunulurken ulusal ve uluslararası alanlarda yayınlanmış mesleki eğitimi ve iş başı eğitimi içeren araştırmalara da yer verilmiştir.

2.1.Zihin Yetersizliği Olan Bireyler ve Eğitimi

ÖGOB'ler içerisinde ZY olan bireyler geniş bir grubu oluşturmaktadır. ZY, 18 yaşından önce ortaya çıkan, kişinin öğrenme, akıl yürütme, problem çözme, yeni bilgileri anlama yeteneği gibi zihinsel işlevlerde önemli bir bozukluk ve iletişim, öz bakım, sosyal etkileşimler, bağımsız yaşam becerileri gibi uyum davranışlarda kısıtlamalar şeklinde tanımlanmaktadır (Amerikan Zihin ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği [AAIDD], 2008). Zekâ bölümü puanını ölçü olarak alan Amerikan Psikiyatri İstatistiksel Tanılama Birliği'nin (DSM-V) sınıflandırması; hafif düzey, orta düzey, ağır düzey ve çok ağır düzey ZY şeklindedir. ZY olan bireylerin doğru ortamlara yerleştirilmeleri ve uygun destek hizmetlerin sağlanması bakımından bu sınıflandırma oldukça önemli olmaktadır (Sucuoğlu, 2009)

ZY olan bireyler gelişim alanlarında yetersizlikten etkilenme düzeylerine göre gruplandırılmaktadır. ZY olan bireylerin kendi içlerindeki dağılımlarına bakıldığında %85 ile hafif düzey ZY olan bireylerin fazlalığı görülmektedir. Orta düzey ZY olan bireylerin %10, ağır düzey ZY olan bireylerin %3-4 ve çok ağır düzey ZY olan bireylerin ise %1-2'lik kısmı oluşturduğu belirtilmiştir (Metin ve Işıtan, 2011). Hafif düzey ZY olan birey, zihin işlevleri ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzey yetersizliği nedeniyle özel eğitime ve destek eğitim hizmetlerine sınırlı bir düzeyde ihtiyaç duymaktadır. Orta düzey ZY olan birey, zihin işlevleri ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerini kazanmasında özel eğitime ve destek eğitim hizmetlerine yoğun düzeyde ihtiyaç duymaktadır. Ağır düzey ZY olan birey, zihinsel işlevleri ile kavramsal, sosyal, pratik uyum ve öz bakım becerilerinde eksiklikleri nedeniyle yaşam boyu süren, yoğun özel eğitime ve destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır. Çok ağır düzey ZY olan birey, ZY ile beraber öz bakım, günlük yaşam ve temel

akademik becerileri kazanamayan, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyaç duymaktadır (MEB, 2018b)

ZY olan bireyler özellikleri göz önünde bulundurulduğunda tipik gelişen akranlarından önemli düzeyde farklılıklar sergiledikleri görülmektedir (MEB, 2008). ZY olan bireyler bilgiyi işleme, dikkat, motivasyon, bellek, düşünebilme, akıl yürütebilme, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, öğrenilenleri genelleme ve transfer etme, kendini yönetme, dil becerileri, motor becerileri, sosyal beceriler gibi birçok noktada çeşitli yetersizlikler sergilemektedirler (Arı ve S. Kartal, 2017). Bu durum sonucunda, zihinsel yetersizliğin çeşitlilik gösterdiği ve ZY olan bireylerin destek ihtiyaçları ve yeteneklerinin farklı olabileceği önemli bir nokta olarak belirtilmektedir (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities, 2008).

ZY olan bireylere bağımsız yaşam becerileri ve uyum becerileri gibi uygun yeterliliklerin kazandırılması, yaşam kalitelerini artırmak ve topluma katılımlarını teşvik etmek açısından önemlidir. ZY olan bireylere sunulan bağımsız yaşam eğitim hizmetlerinin temel amacı, yetişkinlik dönemindeki kendilerinden beklenen sorumlulukları yerine getirmeleri olarak söylenebilir. Bu durumda ZY olan bireylerin eğitim hizmetleri, gerekli içerik ve süreçleri bu amacı yerine getirecek yeterliklere ulaşmasını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir (Cavkaytar, 2000b).

Bu düzenlemelerin yapılabilmesi ve eğitimde fırsat eşitliği temelinde bütün ÖGOB'lerin eğitim imkânlarından en üst düzeyde faydalanabilmeleri için hem ulusal hem de uluslararası birçok yasal dayanak bulunmaktadır. Başta Anayasamızın 42. maddesinde “Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.” şeklinde ifade edilerek ÖGOB'lerin eğitim hakkı güvence altına alınmıştır. Bu hak, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 14.07.2009 tarihli ve 27288 sayılı Engelli Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gibi yasal düzenlemelerle desteklenmektedir.

ZY olan bireylerin eğitim hizmetleri, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne uygun olarak gelişim alanlarında yetersizlikten etkilenme düzeyi ve gelişim özelliğine uygun ortamlarda yürütülmektedir. Bu ortamlar ayrı okullar, genel eğitim okulları bünyesindeki özel eğitim sınıfları, genel eğitim içindeki sınıflar, evde eğitim, hastanede eğitim (MEB, 2018b) ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleridir (MEB, 2012). ZY olduğu yapılan değerlendirme işlemleri sonucu belirlenen bireylerin eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanabilmeleri

için öncelikli olarak, özel gereksinimi olan bireyin tipik gelişim gösteren akranlarıyla, eğitim gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanacağı eğitim ortamı olan en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarına yerleştirilmeleri yaklaşımı benimsenmiştir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

2.2.Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitim Ortamları

Ülkemizde 27 yaşından gün almamış ZY olan bireyler en az kısıtlayıcı eğitim ortamları gözetilerek, okul öncesi dönemde eğitim ortamlarına yerleştirilerek orta öğretimlerini bitirene kadar zorunlu eğitime devam etmektedirler. ÖGOB'ler, eğitimlerini akranları ile beraber aynı sınıfta tam zamanlı olarak veya özel eğitim sınıfları içerisinde yarı zamanlı olarak kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla yapabilirler (Batu vd., 2013). Tam zamanlı olarak yapılan kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimde öğrenciler, kayıtlı buldukları okulda öğrencilerin takip ettikleri programları temel alarak hazırlanan BEP uygulanan eğitim programını takip ederler. Ortaöğretimini tamamlamış olan öğrencilere akranlarına verilen diploma verilir (MEB, 2018b).

Tam zamanlı olarak kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilere destek eğitim odası açılabilir. Destek eğitim odasında yapılacak dersler ile öğrencilerin alabileceği haftalık ders saati bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) geliştirme biriminin kararıyla, haftalık toplam ders saatinin %40'ını geçmeyecek şekilde belirlenir. Destek eğitim bire bir olabileceği gibi gerektiğinde grup eğitimi olarak, okulun ders saatlerinde veya dışında ihtiyaç durumunda hafta sonlarında da planlanabilir. Öğrenciye ders saatlerinde eğitim düzenlenecekse destek eğitimi alması planlanan derslerin saatlerinde o derslere ilişkin eğitim verilir (MEB, 2018b).

Özellikle özel gereksinim tanısı konulmuş ya da gelişimsel açıdan risk altında olan çocukların bireysel gelişimine uygun olarak eğitim alması sonraki gelişim dönemleri açısından oldukça önemlidir. Türkiye'de çocukların gelişimsel anlamda değerlendirildiği bir çalışmada 0-3 yaş grubu çocukların %20,9'unda gelişimsel gecikmenin olduğu görülmüştür (G. Kahraman vd., 2016). Erken çocukluk dönemine ilişkin çocuğa verilen erken müdahale uygulamaları onun gelecek hayatındaki bilişsel kapasitesi, kişiliği ve sosyalleşmesini etkileyebilmektedir (Tunçeli ve Zembat, 2017). Ülkemizde 0-36 aylık özel gereksinimi olan çocukların erken çocukluk dönemindeki eğitimleri, il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulları kararı ile özel eğitim okullarında, okul öncesi eğitim kurumlarında, bünyesinde ana sınıfı olan eğitim kurumlarında, çocuk ve ailenin ihtiyaçları çerçevesinde evlerde (MEB, 2018b) ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yapılmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012). Her ne kadar mevzuatta bu şekilde yer alsada sadece özel eğitim ve rehabilitasyon

merkezlerinde ÖGOB'le bireysel ve grup eğitimi yapılmakta olup, rehberlik ve araştırma merkezleri aracılığıyla aile eğitimi ve danışmanlığı yapılmaktadır.

Çocuğun okul öncesi dönemde kazandığı edinimler ve başarılar ilerideki akademik başarılarını ve yaşamını tetikler ve teşvik eder (Kılıçkaya ve Zelyurt, 2015). Tipik gelişim gösteren bireyler için önemli olan bu dönem, gelişim alanları bakımından gerilik gösteren bireyler için daha fazla önem teşkil edebilir. Ülkemizde 36-66 aylık çocuklar için okul öncesi kurumlar olarak, bakanlıkça hazırlanan eğitim programının uygulandığı özel eğitim anaokulları açılabilceği gibi ilkokul kademelerinde eğitim yapan özel eğitim okullarında, bağımsız anaokulları ve diğer ilkokulların bünyesinde özel eğitim anasınıfları da açılabilir. Özel eğitim anaokulu ile özel eğitim anasınıflarında okul öncesi öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni tarafından günde 50 dakikalık 6 etkinlik saati süresinde eğitim verilir (MEB, 2018b).

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporları doğrultusunda ayrı bir sınıfta eğitim almasına karar verilen özel gereksinimi olan bireyler için resmî ve özel okulların bünyesinde, ilköğretim programını uygulayan ya da özel eğitim programını uygulayan özel eğitim sınıfı olarak iki tür özel eğitim sınıfı açılabilir.

İlköğretim programını takip eden özel eğitim sınıfı; İmam Hatip Ortaokulu haricindeki diğer ortaokul ve ilkokullarda hafif düzey ZY olan bireyler veya hafif düzey otizmi olan bireyler için özel eğitim sınıfı açılır. Bu bireyler için izledikleri programlar doğrultusunda bep hazırlanır. Bu tür sınıflarda birinci sınıftan başlayarak sekizinci sınıf dahil dersler özel eğitim öğretmeni tarafından yapılır. İlkokulda açılan sınıfta hafif düzey ZY veya hafif düzey otizimli bireyler için açılan özel eğitim sınıfında bu yetersizlik türüne göre hazırlanan haftalık ders çizelgesi takip edilir (MEB, 2018b).

Özel eğitim programını uygulayan özel eğitim sınıfı; Okul öncesi, ilkokullar, ortaokullar ve mesleki eğitim yapan ortaöğretim kurumlarında özel eğitim sınıfı açılabilir. Orta veya ağır düzey ZY olan bireyler ile orta veya ağır düzey otizmi olan bireyler için açılan sınıfta ilköğretim kademesinde özel eğitim uygulama okulunun haftalık ders çizelgesi; ortaöğretim kademesinde ise özel eğitim uygulama okulunun (III. kademe) haftalık ders çizelgesi takip edilir. Hafif düzey ZY veya hafif düzey otizmi olan bireylere ortaöğretim düzeyinde özel eğitim sınıfı açılması için bu okullarda iş eğitimi ve meslek ahlakı dersi kapsamında okutulabilecek mesleki eğitim programlarının yapılabileceği alan ve dalların açık olması zorunludur. Okul öncesi düzeyinde açılmış sınıflarda etkinlikler okul öncesi öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni ile, İlkokul, ortaokul ve lise kademelerinde açılmış sınıflarda ise

dersler özel eğitim öğretmenleri aracılığıyla yapılır. Özel eğitim meslek okulunun veya özel eğitim uygulama okulunun (III. kademe) programını bitiren bu bireylere bitirdikleri eğitim programına uygun diploma verilir (MEB, 2018b).

Hafif düzeyde ZY olan bireyler için ilköğretim programını takip eden gündüzlü özel eğitim ilkokulu ve özel eğitim ortaokulu açılabilir. Bir ders saati 40 dakika yapıp ders saatlerinin ve derslerin dağılımı, uygulanan haftalık ders çizelgesine göre yapılır. Sınıf sayıları en fazla 10 bireyden oluşur. Derslerin uygulaması özel eğitim öğretmeni tarafından yapılır. Ancak ilkokullarda din kültürü ve ahlak bilgisi; ortaokulda branş dersler alan öğretmenleri tarafından yapılır (MEB, 2018). Ülkemizde hafif düzeyde ZY olan bireyler için Tablo 1’de görüldüğü gibi 32 ilkokulda 974 hafif düzeyde ZY olan birey, 36 ortaokulda 1.321 hafif düzeyde ZY olan birey eğitim görmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2023).

Tablo 1. ZY Olan Bireylerin Örgün Eğitim İstatistik Bilgileri

Okul Türü	Okul Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	Toplam Öğretmen Sayısı	Erkek Öğretmen Sayısı	Kız Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
İlkokul (Hafif Düzeyde Zihinsel Engelliler)	32	974	633	341	200	63	137	205
Ortaokul (Hafif Düzeyde Zihinsel Engelliler)	36	1 321	839	482	512	214	298	40
Özel Eğitim Meslek Okulu (Zihinsel Engelliler-III. Kademe)	188	13 144	8 291	4 853	3 976	1 790	2 186	1 631
Özel Özel Eğitim Meslek Okulu (III.Kademe)	2	2	1	1	1		1	73
Özel Eğitim Uygulama Okulu (I. Kademe)	387	12 071	8 059	4 012	2 846	1 246	1 600	4 358
Özel Eğitim Uygulama Okulu (II. Kademe)	383	11 182	7 471	3 711	3 642	1 675	1 967	730
Özel Eğitim Uygulama Okulu (III. Kademe)	304	11 773	7 469	4 304	4 585	2 155	2 430	2 016
Özel Özel Eğitim Uygulama Okulu (III.Kademe)	2	4	3	1	13	2	11	77
Toplam	1334	50471	32776	17705	15775	7145	8630	9130

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2022-2023

Orta veya ağır düzey ZY olan bireyler ile orta veya ağır düzey otizmi olan bireyler için gündüzlü özel eğitim uygulama okulları (I. kademe) ve özel eğitim uygulama okulları (II. kademe) açılır. Bakanlıkça hazırlanmış olan özel eğitim programları uygulanır. Bu okullarda

ZY olan bireyler ile otizmi olan bireyler eğitimlerini ayrı şubelerde yaparlar. Sınıfların sayıları en fazla; ZY olan bireylerde 8, otizmi olan bireylerde 4 bireyden oluşur. Bir ders 40 dakika yapıp ders saatlerinin ve derslerin dağılımları özel eğitim uygulama okullarının haftalık ders çizelgesine göre uygulanır. Dersler özel eğitim öğretmeni tarafından yapılır. Ancak ilkokulda din kültürü ve ahlak bilgisi; ortaokullarda branş dersler alan öğretmenleri tarafından yapılır (MEB, 2018). Tablo 1’de görüldüğü gibi Ülkemizde 387 özel eğitim uygulama okulu (I. kademe)’nda 12.071 orta veya ağır düzey ZY olan birey, 383 özel eğitim uygulama okulu (II. kademe)’nda 11.182 orta veya ağır düzey ZY olan birey eğitim görmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2023).

İlköğretim programını tamamlayan hafif düzey ZY olan veya hafif düzey otizmi olan bireylerden genel veya mesleki ve teknik ortaöğretim programına devam edemeyen bireylere iş ve meslek ile ilgili bilgi ve beceri kazandırmak için gündüzlü özel eğitim meslek okulu açılır. Okulda akademik bilgi ve beceriler bulunan özel eğitim programı ile meslek alanı ve dallarına yönelik mesleki eğitim programı yapılır. Dersler özel eğitim öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak branş dersi ve meslek dersleri alan öğretmeni tarafından okutulur. Sınıfın sayıları en fazla; ZY olan bireyler için 10, otizmi olan bireyler için 4 kişiden oluşmaktadır. Bir ders 40 dakika olup ders saati ve ders dağılımları haftalık ders çizelgesine çerçevesinde yapılır (MEB, 2018b). Tablo 1’de görüldüğü gibi Ülkemizde 190 özel eğitim meslek okulu’nda 13.146 hafif düzeyde ZY olan birey eğitim görmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2023).

Özel eğitim uygulama okulu (II. kademe) veya bu okul programını takip eden özel eğitim sınıflarında eğitimini tamamlayan bireyler ile ortaöğretim programına devam edemeyen orta veya ağır düzey ZY olan bireyler ve orta veya ağır düzey otizimli bireylere gündüzlü özel eğitim uygulama okulları (III. kademe) açılır. Sınıf mevcudu en fazla; ZY bireylerde 8, otizimli bireylerde 4 bireyden oluşur. Dersler özel eğitim öğretmeni aracılığıyla yapılır. Ancak branş dersler ve meslek dersleri alan öğretmeni tarafından yapılır. Bir ders 40 dakika olup ders saati ve ders dağılımları haftalık ders çizelgesine göre yapılır (MEB, 2018b). Tablo 1’de görüldüğü gibi Ülkemizde 306 özel eğitim uygulama okulu (III. kademe)’nda 11.777 orta veya ağır düzeyde ZY olan birey eğitim görmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2023).

Zorunlu öğrenim dönemindeki ÖGOB’den sağlık sorunları nedeniyle en az on iki hafta süresince örgün eğitimden yararlanamayacak olan bireylere evde eğitim hizmeti, sağlık sorunlarından dolayı yatarak tedavisi devam eden bireyler için hastanelerde oluşturulan sınıflarda hastanede eğitim hizmeti verilir. Bu bireylerin haftalık ders saat sayısı haftalık 10

dersten az olmayacak şekilde planlanır. Ayrıca veli tarafından yapılan yazılı talep ve BEP geliştirme birimi kararı ile okul yönetimi tarafından tamamlayıcı eğitim faaliyetleri planlanabilir. Eğitim, bireysel ya da aynı tür yetersizliği olan en fazla 3 bireyle haftalık 2 ders saati şeklinde, bireyin tüm gelişim alanındaki yeterlilikleri ve eğitim ihtiyacı ile akademik düzeyi dikkate alınarak yapılır (MEB, 2018b). Sağlık sorunlarından dolayı 22 ilde 51 hastane sınıfında 1500 birey eğitim görmektedir. Yine sağlık problemlerinden dolayı 11 bin 22 birey evde eğitim hizmetinden yararlanmaktadır (Trthaber, 2023).

Özel eğitim değerlendirme kurullarınca düzenlenen eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda destek eğitime ihtiyacı olduğuna karar verilen ÖGOB'lere özel öğretim kurumu olarak açılmış olan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde destek eğitimi hizmeti verilir. Bu kurumlarda zihinsel, dil ve konuşma güçlüğü, fiziksel, duyuşsal, sosyal, duygusal ve davranış problemleri olan bireylere ayda 8 saat bireysel 4 saat grup eğitimi verilir. Yapılan eğitim ve terapilerde yetersizlik durumunu ortadan kaldırmak ya da etkisini en az düzeye indirmek, yetenekleri en üst düzeye çıkarmak ve topluma uyumlarını artırmak, temel öz bakım becerileri, bağımsız yaşam ve mesleki becerileri geliştirmek için çalışmalar yapılır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012). Ülkemizde 3.222 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde 531.016 ÖGOB özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2023).

ÖGOB'lere mesleki, teknik, sosyal ve kültürel alanlarda bilgi ve beceri kazandırmak, onların hayata hazırlamasını sağlamak, üretici bireyler hâline getirmek için Halk Eğitim Merkezlerinde kurslar açılabilir. Bu kurslar ihtiyaç durumunda Bakanlığın Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağılı olarak açılmış olan kurumlarda iş birliği yapılarak da açılır. ÖGOB'ler için kaynaştırma/bütünleştirme yolu ile diğerk kurslardan faydalanılacağı gibi özel sınıf ve gruplar da oluşturulabilir. ÖGOB'ler için düzenlenecek kurslarda sayı dikkate alınmadan kurs açılabilir. Açılması planlanan her bir kursa bir alan öğretmeni/usta öğretici ile beraber bir özel eğitim öğretmeni görevlendirilmesi gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

2.3.Zihin Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Programları

Özel gereksinimi olan 0-36 yaş bireylere yönelik olarak hazırlanan Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı, bilişsel gelişim, alıcı dil gelişim, ifade edici dil gelişim, kaba motor gelişim, ince motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, uyumsal beceriler gelişim alanları olmak üzere 7 gelişim alanıyla ilişkili olarak öğretim programını kapsamaktadır. Bu gelişim alanları; 0-3, 4-6, 7-9, 10-12, 13-18, 19-24, 25-30 ve 31-36 aylarda toplam 8 gelişimsel dönemin içinde değerlendirilmiştir (MEB, 2018a).

Özel gereksinimi olan 36-78 yaş bireylere yönelik olarak hazırlanan Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı, bilişsel gelişim, alıcı dil gelişim, ifade edici dil gelişim, kaba motor gelişim, ince motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, uyumsal beceriler gelişim alanları olmak üzere 7 gelişim alanı ile ilişkili olarak öğretim programını kapsamaktadır. Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı 37-78 aylık yetersizliği olan bireyler için hazırlanmıştır. Program, mevzuat dikkate alınarak yetersizliği olan bireylerin ilkokula başlama sınırınının 79 aya kadar bırakılabilmesi nedeniyle 78 aya kadar düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı çerçevesindeki gelişim alanları, 37-48, 49-60 ve 61-78 ay olarak toplam 3 gelişimsel dönemde değerlendirilmiştir (MEB, 2018c).

Özel Eğitim Meslek Okulu Programı; ZY olan bireylerin program genel amaçlarını kazanmalarını sağlayacak mesleki alanlar, meslek dalları, meslek yeterlilikleri ve çeşitli modüllerden oluşmaktadır. ZY Olan Öğrenciler için Meslek Programları Tablo 2’de görüldüğü gibi; Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, El Sanatları, Gıda Teknolojisi, Giyim Teknolojisi, Güzellik Saç ve Bakım Teknolojisi, İnşaat Teknolojisi, Kimya Teknolojisi, Konaklama Hizmetleri, Matbaa Teknolojisi, Metal Teknolojisi, Mobilya ve İç Mekan Tasarımı, Motorlu Araçlar Teknolojisi, Seramik ve Cam Teknolojisi, Tarım, Tekstil Teknolojisi, Tesisat Teknolojisi, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı olmak üzere 18 alandan oluşmaktadır. Her bir modülde, amaç, süre, öğrenme çıktıları, açıklama, modül içeriği, ölçme ve değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Programın süresi 4 yıl şeklinde planlanmıştır. 9. sınıfta yetersizliği olan bireylerin meslek alanlarını tanıma ve istek, ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmelerini sağlayan temel beceriler bulunmaktadır. Üst sınıflardaki modüller bireyin mesleki yeterlilikleri ve bireylerin iş ve meslek ahlakına uygun davranışları kazanmasına yönelik düzenlenmiştir. Ayrıca programlar sayesinde iş sağlığı ve güvenliği, temizlik ve düzen alışkanlığı ile iş ahlakını temel alan tutum ve davranışları kazandırmak amaçlanmaktadır (MEB, 2018e).

Tablo 2. ZY Olan Bireyler İçin Özel Eğitim Meslek Okulu Alan Dal Bilgileri

Alan adı	Dal sayısı	Modül Sayısı	Dalın Süresi (ders saati)	Toplam Süre (ders saati)
El Sanatları Teknolojisi	El Dokuma	11	1620	4860
	Dekoratif El Sanatları	21	1620	
	Dekoratif Ev Tekstili	20	1620	
İnşaat Teknolojisi	Kâgir Yüzey İşlemleri	8	1620	3240
	Yapı Dekorasyon	22	1620	

Kimya Teknolojisi	Kimya Laboratuvarı	17	1620	1620
Matbaa Teknolojisi	Ciltleme ve Baskı Dalı	31	1620	1620
Metal Teknolojisi	Metal Doğrama	15	1620	3240
Mobilya ve İç Mekân Tasarımı	İç Mekân ve Mobilya Teknolojisi	14	1620	3240
	Mobilya Süsleme Sanatları	11	1620	
Motorlu Araçlar Teknolojisi	Otomotiv Mekanikerliği	24	1620	1620
Seramik ve Cam Teknolojisi	Temel Seramik şekillendirme ve Basit Çini Dekorü	24	1620	1620
Tekstil Teknolojisi	Dokuma Desinatörlüğü	2	1620	4860
	Tekstil Baskı ve Desenciligi	5	1620	
	Endüstriyel Düz Örme	7	1620	
Tesisat Teknolojisi	Yapıda Tesisat Sistemleri	19	1620	1620
Gıda Teknolojisi	Gıda İşleme	49	1620	1620
Konaklama Hizmetleri	Konaklama Hizmetleri	21	1620	1620
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	Bakım Hizmetleri ve Makyaj	15	1620	1620
Tarım	Bahçe Bitkileri	42	1620	3240
	Tarla Bitkileri	36	1620	
	Süs Bitkileri ve Peyzaj	36	1620	
Yiyecek İçecek Hizmetleri	Mutfak	30	1620	3240
	Servis ve Bulaşık	25	1620	
Bilişim Teknolojileri	Bilgisayar Teknik Servisi ve Web Tasarım	12	1620	1620
Büro Yönetimi	Büro Elemanı	23	1620	1620
Giyim Üretim Teknolojisi	Giyimde Üretim Elemanı	42	1620	1620

TOPLAM 18 Alan 27 Dal 582 Modül 43.740 Ders Saati

Kaynak: ZY Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı (MEB, 2021)

Orta-ağır ZY olan ve otizmi spektrum bozukluğu olan bireyler için geliştirilen öğretim programları; bireylerin hayatı boyunca kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanması hedeflemektedir. Bu kazanımları kullanıp kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmek, etkili iletişim kurmak, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamak için yapılandırılmıştır. Bu program hazırlanırken sadece bilgi aktarmak değil, bireysel özellikleri dikkate alarak, değerler ve beceriler kazandırmak hedeflenerek, sade ve anlaşılabilirliği yüksek bir yapıda hazırlanmıştır. Programda farklı konular ve kademeler içerisinde sarmal bir yaklaşım benimsenerek tekrar eden hedef ve açıklamalara, ayrıca

bütüncül ve bir defada kazandırmak amaçlanan öğrenme çıktılarına yer verilmektedir (MEB, 2018d).

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile zorunlu eğitim çağındaki herhangi bir eğitim kurumuna devam edemeyecek durumdaki yetersizliği olan bireylere yaşamları ile ilgili temel becerileri geliştirme ve öğrenme ihtiyaçları için eğitim programlarının uygulanacağı belirtilmektedir. Bu doğrultuda, yaşamlarını bağımsız sürdürmeleri için gelişim alanlarında, akademik becerilerde yaş sınırı olmadan yetersizliği olan bireyleri desteklemek ve ailelere özel eğitim konusunda rehabilitasyon hizmeti vermek için destek eğitim programları hazırlanmıştır. Hazırlanan 7 destek eğitim programı; Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı, Dil Ve Konuşma Bozukluğu Bireyler İçin Destek Eğitim Programı, Görme Yetersizliği Bireyler İçin Destek Eğitim Programı, İşitme Yetersizliği Bireyler İçin Destek Eğitim Programı, Öğrenme Güçlüğü Bireyler İçin Destek Eğitim Programı, Otizm Spektrum Bozukluğu Bireyler İçin Destek Eğitim Programı, Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'dır. Destek eğitim programlarında modüler yaklaşım benimsenmiştir. Bu kapsamda hazırlanan modüllerde, modüllerin tanımı, amacı, amaçlara ulaşmak için yapılacak etkinlikler ve ölçme araçları bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2021).

2.4.Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin Mesleki Eğitimi

ÖGOB'lerin toplumdaki diğer bireyler gibi eşit imkânlardan yararlanmaları, iş ve meslek sahibi olmaları, daha önemlisi ekonomik açıdan bağımsız olmaları ve onurlu bir şekilde hayat sürebilmelerinin gerekliliği herkes tarafından kabul edilmektedir (Seyyar, 2001). Ekonomik yönden bağımsız olmanın yolu meslek sahibi olmaktan geçmektedir. Nitelikli ve kapsamlı bir meslek sahibi olabilmek için, iyi bir mesleki eğitim almak gerekmektedir (MEB, 2013). Yeterince mesleki eğitim almama sonucunda, ÖGOB'lerin istihdam edilememelerine ya da işe yerleştirilseler bile, az ücreti olan, daha basit, uzmanlık gerektirmeyen işlere alınmalarına neden olduğunu vurgulamaktadır (Yılmaz, 2004). Alan yazında ZY olan bireylerin anne babaları, öğretmenleri ve okul yöneticileriyle yapılmış olan araştırmalarda da yetersizliği olan bireylerin işlerde başarılı olabilmeleri için iş ve meslekle ilgili becerileri kazanmış olmaları gerektiği ifade edilmektedir (C. Başar, 2010a).

Bir mesleki eğitim programının etkisinin yüksek olması için mesleğe hazırlanma, yetişkin yaşamına daha iyi uyum sağlamada gerekli becerilerin öğretimi ve uygun akademik beceriler öğretime odaklanır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013b). Mesleki eğitim programları çerçevesinde yürütülen iş ve mesleki eğitim çalışmaları, bireyin kendini tanıtmaya, bireyin

meslek ve iş hayatına hazırlanma, meslek ve işe yönlendirme, iş ve mesleki becerilerin öğretimi ve izleme aşamalarından oluşmaktadır (Çetin, 2004). ÖGOB'lere mesleki eğitim ile yapabileceği işlerin kazandırılması bu bireylerin kendilerine olan güvenin, benlik saygılarının artmasını ve bağımsız olarak yaşam motivasyonlarının gelişmesini sağlayacaktır (S. Özdemir, 2008). Çünkü ZY olan bireylerin toplum ve yaşamın kendilerinden beklentilerini karşılama düzeyleri onların bağımsız yaşam becerileri alanında işlevde bulunma düzeyiyle yakından ilişkilidir. Dolayısıyla ZY olan bireylere yönelik eğitim içerikleri açısından bu beceriler yol gösterici bir nitelik taşıdığı söylenebilir (Baker vd., 2004).

ZY olan bireyler için mesleki eğitim çok önemli olmasına rağmen bu eğitimi istenilen düzeyde alamamaktadırlar. Mesleki eğitimi yeterince almama nedenleri: İstihdama katkısının bulunmaması (%88,4), sağlık sorunu (% 36,1), yaş uyumsuzluğu (%29,5), eğitimden habersiz olma (%18,6), uygun olmayan eğitim (%14,6), eğitime devam etmesi (%8,1), ilgisine uygun eğitimin olmaması (%5,4), ailenin onay vermemesi (%5,2), ulaşım problemleri (%2,8) olarak sıralanmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2011). Her ne kadar ÖGOB'lerin mesleki eğitimleri istenilen düzeyde olmasa da bu eğitimler örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yürütülmektedir.

Ülkemizde ZY olan bireylerin mesleki eğitimi, özel eğitim uygulama okulları, özel Eğitim meslek okulları, mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumu çerçevesinde özel eğitim sınıfları, meslek edindirme kursları mesleki eğitim projeleri ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR) tarafından düzenlenen iş başı eğitim programları aracılığı ile yapılmaktadır (MEB, 2018b). Bu okullardaki eğitim programları çerçevesinde yürütülen mesleki eğitim ile ZY olan bireylerin meslek becerileri kazanmalarına katkı sağlamak ve okul bitince istihdamlarının sağlanması amaçlanmaktadır (Cavkaytar ve Artar, 2019). Eğitimden istihdama geçiş sürecinde bir köprü vazifesi üstlenen İş başı eğitim programı (İEP), hem işverenlere fayda sağlamakta hem de bireylerin mesleki deneyim eksikliğini gidermektedir (Yazıcı, 2015).

2.5. Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin İş Başı Eğitimi

Geleneksel mesleki eğitim yapan ortaöğretim okulları genelde bireylerin ilgi ve güçlü yanlarını değerlendirip, bu doğrultuda bireyleri sınıf ortamında bir mesleğe hazırlamayı amaçlamaktadırlar (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013a). Ancak mesleğe hazırlık çalışmaları dünya çapında üç temel yaklaşım çerçevesinde yürütülmektedir. Bu yaklaşımlar “eğit-yerleştir”, “yerleştir-eğit” ve “eğit-yerleştir-eğit” yaklaşımlarıdır. “Eğit-yerleştir” yaklaşımı, işe yerleştirme öncesinde iş adaylarına okullarda ya da meslek atölyelerinde belli bir meslek

alanına yönelik mesleki eğitim verdikten sonra yerleştirme yapılmasıdır. Bu yaklaşım toplumsal çoğunluğun mesleki gereksinimlerini karşılamak için uygun olmakla birlikte bireysel farklılıklar gösteren bireyler açısından yeterli sonucu vermemektedir. “*Yerleştir-eğit*” yaklaşımı, destekli istihdam modeli yaklaşımıyla birlikte yaygınlaşan, özellikle dezavantajlı bireylerin istihdamını desteklemeye yönelik olarak geliştirilen bir yaklaşımdır. Destekli İstihdam, işgücü piyasası içerisinde ücretli istihdamı sağlamak ve bunu devam ettirmek için yetersizliği olan ve dezavantajlı bireylerin toplumdaki diğer bireylerle birlikte çalışma konusunda desteklenmesidir (EUSE, 2010). Bu yaklaşım, çalışacak olan adayının toplum temelli bir işletmeye girdikten sonra bu işletmede çalışanlardan beklenen yeterlikler doğrultusunda sunulan iş başında eğitim hizmetlerini içermektedir (P. Bakken ve E.Obiakor, 2007). Bireylerin gerçek işlere yerleşmeden önce iş becerilerinin iş dışı ortamlarda eğitilmesini öneren "eğit ve yerleştir" yaklaşımının bireysel farklılıklar konusundaki yetersizlikleri nedeniyle iş yerinde eğitime odaklanılmıştır (Wehman vd., 2001)

Bireylerin sadece okul ve sınıf ortamlarında işe hazırlanması bu ortamlarda kazanılan becerilerin iş ortamına genellemesinde sorunlar oluşturabilir. Bundan dolayı birey bir taraftan okul ve sınıf ortamlarında bilgi ve beceriler kazanırken diğer taraftan gerçek iş ortamında istihdama hazırlanmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013a). ÖGÖB’lerin istihdamı konusunda işverenlerin görüşünün alındığı bir çalışmada; işverenler bu bireylerin meslek eğitiminin yeterli olmadığını; istihdamdan önce kısa bir sürede olsa başlayacakları işlerin eğitimlerinin işyerlerinde yapılıp daha sonra işyerlerine geçmelerinin iyi olacağını ifade etmektedirler (Köksal, 2010). Ayrıca ağır düzeyde ÖGÖB’lerin iş dışı ortamlarda edindikleri becerileri gerçek iş sahalarına genellemede yaşadıkları zorluklar nedeniyle işyeri eğitimi tavsiye edilmektedir (Wehman vd., 2001). İş başında eğitim uygulamaları, iş hayatına geçecek olan bireylerin özellikle iş deneyimi kazanma ve iş bulma çalışmaları ile daha uygun işlere yerleşmelerine fırsat veren en etkili yöntemlerden biri olarak düşünülmektedir (Çoban, 2013)

İş başı eğitimi, bireyin bir işi yaparken, çalışma ve yetiştirme uygulamalarının birlikte yapılmasına göre düzenlenmiş çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Başar, 2000). Staj olarak kullanılan kavramın gelişmiş ve kendine özgü bir şekle kavuşmuş halidir. İş başı eğitim sayesinde ÖGÖB’e verilen eğitim, uzman tarafından bu bireylerin gereksinimlerine göre uyarlanır. İş başı eğitim uygulamasını yapan uzmanın kendisi, bireyin görevi kapsamındaki tüm işleri yapabileceğinden emin olmalıdır. Ayrıca iş başı eğitimi bireylerin görevi tamamlama becerilerinin ve bağımsızlık kazanmaya yönelik pratik ve sosyal becerilerin geliştirilmesini de içermelidir (Cihan vd., 2018).

İEP'nin iş arayanlara ve öğrencilere yönelik, mesleki beceri kazandırma, istihdamı destekleme, tecrübe kazandırma, gelir sağlama, zorunlu stajları yapmaya fırsat verme gibi faydaları bulunmaktadır (Yazıcı, 2015). Benzer şekilde işletmedeki mesleki eğitim sayesinde çalışanlar işletmelerdeki en ideal öğretim araçlarına sahip olur, gerçek ortam gözlemi yapar, sosyal becerileri daha iyi öğrenir, pratik eğitim çalışmalarısıyla motivasyonları artar (Koşan, 2003). İEP sayesinde iş arayanlara ve özellikle öğrencilere; teorik olarak kazanılan bilgilerin işyerinde uygulanmasına ve güncel teknolojiler hakkında bilgi sahibi olunmasına fırsat verilmektedir (Çoban, 2013). İşsizliğin önemli sebeplerinden biri olan mesleki tecrübe eksikliği sorunu İEP ile çözülebilmekte ayrıca işyerleri de işe alacakları bireyleri bu sayede masraf etmeden yetiştirebilme fırsatı bulmaktadırlar (Yazıcı, 2015)

Ülkemizde iş, işçi ve istihdam işlemleri, İş ve İşçi Kurumu "İŞKUR" tarafından yürütülmektedir. İŞKUR'un yürüttüğü aktif işgücü piyasası program araçlarından birisi de 2009 yılından itibaren ülkemizde uygulanan İEP'dir. Bu program İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin sahip oldukları mesleki bilgileri, İŞKUR'a kayıtlı işyerlerinde uygulamalar yaparken geliştirmelerini, işi yapma ve üretimin aşamalarını bizzat gözlemleyerek kazanmalarını sağlayan program olarak tanımlanmaktadır (Yazıcı, 2015).

İlk başta program staj olarak ifade edilirken, 2010 yılında adı "İş başı eğitim programı" olarak değiştirilmiştir. İlk ciddi düzenlemeler 2011 yılında yapılmış ve programın nasıl uygulanacağı kapsamlı hale getirilmiştir. İEP'dan yararlanmak için; İŞKUR'a kaydını yaptırmış 15 yaşını doldurmuş işsiz olmak, işverenin birinci veya ikinci düzey akrabası ya da eşi olmamak, emekli olmamak, son bir yıl içinde işverene ait vergi numarasında yer alan işyerinde çalışmamak, aynı meslek için düzenlenen programları bitirmemiş olmak, program konusunda yaptırımı olmamak şartlarını sağlaması gerekmektedir. Ayrıca İEP'ndan bir kişi en fazla ikişer defa, toplamda üç defa yararlanabilmektedir. İEP'nin süresi; günlük 5-8 saat, haftada en fazla 6 gün olarak ve haftada 45 saati geçmeden planlanır. İEP'ni tamamlayan bireylere, bizzat katıldığı gün sayısı üzerinden ücret ödenir. Ayrıca genel sağlık sigortası ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi İŞKUR tarafından yapılmaktadır (İŞKUR, 2023b)

ÖGOB'lerin İEP'ndan nasıl faydalanacakları konusunda daha önceden herhangi bir açık madde yokken 2011 yılında yapılan düzenlemeler ile bu bireylerin programlardan yararlanmalarına ilişkin açık hükümler konulmuştur. İEP'na katılabilme şartlarına uyan ÖGOB'ler için program uygulama süresi 320 fiili gün şeklinde belirlenmiştir (Türkiye İş Kurumu, 2013). İş yerinin iş başı desteği süresi ve miktarı şirkete göre farklıdır. Bu sebeple istihdam uzmanları şirketlerin ihtiyaç ve özelliklerine dikkat ederek bir planlama yapmalıdır.

İstihdam uzmanları şirketin ihtiyacını bilmeli ve yapılacak düzenlemeler için rehberlik etmelidir (Özbey, 2018a).

İş başı eğitim programı ilk yapıldığı 2009 yılında uygulanan 555 programdan 1.285 birey, 2013 yılında 63.660, 2014 yılında 59.456, 2015 yılında 159.076, 2016 yılında 238.205, 2017 yılında 297.255, 2018 yılında 300.512, 2019 yılında 402.393, 2020 yılında 335.761 ve 2021 yılı Ekim ayı itibarıyla 317.958 birey programlardan faydalanmıştır. 2022 yılı aktif işgücü uygulamalarında; 40.332 İEP'na 156.356 kişi, 514 mesleki eğitim Kursuna 10.763 kişi katılmıştır (İŞKUR, 2023a). 2022 yılında bin 288 ÖGOB İEP'dan faydalandırılmıştır. Bu şekilde programlardan faydalanan bireylerin 945'i erkek, 343'ü ise kadınlardan oluşmaktadır (Türkiye İş Kurumu, 2023b).

2.6. Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin İstihdamı

İşe girecek olan bir birey, işi bulup istihdam edilmesi için kendisine gereken mesleki, kişisel, sosyal, akademik/işlevsel becerileri kazanması, eğitim sürecinden sonra bir işi yapmak için gerekli olan görevleri başarıyla tamamlayabilmesi gerekir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013a). Kober (2010), istihdam edilenlerin yaşamış oldukları iş doyumu ve işten sonra kazandıkları maddi gelir sayesinde istihdam edilmeyenlere göre daha iyi yaşam şartlarına sahip olduklarını söylemektedirler (akt:Kasap ve Ergenekon, 2022). Bundan dolayı, ZY olan bireylerin istihdama hazırlanması amacıyla iş ve mesleki eğitim programlarında istihdam edilebilirlik becerileri giderek önem kazanmaktadır (Baran ve Cavkaytar, 2007).

Ancak ÖGOB'lerin istihdamı için gerekli olan mesleki eğitimin yeterince planlanmamasına bağlı olarak ihtiyaç duyulan becerileri gerektiği kadar kazanmadan okulu tamamlamaları, işe geçiş aşamasının planlanmaması, bu sürecin iyi işlememesi gibi nedenlerden dolayı bu bireylerin istihdamları olumsuz yönde etkilenmektedir (Eratay ve E. Çetin, 2013). ZY olan bireyler diğer ÖGOB'ler ile ayrı eğitim ortamlardan yararlanmalarına rağmen bu bireylere özel bir istihdam politikası bulunmayıp tüm özel gereksinimi olan gruplar ile birlikte istihdam uygulamalarının yapılması ZY olan bireylerin istihdam fırsatlarından en az düzeyde yararlanan grup olmalarına neden olmaktadır (Kurt, 2020). ZY olan bireyler işgücüne katıldıklarında düşük ücret, sınırlı kariyer, üretme kapasiteleriyle ilgili belirsizlik nedeniyle daha az istihdam gibi konularda ayrımcılığa uğrama olasılıkları daha yüksektir (Jones vd., 2014). Hatta bu bireylerin, işgücünde yeterince üretken olamayacağına dair yanlış düşünce, işi yapmak için iyi derecede nitelikli olsalar bile işverenlerin bu adayların başvurularında ayrımcılık yapmalarına yol açabilmektedir (E. Lord vd., 2007). Wehman (1996), okulu tamamlayan yetersizliği olan bireyler için istihdam politikalarının yetersiz

olması, iş verenlerin olumsuz tutumları, kapsamlı beceri alanlarına yönelik eğitim ortamlarının yetersiz olması, destek hizmetlerini sağlamada sınırlılıklar, bireylerin programların amaçlarını tamamlamadan üst programlara geçebilmeleri, uygulanan programlarda koordinasyon olmaması, iletişim becerileri ve iş deneyimlerinin eksik olması (akt:Gürsel vd., 2007), öğrenciler tarafından 11 ve 12. sınıflarda yapması gereken staj uygulamalarının diğer meslek liselerinde yapıldığı gibi zorunlu olmaması (Kurt, 2020) istihdamı güçleştirmektedir.

2018 yılı için 16-64 yaşlarında arasında normal gelişim gösteren akranların %74'ü işe yerleşirken, ZY olan bireylerin %30'nun işe yerleştirildiği ifade edilmektedir (Babb vd., 2019). ÖGOB'lerin istihdam durumları incelendiğinde ortopedik yetersizliği olanlar (% 81,7), işitme, dil ve konuşma yetersizliği olanlar (% 37,3), süregen hastalığı olanlar (% 26), görme yetersizliği olanlar (% 23,9), çok engelliler (% 12,5), ZY olan bireyler (% 8), ruhsal ve duygusal yetersizliği olanlar (% 7,6) takip etmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında en dezavantajlı gruptan birinin ZY olan bireyler olduğu görülmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2011).

ÖGOB'lerin istihdam edilmelerinin gerekliliği ve bu gerekliliğin sonucunda da nasıl istihdam edilecekleriyle ilgili çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu problem durumları çeşitli istihdam yöntemlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İstihdam yöntemleri kota sistemi, korumalı işyeri, kişisel çalışma yöntemi, işverenlerin zorunluluk olmadan ÖGOB istihdamı, evde çalışma, kooperatif çalışma yöntemi, sadece ÖGOB'lerin çalıştığı seçilmiş işlerde istihdam olarak ifade edilmektedir (Öz ve Orhan, 2012)

Ülkemizde özel gereksinimine göre tüm vücut fonksiyon kayıp oranı en az %40 olduğunu, yetkili sağlık kuruluşundan alınan engelli sağlık kurulu raporu ile ortaya koyan bireyler “engelli” statüsünde İŞKUR'a kayıtlarını yaptırabilirler. Bu oranlarda mesleğinde çalışma gücü kayıp oranı vb. oranları dikkate alınmayıp tüm vücut fonksiyon kayıp oranına bakılmaktadır. Bu raporlarda çalışamaz uyarısı varsa bireyin engelli kaydı yapılamamaktadır.

Kota Sistemi; Türkiye'de ÖGOB'lerin işçi olarak istihdamları, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesi kapsamında yer alan kota sistemi ile yapılmaktadır. Kanun maddesine göre kota sisteminde; 50 veya daha fazla işçiyi (tarım ve orman işi yapan işletmelerde 51 işçi veya daha fazla) çalıştıran, özel sektör olan işyerinde % 3 oranında özel gereksinimi olan işçi, kamuya ait işyerinde ise % 4 oranında özel gereksinimi olan işçiyi mesleği, bedeni ve ruhi durumuna uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdür (Türkiye İş Kurumu, 2023d).

Korumalı işyeri; İş hayatına devam etmeleri güç olan zihinsel veya ruhsal ÖGÖB'lere iş imkânı sağlamak amacıyla Devlet aracılığıyla teknik ve mali açıdan desteklenen ve iş ortamları özel bir şekilde düzenlenen işyerleri olarak tanımlanmaktadır. İşyerinde en az sekiz ÖGÖB çalıştıran ve ÖGÖB'lerin sayılarının toplam işçilerin sayısına oranları yüzde yetmiş beşten az olmayan işveren, korumalı işyeri olmak için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne başvurabilir (ASHB, 2022). Korumalı işyeri olabilmek için 2013 yılında 18, 2014 yılında 13 proje olmak üzere toplam 31 proje için başvuru yapılmış ancak projelerin 12'si Komisyon tarafından uygun görülmemiştir. Uygun görülen bu projelerin ise 2'si uygulamaya geçirilmiş uygulamaya geçirilmeyen projeler iptal edilmiştir. Daha sonra 2017 yılında 4 proje, 2018 yılında 3 proje, 2019 yılında 1 proje ve 2020 yılında 1 proje ve 2021 yılında da 1 proje kabul edilmiş olup bu projeler halen faaliyetlerine devam etmektedirler (Türkiye İş Kurumu, 2021).

Kooperatif Çalışma Biçimi; Kooperatif çalışma ÖGÖB'lerin şahıs olarak imkânlarıyla ya da devletten aldıkları destek ile kurdukları kooperatiflerle, çeşitli iş alanlarında kendileri için çalışma ortamları oluşturabilir. Böylece, ÖGÖB'ler kooperatif üyelerinde bulunan mevcut yetenek ve kapasiteleri değerlendirip ve bunları yapılacak işe göre yerleştirebilirler. Bağımsız bir kuruluş olarak kendi işi ile ilgili alanlarda yer edinebilirler (A. Meşhur, 2004).

Evde Çalışma Biçimi; Bu yöntemde işler ÖGÖB'lerin evlerine götürülür. İşin gerekleri ev ortamında yani bireyin kendi ortamında yapılır. Tamamlanan işler daha sonrasında yine evlerinden toplanılarak pazarlanması sağlanır. Yöntem bir açıdan ÖGÖB'e her şeye rağmen iş ve maddi imkân sunmuş olsa da bir açıdan da ÖGÖB çalışma hayatının sosyal faydalarından yararlanmamış olmaktadır. (Demir, 2016).

Bireysel Çalışma; Bu yöntemde ÖGÖB, çevresinin veya kendisinin imkânları ile kişisel yeterliklerine uygun bir iş oluşturmaktadır. Kişinin kendi yeterliliklerini, eğitim ve tecrübelerini daha iyi görebileceği için gereksinimine en uygun işi kurmada ve işletmede başarılı olabilmektedir (P. Pul, 2002).

2.7. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde mesleki beceri öğretimi ve iş başı eğitimi ile ilgili Türkiye'de ve yurtdışında yapılmış araştırmalar sunulacaktır.

2.7.1. Mesleki Beceri Öğretimi İle İlgili Türkiye'de Yapılmış Araştırmalar

Yücesoy (2002), çalışmasında ZY olan bireylere fotokopi çekme becerisini eşzamanlı ipucuyla öğretiminin etkililiğini araştırılmıştır. Araştırmasında tek denekli araştırma

modellerinden yoklama evreli denekler arası çoklu yoklama modeli kullanmıştır. Denekler 14-17 yaşları arasında mesleki eğitim merkezi hazırlık ve birinci sınıfına devam eden dört bireydir. Değerlendirmede tek fırsat yöntemi kullanılmıştır. Öğretim esnasında sözel ve model ipucu beraber kullanılmış, basamakların bir arada öğretimi yapılarak beceri öğretimi yapılmıştır. Araştırma sonunda, çalışmaya katılan tüm bireylerde eşzamanlı ipucuyla öğretimin fotokopi çekme becerisi öğretiminde etkili olduğu, öğretim bittikten 2, 4 ve 5 hafta sonra da kalıcılığın korunduğu gözlenmiştir. Farklı ortam, zaman ve araçlarla yapılan genelleme uygulamalarında iki bireyin %100 düzeyinde genelleyebildiği iki bireyin ise %50 düzeyinde genelleyebildiği görülmüştür.

Özbey (2005), araştırmasında ZY olan bireylere ahşap üzerindeki deseni boyama becerisinin ve kumaş üzerindeki deseni boyama becerisinin eşzamanlı ipucu yöntemiyle öğretiminin etkililiğini incelemiştir. Araştırmada tek denekli araştırma modellerinden, denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanmıştır. Araştırmayı 3 kız 3 erkek toplamda 6 ZY olan birey ile yapmıştır. Araştırma sonunda, ZY olan bireylere iş becerilerinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretiminin etkili olduğu, öğretim tamamlandıktan 1,3 ve 4 hafta sonrasında öğrenilenlerin kalıcılığı korunduğu görülmüştür.

T. Aslan (2009) araştırmasında, ZY olan bireylere çim biçme becerisini eşzamanlı ipucu yöntemiyle öğretiminin etkililiğini incelemiştir. Tek denekli araştırma modellerinden, denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılıp 3 erkek birey ile çalışılmıştır. ZY olan bireylere, öğretimin etkililiğini değerlendirmek için toplu yoklama, günlük yoklama, öğretim, izleme ve genelleme oturumları yapılmıştır. Değerlendirmeler tek fırsat yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmanın sonunda, ZY olan bireylere, elektrikli çim biçme makinesiyle çim biçme becerisinin öğretiminde, eşzamanlı ipucu yönteminin etkili olduğu, öğretim tamamlandıktan 1, 3 ve 4 hafta sonra kalıcılığını koruduğu, kazanılan beceriyi, farklı araçlara genelledikleri görülmüştür.

Y. Aslan (2009), araştırmasında ZY olan bireylere kumaşın üzerindeki desene pul işleme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucu yönteminin etkililiğini araştırmıştır. Araştırmada tek denekli araştırma yönteminden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanmıştır. Araştırma yaşları 19 ile 22 arasında değişen üç kız birey ile çalışılmıştır. Çalışmada gözlemciler arası ve uygulama güvenilirlik verisi toplanmıştır. Çalışma sonunda ZY olan bireylere kumaş üzerindeki desene pul işleme becerisi öğretiminde eşzamanlı ipucu yönteminin etkili olduğu, deneklerin beceriyi farklı ortam, desen ve araç gereçlere

genelleyebildikleri ve becerilerin bir, iki ve dört hafta sonrada kalıcılığının korunduğu gözlenmiştir.

Değirmenci (2010), araştırmasında ZY olan bireylere otel kat hizmetleri becerisinin öğretiminde videoyla model olma yönteminin etkililiğini ve deneklerdeki hedeflenmeyen bilgi kazanım düzeylerini değerlendirmiştir. Araştırmada bir iş okuluna devam eden, hafif düzey ZY olan 18–21 yaşlarında dört birey ile çalışılmıştır. Araştırmada tek denekli araştırma yöntemlerinden davranışlar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonunda, hafif derecede ZY olan bireylerin otel kat hizmetleri becerilerini kazanmasında videoyla model olma stratejisinin etkili olduğu ve çalışma tamamlandıktan sonra da bu becerilerin kalıcılığını koruduğu aynı zamanda farklı ortamlara genelleyebildikleri görülmüştür. Bir deneğin hedeflenmeyen bilgi kazanımı %100 doğruluk düzeyinde, diğer deneklerde ortalama %49.50 doğruluk düzeyinde görülmüştür.

Çankaya (2011), çalışmasında ZY olan bireylere haroşa örgü örme becerisi öğretiminin eşzamanlı ipucu yöntemiyle yapılmasının etkililiğini araştırmıştır. Araştırmasında tek-denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanmıştır. Uygulama rehabilitasyon merkezinde, 16-23 yaşlarında üç kız birey ile yapılmıştır. Çalışmada oturumlar bire bir öğretim şeklinde yapılmıştır. Çalışma sonunda, haroşa örgü örme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkili olduğu gözlenmiştir. Ayrıca bireylerin, beceriyi farklı ortam ve araç-gereçlere genelledikleri, beceriyi öğretim tamamlandıktan bir, iki ve dört hafta sonra da korudukları görülmüştür.

Leblebici (2012), araştırmasında ZY olan bireylere galoş yapma becerisi öğretiminde eşzamanlı ipucu yönteminin etkililiğini araştırmıştır. Araştırmasında tek-denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modelini kullanmıştır. Araştırmayı eğitim uygulama okulu ve iş eğitim merkezi'nde eğitim gören 2 erkek ve 1 kız üç birey ile yapmıştır. Değerlendirmeler için tek fırsat yöntemini kullanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, galoş yapma becerisi öğretiminde eşzamanlı ipucu yöntemiyle yapılan öğretimin etkili olduğu ve tüm katılımcıların beceriyi kazandıkları görülmektedir. Ayrıca bireylerin, çalışılan beceriyi genelleyebildikleri ve çalışma tamamlandıktan bir, üç ve dört hafta sonra da kalıcılığı korudukları görülmüştür.

Arslan (2017), araştırmasında hafif düzeyde ZY olan bireylere halı dokuma becerisi öğretiminde etkinlik çizelgesi ile yapılan öğretimin etkililiği ve bireylerin kazandıkları

beceriyi genelleme durumlarını araştırmıştır. Araştırmada tek-denekli araştırma modellerinden, katılımcılar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırma; bir ilkokulda eğitim görmekte olan ve hafif düzey ZY tanısı olan, 3 erkek ve 1 kız birey ile yurutulmuştur. Araştırma sonucunda katılımcıların etkinlik izelgesi ile yapılan ogretim yöntemiyle halı dokuma becerisini kazandıkları, beceriyi ogretim tamamlandıktan bir, iki ve dört hafta sonra korudukları ve kazandıkları beceriyi farklı araç-gereçlere genelledikleri gorulmuştur.

Ulugöl (2018), araştırmasında hafif düzeyde ZY olan bireylerin fide yetiştirme becerisinin ogretiminde video modelle ogretim yönteminin etkililiğini araştırmıştır. Araştırmayı tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli ile yapmıştır. Araştırma 18-22 yaşlarında ZY tanısı olan iki kız bir erkek birey ile yapılmıştır. Araştırmanın sonunda; video modelle ogretim yönteminin ZY olan bireylere fide yetiştirme becerisi ogretiminde etkili olduğu gorulmuştur. ogretimin tamamlanmasından 1, 2 ve 4 hafta sonra tüm katılımcılar kazandıkları beceriyi koruduğu, iki katılımcının edindiği beceriyi farklı miktar, ortam ve araç-gereçlere genellediği, ayrıca hedeflenmeyen bilgi kazanım düzeyinin bir katılımcıda %70, diğer iki katılımcıda %80 düzeyinde bulunmuştur.

Köse (2019), hafif düzeyde ZY olan bireylere araba yıkama becerisi ogretiminde, animasyonla hazırlanan video ipuçlarının beraber sunulmasının etkililiğini incelemiştir. Araştırmasında tek denekli araştırma yöntemlerinden katılımcılar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırma 18-24 yaşlarında, hafif düzey ZY olan u erkek birey ile yapılmıştır. Araştırma bir oto yıkama işletmesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda hazırlanan video ipuçları sunulduğunda hafif düzeyde ZY olan bireylere araba yıkama becerisi ogretiminde etkili olduğu, iki katılımcının hedeflenen beceriyi %100 düzeyinde genellediği, bir katılımcının yeterli düzeyde genelleyemediği gorulmuştur.

Arıcı (2021), araştırmasında ZY olan bireylerin mesleki beceriler kazanmasında birey ve uygulamacının kontrol ettiği video ipucunun etkililik ve verimlilikleri karşılaştırılmıştır. Araştırmada uyarlamalı donuşumlu uygulamalar modeli kullanılmıştır. Araştırmada 16-17 yaşlarında ZY olan u erkek birey ile dosya etiketleme, fotokopi çekme ve PVC kaplama becerileri çalışılmıştır. Araştırma sonunda, tüm katılımcılarda uygulamacının kontrol ettiği video ipucunun çok etkili; bireyin kendisinin kontrol ettiği video ipucunun ise etkili olduğu, ayrıca tüm katılımcılarda uygulamacı tarafından sunulan video ipucunun daha verimli olduğu

görülmüştür. Uygulama tamamlanmasından sonra kazanılan becerilerin kalıcılığında ve genellemelerinde her iki sunuş biçimi arasında fark olmadığı görülmüştür.

2.7.2. Mesleki Beceri Öğretimi İle İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Sowers vd. (1985), çalışmalarında ZY olan bireylerin farklı özellikteki çeşitli görevleri başlatmak için resimli ipuçlarını kullanmalarını ve kendi kendini izleme becerilerini incelemiştir. Bir üniversitenin kafeteryasında mesleki iş eğitimi programına katılan yedi bireyden dört tanesi rastgele seçilmiştir. Araştırmanın katılımcıları ileri ve orta derecede ZY olan 18-21 yaşları arasında dört erkek lise öğrencisidir. Katılımcılar resimli işaret sistemini kullanarak üç eğitim aşamasında eğitilmiştir. Araştırmada denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Uygulama, fotoğraflı bir deftere belirlenen sırayla eklenen mesleki görevlerin fotoğraflarından oluşuyordu. Çalışma kendi kendini yönetme, ilgili görev tamamlandıktan sonra her fotoğrafın işaretlenmesiyle gerçekleştirildi. ZY olan bireylere her gün mevcut görevler arasından yedi görev verildi. Sonuçlar, bireylerin eğitmen yönlendirmesi olmadan iş günleri boyunca görevleri değiştirmek için resimli işaret sistemini kullanmayı çabucak öğrendiklerini, eğitmen geri bildirim ve mevcudiyeti azaltıldıkça performansın korunduğunu göstermiştir. Çalışmanın sonunda, iki bireyin resim-işaret sisteminin kullanımını yeni fotoğraflara genelleyebildiği görülmüştür.

J. Simmons ve W. Flexer, (1992) çalışmalarında, bir otelin temizlik ve bakım destekli istihdam programında 27 ve 30 yaşlarında farklı düzeyde ZY olan iki yetişkinin performansını karşılaştırmışlardır. Eğitim toplumsal istihdam uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ana amacı, eğitim stratejilerinin geliştirilmesini değerlendirmek için desteklenen bir temizleme programının etkililiğini belirlemektir. Araştırmada davranışlar arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. Bağımlı değişkenler, tuvalet temizliği eğitimi görevinde bağımsız olarak gerçekleştirilen adımların yüzdesi ve hedeflenen davranışı öğretmek için gereken yönlendirmelerin sayısıydı. Bağımsız değişken, katılımcıların yetersizlik düzeyidir. Eğitim görevleri; malzemeleri yenilemek, tuvaletleri temizlemek, lavabo, tezgâh, aynaları silmek, duvarları yıkamak, çöpleri boşaltmak ve paspas yapmaktır. Araştırma sonunda, orta düzeyde ZY olan birey görevleri daha az seansta, ağır düzeyde ZY olan birey görevleri daha fazla seansta gerçekleştirirse de her iki katılımcının da görevleri eşit derecede iyi yapabildiği belirtilmiştir.

L. Lee vd. (2001), çalışmalarında, ustalık eğitiminin ve üretkenlikle ilgili açık geri bildirim, ciddi ve ileri düzeyde ZY olan iki bireyin seçim davranışı üzerindeki etkilerini

araştırmışlardır. Katılımcılar, 28 ve 42 yaşlarında ağır düzeyde ZY olan iki yetişkin bireydir. Harekete dayalı görevler, mesafe ve el hareketlerini mümkün olan en düşük seviyeye indirerek geleneksel atölye görevlerinin yeniden yapılandırılması yoluyla işçi hareketinin verimliliğini en üst düzeye çıkarmak için tasarlandı. Tüm oturumlar, toplum temelli bir çalışma biriminin çalışma odasında gerçekleştirildi. Uygulamada taşeron işlerinden iki görev belirlenmiştir. Torbalama görevi, küçük bir plastik torbaya bir somun, civata ve pulun yerleştirilmesi, daha sonra bu küçük çanta bir sayfalık talimatla daha büyük bir çantaya yerleştirilmesidir. Sıralama, daha sonra geri dönüşüm için beşer adet cam, alüminyum kutu ve plastik malzemenin ilgili toplama kaplarına yerleştirilmesinden oluşuyordu. Ustalık eğitimi oturumları sırasında, her iki yöntem için oturumların sayısı, oturumların süresi ve hata sayısı hakkında veriler toplandı. Genel olarak sonuçlar, hareket tabanlı tasarımın saha tabanlı tasarım seçeneğine göre üretkenliği büyük ölçüde artırdığını gösterdi.

Sigafoos vd., (2005) ZY olan üç yetişkin bireye mikrodalga fırın kullanarak mısır patlatma becerisini öğretmek için video yönlendirme uygulamasının etkililiğini araştırmışlardır. Deney süreci, katılımcıların devam ettiği mesleki eğitim merkezinin mutfağında gerçekleştirildi. Uygulama için on basamaklı görev analizi kullanıldı. Başlangıç aşamasında katılımcılara “patlamış mısır yap” talimatı verildi. Ancak başka talimat ya da yönlendirme yapılmadı. Video yönlendirme, bir becerinin önceden hazırlanan video klibini katılımcı ile beraber izlemeyi ve ardından katılımcıya bu adımı yapma fırsatı vermeyi içeriyordu. Araştırmada, denekler arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. Üç katılımcıdan ikisi, video yönlendirmesi uygulamasıyla mısır patlatma becerisini %80-100 oranında doğru bir şekilde gerçekleştirdi. Deney sürecinin tamamlanmasından 2, 6 ve 10. haftalarda yapılan izleme oturumlarında beceriyi gerçekleştiren iki katılımcının beceriyi devam ettirdikleri görülmüştür. Bu veriler, video ipucunun, ZY olan yetişkinlere mesleki becerileri öğretmek için etkili bir öğretim stratejisi olabileceğini düşündürmektedir.

Bennett vd., (2010) çalışmalarında ZY olan bireylerin toplumsal istihdam ortamlarında gizli ses koçluğu ile desteklenen becerilerin iş performansı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmada katılımcılar ve iş görevleri arası çoklu yoklama modeli kullanıldı. Katılımcılar 22-30-42 yaşlarında 3 erkek ZY olan bireydir. Katılımcıların tamamı mesleki rehabilitasyon tarafından finanse edilen destekli istihdam programlarına kayıtlıdır. Araştırma katılımcıların işyerlerinde yürütülmüş ve bireysel bir destekli istihdam modelinden oluşmuştur. Mesleki beceri olarak yerleri süpürme, pencere yıkama ve sandıkları istifleme çalışılmıştır. Ses koçluğu müdahalesini uygulamadan önce, her katılımcı için ses ekipmanının

kullanımına ilişkin 30 ila 45 dakikalık bir eğitim oturumu gerçekleştirildi. Ses koçluğu övgü, rehberlik ve düzeltme beyanlarının iletilmesinden oluşuyordu. Bu üç ifade türü dışında herhangi bir seslendirme yapılmamıştır. Koçluk müdahalesi uygulandığında her katılımcı gelişme gösterdi. Uygulama sonucunda ses koçluğu müdahalesinin desteklenen katılımcıların iş performansını artırmada etkili olduğu ve uygulama tamamlandıktan 5-6 hafta sonra kazanılan becerilerin korunduğu görülmüştür. Ayrıca, müdahale farklı katılımcılar ve iş görevleri arasında etkili olmuştur.

T. Lee ve Singer-Dudek, (2012) bu çalışmalarında, gelişimsel ve ZY olan bireyler tarafından kapı kolu montajı becerisi ve askı montajı becerisinin, akıcılık, kalıcılık ve dayanıklılık üzerindeki etkilerini karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Akıcılık etkileri alıştırmaları daha kısa sürede tamamlamalarına, kalıcılık etkileri, bu bireylerin uygulama yapılmayan süreler sonrasında doğru/yanlış görevi tamamlama oranlarına göre değerlendirildi. Dayanıklılık ise, bağımsız çalışma seansları sırasında işten ayrılma oranlarına göre değerlendirildi. Araştırmanın modeli olarak, alternatif tedavi modeli kullanılmıştır. Katılımcılar aynı özel eğitim okulunun farklı sınıflarına devam eden, yaşları 13-19 arasında değişen dört ZY olan erkek bireyden oluşmaktadır. Bu bireylerin hiçbiri daha önceden montaj işiyle ilgili bir işte çalışmayıp bu konuda bir eğitim almamıştır. Tüm oturumlar katılımcıların seçildiği iki sınıftan birinde gerçekleştirilmiştir. Eğitim, her katılımcıya bireysel olarak sınıfın ayrı bir alanında verilirken, sınıftaki diğer bireyler odanın diğer alanlarında çalışmalarla meşgul oldular. Bu çalışmanın sonuçları, uzun çalışma süreleri boyunca akıcılık koşulunda daha yüksek ürün tamamlama oranlarıyla sonuçlanmıştır. Dört bireyden üçü doğruluk eğitimi verilen görevlerden daha fazla sayıda doğru akıcılık eğitimi verilen görevleri tamamladı. İki birey 20 dakikalık çalışma seansları sırasında daha az çalışmayı bırakma gösterirken, çalışma aralıkları 40 dakikaya çıkarıldığında dört bireyden üçü daha fazla dayanıklılık sergilediler. Dört bireyden üçü uygulama bittikten 6 hafta sonra akıcılık koşulu altında eğitilen görevleri daha yüksek oranlarda tamamlandığı görülmüştür.

Dotson vd., (2013) ZY ve/veya gelişimsel yetersizliği olan genç yetişkin bireylere geri dönüşüm işinin yürütülmesiyle ilgili üç iş becerinin; işçi becerileri (geri dönüşüm kutularının kontrol edilmesi, boşaltılması ve bakımının yapılması), yönetici becerileri (evrakları toplamak, çöp kutularını kontrol etmek, doğrulanan evrakların tabloya girilmesi), ve büro becerileri (evrakları toplamak, bilgisayarda muhasebe tablosu açmak, veri girmek, evrakları dosyalamak) davranış öğretim yöntemi ile kazandırılmasını hedeflemişlerdir. Araştırmada davranışlar arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar bir devlet üniversitesinde

okuyan üç erkek beş kadın bireydir. Bu çalışmadaki bağımlı değişken, üç tür yoklama sırasında doğru ve ipucu olmadan gerçekleştirilen iş adımlarının yüzdesidir. Akran çiftlerinden oluşturulan gruplarda her yetersizliğe sahip bireyi tipik bir akranı desteklemiştir. Sonuçlar sekiz katılımcının tümünde öğretim uygulamalarının işçi, yönetici ve ofis personeli işleri için iş becerisi edinilmesiyle sonuçlandığını ve bu kişilerin bağımsız olarak veya bir akranlarıyla çalışırken doğal ortamlarında iş becerilerini gerçekleştirebildiklerini göstermektedir. Kazanılan becerileri diğer vardiyalarda başka çalışanlarla uygulayarak genelleyebildikleri görülmüştür. Katılımcının tümü, deney süreci tamamlandıktan sonra bile geri dönüşüm işindeki vardiyalarında çalışmaya devam etmeyi istediklerini belirtmişlerdir.

Lin vd., (2018), çalışmalarında dans pedleri ile yapılan video yönlendirmenin katılımcıların mesleki becerilerini geliştirip geliştirmeyeceğini değerlendirmek ve uygulamanın geri çekilmesinden sonra katılımcıların öğrenilen becerinin devam ettirilip ettirilmeyeceğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Katılımcılar, aynı özel eğitim okuluna devam eden, orta düzeyde ZY olan hepsi 17 yaşında biri kız ikisi erkek üç lise son sınıf öğrencileridir. Katılımcıların okulunda, yiyecek-içecek servisi, temizlik hizmeti, araba yıkama, bahçecilik gibi temel iş becerilerini edinmelerine yardımcı olmak amacıyla mesleki kurslar düzenlenmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada Çin yemeği için masa hazırlama becerisi seçilmiştir. Üç katılımcı okuldaki kursları sırasında masa hazırlama becerisi başlangıç eğitimini aldılar. Başlangıç aşamasında tüm katılımcıların beceri basamaklarını doğru gerçekleştirme sayısı düşüktü. Ancak katılımcılar video yönlendirmeyi kullanmasını öğrendikten sonra, beceri basamaklarını bağımsız olarak takip edebildi ve her katılımcının doğru görev performans sayısı arttı. İzleme aşamasında, tüm katılımcıların öğrenilen becerilerdeki ustalıklarını herhangi bir yardım veya video yönlendirmesi olmadan koruyabilmişlerdir.

L. Horn vd., (2020) ZY olan ve otizmlili bireylerin istihdam becerilerini (kıyafet bedenlerini sıralama) öğrenmelerinde kulak içi dinleme teknolojisi aracılığıyla öğretmen tarafından e-koçluk alırken sabit bekleme süreli öğretimin etkililiğini araştırmışlardır. Ayrıca öğretmen ve öğrenci katılımcıların uygulama hakkında algılarını değerlendirmişlerdir. Araştırmada katılımcılar arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Bu çalışmaya OSB'li bireylere yönelik özel bir eğitim programına kayıtlı 17-20 yaşları arasında ZY de olan dört genç yetişkin birey katılmıştır. Öğretmen katılımcı, e-koçluk ve sabit bekleme süreli öğretim yöntemi konularında tecrübesi olmayan özel eğitim öğretmeni bireylere müdahaleci olarak çalışmaya katılmaya gönüllü oldu. Araştırma yaklaşık 3 ay boyunca ve her hafta iki gün

uygulandı. Her uygulama gününde her biri yaklaşık 5 dakika süren en fazla dört oturum yapıldı. Araştırma sonunda sabit bekleme süreli öğretim yönteminin bireylere kıyafetleri yerinde, bedene göre nasıl gruplandırma ve sıralama becerilerinin kazanılmasında etkili olduğu izlenimi edinilmiştir. Dört bireyin de yeni sıralama becerisini öğrenmekten hoşlandığını ve topluluk ortamında eğitim almaktan keyif aldığını ve bireylerden üçü ileriye dönük olarak aynı şekilde öğrenmek istediklerini bildirdi. Öğretmen katılımcı, e-koçluk ve sabit bekleme süreli öğretim yönteminin hem etkili hem de verimli bir öğretim yaklaşımı olduğunu belirtmiştir.

Schroeder vd., (2023), iş deneyimi ve ücretli istihdam için gerekli olan becerileri kazanmada video model uygulamasının bu tür becerilerin geliştirilmesinde etkili ve uygulanabilir bir strateji olabileceğini göstermeyi amaçlamışlardır. Çalışmalarında çamaşır yıkamak, işe giriş yapma, elektrik süpürgesi kullanma ve yatağı temizleme becerilerini yerine getirmeyi öğretmede video model uygulamasının etkinliğini incelemişlerdir. Araştırma modeli olarak hem denekler arası çoklu yoklama modeli hem de davranışlar arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar, özel eğitim hizmetleri alan gelişim geriliği ve ZY olan sekiz genç yetişkinden oluşuyordu. Katılımcıların hiçbirinin önceden iş deneyimi yoktu, ancak daha öncesinde okul tarafından bazı işyerlerine gönderilmişlerdi. Araştırma sonunda, sekiz katılımcının her biri ve hedeflenen tüm görevler için video model uygulamasının mesleki becerilerin öğretilmesinde etkili ve verimli bir müdahale olduğunu görülmüştür. Kazanılan beceriler 3 ay boyunca katılımcılar tarafından korundu. Katılımcılar, genelleme aşamasında farklı materyallerle yeni bir ortamda becerileri doğru bir şekilde yapabildiler. Sosyal geçerlik verilerine göre, katılımcılar uygulamadan memnun kaldıklarını ve kullanımı kolay bulduklarını ifade etmişlerdir.

2.7.3. İş Başı Eğitimi ile İlgili Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar

Özbey (2015), çalışmasında ZY olan bireylere iş gücü piyasa analizi ve iş analizi temelinde mesleki beceri öğretim sürecini betimlenmesi hedeflemiştir. Araştırmanın, deseni eylem araştırmasıdır. Araştırmaya Sakarya Mesleki Eğitim Merkezi’nde eğitim gören ZY olan bireylerin mesleki eğitimlerindeki sorunları belirlenerek başlanmıştır. Buradan yola çıkılarak iş gücü piyasa analizi yapılarak sonuçlar çıkarılmıştır. İlin en yaygın sektörü “imalat” ve en yaygın alt sektörü ise “tekstil” olarak belirlendiği için Mesleki Eğitim Merkezinde tekstil paketleme atölyesi kurularak bir mesleki eğitim programı hazırlanmıştır. Araştırma 16-17 yaşlarında iki kız, bir erkek üç hafif düzey ZY olan birey ile yapılmıştır. Hazırlanmış olan mesleki eğitim programı ile katılımcılara gömlek paketleme işi iki ayda öğretilmiş,

katılımcıların tüm görevleri bağımsız olarak yaptığı gözlenmiştir. Atölye çalışmaları bitiminde üç katılımcı bir fabrikanın paketleme bölümüne yerleştirilerek haftada iki gün iş başı eğitimi yapmışlardır. İki ay atölye iki ayda fabrika eğitimi olmak üzere toplamda dört ay tamamlandığında katılımcılar bağımsız olarak çalışabilir seviyeye gelmişlerdir. Katılımcılardan biri tekstil fabrikasının katlama ve paketleme bölümünde sigortalı olarak işe başlamıştır. Araştırma tamamlandıktan sonra yapılan görüşmelerde bireyler, aileler, eğitimciler ve fabrika personeli bu araştırmanın önemli ve işlevsel bir araştırma olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Güneş-Özler (2019), araştırmada ZY olan bireylere aşçılık mesleğinde yüksek risk içeren beceri öğretiminin etkililiğini çalışmıştır. Araştırmasında üç beceri olan ocak kullanma, fırın kullanma, bıçak kullanma ile ilgili olarak dokuz tane yüksek risk içeren becerinin iş başı eğitimi yapılmıştır. Araştırmanın katılımcıları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin özel eğitim sınıfına devam eden üç ZY olan bireydir. Araştırma bu lisenin mutfak atölyesinde, genelleme oturumları bir lisenin uygulama otelinde gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın yapıldığı okuldaki usta öğretici video ile model olmuş, tek denekli araştırma yöntemlerinden beceriler arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, aşçı yardımcısı mesleğinde yüksek risk içeren becerilerin öğretiminin ZY olan bireylerde etkili olduğu görülmüştür. Araştırma tamamlandıktan 1, 2 ve 4 hafta sonra katılımcıların kazandıkları becerileri korudukları ve farklı ortam, kişi, araç gereçlere genelledikleri görülmüştür. Katılımcılar, aileler ve işveren/çalışanlar aşçı yardımcısı mesleğinde yüksek risk içeren becerilerin öğretimini olumlu karşıladıklarını belirtmişlerdir.

Uçar (2020), bir kafede garson olarak çalışan ZY olan bireylerin garsonluk işinde kullanılan matematik becerilerinin geliştirilmesi sürecini incelemiştir. Araştırma eylem araştırması olarak gerçekleştirilmiştir. Uygulama aşamasında ZY olan bireylere gerçek kafe ortamında sayıların farklı bağlamlarda öğretimi, sayma becerilerinin öğretimi ve sipariş alma becerilerinin öğretimi, adisyonda yer alan yiyecek-içecek görsellerinin tanıtılması ve söylenen sayıda sipariş miktarını adisyonda ilgili yere yazma becerisi çalışılmıştır. Araştırmada matematik kavram ve becerilerinin öğretimi iş yerindeki gerçek materyallerle yapılmıştır. Eylem araştırmasıyla tasarlanan bu araştırmada gerçekçi matematik eğitimi çerçevesinde gerçekleştirilen uygulamaların ZY olan bireylerin mesleki becerilerini geliştirdiği belirlenmiştir. Araştırmaya ilişkin bütün katılımcı bireyler, bireylerin aileleri, işyeri koordinatörü ve müşteriler büyük oranda olumlu yönde görüşler bildirmişlerdir.

Bu çalışmalardan ayrı olarak ülkemizde projeler ile ZY olan bireylere meslek kazandırma çalışmalarının yapıldığı görülmektedir.

Cavkaytar (2012) tarafından “ZY Olan Yetişkinlere Garsonluk Meslekî Eğitimi Projesi” adıyla bir proje yürütülmüştür. Proje kapsamında ZY olan bireylerle kafelerdeki garsonluk mesleki becerileri iş başında yapılan eğitimler ile çalışılmıştır. Bu çalışmada, kapsamlı bir meslekî eğitim programı uygulandığı için araştırma, kapsamlı ve işlevsel bir iş başı eğitimi özelliği göstermektedir.

Cavkaytar vd., (2014) “Yetişkin Engelli Bireylere Mesleki Eğitimde Bir Örnek: Hayatın Tatları Aşçı Çırağı Mesleki Eğitim Projesi” Eskişehir’de belediyeye ait kafelerde ZY olan yetişkinlerle yapılan aşçı yardımcısı becerileri öğretimi kapsamındaki iş başı eğitiminden oluşmaktadır. Bu proje ile ZY olan bireylere; mesleğin gerektirdiği kurallara uygun şekilde ustalar tarafından kendisine söylenen görevleri yerine getirerek deneyim kazandırılması amaçlanmıştır. Meslek için gereken yeterlikleri kazanan bireyler yiyecek içecek hizmetlerinde; konaklama işletmelerinin yiyecek bölümlerinde, kurumların mutfak bölümlerinde, kafeterya, restoran, yemek fabrikaları, ulaşım araçlarının yiyecek içecek üretim ünitelerinde vb. yerlerde çalışabilmeleri hedeflenmektedir.

Cavkaytar, Uluyol, vd., (2014) “Yetişkin Engelli Bireylere Mesleki Eğitimde Bir Uygulama Örneği: Montaj İşçiliği Mesleki Eğitim Programı (MİMEP) Projesi” isimli proje ile; hazırlanmış olan montaj işçiliği meslek programıyla, özel bir firma aracılığıyla sağlanan parçaların nasıl montajlanacağını yetişkin engelli bireylere öğrettikten sonra onların iş hayatına katılmaları amaçlanmıştır. Çalışma Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Sosyal Yaşam Merkezi’ne ait montaj işçiliği atölyesinde uygulanmıştır. Katılımcılar 18-41 yaşında 15 yetişkin engelli bireydir. Projede; mesleki eğitim sürecinde görevli iki belediye çalışanı, bir eğitimci, bir montaj ustası ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü’nde çalışan yedi öğretim üyesi görev yapmıştır.

ASHB engelli bireylere özel sektörde istihdam sağlamak amacıyla 5 ilde “İşe Katıl Hayata Atıl Projesi” adında bir destekli istihdam projesi yapmıştır. Bu projede destekli istihdam yönteminin uygulama modeli olan “İş Koçluğu” sistemi uygulanmaktadır. Destekli istihdam modeli engelli bireyler için sürdürülebilir istihdamda ülkemiz açısından geliştirilebilir bir model olduğu söylenebilir. Projeye 64 adet iş koçu ile, 300 adet engelli bireyin sürekli istihdamı hedeflenmiş 554 engelli birey işe yerleştirilmiştir. Bunun sonucunda

447 kişiye sürekli istihdam sağlanmıştır. Projenin ilk aşaması 1 Mart 2014 tarihinde başlamış ve 4 Temmuz 2016 tarihinde sonuçlandırılmıştır. Projenin ikinci aşamasında 15 iş koçu istihdam edilerek, 450 engelli bireyin sürekli istihdamı sağlanmıştır. Projenin ikinci aşaması 15 Mart 2018 tarihinde tamamlanmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2018).

2.7.4. İş Başı Eğitimi ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Likins vd., (1989), iş arkadaşları tarafından hafif ve orta derecede ZY olan kursiyerlere, tesadüfi eğitim ve kalite kontrol yöntemlerini kullanarak şef salatası yapmayı öğretilip öğretilmeyeceği incelenmiştir. Araştırma bir üniversitenin öğrenci bölümünde bulunan self-servis kafeteryanın yemek hazırlama alanında gerçekleştirilmiştir. Uygulama iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Deney sürecinin ilk aşamasında iş başı eğitimin hafif ve orta düzeyde ZY olan 3 kursiyerin salata yapma becerilerine etkisi değerlendirilmiştir. Bu aşamada denekler arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. Çalışma, beceri kazanımı için harcanan süre çok fazla olsa da iş başı eğitim uygulamaları ile katılımcıların salata yapma becerilerinin doğruluk düzeylerinin artmasıyla sonuçlanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında katılımcılara salatalarının kalite kontrollerini yapmaları da iş başı eğitim ile öğretildi. Bu aşamada kalite kontrollü tesadüfi eğitim ile kontrolsüz tesadüfi eğitimin etkileri, adım grupları arasında dönüşümlü uygulamalar tasarımı kullanılarak karşılaştırılmıştır. Sonuçta, çalışmalarının doğruluğunu kontrol etmeleri iş başı eğitim ile öğretildiğinde becerileri daha kolay kazandıkları görüldü. Her iki çalışmada da kursiyerlerin bir salatayı tamamlamak için engeli olmayan deneyimli çalışanlara kıyasla daha fazla zamana ihtiyacı olmuştur. Sosyal geçerlik verilerinde, yöneticiler ve iş arkadaşları çalışma hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Yöneticiler 3 kursiyeri de eğitmeye devam edeceklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca son eğitim aşamasında, tüm salatalar satılabilir olarak değerlendirilmiş ve ZY olan kursiyerlere çok az eğitim önerilmiş ya da hiç önerilmemiştir.

Hood vd., (1996), ağır ve çoklu yetersizliği olan bireylere iş yerlerinde iş koçları aracılığıyla destek verilmesine yönelik bir çalışma yapmışlardır. Bu programda yetenekli ve deneyimli iki iş koçuna, hafif düzeyde ZY de olan çoklu yetersizliği olan iki çalışana iş becerileri öğretmeleri için eğitim verilmiştir. Araştırma büyük bir ticari otelin çamaşırhanesinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama kapsamında çalışılması gereken beceriler havlu ve masa örtülerinin katlanması, çamaşır makinası, kurutma makinası ve ütü makinasının kullanılmasından oluşmaktadır. İş koçları bu çoklu yetersizliğe sahip personele işçinin üretimini, doğruluğunu ve işveren memnuniyet derecelerini korumak için sürekli destek

vermişlerdir. Araştırma sonucunda, ağır ve çoklu yetersizliği olan iki personelin iş yerinde istihdam edilme durumlarının başarılı bir şekilde sürdürüldüğü görülmüştür.

Rudrud vd., (1999) yürüttüğü proje çalışmasında; ZY olan bireylere iş başında eğitim ve destek sağlayan tipik iş arkadaşlıklarını içeren doğal bir destek sistemi geliştirmek ve etkililiğini ortaya koymak için tasarlanmışlardır. Destek ekibi eğitim, teknik yardım ve takip hizmetleri sağladı. Proje tamamlandığında; 32 normal gelişim gösteren çalışma arkadaşı, 34 tane ZY olan bireyi destekleyerek bu bireylerin tamamının işe yerleştirilmesi sağlandı. Araştırma sonuçları, programın engelli bireyler ve yetişkinler için toplum temelli mesleki yerleştirmeleri artırmada diğer çalışma arkadaşlarına uygulanmış olan programın etkili olduğunu göstermektedir. Proje sayesinde engelli bireyler ve yetişkinler için toplum temelli mesleki işe yerleştirmelerin sayısı, yerleştirmelerin gerçekleştiği işletme sayısı ve işe yerleştirme türleri artırılmıştır. Etkili iş arkadaşlıklarının kurulması ve iş arkadaşı desteğinin kolaylaştırılması tüketiciler, aile üyeleri, iş arkadaşları ve işverenler tarafından olumlu karşılanmıştır.

White ve S. Weiner, (2004) ağır düzeyde ZY olan bireylerin ihtiyaçlarına bağlı olarak hazırlanan geçiş eğitimi programının, bireylerin iş becerileri, iletişim becerileri, bağımsız yaşam becerileri, toplu taşıma ve hareketlilik becerileri, sosyal becerileri öğrenmeleri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Katılımcılar 21-22 yaşlarında ağır ZY olan 104 bireyden oluşmaktadır. Geçiş programı okulun son üç yılında gerçekleştirildi. Araştırma verileri, öğretmenler ve yöneticilerle yapılan yapılandırılmış görüşmeler, kayıt incelemeleri ve saha gözlemleri yoluyla toplandı. Geçiş eğitim programı ile mezuniyet sonrası istihdam arasındaki ilişkileri incelemek için korelasyon teknikleri kullanıldı. Araştırma sonucu, benzer yaş grubundaki akranlarla etkileşimi teşvik eden toplum tabanlı eğitim ortamları ve işyerinde eğitimin ağır derecede ZY olan bireylerin geçiş dönemindeki başarılı istihdam sonuçlarıyla anlamlı bir ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Lattimore vd., (2006) otizm ile beraber ZY olan bireylere iş becerisi öğretmede iş başı eğitim ve atölyede yapılan eğitimlerin etkilerini denekler arası çoklu başlama modeli kullanarak karşılaştırmışlardır. İş başı eğitim küçük bir yayın şirketindeki normal işleri, atölye ortamında eğitim ise çoklu yetersizliği olan bireylere yönelik olan bir yetişkin eğitim ortamında yapılmıştır. İki çalışana, iki iş becerisinde eğitim verilmiştir. Katılımcılar, çalışma sırasında kitap postalamak için zarf hazırlamak, çöp kutularını boşaltmak ve ambalaj kâğıdı hazırlamak için eğitildiler. Bir becerinin eğitimi iş ortamında yapılmış; diğer becerinin eğitimi

ise atölye ortamında yapılmıştır. Araştırma sonunda iş başı eğitimin ve atölye eğitimin beraber kullanıldığı eğitim, becerilerin daha yüksek düzeyde edinimi ile sonuçlanarak beceriler sadece iş başı eğitimin kullanıldığı eğitimlerden çok daha hızlı olarak tamamlanmıştır. Çalışma sonuçları mesleki beceri öğretimi için iyi bir uygulama olduğu düşünülen iş başı eğitim, atölye eğitimi ile desteklendiği zaman daha etkili olduğu görülmektedir.

Laarhoven vd., (2007) taşınabilir bir el cihazı aracılığıyla sunulan video model ve geri bildirimini, toplum temelli ortamlarda çalışan iki ZY olan bireyin bağımsız yanıt verme düzeylerin etkisini araştırmışlardır. Çalışmaya devlet okulu programlarına devam eden hafif ve orta derecede ZY olan iki genç erkek katılmıştır. Her ikisi de yakın zamanda topluma açık iki farklı restoranda çalışmaya başlamış ve önceden çalışılan beceri ile ilgili bir eğitim almamışlardır. Araştırmanın aşamaları tamamen katılımcıların çalıştığı restoranlarda gerçekleştirilmiştir. Birinci katılımcı için hedeflenen üç görev; çatal bıçak takımlarını yıkamak, çatal bıçak ayırmak ve sterilize etmek, giriş ve çıkış saatlerini belirlemek. İkinci katılımcı için hedeflenen üç görevi; tarifleri porsiyonlamak, giriş ve çıkış saatini belirlemek, çalışma alanını temizlemek ve sterilize etmek. Araştırmada davranışlar arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. İş tanımlarında yer alan görevleri nasıl yerine getirecekleri iş arkadaşları tarafından öğretilmiştir. Daha sonra araştırmacı yada iş koçu tarafından yardım almışlardır. Araştırma sonucunda, video tabanlı materyallerin kullanılması her iki katılımcının bağımsız yanıt verme davranışlarında artış ve ipucuyla yönlendirme davranışlarında azalmaya neden olduğu görülmüştür. Sosyal geçerlik verilerine göre her iki katılımcı da el bilgisayarını kullanmayı sevdiğini, gelecekteki çalışmalara katılmak istediklerini ve video izlemeyi sevdiğini belirtmişlerdir. İşverenler ve diğer iş arkadaşları da el cihazının çok faydalı bir araç olduğunu ifade etmişlerdir.

(Alexander et al., 2018) Davies vd., (2014), çalışmalarında ZY olan bireylere iş arkadaşları tarafından iş yeri deneyimleri açısından destek verilmesinin yetersizliği olan bireyler, işverenler ve akranları üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmaya çiraklık programı kapsamında çalışan 45 ZY olan birey dâhil edilmiştir. Araştırma sonucu iş yeri desteğinin yetersizliğe sahip bireyler, işverenler ve akranları üzerindeki olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. İş arkadaşları ve işverenler yetersizliğe sahip bireyler hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. İş arkadaşları yetersizliği olan bireylerin iş ve istihdam becerilerini iş yerinde kazanabileceklerini belirtmişlerdir Ayrıca işverenler iş arkadaşlarının yetersizliği olan bireylere destek sağlama konusunda yaptıklarını gözlemlemişlerdir.

Alexander vd., (2018) yetersizlikten etkilenmiş bireyler ile yapılan iş başı eğitimlerinde sorunlar tespit edildiği için personel bilgisi, uygun eğitim stratejilerinin kullanımını ve ZY olan çalışanların iş başı eğitimlerine ilişkin algılarını araştırmışlardır. Araştırmaya, üç personel ve dört ZY olan çalışan katılmıştır. Araştırma, üretim, yönetim, paketleme ve bilgi işlem olmak üzere dört bölümde 150 kişiyi istihdam eden bir Engelliler Kuruluşunda gerçekleştirilmiştir. Çalışmada anketler, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve eğitim belgelerinin incelenmesi teknikleri kullanılmıştır. Personel, deneysel olarak doğrulanmış 15 eğitim ve destek stratejisi hakkındaki bilgileri ve kullanımları hakkında görüş bildirmişlerdir. Bu 15 stratejiden sadece ikisinin personel tarafından tutarlı bir şekilde kullanıldığı bildirildi. ZY olan çalışanlar, yeni iş becerileri öğrenmeye istekli olduklarını, ancak bu becerileri öğrenmelerine yardımcı olacak gerekli iş başı eğitimi almadıklarını bildirdi. ZY çalışanlara işyeri becerilerini öğretmek için mevcut eğitim stratejilerinin yeterli sayıda kullanılmaması, personelin çeşitli eğitim stratejilerini kullanma konusunda bilgi veya güven eksikliğinin olduğunun göstergesi olarak söylenebilir.

ZY olan bireylerle yapılan çalışmalara bakıldığında gerek yurt içinde gerek yurt dışında mesleki beceri öğretimine yönelik farklı yaş gruplarıyla, farklı yöntemlerle oldukça fazla becerinin çalışıldığı ancak iş başı eğitimi ile ilgili yeteri kadar çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda genel olarak kullanılan yöntem tekniklerinin etkili olduğu, kazanılan becerilerin sürdürüldüğü ve genellenbildiği izlenimi edinilmektedir. Sosyal geçerlilik verilerinin toplandığı araştırmalarda ise olumlu görüşlerin bildirildiği görülmektedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın değişkenleri, araştırmada iç ve dış geçerliliğin sağlanması, katılımcıların özellikleri ve katılımcıların seçimi, çalışılacak becerinin seçilmesi, işbaşı eğitim programı ve geliştirilmesi, araştırmacı, ortam, araç ve gereçler, veri toplama araçları, ön uygulama, deney süreci, verilerin analizi, uygulama güvenilirliği verilerinin analizi, gözlemciler arası güvenilirlik verilerinin analizi ve sosyal geçerlik verilerinin analizine yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı (ZYOBMBÖİBEP)'nin etkililiği ile ilgili yapılan bu araştırmada tek denekli desenlerden “denekler arası çoklu yoklama deseni” kullanılmıştır. Tek denekli deneysel araştırma, bir ya da birkaç denekten standart koşullarda tekrarlanan ölçüm yapılarak bağımsız değişkenin etkisinin her bir deneğin kendisiyle değerlendirildiği araştırmalardır (Gast, 2010). Tek denekli deneysel araştırmalarda deneysel kontrol belli özelliklerin karşılanmasıyla elde edilmektedir. Bu özellikler; standart koşulların sağlanması, tekrarlanan ölçümlerin yapılması, başlama düzeyi ve uygulama evresinin yapılmasıdır. Planlanan evrelerin, her bir oturumda benzer koşullarda uygulanması standart koşullar olarak ifade edilir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2012). Çoklu yoklama deseni, çoklu başlama düzeyi deseninin bir çeşididir. Çoklu yoklama desenleri, davranışlar arası, ortamlar arası ve denekler arası olmak üzere üç farklı durum için kullanılabilir. Denekler arası çoklu yoklama deseninde, bir yöntemin bir hedef davranış üzerindeki etkililiği, aynı ortamdaki birden fazla denekten alınan verilerle araştırılır. (Gast, 2010;Tawney ve Gast, 1984). Bu modelde en az üç katılımcı ya da grup seçilmeli ve denekler birbirine benzer olmalı ancak birbirinden bağımsız olmalıdır. Benzerlik aynı ön koşullara sahip katılımcı seçimi ile sağlanırken; bağımsızlık, bağımsız değişkenin deneklere birebir uygulanması ile sağlanır (Hammond ve L. Gast, 2010;Tekin-İftar vd., 2018). Denekler arası çoklu yoklama deseni uygulanacağına, birinci deneğin ard arda en az üç oturum başlama düzeyi verisi toplanır. Bu aşamada ikinci ve üçüncü denek için birer oturum yoklama verisi toplanır. Birinci deneğin verileri kararlılık gösterdikten sonra, birinci denek için sağaltım programı uygulanmaya başlanır. Sağaltım programı uygulandığında birinci deneğin verileri amaçlanan ölçüt düzeyine ulaşip kararlılık gösterdiğinde, ikinci deneğin başlama düzeyi verileri toplanmaya başlanır ve üçüncü denek ile bir yoklama verisi toplanır. İkinci

deneğin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, ikinci denek için sağaltım programı uygulanmaya başlanır. İkinci deneğin verileri uygulanan sağaltım programıyla amaçlanan ölçüt düzeyine ulaşip kararlılık gösterdiğinde, üçüncü denek için başlama düzeyi verileri alınmaya başlanır. Üçüncü deneğin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, üçüncü deneğe sağaltım programı uygulanır (Gast, 2010).

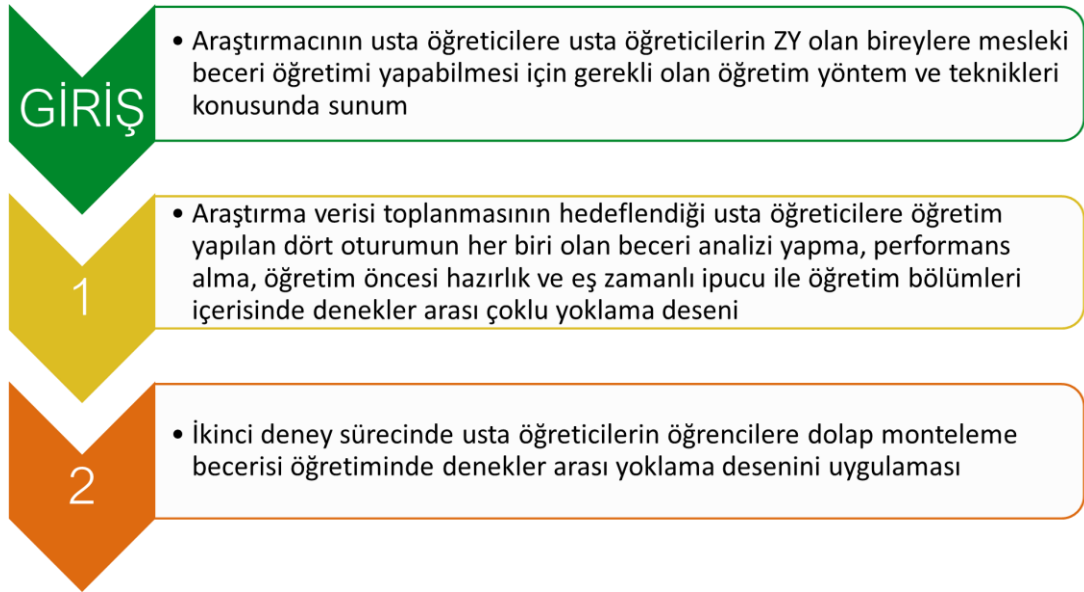
Tek-denekli deneysel araştırmalarda deneysel kontrolün sağlanması, deneklerin yoklama evresinde göstermiş olduğu performansların, öğretim uygulamasının sonunda öğretim yapıldığı denekte farklılaşması ve öğretim yapılmadığı deneklerde ise yoklama evresindeki performanslara benzer performanslar sergilenmesiyle oluşturulur. Yani deneysel kontrol sadece sağaltımına başlanan deneğin başlama evresi ve uygulama evresi verilerini gösteren grafik düzey ya da eğimlerinde değişiklik olmasıyla, henüz sağaltıma başlanmamış deneklerin başlama düzey verilerini gösteren grafik düzey ve eğimlerinde herhangi bir değişikliğin olmaması ile sağlanır. Bunun yanında deneysel kontrol, denek ile uygulamalar yapıldıkça ortaya çıkan verilerin, uygulamaya katılan diğer deneklerin başlama ve uygulama evrelerinde görülen benzer değişikliklerin gerçekleşmesiyle güçlenmektedir (Tekin-İftar & Kırcaali-İftar, 2012)

3.1.1. Araştırmada denekler arası çoklu yoklama deseninin uygulanması

Araştırmada, denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkeni işbaşı eğitim programının etkililiğini belirlemek olduğu için üç usta öğretici araştırma sürecine dâhil edilmiştir. Araştırmada işbaşı eğitimi programının bilgilendirme bölümü araştırmacı tarafından tüm usta öğreticilerle beraber, diğer bölümler her bir usta öğreticiyle birebir uygulanmıştır. İşbaşı eğitim programı beş oturumda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın birinci deney sürecinin birinci oturumunda öncelikle usta öğreticilerin tamamına mesleki beceri öğretimi yapabilmesi için gerekli olan, ZY olan bireylerin temel özellikleri ve öğretim yöntem ve teknikleri konusunda sunum yapılmıştır. Araştırma verisi toplanmasının hedeflendiği dört oturumun her biri olan beceri analizi yapma, performans alma, öğretim öncesi hazırlık ve eş zamanlı ipucu ile öğretim bölümleri içerisinde Şekil 1’de görüldüğü gibi denekler arası çoklu yoklama deseni ayrı ayrı uygulanmıştır. Birinci usta öğretici ile beceri analizi yapma becerisiyle ilgili başlama düzeyi verisi alınırken, ikinci ve üçüncü usta öğreticiler ile birer yoklama verisi alınmıştır. Birinci usta öğreticinin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, birinci usta öğretici ile işbaşı eğitim programı beceri

analizi yapma öğretim oturumları yapılmıştır. Beceri analizi yapma öğretim aşamaları tamamlandıktan sonra birinci usta öğreticiden ard arda üç oturum başlama düzeyinde olduğu gibi değerlendirme verileri toplanmıştır. Birinci usta öğreticiye ait veriler uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğretici ile başlama düzeyi verileri, üçüncü usta öğretici ile de yoklama oturumu düzenlenmiştir. İkinci usta öğreticinin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğretici ile işbaşı eğitim programı beceri analizi yapma öğretim oturumları yapılmıştır. Beceri analizi yapma öğretim aşamaları tamamlandıktan sonra ikinci usta öğreticiden ard arda üç oturum başlama düzeyinde olduğu gibi değerlendirme verileri toplanmıştır. İkinci usta öğreticinin uygulama verileri kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğretici ile başlama düzeyi verileri toplanmıştır. Üçüncü usta öğreticinin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğretici ile işbaşı eğitim programı beceri analizi yapma öğretim oturumları yapılmıştır. Beceri analizi yapma öğretim aşamaları tamamlandıktan sonra üçüncü usta öğreticiden ard arda üç oturum başlama düzeyinde olduğu gibi değerlendirme verileri toplanmıştır. Üçüncü usta öğreticinin uygulama verileri kararlılık gösterdiğinde çalışmanın beceri analizi yapma aşaması sonlandırılmıştır. İşbaşı eğitim programının performans alma, öğretim öncesi hazırlık ve eş zamanlı ipucu ile öğretim bölümleri de yine araştırmacı tarafından usta öğretmenlere aynı şekilde uygulanarak tamamlanmıştır.

Şekil 1: Araştırmada denekler arası çoklu yoklama deseninin uygulanma süreci

Araştırmanın ikinci deney sürecinde Şekil 1’de görüldüğü gibi, birinci usta öğretici birinci ZY olan birey ile dolap monteleme becerisi ile ilgili olarak başlama düzeyi verisi

alırken, ikinci ve üçüncü usta öğretici kendisi ile eşleşen ZY olan bireyden birer yoklama verisi almışlardır. Birinci ZY olan bireyin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, birinci usta öğretici birinci ZY olan birey ile eş zamanlı ipucu öğretim yöntemiyle dolap monteleme becerisi öğretim oturumları yapmıştır. İkinci öğretim oturumun başında, üçüncü öğretim oturumunun başında ve üçüncü öğretim sonunda başlama düzeyinde olduğu gibi değerlendirme verileri toplanmıştır. Birinci ZY olan bireyin verileri uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğretici ikinci ZY olan birey ile başlama düzeyi verileri, üçüncü usta öğretici de üçüncü ZY olan birey ile yoklama oturumu düzenlemiştir. İkinci ZY olan bireyin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğretici ikinci ZY olan birey ile eş zamanlı ipucu öğretim yöntemiyle dolap monteleme becerisi öğretim oturumları yapmıştır. İkinci ZY olan bireyin uygulama verileri kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğretici üçüncü ZY olan birey ile başlama düzeyi verileri toplamıştır. Üçüncü ZY olan bireyin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğretici üçüncü ZY olan birey ile eş zamanlı ipucu öğretim yöntemiyle dolap monteleme becerisi öğretim oturumları yapmıştır. Üçüncü ZY olan bireyin uygulama verileri kararlılık gösterdiğinde çalışmanın ikinci deney aşaması sonlandırılmıştır.

Araştırmada usta öğretici ve ZY olan bireylerin kendi aralarındaki benzerlik, katılımcılarda olması gereken önkoşullarla, bağımsızlık ise uygulamanın yapıldığı eğitim ortamında katılımcıların farklı zamanlarda bağımsız olarak yapılan beceri öğretim çalışmaları ile sağlanmıştır.

3.2.Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın amaçları kapsamında araştırmanın iki tane bağımlı değişkeni bulunmaktadır.

Birinci bağımlı değişken, araştırmaya katılan usta öğreticilerin, ZY olan bireylere mesleki becerileri öğretme basamaklarını uygulama düzeyleri ve gerçekleştirdikleri becerileri sürdürme düzeyleridir.

İkinci bağımlı değişken ise ZY olan bireylerin, usta öğreticiler tarafından öğretilen mesleki becerileri gerçekleştirme düzeyleri, gerçekleştirdikleri becerileri sürdürme ve genelleme düzeyleridir.

Araştırmanın bağımsız değişkeni ise “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başlı Eğitim Programı”dır.

3.3.Araştırmada İç Geçerliliğin Sağlanması

Denekler arası çoklu yoklama deseni iç geçerlilik bakımından yüksek bir desendir. Bu modelde katılımcılar arasında yinelemelerin yapılması, iç geçerliği etkileyen etmenlerin tehdit oluşturması durumunda kolayca fark edilmesini, dolayısıyla kontrol etmek için önlemler alınmasını sağlar (Tekin-İftar vd., 2018). Bu araştırmada iç geçerliliği sağlamak amacıyla dış etmenlerin etkisini kontrol altında tutmak için deney süreci sırasında;

- a) Usta öğretmenlere İEP uygulanırken usta eğitimcilerin herhangi bir eğitim programına katılmaması için çalışma başlamadan önce usta öğretmenlerle görüşülmüştür.
- b) ZY olan bireylere İşbaşı Eğitim Programı uygulanırken, usta öğretmenlerden, okuldaki öğretmenlerinden ve aileden planlanan çalışmalar dışında çocuğa ek bir program uygulamaları sağlanmıştır.
- c) Usta öğretmenler ve ZY olan bireylerden başlama düzeyi ve yoklama verisi alınarak olgunlaşma etkisi kontrol edilmiştir.
- d) Denek yanlılığını ve denek yitimini ortadan kaldırmak amacıyla denekler için önkoşullar belirlenmiş ve katılımcı sözleşmesi düzenlenmiştir.
- e) Çalışmaya başlamadan bir hafta önce usta öğretmenler ile ZY olan bireyler çalışmanın yapılacağı ortamda beraber zaman geçirerek yapay ortam etkisi en aza indirilmiştir.
- f) Ölçme güvenilirliğini sağlamak amacıyla gözlemciler arası güvenilirlik, bağımsız değişkenin planlandığı şekilde uygulanıp uygulanmadığını belirlemek amacıyla uygulama güvenilirliği verileri toplanmıştır.

3.4.Araştırmada Dış Geçerliliğin Sağlanması

Bir araştırmaya özgü olan araştırma bulgularının o araştırma koşullarının haricinde farklı ya da daha geniş gruba genellemesiyle sağlanan dış geçerlik, tek-denekli araştırmalarda yineleme yoluyla olur (Tekin-İftar vd, 2018). Yineleme, bir araştırma grubuyla elde edilen deneysel etkinin başka gruplarla, farklı araştırmacılar tarafından da benzer etkiyle ortaya konulmasıdır (Gast, 2010). Bu araştırmada dış geçerliği sağlamak amacı ile usta öğretmenlerin ve ZY olan bireylerin özellikleri, katılımcıların önkoşulları, ortam ve materyallerin özellikleri, uygulama evrelerinde verilerin nasıl toplandığı açık anlaşılır ve ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Ön uygulamada görülen etkinin deney süreci sonunda, ayrıca öğretim aşaması sonunda görülen etkinin genelleme aşaması sonunda da görülmesi dış geçerlik açısından güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.5.Katılımcıların Özellikleri ve Katılımcıların Seçimi

Bu bölümde araştırmanın katılımcılarında aranacak önkoşullar ve katılımcıların seçim sürecine yer verilmiştir.

3.5.1. Katılımcılarda aranan önkoşul özellikler

Çalışmaya katılan usta öğreticilerde ve ZY olan bireylerde bazı ön koşullar aranmıştır. Usta öğreticilerde ve ZY olan bireylerde aranan önkoşullara aşağıda yer verilmiştir.

Usta öğreticilerde aranan önkoşul özellikler

Araştırmaya katılan usta öğreticilerde aşağıdaki önkoşullar aranmıştır.

1. Bir işletmede halen çalışıyor olmaları,
2. Usta öğreticilerin daha önce beceri eğitimine ilişkin eğitim almamış olmaları,
3. Araştırmaya gönüllü olarak katılmaları ön koşul olarak belirlenmiştir.

Zihin yetersizliği olan bireylerde aranan önkoşul özellikler

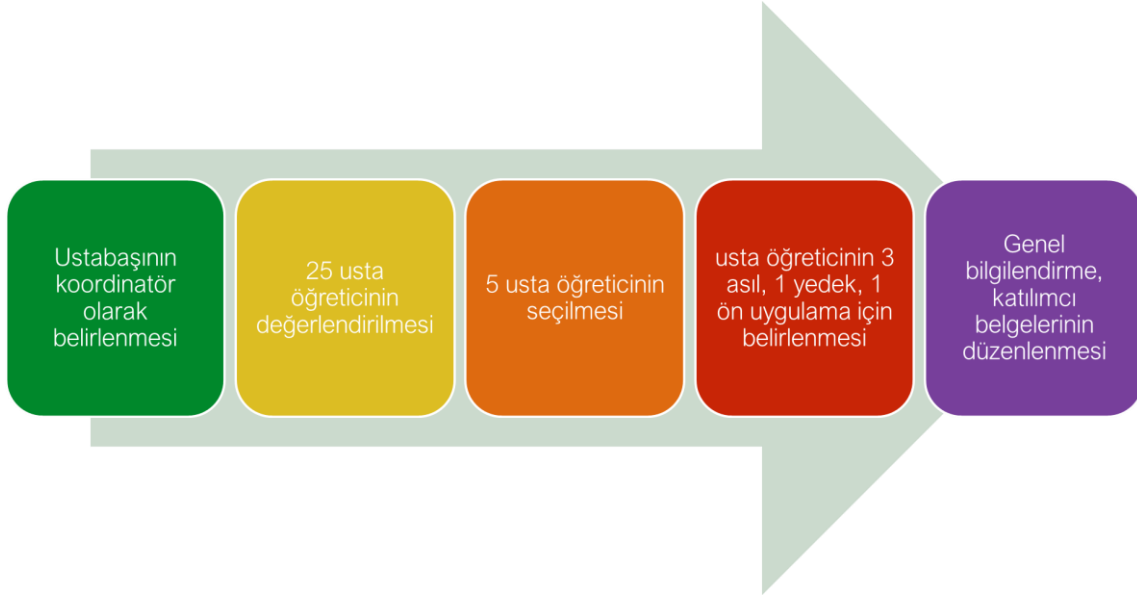
Araştırmaya katılan ZY olan bireylerde aşağıdaki önkoşullar aranmıştır.

1. ZY olan bireyler için açılmış olan özel eğitim meslek okuluna devam etmeleri,
2. Okula sürekli olarak devam etmeleri,
3. İki ve daha fazla basamaklı sözel yönergeleri yerine getirmeleri,
4. En az 15 dk bir etkinlikle meşgul olabilmeyi sürdürebilmeleri,
5. Arka-ön, alt-üst, sağ-sol, yan kavramlarını ayırt edebilmeleri,
6. Küçük kas becerilerini yerine getirebilmeleri (Tornavida ile vidalama, Şarjlı matkap ile vidalama),
7. Ailesinin ve kendisinin çalışmada yer almak için onaylarının olması.

3.5.2. Katılımcıların seçimi

Katılımcılar usta öğreticilerin seçimi ve ZY olan bireylerin seçimi olarak iki aşamada yapılmıştır.

Usta öğreticilerin seçimi;

Şekil 2: Araştırmada katılımcı usta öğreticilerin seçim süreci

Usta öğreticilerin seçim süreci Şekil 2’de gösterilmiştir. Usta öğreticilerin seçiminde, iş yeri sahibi ve ustabaşının yardımına başvurulmuştur. İşyeri sahibi ustalarla koordineyi sağlamak için ustabaşını görevlendirmiş, araştırma için işletme içerisinde uygun bir bölümü tahsis etmiş ve gerekli olan araç gereçlerin kullanılmasına izin vermiştir. Ustabaşı, ustaların iş yoğunluğuna göre araştırma için haftalık program yapılmasını ve gerekli durumlarda programda değişiklik yapılmasını sağlamıştır. Uygulama yapılacak işletmede 25 adet usta öğretici bulunmaktadır. Usta öğreticilerin seçiminde, seçilecek ustaların genellikle işletmede bulunmaları, ZY olan bireylerle iyi iletişim kurmaları, yapılacak çalışmayı anlama ve uygulama konusunda yeterli olabileceği düşünülen ustalar değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca yakın zamanda herhangi bir nedenle işi bırakma gibi bir ihtimallerinin olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bu kriterler çerçevesinde yapılan ilk değerlendirmede programın amaçlarını gerçekleştirme ve uygulama açısından 5 usta öğretici çalışma için uygun görülmüştür. Ancak iki usta montaj işleri için işletme dışına daha çok çıkma ihtimali olduğu için bu iki ustadan bir tanesinin yedek, bir usta öğreticinin ön uygulama, kalan üç usta öğreticinin de asıl katılımcı usta öğretici olmasına karar verilmiştir. Çalışılmaya karar verilen ustalar işveren odasına çağrılarak işveren ve araştırmacı tarafından ZY olan bireylerle bir beceri çalışılacağı konusunda ayrıntıya girilmeden bilgilendirilmiş ustaların çalışma hakkında onayı alınmıştır. Daha sonraki gün ustabaşı ile belirlenen saatte araştırmanın yapılması düşünülen bölümde ustabaşı, araştırmacı ve ustalarla bir toplantı yapıp araştırmanın tahmini ne kadar süreceği, ZY olan bireylerin genel özellikleri gibi bilgiler ustalarla paylaşılmıştır. Usta öğreticilere gönüllü katılımcı belgeleri imzalatılarak hep birlikte çalışmaya karar

verilmiştir. Araştırma içerisinde katılımcı usta öğreticilerin isimleri değiştirilerek kullanılmıştır.

Zihin yetersizliği olan bireylerin seçimi;

Şekil 3: Araştırmada katılımcı öğrencilerin seçim süreci

Öğrencilerin seçim süreci Şekil 3’de gösterilmiştir. Araştırmanın katılımcı ZY olan bireyleri Selçuklu Özel Eğitim Meslek Okulu mobilya ve iç dekorasyon bölümü öğrencileri arasından seçilmiştir. Araştırma resmi olarak yapılabilmesi için kurum yönetiminden çalışma izin yazısı (Ek-1) alınmıştır. Bunun için bu bölüme devam eden bireylerin 3 sınıf öğretmeni ve 2 mobilya öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde 30 ZY olan birey içerisinde ön koşul becerilere sahip olduğu ifade edilen, öncelikli olarak işletmeye giden ya da işletmeye gitmiyorsa gidebilecek şartları taşıyan ZY olan bireyler değerlendirmeye alınmıştır. İlk etapta bu şartları taşıyan 8 ZY olan birey seçilmiştir. Bu ZY olan bireyler ile gerek ön koşul becerilerin değerlendirilmesi için, gerekse iletişim becerilerinin değerlendirilmesi için araştırmacı tarafından öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerden sonra bir ZY olan birey işletmeye devam ettiği için bu birey kesin olarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Kalan 7 ZY olan birey içerisinde 2 ZY olan birey asıl katılımcı birey olarak, bir ZY olan birey yedek birey ve bir ZY olan birey ise ön uygulama katılımcısı olarak seçilmiştir. Araştırma içerisinde ZY olan bireylerin isimleri değiştirilerek kullanılmıştır.

3.5.3. Katılımcıların özellikleri

Araştırmaya katılan usta öğreticilerin özellikleri;

Vedat usta 31 yaşında. Endüstri Meslek Lisesi Mobilya Bölümünden mezun. Mobilya ustası olarak başladığı bu işletmede 14 yıldır çalışıyor. Daha önceden hiçbir öğretim ya da beceri öğretimi çalışması yapmamış. Araştırma içerisinde birinci usta olarak ifade edilmektedir.

Hasan usta 27 yaşında. Açıköğretim lisesinden mezun. Mobilya ustası olarak başka bir işletmede bir yıl çalıştıktan sonra girdiği bu işletmede 8 yıldır çalışıyor. Daha önceden hiçbir öğretim ya da beceri öğretimi çalışması yapmamış. Araştırma içerisinde ikinci usta olarak ifade edilmektedir.

Salim usta 24 yaşında. Açıköğretim Lisesinden mezun. Mobilya ustası olarak başladığı bu işletmede 9 yıldır çalışıyor. Daha önceden hiçbir öğretim ya da beceri öğretimi çalışması yapmamış. Araştırma içerisinde üçüncü usta olarak ifade edilmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan usta öğreticilerin özellikleri

Usta Öğretici (Kod Adı)	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Bu işletmede çalışma süresi (Yıl)	Toplam Çalışma süresi (Yıl)
1.Usta öğretici (Vedat)	E	31	Endüstri Meslek Lisesi Mobilya Bölümü	14	14
2. Usta öğretici (Hasan)	E	27	Açıköğretim Lisesi	1	8
3. Usta öğretici (Salim)	E	24	Açıköğretim Lisesi	9	9

Araştırmaya katılan ZY olan bireylerin özellikleri;

Mustafa, 17 yaşında hafif düzeyde ZY olan erkek bir öğrencidir. Özel Eğitim Meslek Okulu 11. sınıf mobilya ve iç dekorasyon bölümü öğrencisidir. Mustafa bağımsız olarak okuyabilir ve yazabilir. Temel düzeyde toplama, çıkarma ve çarpma becerilerini gerçekleştirir, tek aşamalı problemleri çözer. Bir nesnenin sağ-sol, alt-üst, ön-arka ve yan yönlerini gösterir. Mustafa bilişsel becerilerde akranlarından geri düzeydedir. İki üç basamaklı yönergeleri yerine getirir. Mobilya dersinde sınıf düzeyinin üzerinde performans sergiler. Basit aletleri bağımsız olarak kullanır, tornavida ve şarjlı matkap ile vidalama yapar. Büyük makinaları model olduğunda kullanır. Özbakım ve günlük yaşam becerilerini bağımsız olarak yerine getirir. Mustafa isteklerini rahatlıkla ifade eder. Uzun cümleler kurar. İletişim başlatır ve sürdürür. Herhangi bir problem davranışa sahip değildir. Çevresindeki

kişilerle uyumludur. Mustafa basit alışverişleri yapar. Alışveriş yaparken para hesaplama konusunda yardıma gereksinim duyar. Bağımsız olarak toplu taşıma araçları ile seyahat eder. Mustafa büyük kas ve küçük kas motor becerileri bağımsız olarak gerçekleştirir. Mustafa ile önkoşul becerileri değerlendirmek için yapılan oturum ve öğretmen görüşmeleri sonucunda Mustafa'nın tüm önkoşulları taşıyor olduğu görülmüş bunun sonucunda Mustafa uygulama sürecine dâhil edilmiştir. Araştırma içerisinde birinci ZY olan birey olarak ifade edilmektedir.

Berk, 16 yaşında hafif düzeyde ZY olan erkek bir öğrencidir. Özel Eğitim Meslek Okulu 10. sınıf mobilya ve iç dekorasyon bölümü öğrencisidir. Berk bağımsız olarak okuyabilir ve yazabilir. Temel düzeyde toplama, çıkarma ve çarpma becerilerini gerçekleştirir, tek aşamalı problemleri çözer. Bir nesnenin sağ-sol, alt-üst, ön-arka ve yan yönlerini gösterir. Berk bilişsel becerilerde akranlarından geri düzeydedir. İki üç basamaklı yönergeleri yerine getirir. Mobilya dersinde sınıf düzeyinin üzerinde performans sergiler. Basit aletleri bağımsız olarak kullanır, tornavida ve şarjlı matkap ile vidalama yapar. Büyük makinaları model olduğunda kullanır. Özbakım ve günlük yaşam becerilerini bağımsız olarak yerine getirir. Berk isteklerini rahatlıkla dile getirir. Uzun cümleler kurar. İletişim başlatır ve sürdürür. Berk herhangi bir problem davranışa sahip değildir. Çevresindeki kişilerle uyumludur. Basit alışverişleri yapar. Alışveriş yaparken para hesaplama konusunda yardıma gereksinim duyar. Bağımsız olarak toplu taşıma araçları ile seyahat eder. Berk, büyük kas ve küçük kas motor becerileri bağımsız olarak gerçekleştirir. Berk ile önkoşul becerileri değerlendirmek için yapılan oturum ve öğretmen görüşmeleri sonucunda Berk'in tüm önkoşulları taşıyor olduğu görülmüş bunun sonucunda Berk uygulama sürecine dâhil edilmiştir. Araştırma içerisinde ikinci ZY olan birey olarak ifade edilmektedir.

Ahmet, 18 yaşında hafif düzeyde ZY olan erkek bir öğrencidir. Özel Eğitim Meslek Okulu 12. sınıf mobilya ve iç dekorasyon bölümü öğrencisidir. Ahmet bağımsız olarak okuyabilir ve yazabilir. Temel düzeyde dört işlem becerilerini gerçekleştirir, iki aşamalı problemleri çözer. Bir nesnenin sağ-sol, alt-üst, ön-arka ve yan yönlerini gösterir. Ahmet bilişsel becerilerde akranlarından geri düzeydedir. İki üç basamaklı yönergeleri yerine getirir. Mobilya dersinde sınıf düzeyinin üzerinde performans sergiler. Basit aletleri bağımsız olarak kullanır, tornavida ve şarjlı matkap ile vidalama yapar. Büyük makinaları model olduğunda kullanır. Özbakım ve günlük yaşam becerilerini bağımsız olarak yerine getirebilir. Ahmet isteklerini rahatlıkla dile getirir. Uzun cümleler kurar. İletişim başlatır ve sürdürür. Ahmet herhangi bir problem davranışa sahip değildir. Çevresindeki kişilerle uyumludur. Ahmet bağımsız olarak alışveriş yapar. Bağımsız olarak toplu taşıma araçları ile seyahat eder. Ahmet,

büyük kas ve küçük kas motor becerileri bağımsız olarak gerçekleştirir. Ahmet ile önkoşul becerileri değerlendirmek için yapılan oturum ve öğretmen görüşmeleri sonucunda Ahmet'in tüm önkoşulları taşıyor olduğu görülmüş bunun sonucunda Ahmet uygulama sürecine dâhil edilmiştir. Araştırma içerisinde üçüncü ZY olan birey olarak ifade edilmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan ZY olan bireylerin özellikleri

ZY olan bireyler	Cinsiyet	Yaş	Yetersizliği	Ek Yetersizlik	Sınıfı
1.ZY olan birey (Mustafa)	E	17	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik	Yok	11
2.ZY olan birey (Berk)	E	16	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik	Yok	10
3.ZY olan birey (Ahmet)	E	18	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik	Yok	12

3.5.4. Katılımcı sözleşmesi

Araştırma için kararlaştırılan ve araştırmaya katılmayı kabul eden her bir usta öğretici ve ZY olan bireylerin aileleri **“Bilgilendirilmiş Onam Formu”** (Ek-2), ile araştırma hakkında bilgilendirilmişlerdir. Bu form ile çalışmaya katılımlarının gönüllülük esasına dayandığı, çalışmanın amacı doğrultusunda İEP uygulamasının yapılarak kendileri aracılığıyla verilerin toplanacağı açıklanmıştır. Ayrıca kimliklerini açıklamak zorunda olmadıkları, araştırma için toplanan verilerin sadece bilimsel amaçlar kapsamında kullanılacağı, aksi durumda kendilerinden izin alınacağı, toplanan verilerin arşivleneceği veya imha edileceği, veri toplama aşamasında rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacağı, herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istedikleri zaman ayrılacakları bildirilmiştir. Bu bilgilendirme yapıldıktan sonra çalışmaya katılmayı kabul eden her bir usta öğretici ve ZY olan bireylerin aileleri ile uygulamaya başlamadan önce **“Gönüllü Katılım Onay Formu”** (Ek-3) imzalanmıştır. Usta öğretmenlerin ve velilerin bu formu okuyup onaylamaları, araştırmaya katılmayı kabul ettikleri ve çalışmanın tüm şartlarını yerine getirmeyi gönüllü olarak kabul ettikleri anlamına gelmektedir.

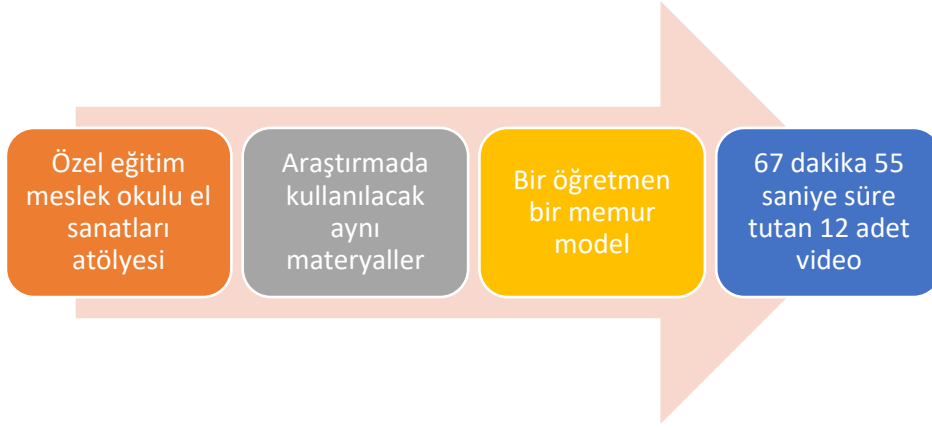
3.6.Çalışılacak becerinin seçilmesi

Çalışılacak beceriye karar vermek için üç ZY olan bireyin sınıf öğretmenleri ve derslerine giren mobilya ve dekorasyon öğretmeniyle bir görüşme planlanmıştır. Bu görüşmede öğretmenlere, yapılacak araştırmada ZY olan bireylere bir beceri öğretimi yapılacağı, becerinin usta öğretmenler aracılığıyla yapılacağı ve okul haricinde bir ortamda uygulanacağı gibi detaylar anlatılarak beceri konusunda görüşleri sorulmuştur. Çalışılacak

becerinin ZY olan bireylerle daha önceden çalışılmayan, çalışıldığında yapabileceği ancak şu anda yapamadığı, bireyde öğrenmenin ne hemen gerçekleşeceği nede mümkün olmayacağı, mezun olduktan sonra ZY olan bireyin iş bulması açısından fayda sağlayacak işlevsel bir beceri olması gerektiği konuşulmuştur. Dikey delme makinasında iş parçasını delme, daire testere ile iş parçasını kesme, kapı kilidi değiştirme ve de monte dolap monteleme becerileri değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri alınarak, ZY olan bireylerin mevcut performansları da göz önünde bulundurularak “de monte dolap monteleme” becerisine karar verilmiştir.

3.7.İşbaşı Eğitim Programı ve Geliştirilmesi

Bu araştırma için yapılan alan yazın taraması sonrasında bir işbaşı eğitim programı uygulamasına karar verilmiş ve uygulanacak olan “*Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı*” (Ek-4) geliştirilmiştir. İşbaşı eğitim programı ile ZY olan bireylerin usta öğreticiler tarafından tanınması ve eğitilmeleri planlandığı için ilk olarak bir bilgilendirme oturumunun uygulanması gerektiği düşünülmüştür. Bilgilendirme oturumunda programın giriş bölümünde; ZY'nin tanımı, nedenleri ve gelişim alanlarındaki özellikleri, eğitimlerinde dikkat edilmesi gerekenler ve pekiştirme tekniklerinin yer almasına karar verilmiştir. Programda ana bölümler olarak “beceri analizi yapma, performans alma uygulaması, öğretime hazırlık, eşzamanlı ipucu ile öğretim” belirlenmiştir. Her bölüm; süre, ortam, öğretim materyalleri, sunum yöntemlerinin açıklanması ile başlamaktadır. Sonrasında bölümlerin içeriklerine yönelik amaçlar yer almaktadır. Amaçlardan sonra yer alan giriş bölümünde ilgili bölümün amacının ne olduğu ve bölümdeki öğretim uygulamasının usta öğreticilere nasıl kazandırılacağı açıklanmaktadır. Sözlü sunumun ardından ilgili bölümün video model ile rehberli uygulama ve bağımsız uygulama öğretim aşamaları yer almaktadır. Araştırmada kullanılması planlanan video öğretim materyalleri Şekil 4’de görüldüğü gibi özel eğitim meslek okulunun el sanatları atölyesinde, araştırmada kullanılacak materyaller ile aynı okulda görev yapan bir rehber öğretmen ve bir memur model olunarak hazırlanmıştır. Toplamda 67 dakika 55 saniye süre tutan 12 adet video çekimi yapılmıştır. Program geliştirilme süreci tamamlandıktan sonra özel eğitim alanında görev yapan iki öğretim üyesinden görüş alınmış ve programa son şekli verilmiştir.

Şekil 4: Uygulamada kullanılacak video modellerin hazırlanma süreci

3.8.Araştırmacı

Araştırmacı, lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Görme Engellilerin Eğitimi Bölümü'nde, yüksek lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Zihin Engellilerin Eğitimi Bölümün'de tamamlamıştır. Yüksek lisans tezinde “Birlikte Eğitim Ortamındaki Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Destek Eğitimin Etkililiği” konusunda tek denekli deneysel bir çalışma yapmıştır. Zihinsel ve bedensel yetersizliği olan bireylere destek eğitim veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve özel özel eğitim okullarında yönetici ve öğretmen olarak görev yapmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı görme engelliler okulu, özel eğitim uygulama okulu, rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapmıştır. Özel eğitim meslek okulu mobilya bölümünde üç yıl özel eğitim sınıf öğretmenliği yapmıştır. Araştırmacı halen hafif düzeyde ZY olan bireylere yönelik özel eğitim meslek okulunda özel eğitim öğretmeni olarak görev yapmakta ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda doktora eğitimini sürdürmektedir.

3.9.Ortam

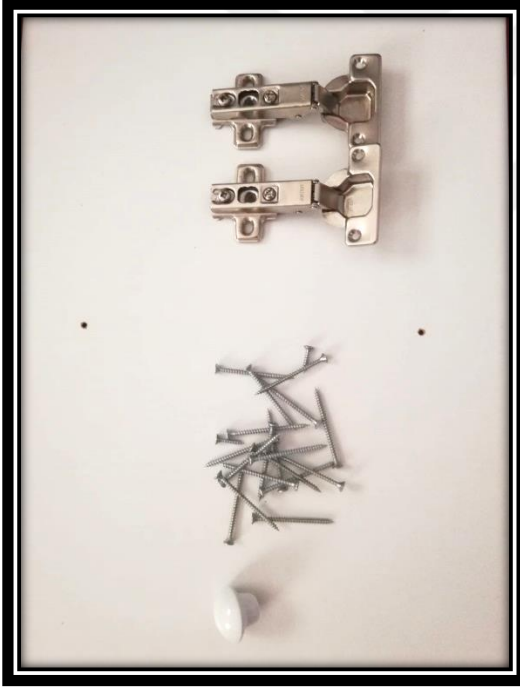
Araştırmanın uygulama evresi özel eğitim meslek okuluna 10 km uzaklıktaki Mobilyacılar Sanayii sitesinde bulunan bir mobilya fabrikasında gerçekleştirilmiştir. Mobilya fabrikası 2000 metrekare tek katlı kapalı alanına sahip bir işletmedir. Bu alanın 1500 metrekaresi imalathane, 500 metrekaresi idare bölümü olarak kullanılmaktadır. Uygulama yapılan alan 1500 metrekare kapalı alanın içinde 4m x 5m ölçülerinde 20 metrekarelik bir odadır. Odanın zemini fayans kaplıdır. Duvarlar ahşap lambri olup iki adet uzun floresan lamba ile aydınlatılmaktadır. İmalathanenin içine bakan bir adet pencere bulunmaktadır. İki adet 110cm x 200 cm genişliğinde ve 90 cm yüksekliğinde çalışma masası bulunmaktadır. Bu

masaların bir tanesi uygulama esnasında ZY olan bireylerin materyalleri için bir tanesi usta öğreticinin model materyalleri için kullanılmıştır. Oda içerisinde iki adet sehpa bulunmakta olup kamera kayıtlarında tripotu ve diğer malzemeleri koymak için kullanılmıştır.

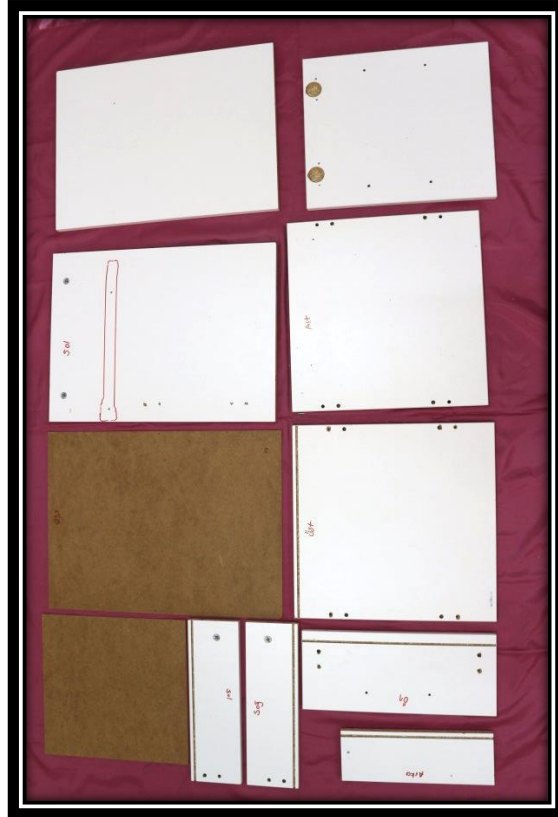
3.10. Araç ve Gereçler

Çalışmanın ilk bölümünde usta öğretmenlere program aşamalarının öğretimini yapmak için 30x50x15cm ölçülerinde iki bölmeli kapaklı ecza dolabı amaçlı kullanılabilecek bir dolap kullanılmıştır (Resim-1). Dolap hem araştırmacının hem de usta öğretmenlerin kullanması için 12mm kalınlığında mdf malzemeden iki adet ürettirilmiştir. Öğretimde kullanılacak dolapla benzerlik göstermesi için kapaklı olmasına dikkat edilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde kullanılması planlanan de monte dolap kişiye özel üretim yapılması mümkün olmadığı için amaçlara en uygun dolabı bulmak için hem internette tarama yapılmış hem de piyasadaki mağazalarda araştırma yapılmıştır. Öğretimde kullanılacak dolapta, öğretimde kullanılabilecek uygun büyüklükte, çok sayıda sökölüp takılacağı için sökölüp takmaya dayanıklı, ZY olan bireyin tek başına kaldırıp indirmesine ve çevirmesine uygun ağırlıkta, öğrenmenin ne çok kolay nede çok zor olacağı zorluk düzeyinde olma özellikleri gözlemlenmiştir. Piyasadaki dolaplar çok sayıda sökölüp takmaya uygun olmadığı görülmüştür. En son ulusal bir yapı markette incelenen 40x57x39 cm ölçülerinde demonte çekmeceli komidin dolap (Resim-2) uygulama için kararlaştırılarak iki adet alınmıştır. Dolapların haricinde montaj için şajlı matkap, pense, tornavida, değişik özellikte matkap uçları kullanılmıştır. Uygulamayı kayıt etmek için kamera ve kamerayı sabitlemek için kamera ayağı kullanılmıştır.

Resim 1. Çalışmanın birinci bölümünde kullanılan dolap ve dolap parçaları

Resim 2-1. Çalışmanın ikinci bölümünde kullanılan dolap ve dolap parçaları

3.11. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmacı ve usta öğretmenler tarafından araştırmada kullanılan formlara yer verilmiştir.

3.11.1. Beceri analiz basamaklandırma formu

“*Beceri Analiz Basamaklandırma Formu*” (Ek-5) araştırmaya katılacak usta öğretmenlerin, dolap birleştirme ve dolap monteleme becerilerinin alt basamaklarını oluşturabilme düzeylerini kayıt etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Form hem araştırmacı tarafından usta öğretmenlere beceri analizi yapma öğretimi aşamasında, hem de usta öğretmenler tarafından öğrencilerin gereksinimi olan becerinin analizini yapma aşamasında kullanılacaktır. Formun giriş kısmında; Uygulayıcı adı soyadı, uygulama tarih ve saati, uygulama aşaması, becerinin adı bulunmaktadır. Beceri basamaklarını yazmak için altmış adet boş satırın sonunda doğru yazılmış basamak sayısı ve doğru yazılmış basamak yüzdesi bulunmaktadır.

3.11.2. Dolap monteleme becerisi ölçüt bağımlı ölçü aracı

Usta öğretmenlerin beceri analizi yapma düzeylerinin belirlenmesinde gösterge olması ve ZY olan bireylerin dolap monteleme becerisinde yapabildiği basamakları tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “*Dolap Monteleme Becerisi Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı*” (Ek-6) de monte dolap paketi içinden çıkan kurulum şemasından (Ek-7) faydalanılarak hazırlanmıştır. Ölçüt bağımlı ölçü aracı (ÖBT) hazırlanırken, araştırmada yer almayan usta öğretmenler ve mobilya öğretmenlerinden faydalanılmıştır. Ayrıca yapılan ön uygulama sonrasında ölçüt bağımlı ölçü aracında bulunan ifadelerden bazıları sadeleştirilip kısaltılmıştır. Hazırlanmış olan ÖBT ile ilgili olarak özel eğitim bölümünde doktora programını tamamlamış bir uzmanın önerisi ile üç bildirim çıkarılarak son şekli oluşturulmuştur. ÖBT elli bildirimden oluşmaktadır. Formun giriş kısmında; Uygulayıcı adı soyadı, ZY olan birey adı soyadı, uygulama tarih ve saati, uygulama aşaması bulunmaktadır. Altındaki tablonun solunda bildirimler, onun yanında ölçüt ve yaptı/yapmadı kısımları bulunmaktadır.

3.11.3. Performans alımı uygulama süreci kayıt formu

“*Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu*” (Ek-7), araştırmaya katılan usta öğretmenlerin, bu çalışma kapsamında ZY olan bireylere öğretimlerini yapacakları dolap birleştirme ve de monte dolap monteleme becerileri için ZY olan birey performanslarını alabilme düzeylerini kayıt etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu”nun giriş kısmında; Uygulayıcı adı soyadı, uygulama

tarikh ve saati, uygulama aşaması, becerinin adı bulunmaktadır. Formdaki tabloda performans alma uygulama basamakları ve basamakların karşısında yaptı/yapmadı alanları bulunmaktadır.

3.11.4. Öğretim öncesi hazırlık uygulama süreci veri kayıt formu

“Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” (Ek-9), araştırmaya katılan usta öğreticilerin, ZY olan bireylere bu çalışma kapsamında öğretimlerini yapacakları dolap birleştirme ve de monte dolap monteleme becerileri için öğretim öncesi hazırlık basamaklarını yapabilme düzeylerini kayıt etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. “Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu”nun giriş kısmında; Uygulayıcı adı soyadı, uygulama tarih ve saati, uygulama aşaması, becerinin adı bulunmaktadır. Formdaki tabloda öğretim öncesi hazırlık uygulama basamakları ve basamakların karşısında yaptı/yapmadı alanları bulunmaktadır.

3.11.5. Eşzamanlı ipucu ile öğretim uygulama süreci kayıt formu

“Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu” (Ek-10), araştırmaya katılacak usta öğreticilerin, ZY olan bireylere bu çalışma kapsamında öğretimlerini yapacakları dolap birleştirme ve de monte dolap monteleme becerileri için eşzamanlı ipucu ile öğretim basamaklarını yapabilme düzeylerini kayıt etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu”nun giriş kısmında; Uygulayıcı adı soyadı, uygulama tarih ve saati, uygulama aşaması, becerinin adı bulunmaktadır. Formdaki tabloda eşzamanlı ipucu ile öğretim uygulama basamakları ve basamakların karşısında yaptı/yapmadı alanları bulunmaktadır.

3.11.6. Mobilya monteleme işi önkoşul beceriler ölçme formu

“Mobilya Monteleme İşİ Önkoşul Beceriler Ölçme Formu” (Ek-11), araştırmaya katılacak ZY olan bireylere dolap monteleme becerisinin öğretim sürecinde gerekli olan kavramlar, bilişsel becerileri, iletişim becerileri, psikomotor becerileri gerçekleştirme düzeylerini, dikkat sürelerini belirlemek ve kayıt etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. “Mobilya Monteleme İşİ Önkoşul Beceriler Ölçme Formu”nun giriş kısmında uygulayıcı adı soyadı, uygulama tarih ve saati ve ZY olan birey adı soyadı bulunmaktadır. Altında kavram listesi kavramlar, yönerge, ölçüt ve değerlendirme sütunlarından oluşan “kavram kontrol listesi” bulunmaktadır. Daha sonra beceriler, yönerge ve değerlendirme sütunlarından oluşan “küçük kas becerileri değerlendirme kontrol listesi” bulunmaktadır. Onun altında ise yönerge ve değerlendirme sütunlarından oluşan “iki ve üç basamaklı

yönergeleri yerine getirme kontrol listesi” bulunmaktadır. En sonda ise bildirim ve değerlendirme sütunlarından oluşan “dikkat süresi kontrol listesi” bulunmaktadır.

3.11.7. Usta öğretici eğitim oturumları uygulama güvenilirliği kayıt formu

“Usta Öğretici Eğitim Oturumları Uygulama Güvenirliği Kayıt Formu” (Ek-12), İşbaşı Eğitimi Programı’nın sözlü sunum, model olma, rehberli uygulama ve bağımsız uygulama oturum basamaklarının araştırmacı tarafından güvenilir biçimde uygulanıp uygulanmadığını belirleyebilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. “Usta Öğretici Eğitim Oturumları Uygulama Güvenirliği Kayıt Formu”nun giriş kısmında form uygulama yönergesi, gözlemci adı soyadı, gözlem tarih ve saati bulunmaktadır. İEP’nda bulunan ve araştırmacı, usta öğretici ile çalıştığında yapması gereken her bir bölümün (Giriş bölümü, beceri analizi yapma, performans alma uygulaması, öğretime hazırlık, eşzamanlı ipucu ile öğretim) uygulanması gereken basamakları alt alta oluşturulmuştur. Uygulama basamağı bulunan satırların karşısına yaptı, yapmadı ve açıklama sütunları eklenmiştir.

3.11.8. Gözlemciler arası güvenilirlik kayıt formu

“Gözlemciler Arası Güvenirlik Kayıt Formu” (Ek-13), usta öğreticilerin ve ZY olan bireylerin hedef davranışı gerçekleştirme düzeylerine ilişkin değerlendirme yapmak ve bu değerlendirmeleri karşılaştırmak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. “Gözlemciler Arası Güvenirlik Kayıt Formu”nun giriş kısmında gözlemcinin adı soyadı, ZY olan bireyin adı soyadı, usta öğretici adı soyadı, değerlendirme aşaması ve uygulama tarihi bulunmaktadır. Giriş kısmının altındaki tabloda, oturumlar, görüş birliği davranış sayısı, görüş ayrılığı davranış sayısı ve güvenilirlik yüzdesi sütunları bulunmaktadır. Tablonun altında gözlemciler arası güvenilirlik ortalama yüzdesi bulunmaktadır.

3.11.9. İş başı eğitim programı sosyal geçerlik formları

Sosyal geçerlik verilerini toplamak amacıyla *“İş Başı Eğitim Programı Usta Öğretici Sosyal Geçerlik Formu”* (Ek-14) ve *“İş Başı Eğitim Programı Öğrenci Sosyal Geçerlik Formu”* (Ek-15) araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırmada usta öğreticilere yönelik sosyal geçerliliği belirlemek amacıyla geliştirilen “İş Başı Eğitim Programı Usta Öğretici Sosyal Geçerlik Formu”nun giriş kısmında uygulayıcı adı soyadı, usta öğretici adı soyadı ve uygulama tarihi bulunmaktadır. Altında formun amacından sonra dokuz açık uçlu soru bulunmaktadır. ZY olan bireylere yönelik sosyal geçerliliği belirlemek amacıyla geliştirilen “İş Başı Eğitim Programı Öğrenci Sosyal Geçerlik Formu”nun giriş kısmında uygulayıcı adı soyadı, ZY olan birey adı soyadı ve uygulama tarihi bulunmaktadır. Altında formun

amacından sonra yedi açık uçlu soru bulunmaktadır. Araştırma kapsamında usta öğretmenler ve ZY olan bireylerle yapılacak görüşmeleri kapsayan görüşme soruları araştırmacı tarafından hazırlanıp, özel eğitim bölümünde görev yapan bir öğretim üyesi tarafından soruların konuyu kapsamı ve anlaşılabilirliği açısından değerlendirilmiştir. Uzman görüşü doğrultusunda sorular tekrar gözden geçirilmiş ve son hali verilmiştir.

3.12. Ön Uygulama

Usta öğretmenlerin, öğrenen katılımcı olarak yetişme aşamasında edindiklerini ne kadar istenilen düzeyde uygulayabildiğini tespit etmek, uygulama yapılırken ortaya çıkabilecek sorunları önceden belirlemek, uygulama öncesinde oturum sürelerini hesaplamak, içerik hatalarını belirlemek, bütün bunlara bağlı olarak gerekli tedbirleri alarak uygulamanın daha verimli olmasını sağlamak için ön uygulamaya yer verilmiştir. Ön uygulama, programın uygulamasından önce aynı işletmede çalışan uygulamadan bağımsız bir usta öğretici ve katılımcı ZY olan bireylerin devam ettiği okulda yine katılımcı bireyler ile benzer özelliklere sahip olan bir birey ile gerçekleştirilmiştir.

Ön uygulama usta öğreticisi Fatih usta; 31 yaşında. Endüstri Meslek Lisesi Mobilya Bölümünden mezun. Mobilya ustası olarak başladığı bu işletmede 15 yıldır çalışıyor. Daha önceden hiçbir öğretim ya da beceri öğretimi çalışması yapmamış.

Ön uygulama ZY olan birey İbrahim; 18 yaşında hafif düzeyde ZY olan erkek bir öğrencidir. Özel Eğitim Meslek Okulu 12. sınıf mobilya ve iç dekorasyon bölümü öğrencisidir. Bağımsız olarak okuyup yazabilir. İbrahim iyi düzeyde dört işlem becerilerini gerçekleştirir, iki aşamalı problemleri çözer. Bir nesnenin sağ-sol, alt-üst, ön-arka ve yan yönlerini gösterir. İbrahim bilişsel becerilerde akranlarından geri düzeydedir. İki üç basamaklı yönergeleri yerine getirir. İbrahim Mobilya dersinde sınıfındaki arkadaşlarının düzeyinin üzerinde performans sergiler. Basit aletleri bağımsız olarak, büyük makinaları model olduğunda kullanabilir. Tornavida ve şarjlı matkap ile vidalama yapar. Özbakım ve günlük yaşam becerilerini bağımsız olarak yerine getirebilir. İbrahim, isteklerini rahatlıkla dile getirir. Uzun cümleler kurar. İletişim başlatır ve sürdürür. Konuşurken artikülasyon problemleri vardır. Bu nedenle konuşma seslerinin anlaşılabilirliği zayıftır. İbrahim herhangi bir problem davranışa sahip değildir. Çevresindeki kişilerle uyumludur. İbrahim bağımsız olarak alışveriş yapar. Bağımsız olarak toplu taşıma araçları ile seyahat edebilir. İbrahim, büyük kas ve küçük kas motor becerileri ileri düzeyde bağımsız olarak gerçekleştirebilir. İbrahim ile önkoşul becerileri değerlendirmek için yapılan oturum ve öğretmen görüşmesi sonucunda

İbrahim'in tüm önkoşulları taşıyor olduğu görülmüş bunun sonucunda ön uygulama süreci İbrahim ile yürütülmüştür.

Ön uygulama sonucunda; öğretim planındaki deneme sayısı ikiden bire indirilmiştir. Beceri analizindeki bazı bildirimler cümle uzunluğu açısından sadeleştirilmiştir. Öğretim oturumlarının ortalama 40 dakika sürdüğü tespit edilmiştir. Usta öğreticilerin ZY olan bireylere mesleki becerilerin öğretimi amacıyla hazırlanan "ZYOBMBÖİBEP"na ve öğretim planına son hali verilmiştir.

3.13. Deney Süreci

İşbaşı eğitim programı uygulama oturumlarına başlamadan önce usta öğreticiler ve ustabaşı ile işletme içerisindeki araştırma için kullanılacak salonda bir grup toplantısı yapılmıştır. Grup toplantısında ilkönce program hakkında ayrıntıya girilmeden bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıntıya girilmeyerek katılımcıların uygulama hakkında ön araştırma yapmaması bu sayede de başlama ve uygulama verilerinin etkilenmemesi sağlanmıştır. Daha sonra öğretim uygulamalarının haftanın hangi günleri ve hangi saatlerinde yapılacağı değerlendirilmiştir. Bunun için 13:30 öğle arasından sonra ya da 16:30 çay molasından sonra yapılabileceği kararlaştırılmıştır. Bu saatler usta öğreticilerin bir işi bitirme ya da yeni bir işe başlama saatlerine denk getirilip, işletme içerisinde yapmakta olduğu işi aksatmaması açısından uygun olacağı düşünülmüştür. Ancak 16:30 seansı, okul saati dışında olmasından dolayı ZY olan bireylerin okuldaki ders ve programlarının aksamaması açısından araştırmacı tarafından daha çok tercih edilmiştir. Pazar hafta tatilinin haricinde diğer günlerde çalışmanın yapılabileceği kararlaştırılmıştır. Araştırma süresince usta öğreticilerle iletişim ustabaşı aracılığıyla sağlanmasına, usta öğreticilerin ya da araştırmacının programında beklenmedik bir değişiklik olursa uygulama programı gün ve saatinde gerekli değişikliklerin yapılmasına karar verilmiştir. Deney süreci Şekil 5'de görüldüğü gibi iki aşamada yapılmıştır. Birinci aşamada araştırmacı işbaşı eğitim programının bölümlerinden birinci bölümünü usta öğreticilere grup olarak diğer dört bölümü bireysel olarak fabrika içinde belirlenen ortamda uygulamıştır. İkinci aşamada usta öğreticiler ZY olan bireylere eşzamanlı ipucu yöntemiyle dolap monteleme becerisinin öğretimini yapmışlardır. Başlama düzeyi, yoklama, öğretim, süreklilik ve genelleme oturumları dâhil toplam 144 adet oturum düzenlenmiştir. Öğretim oturumlarının sunu ve uygulama süreleri ortalama 26 dakika olarak gerçekleştirilmiştir. Her bir öğretim oturumu sonunda katılımcı usta öğreticiler her bir bölüm ile ilgili bağımsız uygulamalar gerçekleştirmiş, araştırmacı tarafından izlenmiş ve gerekli geribildirimler verilerek hata düzeltmeleri yapılmıştır.

ARAŞTIRMACI - USTA ÖĞRETİCİLER

Zihin Yetersizliği Olan Bireyleri Tanıma
Beceri Analizi Yapma Öğretimi
Performans Alma Öğretimi
Öğretime Hazırlık Öğretimi
Eş Zamanlı İpucu Yönteminin Öğretimi

USTA ÖĞRETİCİLER - ÖĞRENCİLER

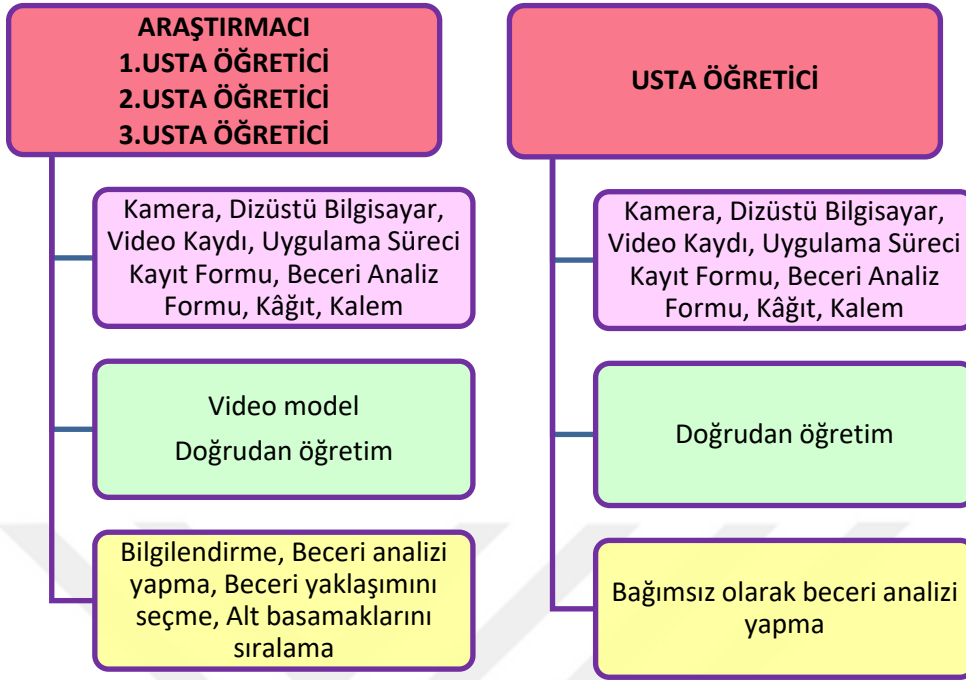
Dolap Monteleme Beceri Analizi Yapma
Öğrencinin Performans Alma Öğretime Hazırlık Yapma
Eş Zamanlı İpucu ile Dolap Monteleme Beceri Öğretimi

Şekil 5: Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başlı Eğitim Programı Uygulama Süreci

3.13.1. Video model ile beceri analizi yapma öğretimi deney süreci

Birinci usta öğretici beceri analizini oluştururken, basamakları ne düzeyde gerçekleştirebildiğini belirlemek amacıyla ard arda üç oturum “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu” kullanılarak başlama düzeyi verisi toplanmıştır. Ayrıca ikinci ve üçüncü usta öğretici için de yine aynı form kullanılarak birer oturum yoklama verisi alınmıştır. Birinci usta öğreticinin beceri analizi yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde birinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”nin beceri analizi yapma bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

BECERİ ANALİZİ YAPMA DENEY SÜRECİ

Şekil 6: Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı Beceri Analizi Hazırlama Uygulama Süreci

Birinci usta öğreticiye beceri analizinin ne olduğu ve nasıl yapıldığı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, “dolap birleştirme” beceri videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenilmiştir. İlk izleyişte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici becerinin alt basamaklarını “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu”na yazmıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltilmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan beceri analizi uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında birinci usta öğreticinin dolap monteleme becerisinde, beceri analizi yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

Birinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğreticinin beceri analizi yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca üçüncü usta öğretici ile de yine

aynı form kullanılarak bir oturum yoklama verisi alınmıştır. İkinci usta öğreticinin beceri analizi yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde ikinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”nin beceri analizi yapma bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

İkinci usta öğreticiye beceri analizinin ne olduğu ve nasıl yapıldığı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, “dolap birleştirme” beceri videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenilmiştir. İlk izleyleşte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici becerinin alt basamaklarını “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu”na yazmıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltilmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan beceri analizi uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında ikinci usta öğreticinin dolap monteleme becerisinde, beceri analizi yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

İkinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğreticinin beceri analizi yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Üçüncü usta öğreticinin beceri analizi yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde üçüncü usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”nin beceri analizi yapma bölümünün uygulanmasına başlanmıştır.

Üçüncü usta öğreticiye beceri analizinin ne olduğu ve nasıl yapıldığı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, “dolap birleştirme” beceri videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenilmiştir. İlk izleyleşte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici becerinin alt basamaklarını “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu”na yazmıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltilmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan beceri analizi uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır.

Öğretim oturumları sonrasında üçüncü usta öğreticinin dolap monteleme becerisinde, beceri analizi yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri

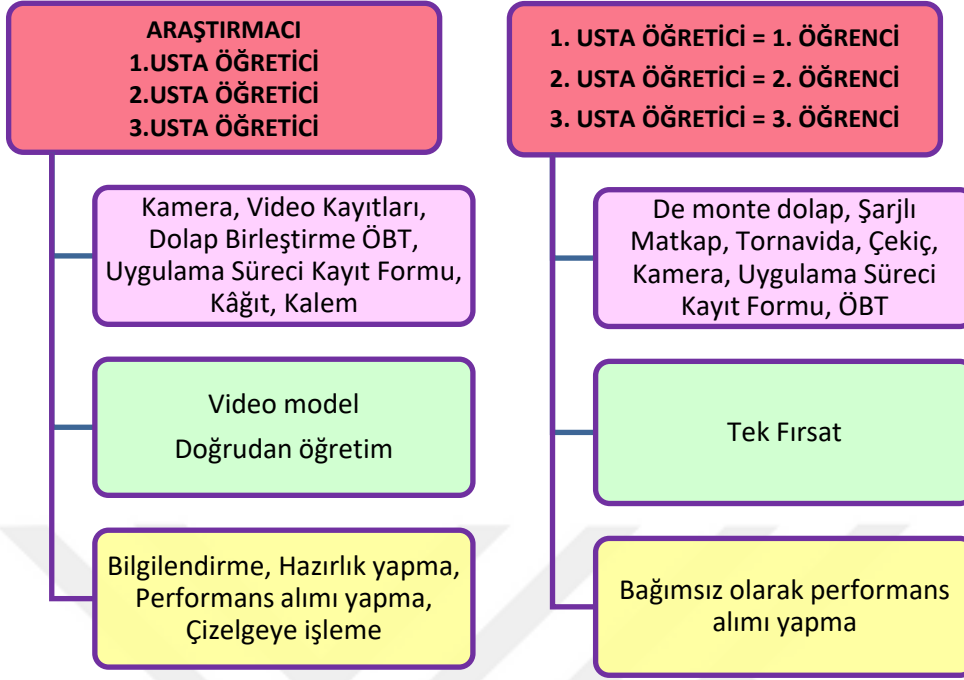
alınmıştır. Üçüncü usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, “ZYOBMBÖİBEP”ın beceri analizi yapma bölümünün uygulanmasına son verilmiştir.

Her bir usta öğreticiyle beceri analizi yapma bölümüyle ilgili olarak izleme verileri toplanılmıştır. İzleme oturumları bağımsız uygulama oturumlarının tamamlanmasından birinci, ikinci ve üçüncü haftalarında yine aynı uygulama ortamında yapılmıştır. İzleme oturumlarında usta öğreticilerin dolap monteleme becerisinde, beceri analizi yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla “Beceri Analiz Basamaklandırma Formu” kullanılmıştır.

3.13.2. Video model ile performans alımı yapma öğretimi deney süreci

Birinci usta öğreticinin performans alımı yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca ikinci ve üçüncü usta öğretici için de yine aynı form kullanılarak birer oturum yoklama verisi alınmıştır. Birinci usta öğreticinin beceri analizi yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde birinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”ın performans alma uygulaması bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

PERFORMANS ALMA DENEY SÜRECİ

Şekil 7: Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başlı Eğitim Programı Performans Alma Uygulama Süreci

Birinci usta öğreticiye performans almanın ne olduğu, nasıl yapıldığı, ÖBT'nin ne olduğu ve nasıl işaretleme yapılacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, performans alma videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleşte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de performans alma basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltilmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan performans alımı uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında birinci usta öğreticinin performans alımı yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

Birinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğreticinin performans alımı yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca üçüncü usta öğretici ile de yine aynı form kullanılarak bir oturum yoklama verisi alınmıştır. İkinci usta öğreticinin

performans alımı yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde ikinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”ın performans alımı yapma bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

İkinci usta öğreticiye performans almanın ne olduğu, nasıl yapıldığı, ÖBT’nin ne olduğu ve nasıl işaretleme yapılacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, performans alma videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleşte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de performans alma basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan performans alımı uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında ikinci usta öğreticinin performans alımı yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

İkinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğreticinin performans alımı yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Üçüncü usta öğreticinin performans alımı yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde üçüncü usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”ın performans alımı yapma bölümünün uygulanmasına başlanmıştır.

Üçüncü usta öğreticiye performans almanın ne olduğu, nasıl yapıldığı, ÖBT’nin ne olduğu ve nasıl işaretleme yapılacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, performans alma videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleşte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de performans alma basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan performans alımı uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır.

Öğretim oturumları sonrasında üçüncü usta öğreticinin performans alımı yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır. Üçüncü usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık

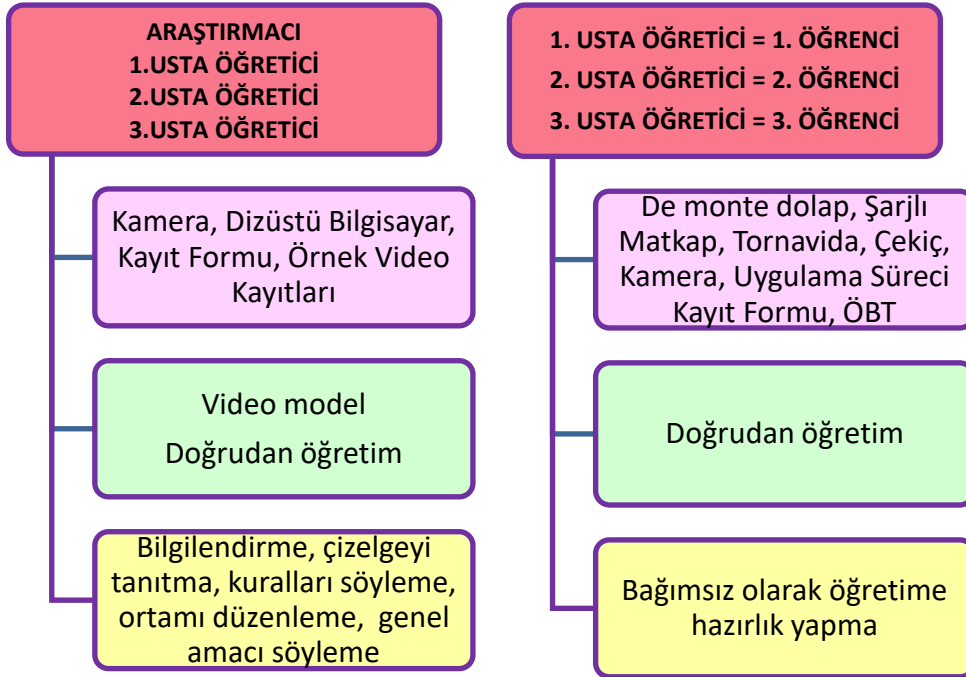
gösterdiğinde, “ZYOBMBÖİBEP”ın performans alımı yapma bölümünün uygulanmasına son verilmiştir.

Her bir usta öğreticiyle performans alımı yapma bölümüyle ilgili olarak izleme verileri toplanılmıştır. İzleme oturumları bağımsız uygulama oturumlarının tamamlanmasından birinci, ikinci ve üçüncü haftalarında yine aynı uygulama ortamında yapılmıştır. İzleme oturumlarında usta öğreticilerin dolap monteleme becerisinde, performans alımı yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla “Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılmıştır.

3.13.3. Video model ile öğretime hazırlık yapma öğretimi deney süreci

Birinci usta öğreticinin öğretime hazırlık yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca ikinci ve üçüncü usta öğretici için de yine aynı form kullanılarak birer oturum yoklama verisi alınmıştır. Birinci usta öğreticinin öğretime hazırlık yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde birinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”ın öğretime hazırlık yapma uygulaması bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

ÖĞRETİME HAZIRLIK DENEY SÜRECİ

Şekil 8: Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Baş Eğitim Programı Öğretime Hazırlık Uygulama Süreci

Birinci usta öğreticiye öğretime hazırlık yapmanın ne olduğu, öğretime hazırlık yapmak için nelerin yapılması gerektiği, yapılması gerekenlerin nasıl uygulanacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, öğretime hazırlık videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleyişte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de öğretime hazırlık basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltilmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan öğretime hazırlık uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında birinci usta öğreticinin öğretime hazırlık yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

Birinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğreticinin öğretime hazırlık yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca üçüncü usta öğretici ile de yine aynı form kullanılarak bir oturum yoklama verisi alınmıştır. İkinci usta öğreticinin öğretime hazırlık yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde ikinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”nin öğretime hazırlık yapma bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

İkinci usta öğreticiye öğretime hazırlık yapmanın ne olduğu, öğretime hazırlık yapmak için nelerin yapılması gerektiği, yapılması gerekenlerin nasıl uygulanacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, öğretime hazırlık videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleyişte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de öğretime hazırlık basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltilmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan öğretime hazırlık uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında ikinci usta öğreticinin öğretime hazırlık yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum

“Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

İkinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğreticinin öğretime hazırlık yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Üçüncü usta öğreticinin öğretime hazırlık yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde üçüncü usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP’nin öğretime hazırlık yapma bölümünün uygulanmasına başlanmıştır.

Üçüncü usta öğreticiye öğretime hazırlık yapmanın ne olduğu, öğretime hazırlık yapmak için nelerin yapılması gerektiği, yapılması gerekenlerin nasıl uygulanacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, öğretime hazırlık videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleyişte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de öğretime hazırlık basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltilmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan öğretime hazırlık uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır.

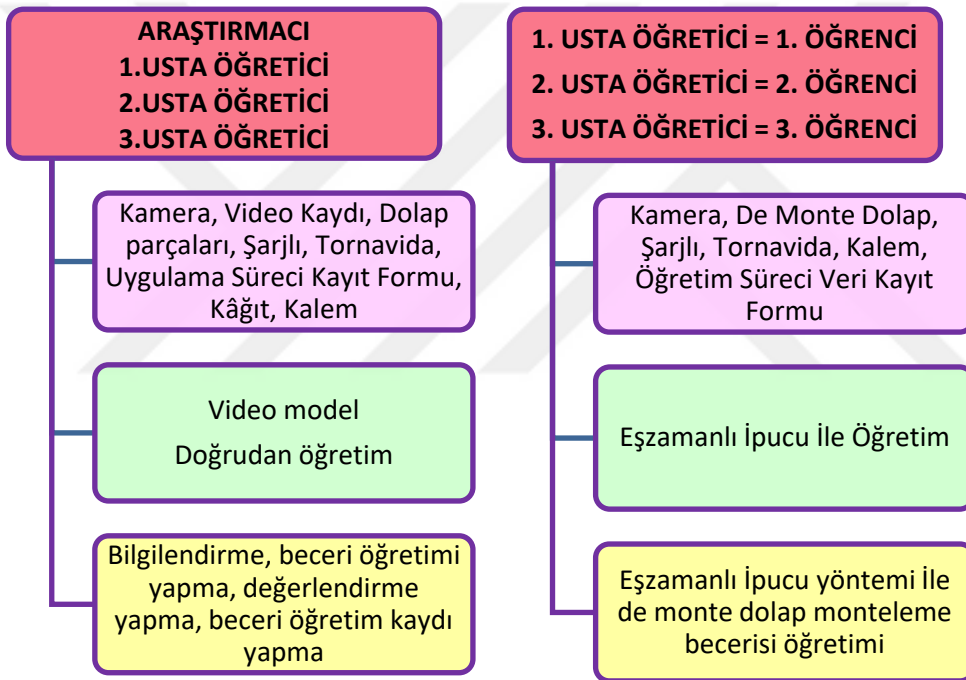
Öğretim oturumları sonrasında üçüncü usta öğreticinin öğretime hazırlık yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum “Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” kullanılarak bağımsız uygulama verileri alınmıştır. Üçüncü usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, “ZYOBMBÖİBEP’nin öğretime hazırlık yapma bölümünün uygulanmasına son verilmiştir.

Her bir usta öğreticiyle öğretime hazırlık yapma bölümüyle ilgili olarak izleme verileri toplanılmıştır. İzleme oturumları bağımsız uygulama oturumlarının tamamlanmasından birinci, ikinci ve üçüncü haftalarında yine aynı uygulama ortamında yapılmıştır. İzleme oturumlarında usta öğreticilerin dolap monteleme becerisinde, öğretime hazırlık yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla “Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu” kullanılmıştır.

3.13.4. Video model ile eşzamanlı ipucuyla öğretim yapma öğretimi deney süreci

Birinci usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca ikinci ve üçüncü usta öğretici için de yine aynı form kullanılarak birer oturum yoklama verisi alınmıştır. Birinci usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde birinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”nın eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma uygulaması bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

EŞ ZAMANLI İPUCU İLE ÖĞRETİM DENEY SÜRECİ

Şekil 9: Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başlı Eğitim Programı Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci

Birinci usta öğreticiye eşzamanlı ipucu ile öğretim sürecinde yer alan kavramlar, eşzamanlı ipucu ile öğretim süreci, eşzamanlı ipucu ile nasıl beceri öğretimi yapılacağı, öğretim süreci sonunda nasıl değerlendirme yapılacağı, beceri öğretim kaydının nasıl yapılacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, eşzamanlı ipucu ile öğretim videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleyişte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de eşzamanlı ipucu ile öğretim basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı

hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan eşzamanlı ipucu ile öğretim uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında birinci usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum, birinci usta öğretici birinci ZY olan birey ile dolap monteleme becerinin öğretimini yaparak “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu”na bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

Birinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, ikinci usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca üçüncü usta öğretici ile de yine aynı form kullanılarak bir oturum yoklama verisi alınmıştır. İkinci usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde ikinci usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”nin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma bölümünün video aracılığıyla öğretim uygulanmasına başlanmıştır.

İkinci usta öğreticiye eşzamanlı ipucu ile öğretim sürecinde yer alan kavramlar, eşzamanlı ipucu ile öğretim süreci, eşzamanlı ipucu ile nasıl beceri öğretimi yapılacağı, öğretim süreci sonunda nasıl değerlendirme yapılacağı, beceri öğretim kaydının nasıl yapılacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, eşzamanlı ipucu ile öğretim videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleyişte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de eşzamanlı ipucu ile öğretim basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan eşzamanlı ipucu ile öğretim uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır. Öğretim oturumları sonrasında ikinci usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum, ikinci usta öğretici ikinci ZY olan birey ile dolap monteleme becerinin öğretimini yaparak “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu”na bağımsız uygulama verileri alınmıştır.

İkinci usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, üçüncü usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yaparken, basamakları ne düzeyde uygulayabildiğini belirlemek için ard arda üç oturum “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim

Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Üçüncü usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde üçüncü usta öğretici ile “ZYOBMBÖİBEP”nin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma bölümünün uygulanmasına başlanmıştır.

Üçüncü usta öğreticiye eşzamanlı ipucu ile öğretim sürecinde yer alan kavramlar, eşzamanlı ipucu ile öğretim süreci, eşzamanlı ipucu ile nasıl beceri öğretimi yapılacağı, öğretim süreci sonunda nasıl değerlendirme yapılacağı, beceri öğretim kaydının nasıl yapılacağı ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Daha sonra, eşzamanlı ipucu ile öğretim videosu araştırmacı ile beraber iki kez izlenmiştir. İlk izleyişte görüntü durdurulmayıp, ikincisinde ise araştırmacı görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup açıklama yapmış, usta öğretici de eşzamanlı ipucu ile öğretim basamaklarını aşama aşama uygulamıştır. Usta öğreticinin yaptığı hatalara hemen dönütler verilmiş ve düzeltmesi sağlanmıştır. Usta öğretici düzeltilmeye ihtiyacı olmadan eşzamanlı ipucu ile öğretim uygulama basamaklarını gerçekleştirebildiğinde teşekkür edilip öğretim oturumu sonlandırılmıştır.

Öğretim oturumları sonrasında üçüncü usta öğreticinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla ard arda üç oturum, üçüncü usta öğretici üçüncü ZY olan birey ile dolap monteleme becerisinin öğretimini yaparak “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu”na bağımsız uygulama verileri alınmıştır. Üçüncü usta öğreticiye ait veriler bağımsız uygulama evresinde kararlılık gösterdiğinde, “ZYOBMBÖİBEP”nin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma bölümünün uygulanmasına son verilmiştir.

Her bir usta öğreticiden eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma bölümüyle ilgili olarak izleme verileri toplanılmıştır. İzleme oturumları bağımsız uygulama oturumlarının tamamlanmasından birinci, ikinci ve üçüncü haftalarında yine aynı uygulama ortamında yapılmıştır. İzleme oturumlarında usta öğreticilerin dolap monteleme becerisinde, eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma basamaklarının hangi düzeyde uygulandığını ölçmek amacıyla “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu” kullanılmıştır.

3.13.5. Zihin yetersizliği olan bireylere eş zamanlı ipucuyla dolap monteleme becerisi öğretimi deney süreci

Birinci ZY olan birey dolap monteleme becerisini yaparken, basamakları ne düzeyde gerçekleştirebildiğini belirlemek için birinci usta öğretici tarafından ard arda üç oturum “Dolap Monteleme Becerisi ÖBT Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır.

Ayrıca ikinci ve üçüncü usta öğreticilerde eşleştiği ZY olan bireyler için yine aynı form kullanılarak birer oturum yoklama verisi almıştır. Birinci ZY olan bireyin dolap monteleme becerisi basamaklarını gerçekleştirme başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde birinci usta öğretici birinci ZY olan birey ile eşzamanlı ipucu öğretim yöntemini kullanarak dolap monteleme beceri öğretim oturumlarına başlamıştır.

Öğretim oturumlarında ipucu türü olarak “model olma” ipucu, deneme sayısı olarak 1 deneme ve yanıt aralığı olarak 5 saniye yanıt aralığı belirlenmiştir. Usta öğretici tarafından ortam çalışma için hazır hale getirilmiş, çalışma sırasında kullanılacak materyaller dışındaki malzemeler masanın üzerinden kaldırılıp her bir öğretim setinde çok sayıda parça bulunduğu için ZY olan bireyin kullanacağı malzemeler ile usta öğreticinin kullanacağı malzemeler birbirine çok yakın ancak ayrı iki masaya konulmuştur. ZY olan bireyin su, tuvalet gibi fiziksel ihtiyaçları giderilmiştir. Kullanılacak bütün malzemeler; de monte dolap, şarjlı matkap, tornavida, çekiç ve kayıt çizelgesi masanın üzerine konulmuştur. Uygulamacı her iki masa, usta öğretici ve ZY olan bireyi görececek şekilde bir sehpa üzerine kamera ayaklığını hazır hale getirmiştir.

Usta öğretici, ZY olan bireyle masaların önünde ayakta durup “merhaba bu gün nasılsın, evimiz için aldığımız bazı küçük eşyaların montelenmesini kendimiz yapmak zorunda kalabiliriz. Belki ilerleyen zamanda monteleme yapmak için bir işe girebiliriz. Bugün de seninle dolap monteleme yapacağız” şeklinde ZY olan bireyi motive ederek giriş yapmıştır. Daha sonra “Ama dolap montelerken kesici delici aletlere, sivri malzemelere dikkat edeceksin. Ben konuşurken bana bakacaksın, beni dikkatli dinleyeceksin, dur ve beni bekle dediğimde beni bekleyeceksin” diyerek kuralları belirtmiştir. “Dolap montelerken kullanacağımız malzemeleri biliyor musun?” diyerek ZY olan bireyin dikkati malzemelere çekildiğinde “Hadi bana minifiksi göster.” şeklinde kullanılacak malzemenin ZY olan birey tarafından gösterilmesi istenmiştir. ZY olan birey malzemeyi gösterdiğinde pekiştirilmiş, gösteremezse malzemenin gösterilmesi için model olunup ZY olan bireyden tekrar göstermesi istenmiştir. Aynı uygulama minifiks mili, çekmece rayı, kavela, vida, şarjlı matkap, menteşe, menteşe karşılığı, menteşe yuvası, dolap ayağı, kulp gibi diğer malzemeler için de yapılmıştır.

Usta öğretici, ZY olan bireye “Çalışmaya hazır mısın, başlayalım mı?” diye sormuş, eğer ZY olan birey hazır olduğunu sözlü ya da jest mimiklerle ifade ederse çalışmaya başlanılmıştır. Usta öğretici, ZY olan bireye “Dolabı monte.” ana yönergesi verdikten sonra “Dur ve beni izle.” demiştir. “Bak, ben sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda

kalacak şekilde masaya koydum” derken eş zamanlı olarak sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koymuştur. Sonra ZY olan bireye “Şimdi sen de sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koy.” deyip ZY olan bireyin beceri basamağını yapması için 5 sn. beklemiştir. ZY olan birey beceri basamağını doğru şekilde yaparsa “Aferin, sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koydun.” diyerek betimleyip pekiştirmiş kayıt çizelgesine “+” işareti koymuştur. Yapamazsa ZY olan bireye “Dur ve beni izle.” diyerek tekrar model olup ZY olan bireyden beceri basamağını yapmasını istemiştir. Yaparsa betimleyerek pekiştirmiş kayıt çizelgesine “+” işareti koymuştur. Yapamazsa “Dur ve beni izle.” denilerek ikinci kez tekrar model olunup ZY olan bireyden beceri basamağını yapması istenmiştir. Yaparsa betimlenerek pekiştirilmiş kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuş, yapamazsa tekrar ipucu verilmiştir. ZY olan birey hiçbir şey yapmadan beklerse “Dur ve beni izle.” denilerek tekrar model olunup beceri basamağını yapması istenmiş, yaparsa betimlenerek pekiştirilip kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuştur. Yapamazsa “Dur ve beni izle.” denilerek ikinci kez tekrar model olunup ZY olan bireyden beceri basamağını yapması istenmiştir. Yaparsa betimleyerek pekiştirilip kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuş, yapamazsa tekrar ipucu verilmiştir. Tüm beceri basamakları bu şekilde ZY olan bireye yaptırılmıştır. Birinci öğretim sürecinden sonra ikinci öğretim oturumundan önce ilk değerlendirme oturumu yapılmıştır. Değerlendirme için araçların tamamı masa üzerine hazırlandıktan sonra ZY olan bireye “dolabı monte.” ana yönergesi verilmiştir. ZY olan bireyin yaptığı basamaklar “+”, yapamadığı basamaklar “-” olarak kayıt çizelgesine işaretlenmiştir. İkinci öğretim süreci, ZY olan bireyin birinci değerlendirmede yapamadığı basamaktan itibaren birinci öğretim sürecinde olduğu gibi uygulanmış, üçüncü öğretim oturumundan önce ikinci değerlendirme oturumu yapılmıştır. Üçüncü öğretim sürecinden sonra üçüncü değerlendirme oturumu yapılarak öğretime son verilmiştir.

İkinci ZY olan birey dolap monteleme becerisini yaparken, basamakları ne düzeyde gerçekleştirebildiğini belirlemek için ikinci usta öğretici tarafından ard arda üç oturum “Dolap Monteleme Becerisi ÖBT Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Ayrıca üçüncü usta öğreticide üçüncü ZY olan bireyi için yine aynı form kullanılarak bir oturum yoklama verisi almıştır. İkinci ZY olan bireyin dolap monteleme becerisi basamaklarını gerçekleştirme başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde ikinci usta öğretici ikinci ZY olan birey ile eşzamanlı ipucu öğretim yöntemini kullanarak dolap monteleme beceri öğretim oturumlarına başlamıştır.

Öğretim oturumlarında ipucu türü olarak “model olma” ipucu, deneme sayısı olarak 1 deneme ve yanıt aralığı olarak 5 saniye yanıt aralığı belirlenmiştir. Usta öğretici tarafından ortam çalışma için hazır hale getirilmiş, çalışma sırasında kullanılacak materyaller dışındaki malzemeler masanın üzerinden kaldırılıp her bir öğretim setinde çok sayıda parça bulunduğu için ZY olan bireyin kullanacağı malzemeler ile usta öğreticinin kullanacağı malzemeler birbirine çok yakın ancak ayrı iki masaya konulmuştur. ZY olan bireyin su, tuvalet gibi fiziksel ihtiyaçları giderilmiştir. Kullanılacak bütün malzemeler; de monte dolap, şarjlı matkap, tornavida, çekiç ve kayıt çizelgesi masanın üzerine konulmuştur. Uygulamacı her iki masa, usta öğretici ve ZY olan bireyi görecek şekilde bir sehpa üzerine kamera ayaklığını hazır hale getirmiştir.

Usta öğretici, ZY olan bireyle masaların önünde ayakta durup “merhaba bu gün nasılsın, evimiz için aldığımız bazı küçük eşyaların montelenmesini kendimiz yapmak zorunda kalabiliriz. Belki ilerleyen zamanda monteleme yapmak için bir işe girebiliriz. Bugün de seninle dolap monteleme yapacağız” şeklinde ZY olan bireyi motive ederek giriş yapmıştır. Daha sonra “Ama dolap montelerken kesici delici aletlere, sivri malzemelere dikkat edeceksin. Ben konuşurken bana bakacaksın, beni dikkatli dinleyeceksin, dur ve beni bekle dediğimde beni bekleyeceksin” diyerek kuralları belirtmiştir. “Dolap montelerken kullanacağımız malzemeleri biliyor musun?” diyerek ZY olan bireyin dikkati malzemelere çekildiğinde “Hadi bana minifiksi göster.” şeklinde kullanılacak malzemenin ZY olan birey tarafından gösterilmesi istenmiştir. ZY olan birey malzemeyi gösterdiğinde pekiştirilmiş, gösteremezse malzemenin gösterilmesi için model olunup ZY olan bireyden tekrar göstermesi istenmiştir. Aynı uygulama minifiks mili, çekmece rayı, kavela, vida, şarjlı matkap, menteşe, menteşe karşılığı, menteşe yuvası, dolap ayağı, kulp gibi diğer malzemeler için de yapılmıştır.

Usta öğretici, ZY olan bireye “Çalışmaya hazır mısın, başlayalım mı?” diye sormuş, eğer ZY olan birey hazır olduğunu sözlü ya da jest mimiklerle ifade ederse çalışmaya başlanılmıştır. Usta öğretici, ZY olan bireye “Dolabı monte.” ana yönergesi verdikten sonra “Dur ve beni izle.” demiştir. “Bak, ben sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koydum” derken eş zamanlı olarak sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koymuştur. Sonra ZY olan bireye “Şimdi sen de sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koy.” deyip ZY olan bireyin beceri basamağını yapması için 5 sn. beklemiştir. ZY olan birey beceri basamağını doğru şekilde yaparsa “Aferin, sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koydun.” diyerek betimleyip pekiştirmiş kayıt çizelgesine “+” işareti

koymuştur. Yapamazsa ZY olan bireye “Dur ve beni izle.” diyerek tekrar model olup ZY olan bireyden beceri basamağını yapmasını istemiştir. Yaparsa betimleyerek pekiştirmiş kayıt çizelgesine “+” işareti koymuştur. Yapamazsa “Dur ve beni izle.” denilerek ikinci kez tekrar model olunup ZY olan bireyden beceri basamağını yapması istenmiştir. Yaparsa betimlenerek pekiştirilmiş kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuş, yapamazsa tekrar ipucu verilmiştir. ZY olan birey hiçbir şey yapmadan beklerse “Dur ve beni izle.” denilerek tekrar model olunup beceri basamağını yapması istenmiş, yaparsa betimlenerek pekiştirilip kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuştur. Yapamazsa “Dur ve beni izle.” denilerek ikinci kez tekrar model olunup ZY olan bireyden beceri basamağını yapması istenmiştir. Yaparsa betimleyerek pekiştirilip kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuş, yapamazsa tekrar ipucu verilmiştir. Tüm beceri basamakları bu şekilde ZY olan bireye yaptırılmıştır. Birinci öğretim sürecinden sonra ikinci öğretim oturumundan önce ilk değerlendirme oturumu yapılmıştır. Değerlendirme için araçların tamamı masa üzerine hazırlandıktan sonra ZY olan bireye “dolabı monte.” ana yönergesi verilmiştir. ZY olan bireyin yaptığı basamaklar “+”, yapamadığı basamaklar “-” olarak kayıt çizelgesine işaretlenmiştir. İkinci öğretim süreci, ZY olan bireyin birinci değerlendirmede yapamadığı basamaktan itibaren birinci öğretim sürecinde olduğu gibi uygulanmış, üçüncü öğretim oturumundan önce ikinci değerlendirme oturumu yapılmıştır. Üçüncü öğretim sürecinden sonra üçüncü değerlendirme oturumu yapılarak öğretime son verilmiştir.

Üçüncü ZY olan birey dolap monteleme becerisini yaparken, basamakları ne düzeyde gerçekleştirebildiğini belirlemek için üçüncü usta öğretici tarafından ard arda üç oturum “Demonte Dolap Monteleme Becerisi ÖBT Formu” kullanılarak başlama düzeyi verileri alınmıştır. Üçüncü ZY olan bireyin dolap monteleme becerisi basamaklarını gerçekleştirme başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde üçüncü usta öğretici üçüncü ZY olan birey ile eşzamanlı ipucu öğretim yöntemini kullanarak dolap monteleme beceri öğretim oturumlarına başlamıştır.

Öğretim oturumlarında ipucu türü olarak “model olma” ipucu, deneme sayısı olarak 1 deneme ve yanıt aralığı olarak 5 saniye yanıt aralığı belirlenmiştir. Usta öğretici tarafından ortam çalışma için hazır hale getirilmiş, çalışma sırasında kullanılacak materyaller dışındaki malzemeler masanın üzerinden kaldırılıp her bir öğretim setinde çok sayıda parça bulunduğu için ZY olan bireyin kullanacağı malzemeler ile usta öğreticinin kullanacağı malzemeler birbirine çok yakın ancak ayrı iki masaya konulmuştur. ZY olan bireyin su, tuvalet gibi fiziksel ihtiyaçları giderilmiştir. Kullanılacak bütün malzemeler; de monte dolap, şarjlı

matkap, tornavida, çekiç ve kayıt çizelgesi masanın üzerine konulmuştur. Uygulamacı her iki masa, usta öğretici ve ZY olan bireyi görecektir şekilde bir sehpa üzerine kamera ayaklığını hazır hale getirmiştir.

Usta öğretici, ZY olan bireyle masaların önünde ayakta durup “merhaba bu gün nasılsın, evimiz için aldığımız bazı küçük eşyaların montelenmesini kendimiz yapmak zorunda kalabiliriz. Belki ilerleyen zamanda monteleme yapmak için bir işe girebiliriz. Bugün de seninle dolap monteleme yapacağız” şeklinde ZY olan bireyi motive ederek giriş yapmıştır. Daha sonra “Ama dolap montelerken kesici delici aletlere, sivri malzemelere dikkat edeceksin. Ben konuşurken bana bakacaksın, beni dikkatli dinleyeceksin, dur ve beni bekle dediğimde beni bekleyeceksin” diyerek kuralları belirtmiştir. “Dolap montelerken kullanacağımız malzemeleri biliyor musun?” diyerek ZY olan bireyin dikkati malzemelere çekildiğinde “Hadi bana minifiksi göster.” şeklinde kullanılacak malzemenin ZY olan birey tarafından gösterilmesi istenmiştir. ZY olan birey malzemeyi gösterdiğinde pekiştirilmiş, gösteremezse malzemenin gösterilmesi için model olup ZY olan bireyden tekrar göstermesi istenmiştir. Aynı uygulama minifiks mili, çekmece rayı, kavela, vida, şarjlı matkap, menteşe, menteşe karşılığı, menteşe yuvası, dolap ayağı, kulp gibi diğer malzemeler için de aynı şekilde yapılmıştır.

Usta öğretici, ZY olan bireye “Çalışmaya hazır mısın, başlayalım mı?” diye sormuş, eğer ZY olan birey hazır olduğunu sözlü ya da jest mimiklerle ifade ederse çalışmaya başlanılmıştır. Usta öğretici, ZY olan bireye “Dolabı monte.” ana yönergesi verdikten sonra “Dur ve beni izle.” demiştir. “Bak, ben sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koydum” derken eş zamanlı olarak sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koymuştur. Sonra ZY olan bireye “Şimdi sen de sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koy.” deyip ZY olan bireyin beceri basamağını yapması için 5 sn. beklemiştir. ZY olan birey beceri basamağını doğru şekilde yaparsa “Aferin, sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koydun.” diyerek betimleyip pekiştirmiş kayıt çizelgesine “+” işareti koymuştur. Yapamazsa ZY olan bireye “Dur ve beni izle.” diyerek tekrar model olup ZY olan bireyden beceri basamağını yapmasını istemiştir. Yaparsa betimleyerek pekiştirmiş kayıt çizelgesine “+” işareti koymuştur. Yapamazsa “Dur ve beni izle.” denilerek ikinci kez tekrar model olup ZY olan bireyden beceri basamağını yapması istenmiştir. Yaparsa betimlenerek pekiştirilmiş kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuş, yapamazsa tekrar ipucu verilmiştir. ZY olan birey hiçbir şey yapmadan beklerse “Dur ve beni izle.” denilerek tekrar model olup

beceri basamağını yapması istenmiş, yaparsa betimlenerek pekiştirilip kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuştur. Yapamazsa “Dur ve beni izle.” denilerek ikinci kez tekrar model olunup ZY olan bireyden beceri basamağını yapması istenmiştir. Yaparsa betimleyerek pekiştirilip kayıt çizelgesine “+” işareti konulmuş, yapamazsa tekrar ipucu verilmiştir. Tüm beceri basamakları bu şekilde ZY olan bireye yaptırılmıştır. Birinci öğretim sürecinden sonra ikinci öğretim oturumundan önce ilk değerlendirme oturumu yapılmıştır. Değerlendirme için araçların tamamı masa üzerine hazırlandıktan sonra ZY olan bireye “dolabı monte.” ana yönergesi verilmiştir. ZY olan bireyin yaptığı basamaklar “+”, yapamadığı basamaklar “-” olarak kayıt çizelgesine işaretlenmiştir. İkinci öğretim süreci, ZY olan bireyin birinci değerlendirmede yapamadığı basamaktan itibaren birinci öğretim sürecinde olduğu gibi uygulanmış, üçüncü öğretim oturumundan önce ikinci değerlendirme oturumu yapılmıştır. Üçüncü öğretim sürecinden sonra üçüncü değerlendirme oturumu yapılarak öğretime son verilmiştir.

Her bir usta öğretici kendisi ile eşleşen ZY olan birey ile eşzamanlı ipucu öğretim yöntemini kullanarak dolap monteleme becerisini gerçekleştirme düzeyi ile ilgili olarak izleme verileri toplamıştır. İzleme oturumları bağımsız uygulama oturumlarının tamamlanmasından birinci, ikinci ve üçüncü haftalarında yine aynı uygulama ortamında usta öğretmenler tarafından yapılmıştır. İzleme oturumlarında ZY olan bireylerin dolap monteleme becerisini yaparken, basamakları ne düzeyde gerçekleştirebildiğini belirlemek için “Dolap Monteleme Becerisi ÖBT Formu” kullanılmıştır.

3.14. Verilerin Analizi

Tek denekli deneysel desenler kullanılarak yapılmış olan uygulamalarda veriler analiz edilirken, sonuçlar grafikte gösterilir ve grafik görsel olarak yorumlanır (Tawney ve Gast, 1984). Yapılan bu araştırma tek denekli deneysel desenlerden “Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseni” kullanılarak desenlenmiş, veriler grafikleştirilerek analiz edilmiştir. Bu araştırmada hem usta öğretmenler hem de ZY olan bireyler için ayrı ayrı veri toplanılmıştır.

Grafiklerde bağımlı değişken ile ilgili veri, grafiğin y dikey ekseninde; bağımsız değişken ile ilgili veri ise x yatay ekseninde gösterilmektedir (Cooper, 1987). Araştırmanın birinci deney sürecinde usta öğretmenlerin beceri analizi yapma, performans alma, öğretime hazırlık yapma ve eş zamanlı ipucu ile öğretim yapma düzeylerine ilişkin verileri göstermek için çizgi grafiği kullanılmıştır. Grafiklerin yatay ekseninde oturumlar, dikey ekseninde ise usta öğretmenlerin çalışılan tekniği kullanma düzeyleri gösterilmiştir.

Verilerin analiz edilmesinde, başlama düzeyindeki veri yolunun düzeyi ve eğimi ile öğretim uygulaması sonunda elde edilen veri yolu düzey ve eğimi karşılaştırılmıştır. Bu sayede usta öğreticilerin işbaşı eğitim programı ile öğretimi yapılan teknikleri kullanmalarında etkili olup olmadığı belirlenmiştir. Veri noktasının uygulama evresindeki düzeyleri, başlama düzeyinin veri noktasının düzeyine göre yüksekte veya başlama düzeyine göre artan bir eğim görünüyorsa, ayrıca sağaltım uygulanmamış usta öğreticilerin verilerinde de değişim görünmüyorsa, bağımsız değişkenin yani “ZYOBMBÖİBEP”nın, usta öğreticilerin beceri analizi yapma, performans alma, öğretime hazırlık ve eş zamanlı ipucu ile öğretim basamaklarını uygulamalarında etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın ikinci deney sürecinde ZY olan bireylerin dolap monteleme becerisini gerçekleştirme düzeylerine ilişkin verileri göstermek amacıyla çizgi grafiği kullanılmıştır. Grafikte yatay eksen oturumlar, dikey eksen ise ZY olan bireylerin beceriyi gerçekleştirme düzeyleri gösterilmiştir.

Verilerin analizinde, başlama düzeyindeki veri yolu düzey ve eğimi ile öğretim uygulaması sonunda elde edilen veri yolu düzey ve eğimi karşılaştırılmıştır. Bu sayede ZY olan bireylerin dolap monteleme becerisini gerçekleştirmelerinde usta öğreticiler tarafından uygulanan eşzamanlı ipucu öğretim yönteminin etkili olup olmadığı belirlenmiştir. Veri noktalarının uygulama evresindeki düzeyleri, başlama düzeyi veri noktasının düzeyine göre yüksek veya başlama düzeyindeki seviyesine göre artan bir eğim görünüyorsa, henüz sağaltım uygulanmamış ZY olan bireylerin verilerinde de değişim görünmüyorsa, bağımsız değişkenin yani “ZYOBMBÖİBEP”nın ZY olan bireylerin öğretilen beceri basamaklarını gerçekleştirmelerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

3.15. Uygulama Güvenirliği Verilerinin Analizi

Uygulama güvenirligi, planlanmış uygulamaların uygulayıcı tarafından ne kadar doğru olarak uygulandığına bakılmasıdır (Kazdin, 2001). Bu araştırmada, hazırlanan uygulama planının araştırmacı tarafından ne kadar doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını ölçmek için uygulama güvenirligi verisi toplanmıştır. İEP'nin uygulanmasında tüm oturumlar kamera ile kaydedilmiştir. Hazırlanan güvenirlilik formu (Ek-9) araştırmacı tarafından sunulan “ZYOBMBÖİBEP”nin; ZY olan bireylerin özellikleri ve eğitimleri, beceri analizi yapma, performans alma, öğretime hazırlık, eş zamanlı ipucu ile öğretim bölümlerinin uygulama süreçleri maddeleştirilip kayıt formu haline getirilerek hazırlanmıştır. Hazırlanan bu formda araştırmacının gerçekleştirmesi gereken uygulama basamakları ve karşısında “yaptı”,

“yapmadı” ve “açıklama” seçeneği bulunmaktadır. Yapılan uygulama oturumlarının %30’u yansız atama yoluyla seçilmiş, videolar Özel Eğitim Bölümü Anabilim Dalı’nda doktora yapan bir uzmandan izlemesi ve uygulama basamaklarını işaretlemesi istenmiştir. Uzmanın işaretlemeleri tamamlamasından sonra, gözlenen uygulamacı davranışının planlanan uygulamacı davranışına bölünüp 100 ile çarpılarak uygulama güvenilirliği yüzdesi bulunmuştur (Tekin-İftar vd, 2018). Araştırma sonunda uygulama güvenilirliği %97,05 olarak hesaplanmıştır.

3.16. Gözlemciler Arası Güvenirlik Verilerinin Analizi

Gözlemciler arası güvenirlik, iki gözlemcinin birbirinden bağımsız fakat eş zamanlı olarak hedef davranışın gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin karşılaştırılmasıdır. Uygulama ebeveynler, kardeşler, akranlar, yardımcı personeller gibi alan dışı kişiler tarafından yapılıyorsa araştırmanın her evresi için en az %30’unda güvenirlik verisi toplanmalıdır (Tekin-İftar vd, 2018). Bu çalışmada başlama düzeyi, yoklama ve izleme oturumlarına ait oturumların %30’u rasgele belirlenmiş ve bu oturumlara ait video kayıtları gözlemciye izletilerek kayıt formlarını işaretlemesi istenmiştir.

Bu çalışmada usta öğreticilerin yaptığı uygulamalar için gözlemci güvenirliği hesaplanırken işbaşı eğitim programının her bölümü için hazırlanan uygulama süreci kayıt formları kullanılmıştır. Gözlemciye, usta öğreticilerin yaptığı çalışmaları nasıl izleyip işaretleme yapacağı, ZY olan bireylerin yaptığı çalışmaları nasıl izleyip işaretleme yapacağı ayrı ayrı söylenmiştir. Uygulama basamağı usta öğreticilerin yaptığı uygulamalarda usta öğretici tarafından istenilen şekilde gerçekleştirildiyse “yaptı”, istenilen şekilde gerçekleştirilmediyse “yapmadı” şeklinde işaretlenmiştir. ZY olan bireylerin yaptığı uygulamalar için gözlemci güvenirliği hesaplanırken beceri için hazırlanan ÖBT aracı kullanılmıştır. Çalışılan becerinin beceri analizinde sıralanan basamaklar çocuklar tarafından gerçekleştirildiğinde “+” gerçekleştirilmediğinde ise “-“ olarak işaretlenmiştir.

Gözlemci video kayıtlarını izleyip formları işaretledikten sonra araştırmacının ve gözlemcinin değerlendirmeleri karşılaştırılarak gözlemciler arası güvenirlik verileri hesaplanmıştır. Gözlemciler arası güvenirlik hesaplamaları “Görüş Birliği/ Görüş birliği + Görüş Ayrılığı x 100” formülüyle yapılmıştır (Tekin-İftar vd, 2018)

Bu çalışma için gözlemciler arası güvenirlik verisi iki aşamada toplanılmıştır. Birinci aşama; Usta öğreticilerin başlama düzeyi, öğretim ve izleme oturumları için, ikinci aşama; ZY olan bireylerin, başlama düzeyi, öğretim, izleme ve genelleme oturumları için gözlemciler

arası güvenilirlik bulguları toplanmıştır. Gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı %90 olarak belirlenmiştir.

Birinci usta öğreticinin gözlemciler arası güvenilirlik yüzdesi başlama düzeyi oturumları ile ilgili % 100, öğretim oturumları ile ilgili % 95,92 izleme oturumları ile ilgili % 92,64 bulunmuştur. İkinci usta öğreticinin gözlemciler arası güvenilirlik yüzdesi başlama düzeyi oturumları ile ilgili % 100, öğretim oturumları ile ilgili % 96,72, izleme oturumları ile ilgili % 94,43 bulunmuştur. Üçüncü usta öğreticinin gözlemciler arası güvenilirlik yüzdesi başlama düzeyi oturumları ile ilgili % 100, öğretim oturumları ile ilgili % 97,21 izleme oturumları ile ilgili % 95,42 bulunmuştur.

Bu bulgular doğrultusunda; araştırmacının usta öğretmenlere, başlama düzeyi oturumlarını, yoklama oturumlarını, öğretim oturumlarını ve izleme oturumlarını yüksek düzeyde güvenilirlikle uygulayabildiği görülmüştür.

Birinci ZY olan bireyin gözlemciler arası güvenilirlik yüzdesi başlama düzeyi oturumları ile ilgili % 100, öğretim oturumları ile ilgili % 100, izleme oturumları ile ilgili % 100 ve genelleme oturumları ile ilgili % 100 bulunmuştur. İkinci ZY olan bireyin gözlemciler arası güvenilirlik yüzdesi başlama düzeyi oturumları ile ilgili % 100, öğretim oturumları ile ilgili % 100, izleme oturumları ile ilgili % 100 ve genelleme oturumları ile ilgili % 100 bulunmuştur. Üçüncü ZY olan bireyin gözlemciler arası güvenilirlik yüzdesi başlama düzeyi oturumları ile ilgili % 100, öğretim oturumları ile ilgili % 100, izleme oturumları ile ilgili % 100 ve genelleme oturumları ile ilgili % 100 bulunmuştur.

3.17. Sosyal Geçerlik Verilerinin Analizi

Sosyal geçerlik uygulamaları, bir uygulamanın önemine, etkililiğine, uygunluğuna ve oluşturduğu etki düzeyinin belirlenmesine yönelik yapılan değerlendirmelerdir (Kennedy, 1992; Wolf, 1978). Sosyal geçerlik verileri, bireylerin yaşamlarına müdahale sonrasında oluşmuş ya da oluşabilecek değişiklikleri belirleyip, uygulamalar sonucunda nesnel metotlarla ulaşılan verileri desteklemek için kullanılmaktadır (Atbaşı ve Karasu, 2019). Bu araştırmanın sosyal geçerlik verileri araştırma tamamlandıktan bir hafta sonra katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Ancak aileler uygulamanın herhangi bir aşamasında yer almadığı için ailelere yönelik sosyal geçerlilik verisi toplanmamıştır. Usta öğretmenlere yönelik hazırlanan “İş Baş Eğitim Programı Usta Öğretici Sosyal Geçerlik Formu” (Ek-11) araştırmanın yapıldığı ortamda, ZY olan bireylere yönelik hazırlanan “İş Baş Eğitim Programı Öğrenci Sosyal Geçerlik Formu” (Ek-12) ZY olan bireylerin eğitim öğretime devam

ettikleri okulda birebir görüşülerek uygulanmıştır. Bu görüşmelerde görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşmelere yer verilmiştir. Görüşmelerin tamamı ses kaydı olarak kayıt edilmiş, bulgular usta öğretmenlerin ve ZY olan bireylerin doğrudan ifadelerine yer verilerek sunulmuştur. Usta öğretmenler ve ZY olan bireylerden yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanan sosyal geçerlik verileri betimsel analizi yapılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

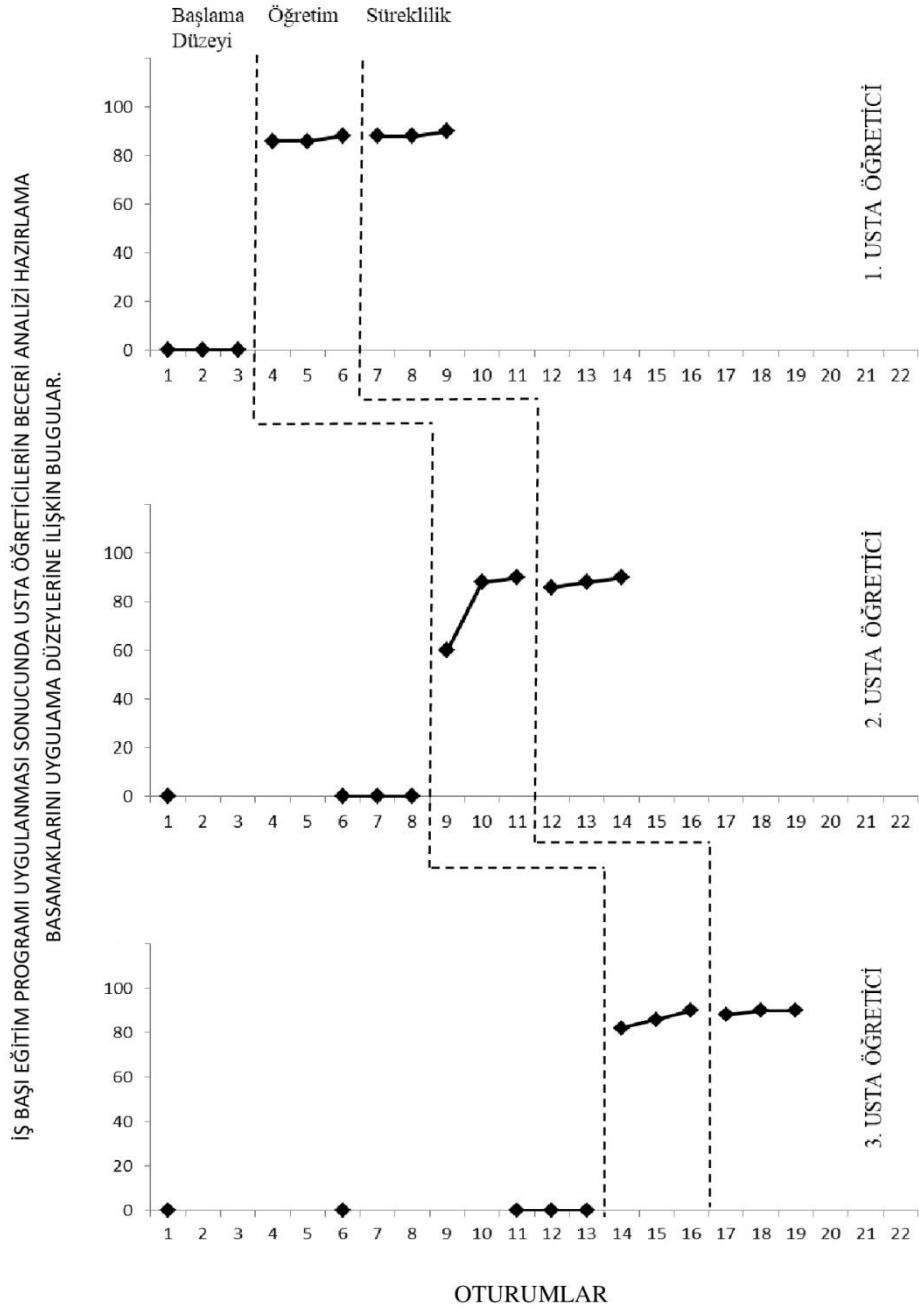
Usta öğretmenlere yönelik olarak hazırlanmış olan “ZYOBMBÖİBEP”nin, usta öğretmenlerin, ZY olan bireylere eşzamanlı ipucu yöntemi kullanarak mesleki becerileri öğretme basamaklarını uygulama ve ZY olan bireylerin mesleki becerileri kazanma düzeylerinin edinim, süreklilik ve genelleme etkilerini belirlemeyi amaçlayan araştırmanın bu bölümünde etkililik, süreklilik ve sosyal geçerlik bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı’na Katılan Usta Öğreticilerin Program Basamaklarını Gerçekleştirme Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde usta öğretmenlerin “ZYOBMBÖİBEP”nin alt bölümlerine ait bulgular yer almaktadır.

4.1.1. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı’na katılan usta öğretmenlerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve izleme süreçlerinde beceri analizi hazırlama basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın bu amacında, usta öğretmenlerin bir becerinin analizini yapmalarında İşbaşı Eğitim Programı’nın etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik değerlendirme yapmak için İşbaşı Eğitim Programının usta öğretmenlerin beceri analizi yapma basamaklarını edinim ve süreklilik düzeylerine etkisine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Şekil 6. İş Başı Eğitim Programı uygulanması sonucunda usta öğreticilerin beceri analizi hazırlama basamaklarını uygulama düzeylerine ilişkin bulgular.

4.1.1.1.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin uygulama sonucunda beceri analizi hazırlama basamaklarını edinim düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın etkililik amaçları doğrultusunda usta öğreticilere İEP uygulanmış ve usta öğreticilerin beceri analizi yapma basamaklarını hangi düzeyde edindikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğreticilerin beceri analizi yapma basamaklarını edinim düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-6'da verilmiştir.

Şekil-6'da görüldüğü gibi, birinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, beceri basamaklarını %0 düzeyinde yani 50 alt basamağın 0 tanesini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İşbaşı Eğitim Programı sonunda yapılan birinci değerlendirmede %86, ikinci değerlendirmede %86, üçüncü değerlendirmede %88 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, beceri analizi hazırlama basamaklarını ortalama %86,66 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-6'da görüldüğü gibi, ikinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, beceri basamaklarını %0 düzeyinde yani 50 alt basamağın 0 tanesini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici yoklama oturumunda beceri basamaklarından %0'ını, yani 50 basamaktan 0 tanesini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İşbaşı Eğitim Programı sonunda yapılan birinci değerlendirmede %64, ikinci değerlendirmede %88, üçüncü değerlendirmede %90 düzeyinde gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, beceri analizi hazırlama basamaklarını ortalama %80,66 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-6'da görüldüğü gibi, üçüncü usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, beceri basamaklarını %0 düzeyinde yani 50 alt basamağın 0 tanesini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici her iki yoklama oturumunda beceri basamaklarından %0'ını, yani 50 basamaktan 0 tanesini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İşbaşı Eğitim Programı sonunda yapılan birinci değerlendirmede %82, ikinci değerlendirmede %86, üçüncü değerlendirmede %90 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici değerlendirme oturumlarında, beceri analizi hazırlama basamaklarını ortalama %86 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra beceri analizi hazırlama basamaklarının gerçekleştirme düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin eğrileri

karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra basamakların gerçekleştirilme yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, usta öğreticilerin beceri analizi hazırlama basamaklarını kazanmalarına yol açtığı gözlenmiştir.

4.1.1.2.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin uygulama sonucunda beceri analizi hazırlama basamaklarının süreklilik düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın süreklilik amacı doğrultusunda usta öğreticilere İEP uygulanmış ve usta öğreticilerin edindikleri beceri analizi yapma basamaklarını hangi düzeyde sürdürebildikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğreticilerin beceri analizi yapma basamaklarını sürdürme düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-6'da verilmiştir.

Şekil-6'da görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, birinci usta öğretici, birinci değerlendirmede %88, ikinci değerlendirmede %88, üçüncü değerlendirmede %90 düzeyinde beceri analizi hazırlama basamaklarını gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, beceri analizi hazırlama basamaklarını ortalama %88,66 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-6'da görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, ikinci usta öğretici, birinci değerlendirmede %86, ikinci değerlendirmede %88, üçüncü değerlendirmede %90 düzeyinde beceri analizi hazırlama basamaklarını gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, beceri analizi hazırlama basamaklarını ortalama %88 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

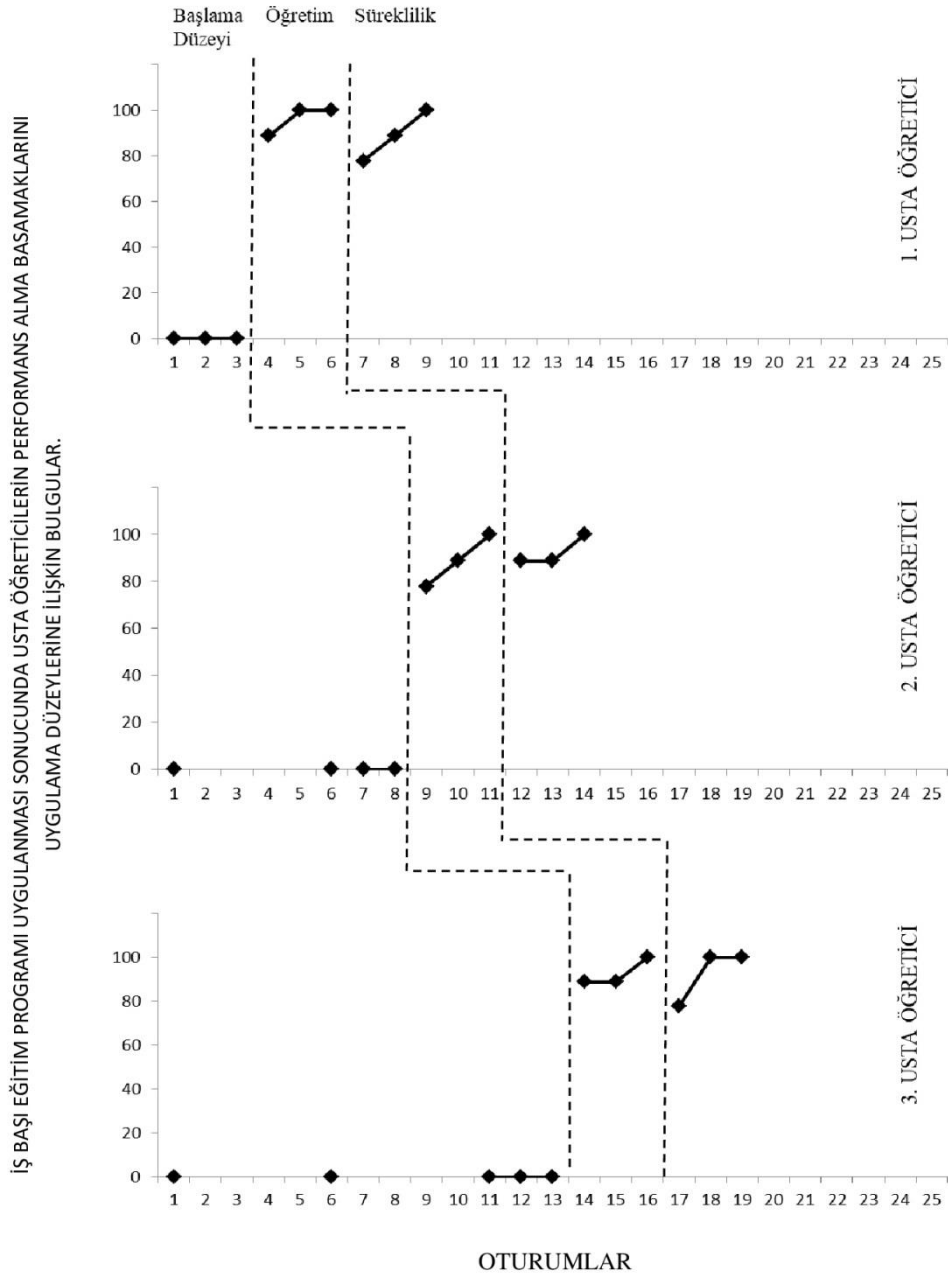
Şekil-6'da görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, üçüncü usta öğretici, birinci değerlendirmede %88, ikinci değerlendirmede %90, üçüncü değerlendirmede %90 düzeyinde beceri analizi hazırlama basamaklarını gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, beceri analizi hazırlama basamaklarını ortalama %89,33 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uygulandıktan sonra beceri analizi hazırlama basamaklarının süreklilik düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin ve edinim düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra süreklilik yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı, edinim düzeyleri eğrilerin seviyesini koruduğu görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim

Programı'nın, usta öğreticilerin beceri analizi hazırlama basamaklarını sürdürmelerine yol açtığı gözlenmiştir.

4.1.2. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve izleme süreçlerinde performans alımı yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın bu amacında, usta öğreticilerin bir beceri ile ilgili bir ZY olan bireyin performansını almalarında İşbaşı Eğitim Programı'nın etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik değerlendirme yapmak için İşbaşı Eğitim Programının usta öğreticilerin performans alımı yapma basamaklarını edinim ve süreklilik düzeylerine etkisine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Şekil 7. İş Başı Eğitim Programı uygulanması sonucunda usta öğreticilerin performans alma basamaklarını uygulama düzeylerine ilişkin bulgular.

4.1.2.1.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin uygulama sonucunda performans alımı yapabilme basamaklarını edinim düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın etkililik amacı doğrultusunda usta öğreticilere İEP uygulanmış ve usta öğreticilerin performans alımı yapma basamaklarını hangi düzeyde edindikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğreticilerin performans alımı yapma basamaklarını edinim düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-7'de verilmiştir.

Şekil-7'de görüldüğü gibi, birinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, performans alımı yapma basamaklarını % 0 düzeyinde yani 9 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda performans alımı yapma basamaklarını %88,88 düzeyinde, yani 9 basamaktan 8'ini; iki ve üçüncü oturumlarda %100 düzeyinde, yani 9 basamaktan 9'unu bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama %96,29 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-7'de görüldüğü gibi, ikinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, performans alımı yapma basamaklarını % 0 düzeyinde yani 9 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici yoklama oturumunda basamaklardan % 0'ını, yani 9 basamağın 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda performans alımı yapma basamaklarını % 77,77 düzeyinde, yani 9 basamaktan 7'sini; ikinci oturumda % 88,88 düzeyinde, yani 9 basamaktan 8'ini ve üçüncü oturumda %100 düzeyinde, yani 9 basamaktan 9'unu bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama % 88,88 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-7'de görüldüğü gibi, üçüncü usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, performans alımı yapma basamaklarını % 0 düzeyinde yani 9 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici her iki yoklama oturumunda basamaklardan % 0'ını, yani 9 basamağın 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda performans alımı yapma basamaklarını % 88,88 düzeyinde, yani 9 basamaktan 8'ini; ikinci oturumda % 88,88 düzeyinde, yani 9 basamaktan 8'ini ve üçüncü oturumda %100 düzeyinde, yani 9 basamaktan 9'unu bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama %92,58 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra performans alımı yapma basamaklarının gerçekleştirme düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra basamakların gerçekleştirilme yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, usta öğreticilerin performans alımı yapma basamaklarını kazanmalarına yol açtığı gözlenmiştir.

4.1.2.2.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğretmenlerin uygulama sonucunda performans alımı yapabilme basamaklarını süreklilik düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın süreklilik amacı doğrultusunda usta öğretmenlere İEP uygulanmış ve usta öğretmenlerin edindikleri performans alımı yapma basamaklarını hangi düzeyde sürdürebildikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğretmenlerin performans alımı yapma basamaklarını sürdürme düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-7'de verilmiştir.

Şekil-7'de görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, birinci usta öğretici performans alımı yapma basamaklarını, birinci değerlendirmede % 77,77, ikinci değerlendirmede % 88,88, üçüncü değerlendirmede % 100 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama % 88,88 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-7'de görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, ikinci usta öğretici performans alımı yapma basamaklarını, birinci değerlendirmede %88,88, ikinci değerlendirmede % 88,88, üçüncü değerlendirmede % 100 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama %92,58 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

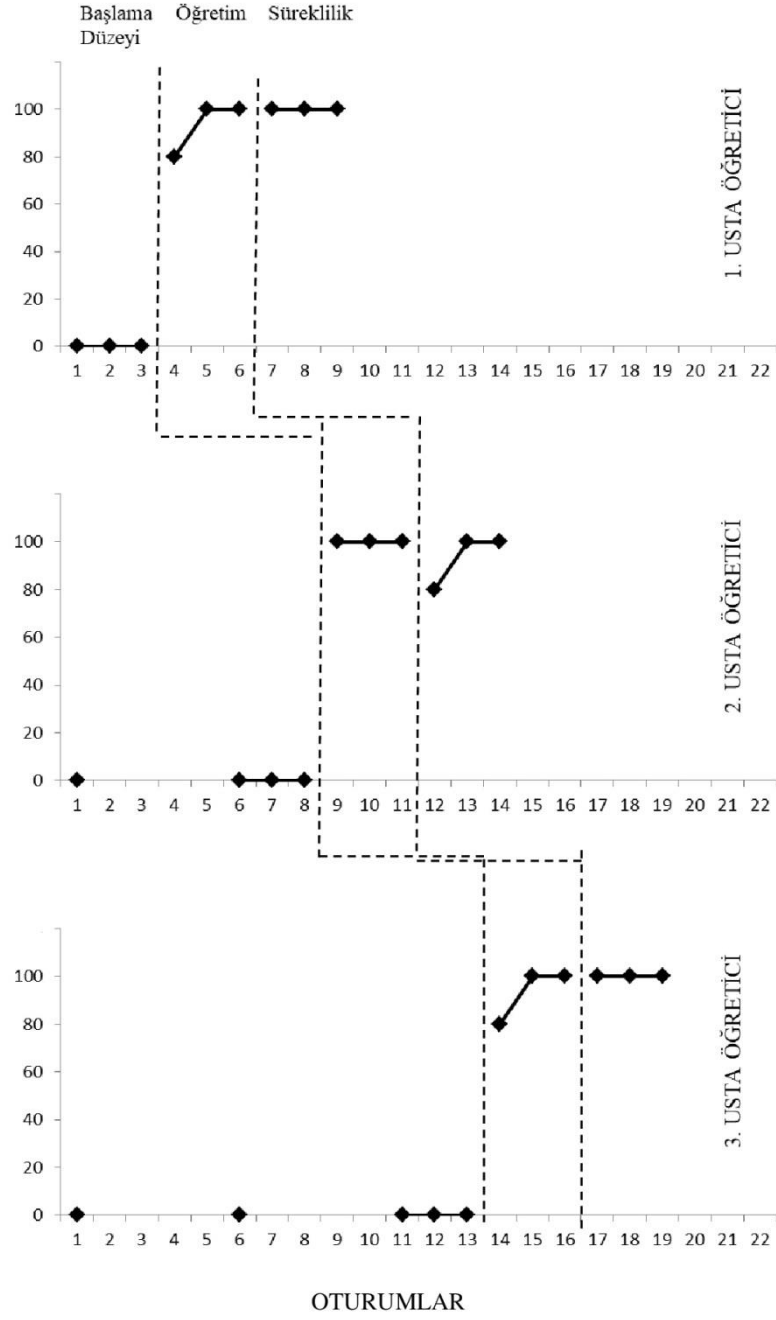
Şekil-7'de görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, üçüncü usta öğretici performans alımı yapma basamaklarını, birinci değerlendirmede %77,77, ikinci değerlendirmede %100, üçüncü değerlendirmede % 100 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama %92,59 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra performans alımı yapma basamaklarının süreklilik düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin ve edinim düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra süreklilik yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı, edinim düzeyleri eğrilerin seviyesini koruduğu görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, usta öğreticilerin performans alımı yapma basamaklarını sürdürmelerine yol açtığı gözlenmiştir.

4.1.3. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve izleme süreçlerinde öğretime hazırlık yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın bu amacında, usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapmalarında İşbaşı Eğitim Programı'nın etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik değerlendirme yapmak için İşbaşı Eğitim Programının usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapma basamaklarını edinim ve süreklilik düzeylerine etkisine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

İŞ BAŞI EĞİTİM PROGRAMI UYGULANMASI SONUCUNDA USTA ÖĞRETİCİLERİN ÖĞRETİME HAZIRLIK YAPMA BASAMAKLARINI UYGULAMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.

Şekil 8. İş Başı Eğitim Programı uygulanması sonucunda usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapma basamaklarını uygulama düzeylerine ilişkin bulgular.

4.1.3.1.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin uygulama sonucunda öğretime hazırlık yapabilme basamaklarını edinim düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın etkililik amacı doğrultusunda usta öğreticilere İEP uygulanmış ve usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapma basamaklarını hangi düzeyde edindikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapma basamaklarını edinim düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-8'de verilmiştir.

Şekil-8'de görüldüğü gibi, birinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, öğretime hazırlık yapma basamaklarını % 0 düzeyinde yani 5 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda öğretime hazırlık yapma basamaklarını %80 düzeyinde, yani 5 basamaktan 4'ünü; iki ve üçüncü oturumlarda %100 düzeyinde, yani 5 basamaktan 5'ini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, öğretime hazırlık yapma basamaklarını ortalama %93,33 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-8'de görüldüğü gibi, ikinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, öğretime hazırlık yapma basamaklarını % 0 düzeyinde yani 5 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici yoklama oturumunda basamaklardan % 0'ını, yani 5 basamağın 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; bir, iki ve üçüncü oturumlarda öğretime hazırlık yapma basamaklarının %100 düzeyinde, yani 5 basamaktan 5'ini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama % 100 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-8'de görüldüğü gibi, üçüncü usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, öğretime hazırlık yapma basamaklarını % 0 düzeyinde yani 5 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici her iki yoklama oturumunda basamaklardan % 0'ını, yani 5 basamağın 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda öğretime hazırlık yapma basamaklarını %80 düzeyinde, yani 5 basamaktan 4'ünü; ikinci ve üçüncü oturumlarda %100 düzeyinde yani 5 basamaktan 5'ini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici değerlendirme oturumlarında, performans alımı yapma basamaklarını ortalama %93,33 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra öğretime hazırlık yapma basamaklarının gerçekleştirme düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra basamakların gerçekleştirilme yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapma basamaklarını kazanmalarına yol açtığı gözlenmiştir.

4.1.3.2.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin uygulama sonucunda öğretime hazırlık yapabilme basamaklarını süreklilik düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın süreklilik amacı doğrultusunda usta öğreticilere İEP uygulanmış ve usta öğreticilerin edindikleri öğretime hazırlık yapma basamaklarını hangi düzeyde sürdürebildikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapma basamaklarını sürdürme düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-8'de verilmiştir.

Şekil-8'de görüldüğü gibi, İEP sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, birinci usta öğretici öğretime hazırlık yapma basamaklarını, birinci değerlendirmede %100, ikinci değerlendirmede %100, üçüncü değerlendirmede %100 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, öğretime hazırlık yapma basamaklarını ortalama %100 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-8'de görüldüğü gibi, İEP sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, ikinci usta öğretici öğretime hazırlık yapma basamaklarını, birinci değerlendirmede %80, ikinci değerlendirmede %100, üçüncü değerlendirmede %100 düzeyinde gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, öğretime hazırlık yapma basamaklarını ortalama %93,33 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

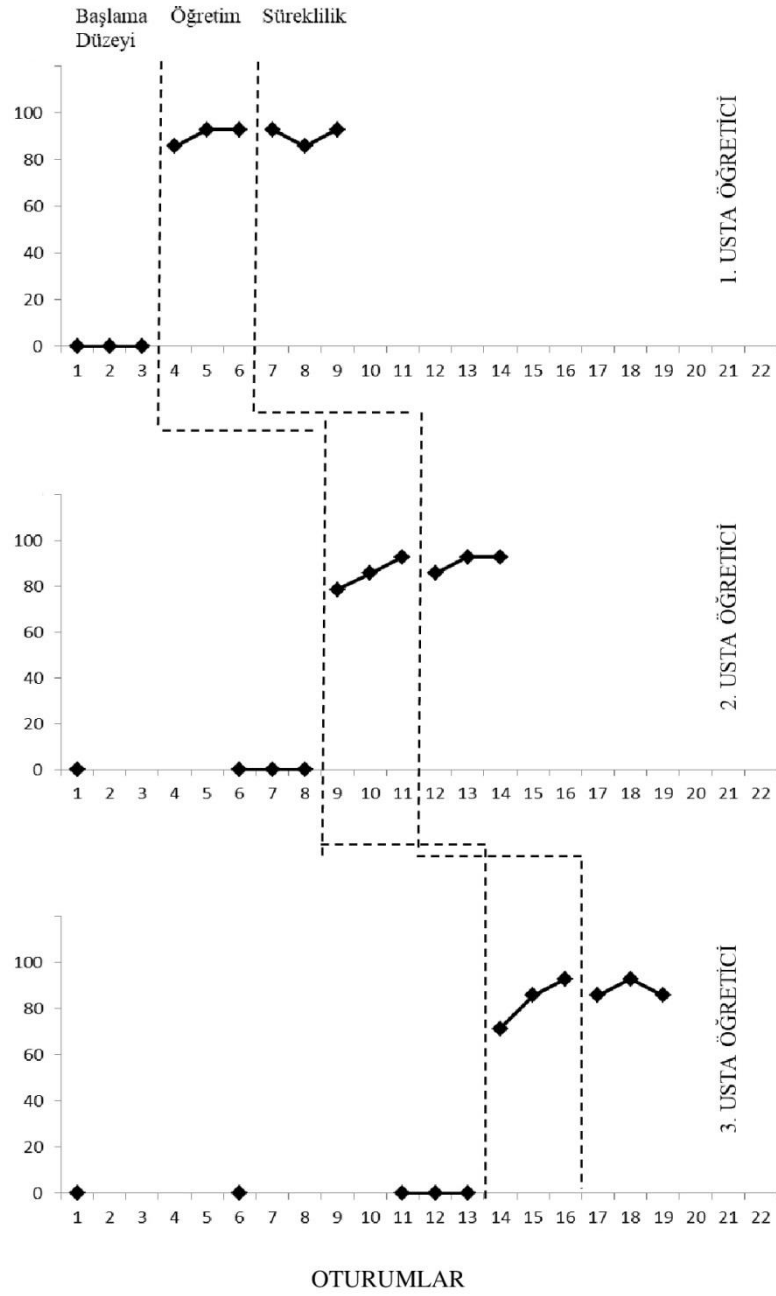
Şekil-8'de görüldüğü gibi, İEP sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, üçüncü usta öğretici öğretime hazırlık yapma basamaklarını, birinci değerlendirmede %100, ikinci değerlendirmede %100, üçüncü değerlendirmede %100 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, öğretime hazırlık yapma basamaklarını ortalama %100 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra öğretime hazırlık yapma basamaklarının süreklilik düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin ve edinim düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra süreklilik yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı, edinim düzeyleri eğrilerin seviyesini koruduğu görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, usta öğreticilerin öğretime hazırlık yapma basamaklarını sürdürmelerine yol açtığı gözlenmiştir.

4.1.4. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin başlama düzeyi, yoklama, öğretim süreci ve izleme süreçlerinde eşzamanlı ipucu ile öğretim yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın bu amacında, usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapmalarında İşbaşı Eğitim Programı'nın etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik değerlendirme yapmak için İşbaşı Eğitim Programının usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma basamaklarını edinim ve süreklilik düzeylerine etkisine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

İŞ BAŞI EĞİTİM PROGRAMI UYGULANMASI SONUCUNDA USTA ÖĞRETİCİLERİN EŞ ZAMANLI İPUCU İLE ÖĞRETİM YAPMA BASAMAKLARINI UYGULAMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.

Şekil 9. İş Başı Eğitim Programı uygulanması sonucunda usta öğreticilerin eş zamanlı ipucu ile öğretim yapma basamaklarını uygulama düzeylerine ilişkin bulgular.

4.1.4.1.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin uygulama sonucunda eşzamanlı ipucu ile öğretim yapabilme basamaklarını edinim düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın etkililik amacı doğrultusunda usta öğreticilere İEP uygulanmış ve usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını hangi düzeyde edindikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını edinim düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-9'da verilmiştir.

Şekil-9'da görüldüğü gibi, birinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarını gerçekleştirme % 0 düzeyinde yani 14 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarını %85,71, yani 14 basamaktan 12'sini; ikinci oturumda % 92,85 yani 14 basamaktan 13'ünü; üçüncü oturumda ise % 92,85 yani 14 basamaktan 13'ünü bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını ortalama %90,47 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-9'da görüldüğü gibi, ikinci usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarını % 0 düzeyinde yani 14 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici yoklama oturumunda basamaklardan % 0'ını, yani 14 basamağın 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarını 78,57 yani 14 basamaktan 11'ini; ikinci oturumda % 85,71 yani 14 basamaktan 12'sini; üçüncü oturumda ise % 92,85 yani 14 basamaktan 13'ünü bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici değerlendirme oturumlarında, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarını ortalama % 88,88 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-9'da görüldüğü gibi, üçüncü usta öğretici, başlama düzeyi bir, iki ve üçüncü oturumlarda, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarını % 0 düzeyinde yani 14 basamaktan 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici her iki yoklama oturumunda basamaklardan %0'ını, yani 14 basamağın 0'ını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. İEP uygulama sonrasında yapılan değerlendirmede; birinci oturumda eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarını % 71,42 yani 14 basamaktan 10'unu; ikinci oturumda % 85,71 yani 14 basamaktan 12'sini; üçüncü oturumda ise % 92,85 yani 14

basamaktan 13'ünü bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici değerlendirme oturumlarında, eşzamanlı ipucu ile öğretim gerçekleştirme basamaklarını ortalama % 83,12 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi basamaklarının gerçekleştirme düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra basamakların gerçekleştirilme yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını kazanmalarına yol açtığı gözlenmiştir.

4.1.4.2.Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğreticilerin uygulama sonucunda eşzamanlı ipucu ile öğretim yapabilme basamaklarının süreklilik düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın süreklilik amacı doğrultusunda usta öğreticilere İEP uygulanmış ve usta öğreticilerin edindikleri eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını hangi düzeyde sürdürebildikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını sürdürme düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-9'da verilmiştir.

Şekil-9'da görüldüğü gibi, İEP sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, birinci usta eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını, birinci değerlendirmede %92,85, ikinci değerlendirmede %85,71, üçüncü değerlendirmede %92,85 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Birinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını ortalama %90,47 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

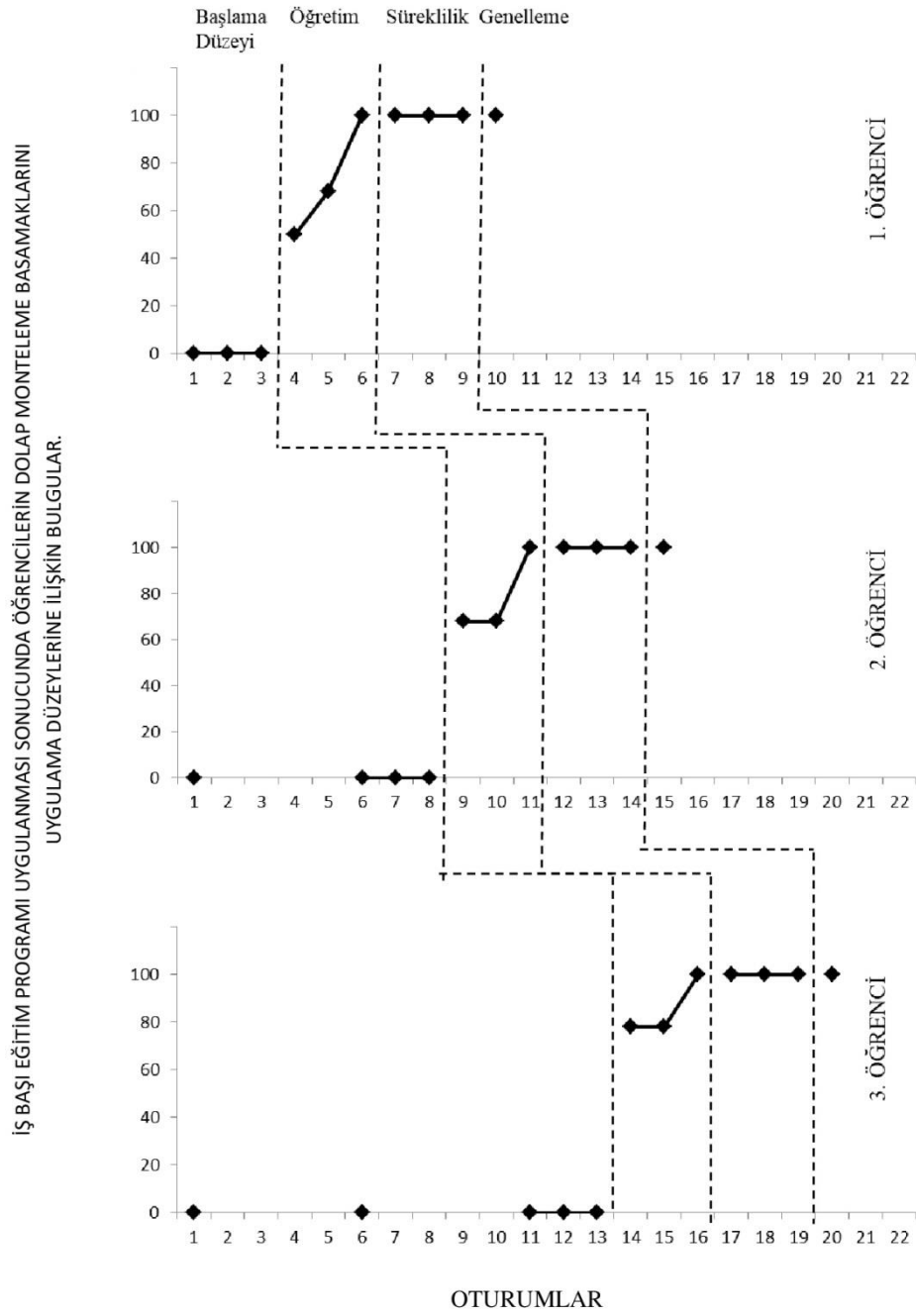
Şekil-9'da görüldüğü gibi, İEP sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, ikinci usta eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını, birinci değerlendirmede %85,71, ikinci değerlendirmede %92,85, üçüncü değerlendirmede %92,85 düzeyinde gerçekleştirmiştir. İkinci usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını ortalama %90,47 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Şekil-9'da görüldüğü gibi, İEP sonrasında toplanan süreklilik verilerinde, üçüncü usta eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını, birinci değerlendirmede %85,71, ikinci değerlendirmede %92,85, üçüncü değerlendirmede %85,71 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Üçüncü usta öğretici süreklilik değerlendirme oturumlarında, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını ortalama %88,09 düzeyinde gerçekleştirmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarının süreklilik düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin ve edinim düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra süreklilik yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı, edinim düzeyleri eğrilerin seviyesini koruduğu görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi gerçekleştirme basamaklarını sürdürmelerine yol açtığı gözlenmiştir.

4.2. Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı'na Katılan ZY Olan Bireylerin Mesleki Beceri Basamaklarını Başlama Düzeyi, Yoklama, Öğretim Süreci, İzleme ve Genelleme Süreçlerinde Gerçekleştirme Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu amacında, usta öğreticilerin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapmaları sonucunda İşbaşı Eğitim Programı'nın araştırmaya katılan ZY olan bireylerin mesleki becerileri gerçekleştirmelerinde etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik değerlendirme yapmak için İşbaşı Eğitim Programının araştırmaya katılan ZY olan bireylerin mesleki becerileri edinim, süreklilik ve genelleme düzeylerine etkisine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Şekil 10. İş Başı Eğitim Programı uygulanması sonucunda öğrencilerin dolap monteleme basamaklarını uygulama düzeylerine ilişkin bulgular.

4.2.1. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan ZY olan bireylerin uygulama sonucunda dolap monteleme basamaklarını edinim düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın etkililik amacı doğrultusunda araştırmaya katılan ZY olan bireylere usta öğreticiler tarafından İEP uygulanmış ve ZY olan bireylerin dolap monteleme beceri gerçekleştirme basamaklarını hangi düzeyde edindikleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde ZY olan bireylerin dolap monteleme beceri basamaklarını edinim düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-10'da verilmiştir.

Şekil-10'da birinci ZY olan bireye ilişkin veriler incelendiğinde, başlama düzeyinde 50 beceri basamağından hiçbirini gerçekleştirememiş %0 performans göstererek hiç doğru tepkide bulunamamıştır. Başlama düzeyi verilerinde üç oturum üst üste (0-0-0) kararlı veri elde edildiğinde birinci ZY olan birey ile öğretim oturumlarına başlanmıştır. Birinci ZY olan birey ile toplam üç öğretim oturumu düzenlenmiştir. Usta öğreticilerin yapmış olduğu eş zamanlı ipucu ile öğretim sonunda gerçekleştirilen değerlendirmelerde; birinci ZY olan birey, birinci oturumda dolap monteleme beceri basamaklarının %50'sini, yani 50 basmaktan 25'ini; ikinci oturumda %68'ini, yani 50 basmaktan 34'ünü; üçüncü oturumda %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. Birinci ZY olan birey değerlendirme oturumlarında, dolap monteleme beceri basamaklarını ortalama %72,66 düzeyinde gerçekleştirmektedir. Birinci ZY olan birey ile yürütölen öğretim oturumları toplam 62 dakika, 13 saniye sürmüştür.

Şekil-10'da ikinci ZY olan bireye ilişkin veriler incelendiğinde, yoklama oturumunda 50 beceri basamağından hiçbirini gerçekleştirememiş %0 performans göstererek hiç doğru tepkide bulunamamıştır. Başlama düzeyi verilerinde üç oturum üst üste (0-0-0) kararlı veri elde edildiğinde ikinci ZY olan birey ile öğretim oturumlarına başlanmıştır. İkinci ZY olan birey ile toplam üç öğretim oturumu düzenlenmiştir. Usta öğreticilerin yapmış olduğu eş zamanlı ipucu ile öğretim sonunda gerçekleştirilen değerlendirmelerde; ikinci ZY olan birey, birinci oturumda dolap monteleme beceri basamaklarının %68'ini, yani 50 basmaktan 34'ünü; ikinci oturumda %68'ini, yani 50 basmaktan 34'ünü; üçüncü oturumda %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. İkinci ZY olan birey değerlendirme oturumlarında, dolap monteleme beceri basamaklarını ortalama %78,66 düzeyinde gerçekleştirmektedir. İkinci ZY olan birey ile yürütölen öğretim oturumları toplam 59 dakika, 35 saniye sürmüştür.

Şekil-10'da üçüncü ZY olan bireye ilişkin veriler incelendiğinde, yoklama oturumlarında 50 beceri basamağından hiçbirini gerçekleştirememiş %0 performans

göstererek hiç doğru tepkide bulunamamıştır. Başlama düzeyi verilerinde üç oturum üst üste (0-0-0) kararlı veri elde edildiğinde üçüncü ZY olan birey ile öğretim oturumlarına başlanmıştır. Üçüncü ZY olan birey ile toplam üç öğretim oturumu düzenlenmiştir. Usta öğreticilerin yapmış olduğu eş zamanlı ipucu ile öğretim sonunda gerçekleştirilen değerlendirmelerde; üçüncü ZY olan birey, birinci oturumda dolap monteleme beceri basamaklarının %78'ini, yani 50 basmaktan 39'unu; ikinci oturumda %78'ini, yani 50 basmaktan 39'unu; üçüncü oturumda %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. Üçüncü ZY olan birey değerlendirme oturumlarında, dolap monteleme beceri basamaklarını ortalama %85,33 düzeyinde gerçekleştirmektedir. Üçüncü ZY olan birey ile yürütülen öğretim oturumları toplam 66 dakika, 53 saniye sürmüştür.

Her üç ZY olan birey için, İEP uygulandıktan sonra dolap monteleme beceri basamaklarının gerçekleştirme düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra basamakların gerçekleştirilme yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, ZY olan bireylerin dolap monteleme beceri gerçekleştirme basamaklarını kazanmalarına yol açtığı gözlenmiştir.

4.2.2. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan ZY olan bireylerin uygulama sonucunda dolap monteleme basamaklarının süreklilik düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın süreklilik amacı doğrultusunda araştırmaya katılan ZY olan bireylere usta öğreticiler tarafından İEP uygulanmış ve ZY olan bireylerin dolap monteleme beceri gerçekleştirme basamaklarını hangi düzeyde sürdürdükleri araştırılmıştır. Buna ilişkin toplanan veriler çerçevesinde ZY olan bireylerin dolap monteleme beceri basamaklarını süreklilik düzeyleri ile ilgili bulgular Şekil-10'da verilmiştir.

Şekil-10'da görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında birer hafta ara ile toplanılan süreklilik verisinde, birinci ZY olan birey, birinci, ikinci ve üçüncü oturumda da dolap monteleme beceri basamaklarının %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. Birinci ZY olan birey süreklilik oturumlarında, dolap monteleme beceri basamaklarını ortalama % 100 düzeyinde sürdürmektedir.

Şekil-10'da görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında birer hafta ara ile toplanılan süreklilik verisinde, ikinci ZY olan birey, birinci, ikinci ve üçüncü oturumda da dolap

monteleme beceri basamaklarının %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. İkinci ZY olan birey süreklilik oturumlarında, dolap monteleme beceri basamaklarını ortalama % 100 düzeyinde sürdürmektedir.

Şekil-10'da görüldüğü gibi, İEP uygulama sonrasında birer hafta ara ile toplanılan süreklilik verisinde, üçüncü ZY olan birey, birinci, ikinci ve üçüncü oturumda da dolap monteleme beceri basamaklarının %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. Üçüncü ZY olan birey süreklilik oturumlarında, dolap monteleme beceri basamaklarını ortalama % 100 düzeyinde sürdürmektedir.

Her üç usta öğretici için, İEP uyguladıktan sonra dolap monteleme beceri basamaklarının süreklilik düzeylerinin eğrileri ile başlama düzeylerinin ve edinim düzeylerinin eğrileri karşılaştırıldığında, program uygulandıktan sonra süreklilik yüzdesinin gösterildiği eğrilerin, başlama düzeyindeki eğriler ve yatay eksenden uzaklaştığı, edinim düzeyleri eğrilerin seviyesini koruduğu hatta daha yüksek performans sergiledikleri görülmektedir. Bu durumda, İşbaşı Eğitim Programı'nın, ZY olan bireylerin kazandığı beceri basamaklarını sürdürmelerine yol açtığı izlenimi edinilmektedir.

4.2.3. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan ZY olan bireylerin uygulama sonucunda dolap monteleme basamaklarını genelleme düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın genelleme amacı doğrultusunda araştırmaya katılan ZY olan bireylerin dolap monteleme beceri gerçekleştirme basamaklarını hangi düzeyde genelledikleri araştırılmıştır. Farklı kişi ve ortama genelleme oturumu olarak ZY olan bireylerin örgün eğitime devam ettikleri okulda, mobilya öğretmenleri tarafından bir oturum gerçekleştirilmiştir. Bu amaca yönelik olarak, İEP uygulanması sonucunda araştırmanın katılımcıları ZY olan bireylerin eşzamanlı ipucu ile öğretim sonunda edindikleri beceri basamaklarının genelleme düzeyi ile ilgili bulgular Şekil-10'da verilmiştir.

Şekil-10'da görüldüğü gibi, İşbaşı Eğitim Programının tamamlanmasından üç hafta sonra yapılan genelleme oturumunda birinci ZY olan birey, dolap monteleme beceri basamaklarının %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. Birinci ZY olan birey genelleme oturumunda, dolap monteleme beceri basamaklarını farklı kişi ve ortama % 100 düzeyinde genellemektedir.

Şekil-10'da görüldüğü gibi, İşbaşı Eğitim Programının tamamlanmasından üç hafta sonra yapılan genelleme oturumunda ikinci ZY olan birey, dolap monteleme beceri basamaklarının %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. İkinci ZY olan birey genelleme oturumunda, dolap monteleme beceri basamaklarını farklı kişi ve ortama % 100 düzeyinde genellemektedir.

Şekil-10'da görüldüğü gibi, İşbaşı Eğitim Programının tamamlanmasından üç hafta sonra yapılan genelleme oturumunda üçüncü ZY olan birey, dolap monteleme beceri basamaklarının %100'ünü, yani 50 basmaktan 50'sini gerçekleştirmiştir. Üçüncü ZY olan birey genelleme oturumunda, dolap monteleme beceri basamaklarını farklı kişi ve ortama % 100 düzeyinde genellemektedir.

Her üç ZY olan bireyin de İşbaşı Eğitim Programının tamamlanmasından üç hafta sonra yapılan genelleme oturumunda kazandığı beceri basamaklarını farklı kişi ve ortama genelleyebildikleri izlenimi edinilmektedir.

4.3. Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı Uygulamalarına Yönelik Sosyal Geçerlik Bulguları

ZY olan bireylere usta öğreticiler aracılığıyla eşzamanlı ipucuyla öğretim kullanılarak mesleki becerilerin öğretimine yönelik usta öğretici ve ZY olan bireylerden sosyal geçerlik verisi toplanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde sosyal geçerlik bulgularına yer verilmiştir.

4.3.1. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı'na katılan usta öğretmenlere yönelik sosyal geçerlik bulguları

Tablo 5: Usta Öğreticilere Yönelik Sosyal Geçerlik Bulguları

Sorular	Cevaplar		
	1.Usta Öğretici	2.Usta Öğretici	3.Usta Öğretici
Amaca Yönelik			
1.Bu çalışma sana neler kazandırdı?	<i>"Çocuk çocuklara, elemanlara davranış sitilim değişti. Tatlı dille uyarma ve pekiştirme alışkanlığı kazandırdı. Bunları yanımızdaki elemanlara uyguluyoruz. Bundan sonra çocuğun seviyesine göre öğretim yaparız. Çocuğun seviyesini az çok tahmin edebiliriz. "Dur bekle, beni izle" basamaklarını uygulayabilirim.</i>	<i>"Mesleğimizi daha ayrıntılı bir şekilde anlatabileceğimi anladım. Yeni bir çırak eğitimi için altyapımız oldu. Sanayi mantığından farklı olarak hoşgörülü olmayı öğretti bu çalışma bana."</i>	<i>"İşin adımlarını biliyorduk ama adımların ve detaya girmenin önemini bu iş sayesinde öğrendim. Önceden sadece "topla" diyorduk ama şimdi detayların farkına vardım."</i>

	<i>Öğrendiğimiz aşamaların hepsini uygulayamasak da çoğunu uygulayabiliriz. Çocuğun seviyesine göre yani performansına göre eğitim yaparım."</i>		
2. Bu çalışma öğrenciye neler kazandırdı?	<i>"Çocuklara baktığımda ilk çalışma ile son çalışma arasında bir cesaret geldi. Korkularını yendiklerini düşünüyorum. Heyecan, panik kalmadı."</i>	<i>"Mobilya işini ileriye götürdüler."</i>	<i>"Biraz daha topluma alıştıklarını düşünüyorum. Önceden çekinik duruyorlardı rahatladılar."</i>
Sürece Yönelik			
3. Çalışma ile ilgili ne düşünüyorsun? Çalışma sırasında ne hissettin?	<i>"Duygusal yönde mutlu oldum. Sizin çabalarınız, çocuklara artı katkıda bulunmanız beni mutlu etti."</i>	<i>"O öğrenciler için öğretmenlik yapmak benim için farklı bir deneyim oldu. Çok farklı bir duyguydu."</i>	<i>"Yararlı olduğunu düşündüm. Bize ve işe karşı gün geçtikçe alıştıklarını düşündüm."</i>
4. Çalışma sırasında zorlandığın kısımlar oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?	<i>"Zorlandığım kısımlar olmadı."</i>	<i>"Ezberde zorlandım ancak iki üç kere yapınca alıştım. Telaffuzda zorlandım."</i>	<i>"Çok zorlandığım bir şey olmadı. Bazı kurallara uymak mesela çalışma basamaklarını takip etmek beni zorladı."</i>
5. Böyle bir çalışmaya tekrar katılmak ister misin?	<i>"Kesinlikle katılmak isterim illaki bizim onlara onların bizlere faydası olur."</i>	<i>"Katılmayı düşünürüm."</i>	<i>"Katılmak isterim."</i>
6. Böyle bir çalışmayı diğer ustalara da tavsiye eder misin?	<i>"Şiddetle tavsiye ederim. Detaylarını söyleyerek yardımcı olurum."</i>	<i>"Tavsiye ederim."</i>	<i>"Tavsiye ederim." "Bu çalışmanın gerekli olduğunu düşünüyorum. Çalışmanın ileriye götürülmesini isterim. Üç kişiye değil de yüz kişiye yapılmasını isterim."</i>
Etkililiğe Yönelik			
7. Zihin yetersizliği olan bireylerle birlikte olmak onlara bir şey öğretmek nasıl bir duyduydu?	<i>"Merhamet ve dışlamama duygusu vardı. Topluma kazandırma duygusu vardı. Mutlu oldum."</i>	<i>"Onlara anlatmak biraz daha zor. Biraz sabırlı olmak lazım."</i>	<i>"Normal insana öğretmekten daha iyi bir duyguydu." Şeklinde cevap vererek; Bu soruya birinci ve üçüncü usta öğreticiler olumlu tutum, duygu ve düşüncelerini, İkinci usta öğretici ise uygulama sürecinin zorluğu hakkında görüş bildirmişlerdir.</i>
8. Bu çalışma sonrasında zihin yetersizliği olan bireyler ile ilgili düşüncelerinde değişiklik oldu mu? Oldu ise nelerdir?	<i>"Zihinsel engelli deyince biz bunlara bir şey öğretemeyiz zorlanırsanız diye düşünmüştüm. Aletlerden makinalardan uzak durmaları gerekir diye düşünmüştüm. Ancak ders"</i>	<i>"İlk başlarda bayağı zor öğreteceğimi düşünmüştüm. Ancak hiç tahmin ettiğim gibi olmadı."</i>	<i>"Normal insana bir şey öğretmek zihinsel engelli birine öğretmekten daha zor. Zihinsel engelli dediğini yapar normal insan kendi kafasına göre davranabilir. Bahaneler"</i>

*yapınca bu perde komple kalktı.”
“Gözümün önündeki kafamdaki perdeleri kaldırdım. Düşüncelerimin farklı olduğunu gördüm. Bu çocuklar mı? Nasıl yapacaklar diyordum. Bu çalışmadan sonra düşüncelerim değişti.”*

uydurur.” “Bu öğrencilere tüm işi veremezsin ama kısım kısım verildiğinde sorunsuz yaparlar.”

Tablo 5 incelendiğinde, usta öğreticilerin tamamı, çalışmanın kendilerine ileriye yönelik işlerini kolaylaştıracağı, çırak eğitiminde faydalar sağlayacak önemli kazanımlar sağladığı, ayrıca çalışmanın ZY olan bireylere psikolojik, sosyal ve beceri anlamında faydalı kazanımlar sağladığı yönünde olumlu görüş bildirmişlerdir. Usta öğreticilerin tamamı çalışma hakkında ve çalışma sırasında hissettikleri düşünceler konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Çalışmanın zorluğu ile ilgili usta öğreticilerin üçü de farklı cevap vermişlerdir. Birinci usta öğretici zorlanmadığını, üçüncü usta öğretici kısmen zorlandığını, ikinci usta öğretici ise zorlandığını bildirmiştir. Usta öğreticilerin tamamı çalışmaya tekrar katılmak istedikleri ve başkalarına tavsiye edecekleri yönünde olumlu görüş bildirmişlerdir. Usta öğreticiler ZY olan bireylerle birlikte olmak, onlara bir şey öğretmek ile ilgili olarak birinci ve üçüncü usta öğreticiler olumlu tutum, duygu ve düşüncelerini, ikinci usta öğretici ise uygulama sürecinin bazı kısımlarının zorluğu hakkında görüş bildirmişlerdir. ZY olan bireyler ile ilgili düşünceleri sorulduğunda; birinci ve ikinci usta öğreticiler, çalışmadan önce ZY olan bireylere karşı olumsuz tutumlarının olduğunu, onlardan beklentilerinin düşük olduğunu ancak çalışmadan sonra düşüncelerinin olumluya döndüğü şeklinde görüş bildirmişlerdir. Üçüncü usta öğretici, ZY olan bireylere tipik gelişim gösteren bireylerden daha olumlu düşüncelerinin olduğunu belirtmiştir.

4.3.2. Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin öğretiminde iş başı eğitim programı’na katılan ZY olan bireylere yönelik sosyal geçerlik bulguları

Tablo 6: ZY olan bireylere Yönelik Sosyal Geçerlik Bulguları

Sorular	Cevaplar		
	1.ZY olan birey	2.ZY olan birey	3.ZY olan birey
Amaca Yönelik			
1.Bu çalışmada neler öğrendin? Çalışma sana neler kazandırdı?	<i>“Hatalarımı görmüş oldum.” “Memnun kaldım hoşuma gitti. İşe başlarsam bu çalışma fayda sağlar. Bu çalışma beni fabrikaya</i>	<i>“Dolap, çekmece ve kapak montelemeyi öğrendim. Başka işyerlerine de gidersem daha rahat alırım.”</i>	<i>“Dolap montelemeyi öğrendim eve dolap gelirse montelerim. Bir işe başlasam daha kolay uyum sağlarım.”</i>

	<i>daha çok alıştırdı. İlk başta heyecanım vardı sonradan alıştım."</i>	<i>"Orada herkesle, değişik kişilerle tanıştım. Ustanın iyi biri olduğunu öğrendim. Çalışmayı daha detaylı ayrıntılı tek tek söylemesi daha iyiydi. Daha iyi öğrendim. Ailem mutlu oldu, iyi ki gittin dediler."</i>	
Sürece Yönelik			
2.Çalışma sırasında neler yaşadın neler hissettin?	<i>"Bayağı güzeldi. Ustalarla tanışmış oldum. Güzel bir duyguydu."</i>	<i>"Eğlendim bana da iyi oldu."</i>	<i>"İyi hissettim. Usta çok iyiydi güler yüzlüydü."</i>
3.Çalışma sırasında zorlandığın, seni zorlayan kısımlar oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?	<i>"Matkabın ileri geri ayarı zorladı. Minifiksleri sıkmakta zorlandım. Çekmecede zorlandım."</i>	<i>"Minifiks millerinde zorlandım. Çekmecede zorlandım."</i>	<i>"Minifiksleri sıkmakta zorlandım."</i>
4.Böyle bir çalışmaya tekrar katılmak ister misin?	<i>"Tekrar katılmak isterim."</i>	<i>"Tekrar katılmak isterdim."</i>	<i>"İsterim."</i>
5.Böyle bir çalışmayı arkadaşlarına da tavsiye eder misin?	<i>"Arkadaşlarıma tavsiye ederim."</i>	<i>"Tavsiye ederim."</i>	<i>"Güzel iyi diye tavsiye ederim. Artık işe girecek olсам korkmam."</i>
Etkililiğe Yönelik			
6.Usta öğreticilerin sana bir şey öğretmesi nasıl bir duyguydu?	<i>"Güzel bir duyguydu. Ustayı yakından tanımış oldum. Ustaların öğretim şekli daha kolay faydalı geldi. Ustaların göstererek, durarak yapması faydalı oldu. Görüp yapmak daha faydalıydı."</i>	<i>"Farklı bir ustayla çalışmak beni mutlu etti. İşyeri okula göre büyük olduğu için daha zevkli daha gerçekçiydi. Mutlu oldum."</i>	<i>"İyi bir duyguydu. Ustaların okuldaki öğretmenlere göre göstererek öğretmesi daha faydalıydı. Usta çok nazikti. Tekrar gel çalış dedi çok mutlu oldum." "Anne babama anlattım onlar da sevindi."</i>

Tablo 6 incelendiğinde, ZY olan bireylere çalışmanın kendilerine ne kazandırdığı sorulduğunda, ZY olan bireylerin tamamı kazanımlarını dolap monteleme becerisi açısından değerlendirerek olumlu görüş bildirmişlerdir. ZY olan bireylerin tamamı çalışmadan mutlu olduklarını, eğlendiklerini ve iyi hissettiklerini bildirmişlerdir. ZY olan bireylerin tamamı çalışma esnasında zorlandıkları kısımları beceri açısından değerlendirerek yine dolap monteleme becerisinin zorlandıkları kısımları olan "minifiksleri sıkmak ve çekmece montajı" olarak görüş bildirmişlerdir. ZY olan bireylerin tamamı çalışmaya tekrar katılmak istediklerini ve çalışmayı arkadaşlarına da tavsiye edeceklerini bildirmişlerdir. ZY olan bireylerin tamamı usta öğreticilerin çalışma esnasındaki tutumundan duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Ayrıca birinci ve üçüncü ZY olan birey eş zamanlı ipucu yönteminden

faýdalandıkları yönünde (*Ustaların göstererek, durarak yapması*) olumlu görüş bildirmişlerdir.

ZYOBMBÖİBEP'nin usta öğreticilerde ve ZY olan bireylerde etkisinin araştırıldığı bu araştırma sonunda ortaya çıkan sosyal geçerlik bulgularında da görüldüğü gibi araştırmanın sosyal geçerliliğinin yüksek olduğu izlenimi edinilmektedir. Sosyal geçerlik bulgularının etkili olmasında geliştirilen işbaşı eğitim programının paket bir program olarak sistematik bir şekilde katılımcı usta öğreticilerin düzeylerine uygun olarak sunulmasının, araştırmanın amacının ZY olan bireylerin ve usta öğreticilerin olağan yaşantılarındaki gerekliliklere uygun seçilmesinin ve seçilen becerinin işlevselliğinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan usta öğreticilerin ve ZY olan bireylerin çalışmaya yönelik motivasyonlarının yüksek olması çalışmanın tüm aşamalarına eksiksiz ve istekli olarak katılmalarını sağlamıştır. Sonuç olarak belirtilen etkenlerin bir bütün olarak çalışmanın sosyal geçerlik bulgularını olumlu etkilediği görülmektedir.

BÖLÜM V

Bu bölümde araştırmanın sonuçları, alan yazın çerçevesinde tartışılmış ve hem uygulamaya hem de ileri araştırmalara dönük öneriler geliştirilmiştir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ, ÖNERİLER

5.1.Tartışma

Bu araştırmada, Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı (ZYOBMBÖİBEP)'nin usta öğreticilerde ve zihin yetersizliği (ZY) olan bireylerde etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç kapsamında, usta öğreticilerin, ZYOBMBÖİBEP'nda yer alan beceri analizi yapma, performans alma, öğretime hazırlık, eşzamanlı ipucu ile öğretim olan dört aşamadan her birini gerçekleştirme düzeyleri ve ZY olan bireylerin mesleki becerileri (dolap monteleme) kazanma düzeyleri incelenmiştir. Usta öğreticiler ZYOBMBÖİBEP kapsamında, araştırmacı tarafından kendilerine kazandırılan eş zamanlı ipucu öğretim yöntemi ile ZY olan bireylere dolap monteleme becerisinin öğretimini yapmışlardır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre; ZYOBMBÖİBEP'nin uygulanması sonrasında üç usta öğreticinin, programın dört aşamasının uygulama basamaklarını gerçekleştirebilme düzeyleri, başlama düzeyine göre edinim ve süreklilik aşamalarında, ayrıca katılımcı üç ZY olan bireyin dolap monteleme becerisini gerçekleştirme düzeyleri, başlama düzeyine göre edinim, süreklilik ve genelleme oturumlarında artış gözlemlenmiştir. Araştırmanın bulguları, araştırma amaçları, katılımcı özellikleri ve literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Araştırmanın birinci amacının ilk alt amacı kapsamında yapılan uygulamalarda, üç usta öğreticinin beceri analizi hazırlama uygulama basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri başlama düzeyinde % 0 düzeyinde iken, uygulama sonunda birinci usta öğretici %86,66, ikinci usta öğretici %80,66, üçüncü usta öğretici %86 düzeyine ulaşmıştır. Usta öğreticilerin izleme aşamasında beceri analizi hazırlama basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri; birinci usta öğretici %88,66, ikinci usta öğretici %88, üçüncü usta öğretici %89,33 düzeyindedir. Bu bulgulara göre, üç usta öğretici de % 80 ölçüt düzeyinin üzerinde gelişim göstermiştir. Her üç usta öğreticinin de başlama düzeyi verilerinin % 0 olması ile bu konuda daha önce hiçbir eğitim almadıkları ve hiçbir bilgi ya da beceriye sahip olmadıkları izlenimi edinilmektedir. Uygulama sonucunda elde edilen verilere bakıldığında üç usta öğreticinin de birbirlerine yakın

bir performans sergilediği ve ZYOBMBÖİBEP'nin usta öğreticilerden her birinin beceri analizi hazırlama basamaklarını gerçekleştirmelerinde ve sürdürmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir. Usta öğreticiler normal iş yaşantılarında mesleki becerilerin işlem basamaklarını seri bir şekilde yapıp kısa cümlelerle ifade etmektedirler. Bu alışkanlıklarını araştırma sürecinde de devam ettirme isteklerinin öğretim sürecinde zorlanılmasına neden olduğu söylenebilir. Ayrıca beceri analizi hazırlama aşamasında uzun zincirleme bir beceri olan dolap monteleme becerisinin beceri analizini hazırlamak için öğretim yöntem tekniğinin olumlu etkisinin yanında usta öğreticilerin önceki mesleki bilgi ve becerilerinin de olumlu etkisi olduğunu, bununla beraber bu uzun becerinin beceri analizini yazıya aktarmak için gerekli olan okuma yazma becerilerine usta öğreticilerin tam anlamıyla yatkın olmadığı düşünüldüğünde çıkan sonuca olumsuz etkisinin olmuş olabileceği söylenebilir.

Yapılan çalışmada usta öğreticilere araştırmacı tarafından beceri analizi hazırlama bölümünün öğretiminde ve ZYOBMBÖİBEP'nin diğer bölümlerinde video model ile öğretim yöntemi kullanılmıştır. Bölümlerin tamamında usta öğreticilerin öğretilen bölümleri gerçekleştirmelerinde video model ile öğretimlerin yapıldığı ZYOBMBÖİBEP'nin etkili olduğu izlenimi edinilmektedir. Literatür incelendiğinde uygulayıcılara araştırmacılar tarafından video model yöntemi kullanımının öğretiminde yapıldığı, uygulayıcılarında bu yöntemi katılımcılara uyguladığı araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalardan, Özdemir (2021) video teknolojisi ile öğretmenlerin seçim fırsatı sunmayı öğretiminde, D. Evren (2021) baba aracılı video ile model olma öğretiminin nesnel eylemleri taklit etmeyi öğretiminde, Deliperi vd. (2015) tercih değerlendirmesi yapmak üzere eğitim personeli eğitiminde seslendirme talimatı ile video modellemenin etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan bu araştırmalar, mevcut araştırmada olduğu gibi araştırmacılar tarafından video model öğretim yönteminin uygulayıcılara kazandırılması, uygulayıcılarında kazandıkları yöntem ile katılımcılara öğretim yapması yönüyle benzerlik göstermektedir. Mevcut araştırmada olduğu gibi diğer araştırmalarda da video model ile yapılan öğretimlerin etkili olduğu izlenimi edinilmektedir. Eğitim öğretim işlerinin asıl görevleri ile doğrudan ilgisi olmayan usta öğreticilere sözel olarak anlatılan bilgi ve davranışların daha önceden hazırlanan videolar gösterilerek desteklenmesi, anlatılan bilgi ve davranışları somutlaştırarak daha çok anlamlandırdıkları, bunun sonucunda ise öğretimi daha kolay ve kısa sürede gerçekleştirdikleri söylenebilir.

Araştırmanın birinci amacının ikinci alt amacı kapsamında yapılan uygulamalarda, üç usta öğreticinin performans alımı yapabilme uygulama basamaklarını gerçekleştirme

düzeyleri başlama düzeyinde % 0 düzeyinde iken, uygulama sonunda birinci usta öğretici %96,29, ikinci usta öğretici % 88,88, üçüncü usta öğretici %92,58 düzeyine ulaşmıştır. Usta öğreticilerin izleme aşamasında performans alımı yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri; birinci usta öğretici % 88,88, ikinci usta öğretici %92,58, üçüncü usta öğretici %92,58 düzeyindedir. Bu bulgulara göre, üç usta öğretici de % 80 ölçüt düzeyinin üzerinde gelişim göstermiştir. Her üç usta öğreticinin de başlama düzeyi verilerinin %0 olması ile bu konuda daha önce hiçbir eğitim almadıkları ve hiçbir bilgi ya da beceriye sahip olmadıkları izlenimi edinilmektedir. Uygulama sonucunda elde edilen verilere bakıldığında üç usta öğretici de birbirlerine yakın bir performans sergilediği ve ZYOBMBÖİBEP'nın usta öğreticilerden her birinin performans alımı yapabilme basamaklarını gerçekleştirmelerinde ve sürdürmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir. Araştırmada Tek-fırsat tekniği kullanılarak yapılan performans alımında ZY olan birey yanlış tepki verdiğinde ya da yanıt aralığında tepki vermediğinde, değerlendirme sona erdirilmiş ve kalan basamakların tamamı yanlış kabul edilmiştir. Bu durumda ZY olan bireyin yanlış tepki verdiği basamaktan sonraki basamaklar ile ilgili olarak performansı tam olarak belirlenememiştir. Tek fırsat tekniğinin bu aşamada uygulanması usta öğreticilerin performans alma işlemini daha kolay yapabilmesi için uygun olduğu düşünülmeye rağmen tüm yoklama oturumlarındaki verileri etkileyerek ZY olan bireylerin beceri basamaklarını gerçekleştirme düzeylerini düşürmüş olabilir. Çünkü zincirleme bir beceri olan dolap monteleme becerisinin sonraki basamakları, önceki basamakların her zaman ön koşulu olmayabilmektedir. Ayrıca usta öğreticiler doğal iş ortamlarında çırakların performansını alma işini yüzeysel olarak yapmaktadırlar. Ustaların bunu çok zaman harcamadan pratik olarak yapma istekleri ortamı hazırlama, öğrenciyi hazırlama, kayıt çizelgesine işlemeye alışık olmama gibi durumların performans alma öğretim sürecinin sonuçlarını olumsuz etkilemiş olabileceği ifade edilebilir.

Araştırmanın birinci amacının üçüncü alt amacı kapsamında yapılan uygulamalarda, üç usta öğreticinin, öğretime hazırlık yapabilme uygulama basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri başlama düzeyinde % 0 düzeyinde iken uygulama sonunda birinci usta öğretici %93,33, ikinci usta öğretici % 100, üçüncü usta öğretici %93,33 düzeyine ulaşmıştır. Usta öğreticilerin izleme aşamasında öğretime hazırlık yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri; birinci usta öğretici % 100, ikinci usta öğretici %93,33, üçüncü usta öğretici % 100 düzeyindedir. Bu bulgulara göre, üç usta öğretici de % 80 ölçüt düzeyinin üzerinde gelişim göstermiştir. Her üç usta öğreticinin de başlama düzeyi verilerinin % 0 olması ile bu konuda daha önce hiçbir eğitim almadıkları ve hiçbir bilgi ya da beceriye sahip olmadıkları izlenimi

edinilmektedir. Uygulama sonucunda elde edilen verilere bakıldığında üç usta öğretimin de birbirlerine yakın bir performans sergilediği ve ZYOBMBÖİBEP'nin usta öğretmenlerden her birinin öğretime hazırlık yapabilme basamaklarını gerçekleştirmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir. Öğretime hazırlık aşamasında ortam düzenlemesi yapma, ZY olan bireyi öğretime hazırlama, kuralları söyleme gibi basamaklar değerlendirilmiştir. Ancak usta öğretmenlere göre üst düzey olduğu düşünülen amaç yazma ve öğretim planı yapma basamakları çalışılmayıp değerlendirmeye alınmamıştır. Usta öğretmenler mobilya mesleğinin öğretmenleri olup eğitimci olmadıkları düşünüldüğünden dolayı öğretime hazırlık aşamasında amaç yazma ve öğretim planı yapma çalışmaları yapılmamıştır. Öğretime hazırlık aşaması için amaç olarak alınan alt basamakların da usta öğretmenler tarafından yüksek düzeyde gerçekleştirildiği görülse de usta öğretmenlerin doğal ortamlarında öğretim öncesi fiziki ortam düzenlemeleri yaptıkları ancak çıraklara kuralları düzenli olarak söylemedikleri ve öğretim öncesi çırakların motivasyonu konusuna yeterince çaba sarf etmediklerini ifade etmektedirler.

Araştırmanın birinci amacının dördüncü alt amacı kapsamında yapılan uygulamalarda, üç usta öğretimin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapabilme uygulama basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri başlama düzeyinde % 0 düzeyinde iken uygulama sonunda birinci usta öğretici % 90,47, ikinci usta öğretici % 85,71, üçüncü usta öğretici % 83,12 düzeyine ulaşmıştır. Usta öğretmenlerin izleme aşamasında eşzamanlı ipucu ile öğretim yapabilme basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri; birinci usta öğretici %90,47, ikinci usta öğretici %90,47, üçüncü usta öğretici %88,09 düzeyindedir. Bu bulgulara göre, üç usta öğretici de % 80 ölçüt düzeyinin üzerinde gelişim göstermiştir. Her üç usta öğretimin de başlama düzeyi verilerinin % 0 olması ile bu konuda daha önce hiçbir eğitim almadıkları ve hiçbir bilgi ya da beceriye sahip olmadıkları izlenimi edinilmektedir. Uygulama sonucunda elde edilen verilere bakıldığında üç usta öğretimin de birbirlerine yakın bir performans sergilediği ve ZYOBMBÖİBEP'nin usta öğretmenlerden her birinin eşzamanlı ipucu ile öğretim yapabilme basamaklarını gerçekleştirmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Sonuç olarak tüm usta öğretmenlerin ZYOBMBÖİBEP'nin beceri analizi yapma, performans alma, öğretime hazırlık yapma ve eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma bölümlerinin basamaklarını gerçekleştirme düzeylerinde ölçüt düzeyinin üzerinde bir gelişim görülmektedir. Her ne kadar usta öğretmenler araştırmada eş zamanlı ipucu öğretim yönteminin basamaklarını etkili bir şekilde kullansalar da doğal ortamlarında kullandıkları öğretim yöntemlerinin klasik usta çırak öğretim yöntemleriyle sınırlı olması yeni bir öğretim yöntemine çekimser kalmalarına neden olduğu ifade edilebilir.

Literatürde (Doğan, 2019) okul öncesi öğretmenlerinin “Öğretmen Eğitim Programı” nda yer alan; aile görüşmesi yapma, kontrol listesini uygulama, beceri analizi hazırlama, amaç yazma, öğretim öncesi hazırlık, eşzamanlı ipucu ile öğretim yapma aşamalarını gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Mevcut araştırma kapsamında uygulanan ZYOBMBÖİBEP sonucunda usta öğreticilerin hedef beceri basamaklarını gerçekleştirme düzeylerinde görülen artış bu araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Her iki çalışma sonucunun paralellik göstermesi, çalışmalarda hazırlanan kapsamlı programların uygulayıcı katılımcılara video model aracılığıyla hazırlanıp sunulmasının etkili olduğu izlenimi edinilmektedir. Ancak her iki çalışmada uygulayıcıların eş zamanlı ipucu ile beceri öğretim düzeylerinin değerlendirildiği amaçlara ek olarak, mevcut çalışmada öğrenen grup olan ZY olan bireylerinde beceriyi gerçekleştirme düzeylerinin değerlendirilmesi bakımından farklılık göstermektedir.

Usta öğreticiler tarafından öğretimi yapılan dolap monteleme becerisinin, uygulama sonucunda üç ZY olan birey tarafından %100 düzeyinde gerçekleştirilmiş olmasının bir nedeni de kullanılan öğretim yönteminin etkisi olabilir. Eşzamanlı ipucu ile öğretim, başka tepki ipucu öğretim yöntemleriyle karşılaştırıldığında; denemelerin tamamının aynı şekilde uygulanıyor olmasından dolayı uygulayan kişinin davranışında değişikliğe ihtiyaç duyulmaması, tek çeşit doğru tepki ihtimalinin olmasından dolayı doğru tepkilerin hepsinin pekiştirilmesi, tüm denemelerin sıfır saniye bekleme süreli oturum olarak gerçekleştirilmesinden ve ZY olan bireyin bekleme ön koşulunu gerektirmemesi nedenlerinden dolayı bu yöntemi uygulamak daha kolay olabilir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004). Açıklandığı gibi bu yöntemin kısmen kolay uygulanabilir olması usta öğreticilerin yöntemi yüksek oranda doğru uygulamasına katkı sağlamış, bunun sonucunda da ZY olan bireylerin yüksek oranda beceriyi tamamlamalarına neden olmuş olabilir.

Literatürde eş zamanlı ipucuyla beceri öğretiminin yapıldığı araştırmalara (Çotuk ve A. Aslantekin (2017); (Güneş, 2012); Polat ve Altunay, (2022); (Sönmez ve Aykut, (2011); Erol (2021)) bakıldığında, anneler, kardeşler ve akranlar aracılığıyla yapılan bu araştırmalarda uygulayıcılar eş zamanlı ipucu yöntemini kullanmayı öğrenmişler, daha sonra eş zamanlı ipucu öğretim yöntemiyle öğrenen katılımcılara hedeflenen becerinin öğretimlerini yapmışlardır. Uygulayıcıların araştırmacı aracılığıyla öğretimi yapılan eş zamanlı ipucu yöntemin kullanımını öğrenmeleri ve katılımcılara uygulamaları; mevcut araştırmada usta öğreticilerin yöntemi kazanmaları ve ZY olan bireylere uygulamaları ayrıca sonuçların etkili olması yönüyle de paralellik göstermektedir. Araştırmacılardan başka (ebeveyn, kardeşler vb.)

kişilerin de eşzamanlı ipucuyla öğretim uygulamalarına katılmaları ve bu konuda daha fazla araştırmanın yapılmasına ihtiyaç olduğu belirtilmektedir (Tekin-İftar, 2008). Önerinin yapıldığı bu araştırmadan sonra aileler ve kardeşler eş zamanlı ipucuyla öğretim süreçlerine daha fazla dâhil edildiği söylenebilir. Ancak usta öğreticiler ve şefler gibi ZY bireyin iş ortamında etkin olan kişilerin eş zamanlı ipucu ile öğretim sürecine yeterince dâhil edilmediği görülmektedir. Günlük hayatta nihai uygulayıcıların ustalar, şefler ve ebeveynlerin olduğu düşünüldüğünde beceri öğretiminin araştırmacılardan daha çok ÖGOB ile sürekli etkileşim içerisinde olacak olan kişiler tarafından yapılmasının daha faydalı olacağı söylenebilir.

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında, birinci ZY olan birey, dolap monteleme beceri basamaklarını edinim aşaması başlama düzeyinde %0 düzeyinde iken uygulama sonunda %100; ikinci ZY olan birey, başlama düzeyinde %0 düzeyinde iken uygulama sonunda %100; üçüncü ZY olan birey, başlama düzeyinde %0 düzeyinde iken uygulama sonunda %100 düzeyine ulaşmıştır. Birinci ve ikinci değerlendirme sonuçlarının %70 düzeyinde olması becerinin çekmece monteleme aşamasının daha detaylı olduğu için tüm ZY olan bireylerin bu bölümde zorlanması ile açıklanabilir. Bu bulgulara göre, üç ZY olan birey de % 100 ölçüt düzeyinde gelişim göstermiştir. Her üç ZY olan bireyin de başlama düzeyi verilerinin %0 olması, dolap monteleme becerisinin zor bir beceri olduğu, çalışma sonunda ZY olan bireylerin tamamının beceriyi %100 düzeyinde kazanması ZY olan bireylere uygun bir beceri olduğu ve usta öğreticilerin öğretim yöntemini yüksek düzeyde uyguladığı şeklinde ifade edilebilir. Uygulama sonucunda elde edilen verilere bakıldığında üç ZY olan birey de birbirlerine yakın bir performans sergilediği ve ZYOBMBÖİBEP'nin ZY olan bireylerden her birinin dolap monteleme beceri basamaklarını gerçekleştirmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

ZY olan bireylerin izleme aşamasında dolap monteleme beceri basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri; birinci ZY olan birey % 100, ikinci ZY olan birey %100, üçüncü ZY olan birey %100 düzeyindedir. Bu bulgulara göre, izleme aşamasında üç ZY olan birey de becerinin tamamını yaparak % 100 ölçüt düzeyinde performans sergilemişlerdir. Uygulamanın tamamlanmasından bir, iki ve üçüncü haftalarında yapılan izleme oturumlarında tüm ZY olan bireylerin %100 düzeyinde performans sergilemeleri ile beceri üzerinde tam öğrenmenin olduğu, ZYOBMBÖİBEP'nin ZY olan bireylerden her birinin dolap monteleme beceri basamaklarını sürdürmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

ZY olan bireylerin genelleme aşamasında dolap monteleme beceri basamaklarını gerçekleştirme düzeyleri; birinci ZY olan birey % 100, ikinci ZY olan birey %100, üçüncü ZY olan birey %100 düzeyindedir. Bu bulgulara göre, genelleme aşamasında üç ZY olan birey de becerinin tamamını yaparak % 100 ölçüt düzeyinde performans sergilemişlerdir. Uygulamanın tamamlanmasından üç hafta sonra farklı kişilerle farklı ortamda yapılan genelleme oturumlarında %100 düzeyinde performans sergilemeleri ZY olan bireylerin beceriyi tam olarak sergileyebildikleri ve ZYOBMBÖİBEP'nin ZY olan bireylerden her birinin dolap monteleme beceri basamaklarını genellemelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

ZYOBMBÖİBEP'nin ZY olan bireylerden her birinin dolap monteleme beceri basamaklarını gerçekleştirmelerinde, sürdürmelerinde ve genellemelerinde etkili olmasında İEP programının kapsamlı bir paket halinde hazırlanıp araştırmacı tarafından usta öğreticilere uygulanmasının ardından usta öğreticilerin öğrencilere uygulamasının etkisinin yüksek olduğu söylenebilir. Programın kapsam ve zorluk düzeyi araştırmacı tarafından ZY olan öğrenciler ve usta öğreticilerin beklenti, yetenek ve yeterlilikleri göz önünde bulundurularak hazırlandığı için katılımcıların programdan en üst düzeyde faydalanmalarına neden olduğu ifade edilebilir. Program sayesinde hem usta öğretici hem de öğrenci bilgi, beceri ve motivasyon olarak öğretime hazır hale geldikten sonra beceri öğretiminin uygulanması beceri basamaklarının gerçekleşmesinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Lattimore vd., (2006) çalışmalarında iş başı eğitim ve atölye eğitiminin bir arada kullanıldığı eğitim, becerilerin daha yüksek seviyedeki edinimi ile sonuçlanmış ve beceriler yalnızca iş başı eğitimin kullanıldığı eğitimden çok daha hızlı şekilde öğrenilmiştir. Çalışma sonuçları çalışılan becerinin ZY olan bireyler tarafından kazanılmasında etkili olmasıyla mevcut araştırmanın sonucunu desteklediği izlenimi edinilmektedir. İş başı eğitimin atölye eğitimi ile desteklendiği zaman daha etkili olduğu sonucu mevcut araştırmada ölçülmeyen bir sonuç olarak farklılaşmaktadır. Bununla beraber alan yazında iş yerlerinde yapılan iş başı eğitimlerinin sınıflarda yapılan eğitimlerden daha etkili olduğu ifade edilmektedir (Betcherman vd., 2004). Bu sonuç doğrultusunda, İEP'lerinin okul ortamında yapılan çalışmalarla desteklendiğinde, halen uygulanmakta olan staj uygulamalarının daha verimli olabileceği ifade edilebilir.

Güneş-Özler (2019), aşçı yardımcısı mesleğinin kazandırılmasında içerisinde yüksek risk barındıran becerilerin öğretiminin ZY olan bireyler üzerinde etkili olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Yapılan araştırma ZY olan bireylerin hedeflenen becerileri kazanmaları, sürdürmeleri ve genellemeleri yönüyle mevcut araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Araştırmanın gerçek iş ortamında yapılan bir çalışma olmasıyla mevcut araştırmada olduğu gibi iş başında eğitim kapsamında değerlendirilmekle beraber uygulamanın araştırmacı tarafından yapılması yönüyle mevcut araştırmadan farklılaşmaktadır. Ayrıca aşçılık mesleğinde olduğu gibi mobilya işi de içerisinde oldukça yüksek risk barındıran mesleklerdendir. ZY olan bireyler işletmelere yerleştirilmeden önce bu konuda risk analizlerinin yapıp ZY olan bireyler bu konuda eğitilip işletmelerdeki eksikler giderildikten sonra işe yerleştirilmelerinin sağlanması hem işletmelerin istihdama olumlu bakmaları, hem de yaşanacak olumsuzlukları en aza indirmek açısından iyi olacağı düşünülmektedir.

Uçar (2020), ZY olan garsonların iş yeri personelinin müdahalesi olmadan kendi kendilerine müşterilere servis hazırlayıp ve sipariş alma becerilerini kazanmalarında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma ZY olan bireylerin hedeflenen becerileri kazanmaları yönüyle mevcut çalışmanın sonuçlarını desteklemekle birlikte çalışmanın uygulama aşamasının araştırmacı tarafından yapılması, mevcut araştırmada ise usta öğreticiler tarafından yapılması yönüyle mevcut çalışmadan farklılık göstermektedir. Mevcut araştırmada ZY olan bireyler için gerekli olan hem akademik hem de psikomotor önkoşul beceriler belirlenip varsa eksikleri çalışma öncesinde öğretimi yapılarak giderilmiştir. Ancak mobilya ve montaj işlerinde daha fazla matematik becerilerine ihtiyaç duyulabilmektedir. Mobilya ve montaj işlerine yönlendirilen ZY olan bireylerin işlevsel matematik becerilerinde varsa eksikleri belirlenip staj uygulamalarından ya da iş başı eğitimlerinden önce matematik konusundaki eksiklerini gidermeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

İş başı eğitimi konusunda yapılan çalışmalarda araştırmacının hem uygulayıcı hem de gözlemci olması çeşitli sorunlara neden olabilmektedir. Özbey (2015) yaptığı araştırmasında, uygulama esnasında araştırmacı hem gözlemci hem de uygulamacı rolünü üstlendiği için ZY olan bireylere yeni becerileri öğretirken fabrika ortamında olup bitenleri gözlemlemenin olanaksız olduğunu ifade etmektedir. Ancak bu araştırmada araştırmacı uygulayıcı rolünde olmadığı için böyle bir olumsuz durum yaşanmamıştır. Usta öğreticiler gibi araştırmacı haricindeki uygulayıcılar tarafından yapılan iş başı eğitimi beceri öğretimi çalışmaları; araştırmanın konusuna uygun işletmeleri bulmanın zorluğu, işverenlerin ya da araştırmacı haricindeki uygulayıcıların çalışmalara istekli olmamaları, araştırmacılar tarafından göreceli olarak zor bir süreç olarak görülmelerinden dolayı daha az tercih edildiği söylenebilir.

Bu araştırmanın sosyal geçerliğine yönelik bulgular; ZYOBMBÖİBEP, araştırmada kullanılan eş zamanlı öğretim yöntemi uygulamaları ve bu doğrultuda elde edilen bulgulara ilişkin görüşleri belirlemek için üç usta öğretici ve üç ZY olan bireyden toplanmıştır. Hem usta öğretmenler hem de ZY olan bireyler ZYOBMBÖİBEP ve eşzamanlı ipucu öğretim yöntemiyle dolap monteleme becerisi öğretimi ile ilgili oldukça olumlu görüşler bildirmişlerdir. Usta öğretmenlerin tamamı mutlu olduklarını, çalışmanın kendilerine yararlı olduğunu ve olumlu şeyler kazandırdıklarını ifade etmişlerdir. İkinci usta öğretici; *“Mesleğimizi daha ayrıntılı bir şekilde anlatabileceğimi anladım. Yeni bir çırak eğitimi için altyapımız oldu. Sanayi mantığından farklı olarak hoşgörülü olmayı öğretti bu çalışma bana.”* diyerek çalışmanın kendilerine eş zamanlı ipucu haricinde geniş bir bakış açısı kazandırdığını belirtmiştir. Usta öğretmenlerin tamamı bu çalışmanın ZY olan bireylere katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Birinci usta öğretici; *“Çocuklara baktığımda ilk çalışma ile son çalışma arasında bir cesaret geldi. Korkularını yendiklerini düşünüyorum. Heyecan, panik kalmadı.”* diye belirterek çalışmanın sadece psikomotor becerilere katkı sağlamadığını ayrıca duygusal ve sosyal olarak katkı sağladığını ifade etmiştir. Birinci ve üçüncü usta öğretici çalışmada zorlanmadıklarını ancak İkinci usta öğretici; *“Ezberde zorlandım ancak iki üç kere yapınca alıştım. Telaffuzda zorlandım.”* diyerek çalışmanın teorik boyutunda zorlandığını belirtmiştir. Usta öğretmenler çalışmadan önce ZY olan bireylere karşı olumsuz tutumlarının olduğunu, onlardan beklentilerinin düşük olduğunu ancak çalışmadan sonra düşüncelerinin olumluya döndüğü şeklinde görüş bildirmişlerdir. Birinci usta öğretici; *“Zihinsel engelli deyince biz bunlara bir şey öğretemeyiz zorlanırsınız diye düşünmüştüm. Aletlerden makinalardan uzak durmaları gerekir diye düşünmüştüm. Ancak ders yapınca bu perde komple kalktı.”* diye ifade etmiştir. Usta öğretmenlerin tamamı çalışmaya tekrar katılmak istediklerini ve diğer usta öğretmenlere de katılmalarını tavsiye ettiklerini bildirmişlerdir.

Yapılan araştırmanın birinci uygulama bölümünde usta öğretmenlere ZYOBMBÖİBEP'nin bölümlerinin öğretimi, video model öğretim yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Öğretim oturumları tamamlandıktan sonra uygulama hakkında yapılan görüşmelerde usta öğretmenler çalışma hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Literatürde iş başı eğitimi ile yapılan araştırmalar sonrasında öğrenen katılımcılar haricinde; Özbey, (2015) çalışmasında aileler, eğitimciler ve fabrika personeli; Güneş-Özler (2019) çalışmasında aileler ve işveren/çalışanlar; Uçar (2020) çalışmasında kafe garsonları, aileler ve iş yeri personeli; Likins vd., (1989) çalışmasında yöneticiler ve iş arkadaşları; Hood vd., (1996) çalışmasında iş koçları; Rudrud vd., (1999) çalışmasında tüketiciler, aile üyeleri, iş arkadaşları ve işverenler;

Davies vd., (2014) çalışmasında iş arkadaşları ve işverenler uygulamalar hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Ayrıca literatürde video model öğretim yöntemi kullanılarak yapılan araştırmalarda öğrenen katılımcılar haricinde Özdemir, (2021) çalışmasında öğretmenler; D. Evren, (2021) çalışmasında babalar; Deliperi vd., (2015) çalışmalarında stajyer eğitim personeli olumlu görüş bildirmişlerdir. Ortaya çıkan bu sonuçlar mevcut araştırmada usta öğreticilerin çalışma hakkında olumlu görüş bildiren sosyal geçerlik sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

ZY olan bireylerle yapılan görüşmelerde ZY olan bireylerin tamamı mutlu olduklarını, çalışmanın kendilerine yararlı olduğunu ve olumlu şeyler kazandıklarını ifade etmişlerdir. ZY olan bireylerin tamamı becerinin minifiks sıkma aşamasında zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Ancak çalışmanın sonunda dolap monteleme becerisini öğrendiklerini hatta üçüncü ZY olan birey; *“Dolap montelemeyi öğrendim eve dolap gelirse montelerim. Bir işe başlasam daha kolay uyum sağlarım.”* diyerek başka araç ve ortamlara genelleyebileceğini ifade etmektedir. ZY olan bireylerin tamamı usta öğreticilerin kendilerine bir şeyler öğretmesini olumlu karşıladığını belirtmiştir. Bu konuda birinci ZY olan birey; *“Güzel bir duyguydu. Ustayı yakından tanımış oldum. Ustaların öğretim şekli daha kolay faydalı geldi. Ustaların göstererek, durarak yapması faydalı oldu. Görüp yapmak daha faydalıydı.* ikinci ZY olan birey; *“Farklı bir ustayla çalışmak beni mutlu etti. İşyeri okula göre büyük olduğu için daha zevkli daha gerçekçiydi. Mutlu oldum.”* üçüncü ZY olan birey; *“İyi bir duyguydu. Ustaların okuldaki öğretmenlere göre göstererek öğretmesi daha faydalıydı. Usta çok nazikti. Tekrar gel çalış dedi çok mutlu oldum.”* diye ifade etmişlerdir. Üç ZY olan birey de eş zamanlı ipucu yönteminin okulda uygulanmadığını bu çalışmada uygulanmasının kendilerine faydalı olduğunu ve memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. ZY olan bireylerin tamamı çalışmaya tekrar katılmak istediklerini ve başka ZY olan bireylere tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir. İkinci ZY olan birey; *“Orada herkesle, değişik kişilerle tanıştım. Ustanın iyi biri olduğunu öğrendim. Çalışmayı daha detaylı ayrıntılı tek tek söylemesi daha iyiydi. Daha iyi öğrendim. Ailem mutlu oldu, iyi ki gittin dediler.”* şeklinde olumlu duygu ve düşüncelerini ifade etmiştir.

İş başı eğitimi yapılan araştırmalar Özbey, (2015); Güneş-Özler (2019); Uçar (2020); Likins vd., (1989); Hood vd., (1996); Rudrud vd., (1999); Davies vd., (2014) ve video model öğretim yöntemi kullanılarak yapılan araştırmalar Özdemir, (2021); D. Evren, (2021); Deliperi vd., (2015) sonucunda öğrenen ZY olan bireyler yapılan görüşmelerde uygulamalar konusunda olumlu görüşler bildirmişlerdir. Uygulama sonucunda araştırmaya katılan ZY olan bireylerin mesleki becerilerin yanında psikolojik, sosyal aynı zamanda duygusal yönden

kazanımlar elde etmeleri ifade edilen görüşle paralellik göstermektedir. (Cihan vd., 2018); (Koşan, 2003) iş başı eğitimin bireyin görevleri tamamlama becerilerini geliştirme ve bağımsızlığını artırmaya yönelik pratik ve sosyal becerilerin geliştirilmesini de kapsadığını belirtmektedirler. Bu sonuçlar yapılan bu araştırma sonucunda ZY olan bireyler ile yapılan görüşmelerde ortaya çıkan olumlu duygu, düşünce ve görüşleri desteklemektedir.

5.2. Sonuç

Bu çalışmada ZYOBMBÖİBEP araştırmaya katılan usta öğreticilerin, “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Basamaklarını” gerçekleştirme düzeyleri ve ZYOBMBÖİBEP araştırmaya katılan ZY olan bireylerin mesleki becerileri eş zamanlı ipucu yöntemiyle gerçekleştirme düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmada toplanan veriler ZYOBMBÖİBEP’nin araştırmaya katılan usta öğreticilerin, beceri analizi yapma, performans alma, öğretime hazırlık, eşzamanlı ipucu ile öğretim basamaklarını gerçekleştirmesinde ve araştırmaya katılan ZY olan bireylerin dolap monteleme becerisini eş zamanlı ipucu yöntemiyle gerçekleştirmelerinde etkili olduğu göstermektedir. Bunun yanı sıra bağımsız uygulama oturumlarının tamamlanmasından bir, iki ve üç hafta sonra edinilen izleme verileri neticesinde usta öğreticiler ve ZY olan bireyler edindikleri becerileri sürdürebilmektedirler. Ayrıca ZY olan bireyler uygulamanın tamamlanmasından üç hafta sonra yapılan genelleme oturumunda dolap monteleme beceri basamaklarını farklı kişi ve ortama genelleyebilmektedir. Sosyal geçerlik verileri doğrultusunda usta öğreticiler ve ZY olan bireylerin ZYOBMBÖİBEP kapsamında yapılan uygulamalar hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür.

Bu araştırma neticesinde;

- 1) ZYOBMBÖİBEP’nin araştırmaya katılan usta öğreticilerin, “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Basamaklarını” gerçekleştirmesinde etkili olduğunu,
- 2) ZYOBMBÖİBEP’nin araştırmaya katılan ZY olan bireylerin mesleki becerileri eş zamanlı ipucu yöntemiyle gerçekleştirmelerinde etkili olduğunu,
- 3) Usta öğreticilerin ve ZY olan bireylerin öğrendikleri becerileri öğretim oturumları tamamlandıktan bir, iki ve üç hafta sonra sürdürdüklerini,
- 4) Araştırmaya katılan ZY olan bireylerin öğrendikleri becerileri öğretim oturumları tamamlandıktan üç hafta sonra farklı kişi ve ortama genelleyebildiklerini,
- 5) Araştırmanın usta öğreticiler ve ZY olan bireyler tarafından sosyal geçerliliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

5.3.Öneriler

5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- 1) İş başı eğitim konusunda İŞKUR ile ortak çalışmalar yapılarak iş başı eğitim yapılacak işyerlerinde ÖGOB'in özellikleri ve bu bireylerin eğitiminde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik düzenli öğretim uygulamaları yapılabilir.
- 2) İşbaşı eğitim programı ile ilgili işveren ve usta öğreticilerin rehberliğine yönelik sadeleştirilmiş rehber kitapçıklar hazırlanabilir.
- 3) Yapılması planlanan mesleki eğitim, proje ve çalışmaların daha anlamlı olması için İŞKUR ile bağlantılı yapılarak istihdam ile sonuçlanması sağlanabilir.
- 4) İş başı eğitimde ÖGOB'e yeni beceri ya da basamak öğretilmesi gerektiğinde, beceri bağımsız olarak yapılıncaya kadar usta öğreticiler tarafından farklı bir ortamda öğretim yapıp tekrar iş ortamına dönülebilir.
- 5) Özel eğitim meslek okullarının işletmelerle bağlantı noktası olan koordinatör öğretmenlere iş başı eğitim programları konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılarak iş başı uygulamalarının yaygınlaşması ve verimliliği artırılabilir.
- 6) Ticaret odalarıyla ya da meslek odalarıyla görüşmeler yapıp ZYOBMBÖİBEP diğer işletmelerde de uygulanarak yaygınlaştırma çalışmaları yapılabilir.

5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- 1) ZYOBMBÖİBEP ile zihin yetersizlikten etkilenmiş bireylerle dolap monteleme becerisinden farklı becerilerin çalışıldığı uygulamalar yapılabilir.
- 2) ZYOBMBÖİBEP ile zihin yetersizlikten etkilenmiş bireylere dolap monteleme becerisinin öğretiminde eş zamanlı ipucu ile öğretim yönteminden farklı bir öğretim yöntemin kullanıldığı çalışmalar yapılabilir.
- 3) ZYOBMBÖİBEP İş başı eğitim programının içeriği usta öğreticilere kazandırılacak beceriler açısından genişletilerek uygulamaları yapılabilir.
- 4) ZY haricinde diğer ÖGOB ile farklı iş kollarına yönelik iş başı eğitim programı hazırlanıp etkililiği araştırılabilir.
- 5) ZY olan bireylerden farklı yaş grupları ve zihin seviyesindeki bireylerle iş başı eğitim programı düzenleyip uygulanabilir.
- 6) Özel eğitim meslek okullarından mezun olan ZY olan bireylerle işbaşı eğitimi uygulamaları yapıp istihdama etkisi araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- A. Meşhur, H. F. (2004). Özürlülerin çalışma yaşamına katılma gereği ve uygulanan istihdam politikalarının değerlendirilmesi. *Öz-Veri Dergisi*, 1(2), 153–375.
- Aik, C.-T., & Tway, D. C. (2005). On-the-Job training: An overview and an appraisal. *Proceedings of the International Conference on Applied Management and Decision Sciences (Amds 2005)*, 21, 107–120.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2011). *İşgücü piyasasının özürllüler açısından analizi*. <https://www.aile.gov.tr/media/5818/isgucu-ozet-rapor.pdf>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2018). *İşe katıl hayata atıl projesi*. <https://www.aile.gov.tr/EYHGM/Projeler/Ise-Katil-Hayata-Atil-2014-2018.pdf>
- Ak, M. (2006). *II. Meşrutiyet dönemi'nde meslekî ve teknik eğitim okulları (1908 – 1918)* [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Alexander, J., Ford, J., Raghavendra, P., & Clark, J. (2018). Disabilities nature and extent of on-the-job training for employees with an intellectual disability : a pilot study. *Research and Practice in Intellectual and Developmental Disabilities*, 5(2), 138–148. <https://doi.org/10.1080/23297018.2017.1359661>
- American Association on Intellectual and Developmental Disabilities. (2008). *Frequently asked questions on intellectual disability and the aaid definition*. https://www.aaidd.org/docs/default-source/sis-docs/aaiddfaonid_template.pdf?sfvrsn=9a63a874_2
- Arı, A., ve S. Kartal, M. (2017). Zihin Yetersizliği Olan Çocuklar. *Tüm Öğretmenlik Programları İçin Özel Eğitime Giriş* (95–126). Eğitim Yayınevi.
- Arıncı, M. (2021). *Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerilerin kazandırılmasında bireyin kendisi tarafından ve uygulamacı tarafından kontrol edilen video ipucunun karşılaştırılması*. [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Arslan, E. (2017). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere halı dokuma becerisinin öğretilmesinde etkinlik çizelgesi ile yapılan öğretimin etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). *Korumalı İşyerleri Hakkında Yönetmelik* (No. 31732). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220127-1.htm>
- Aslan, T. (2009). *Zihin engelli bireylere elektrikli çim biçme makinesiyle çim biçme becerisi öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Aslan, Y. (2009). *Zihin engelli bireylere kumaş üzerine çizilen desene pul işleme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Atbaşı, Z., ve Karasu, N. (2019). *Uygulama örneği üzerinden sosyal geçerlik kavramının anlamı ve Değerlendirilmesi*. 34(1), 283–303. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2018037421>

- Avrupa Parlamentosu. (2013). *Summary of the round table presentation and debate on vocational education and training for all (VET)*. <https://www.european-agency.org/sites/default/files/Summary-VET-Round-Table.pdf>
- Avrupa Parlamentosu. (2018). *Avrupa Birliği Genişleme Politikasına İlişkin 2018 Bilgilendirmesi Türkiye Raporu*. https://www.ab.gov.tr/siteimages/pub/komisyon_ulke_raporlari/2018_turkiye_raporu_tr.pdf
- Babb, S., Gormley, J., McNaughton, D., & Light, J. (2019). Enhancing independent participation within vocational activities for an adolescent with ASD using AAC video visual screen displays. , 34, . *Journal of Special Education Technology*, 34(2), 120–132.
- Baker, B. L., Brightman, A. J., Blacher, J. B., Heifetz, L. J., Hinshaw, S. R., & Murphy, D. M. (2004). *Steps to independence: Teaching everyday skills to children with special needs, fourth edition*. Brookes Publishing Company.
- Baran, N., ve Cavkaytar, A. (2007). İşverenlerin zihin engelli bireylerin istihdamlarına ilişkin grüş ve nerileri. *Elementary Education Online*, 6(2), 213–225. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/viewFile/5000038306/5000037162>
- Başar, H. (2000). Eğitim denetisi. *Pegem Akademi Yayıncılık*.
- Batu, S., olak, A., ve Odluyurt, S. (2013). Okulncesi kaynaştırma. *zel gereksinimli çocukların kaynaştırılması* (137–140). Vize Yayıncılık.
- Bennett, K., Michael P., B., Scott, J., Dukes, C., ve Frain1, M. (2010). The effects of covert audio coaching on the job performance of supported employees. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 25(3), 173–185. <https://doi.org/10.1177/1088357610371636>
- Betcherman, G., Olivas, K., ve Dar, A. (2004). *Impacts of active labor market programs: New evidence from evaluations with particular attention to developing and transition countries*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/426901468779104515/pdf/29142.pdf>
- C. Başar, M. (2010a). *zel gereksinimi olan bireylerin okul hayatından iş hayatına geçiş becerilerinin anne-baba görüşlerine göre belirlenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- akır, H. (2021). Engelli kadın istihdamı: İşkur aktif istihdam politikaları üzerine bir analiz. *Akademik Hassasiyetler*, 8(16), 151–173.
- ankaya, . (2011). *Zihinsel engelli öğrencilere haroşa örgü örme becerisinin ğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Cavkaytar, A. (2000a). Zihin engellilerin eğitim amaçları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 115–121.
- Cavkaytar, A. (2012). *Eskişehir'in renkleri gkkuşağında buluşuyor: zihin yetersizliği olan yetişkinlere garsonluk mesleği eğitimi projesi. Eskişehir Tepebaşı Belediyesi İşKUR Meslek kazandırma kursu projesi. Proje süresi, 2013*.

- Cavkaytar, A., ve Artar, T. M. (2019). *Zihin yetersizliği olan bireyler için iş ve meslek eğitimi*. Eğiten Kitap.
- Cavkaytar, A., Güneş-Gürgör, F., ve Aldemir, Ö. (2014). Yetişkin engelli bireylere mesleki eğitimde bir örnek: hayatın tatları aşçı çırağı mesleki eğitim projesi. *1.Uluslar Arası Engellilerin İstihdamı Sosyal Güvenlik Sorunları ve Çözüm Önerileri Kongresi*, 329–331.
- Cavkaytar, A., Uluyol, M., Yıldız, G., Tomris, G., Kurtça, V. E., Tuna, D. M., ve Acungil, A. T. (2014). Yetişkin engelli bireylere mesleki eğitimde bir uygulama örneği: montaj işçiliği mesleki eğitim programı (MİMEP) projesi. *1.Uluslar Arası Engellilerin İstihdamı Sosyal Güvenlik Sorunları ve Çözüm Önerileri Kongresi*, 377–382.
- Çetin, Ç. (2004). Özel eğitim alanında çalışmakta olan farklı meslek grubundaki eğitimcilerin yaşadığı güçlüklerin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1), 35–46.
- Cihan, A., Arıkan, S., Erkan, A. Ö., Ayyıldız, E., ve G. Aslan, Y. (2018). Destekli istihdam uzmanları için uygulama araçları ve yöntemleri. *Engelli bireylerin destekli istihdamı*. (ss. 215-244)
- Clark, C. (2007). Connecting the dots: A successful transition for deaf students from vocational. *A National Vocational Education and Training Research and Evaluation Program Report*.
- Çoban, A. (2013). *İşsizlikle mücadelede Avrupa Birliği perspektifinden staj/işbaşı eğitim programlarının rolü ve Türkiye İş Kurumu için öneriler*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- Cooper, J. O., Heron, T. E., ve Heward, W. L. (1987). *Applied behavior analysis*. Merrill Publishing Co.
- Çotuk, H., ve A. Aslantekin, B. (2017). Görme engellilere kardeş öğretimiyle sunulan elle duvar takibi yaparak yürüme becerisinin eşzamanlı ipucuyla öğretiminin etkililiği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 586–607.
- D. Evren, H. (2021). *Otizimli çocukların nesnel eylemleri taklit etme düzeyleri üzerinde baba aracılı video ile model olma öğretiminin etkililiği*. [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi YÖK Tez Merkezi.
- Davies, A., Beyer, S., ve Meek, A. (2014). Age peer supported work experience and apprenticeship and their impact on young people with intellectual disabilities, peers and employers. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 27(4), 372–374.
- Değirmenci, H. D. (2010). *Zihinsel yetersizliği olan bireylere otel kat hizmetleri becerilerinin öğretiminde videoyla model olma stratejisinin etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Deliperi, P., C. Vladescu, J., F. Reeve, K., A. Reeve, S., ve M. DeBar, R. (2015a). Training staff to implement a paired-stimulus preference assessment using video modeling with voiceover instruction. *Behavioral Interventions*, 30(4), 314–332. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/bin.1421>
- Deliperi, P., C. Vladescu, J., F. Reeve, K., A. Reeve, S., ve M. DeBar, R. (2015b). Training

- staff to implement a paired-stimulus preference assessment using video modeling with voiceover instruction. *Behavioral Interventions*, 30(4), 314–332. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/bin.1421>
- Demir, İ. (2016). *Engellilerin mesleki eğitimi ve istihdamı kapsamında İşkur'un rolü ve etkinliği* [Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü]. <https://media.iskur.gov.tr/15682/ismail-demir.pdf>
- Doğan, Y. (2019). *Ek desteğe ihtiyacı olan çocuklara özbakım becerilerinin öğretiminde öğretmen eğitim programının etkililiği* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Dotson, W. H., Richman, D. M., Abby, L., Thompson, S., ve Plotner, A. (2013). Research in Developmental Disabilities Teaching skills related to self-employment to adults with developmental disabilities : An analog analysis. *Research in Developmental Disabilities*, 34(8), 2336–2350. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2013.04.009>
- E. Lord, J., N. Guernsey, K., M. Balfe, J., ve L. Karr, V. (2007). *İnsan hakları evet! Engelli haklarına dair eylem ve savunuculuk* (N. Flowers (ed.)). Minnesota Üniversitesi İnsan Hakları Kaynak Merkezi.
- E. Powers, L., Turner, A., Westwood, D., Matuszewski, J., Wilson, R., ve Phillips, A. (2001). Take charge for the future : a controlled field-test of a model to promote student involvement in transition planning. *Career Development for Exceptional Individuals*, 24(1), 89–104.
- Eratay, E., ve E. Çetin, M. (2013). Bolu ilindeki işverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(4), 1681–1694. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/209973>
- Erol, E. (2021). *Akran aracılığı ile sunulan eşzamanlı ipucuyla öğretimin zihinsel engelli öğrencilerin akademik beceri öğrenmelerine ve akranların sosyal kabulüne etkisi* [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- G. Kahraman, Ö., Ceylan, Ş., & Korkmaz, E. (2016). 0-3 Yaş arası çocukların gelişimsel değerlendirmelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 60–69.
- Gast, D. L. (2010). *Single subject research methodology in behavioral sciences*. Taylor ve Francis. https://books.google.com.tr/books/about/Single_Subject_Research_Methodology_in_B.html?id=XJTHDgLOPFAC&redir_esc=y
- Glass, J. A., & Saggi, K. (1998). International technology transfer and the technology gap. *Journal of Development Economics*, 55(2), 369–398.
- Gündoğdu, A. (2010). *Bir ilköğretim okulu ve iş okulunda çalışan okul yöneticisi ve öğretmenlerin zihin engelli bireylerin işe yerleştirilmelerine ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Güneş, N. (2012). *Annelerin sunduğu eşzamanlı ipucuyla öğretimin gelişimsel yetersizliği olan çocuklarına bağcık bağlama becerisinin öğretimi üzerindeki etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi

- Güneş Özler, N. (2019). *Zihinsel yetersizliği olan bireylere aşçı yardımcısı mesleğinin kazandırılmasında içerisinde yüksek risk barındıran becerilerin öğretiminin etkililiği* [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Gürsel, O., Ergenekon, Y., ve Batu, E. S. (2007). Gelişimsel geriliği olan bireylere okuldan işe geçiş becerilerinin kazandırılmasına ilişkin öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşleri. *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 54–77.
- Hammond, D., ve L. Gast, D. (2010). Descriptive analysis of single subject research designs: 1983—2007title. In *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities* (187–202). <https://www.jstor.org/stable/23879806>
- Hood, E. L., W. Test, D., Spooner, F., ve Steele, R. (1996). Paid co-worker support for individuals with severe and multiple disabilities. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 31(3), 251–265.
- J. Simmons, T., ve W. Flexer, R. (1992). *Community based job training for persons with mental retardation : an acquisition and performance replication*. 27(3), 261–272.
- Jones, M., Mavromaras, K., Sloane, P., ve Wei, Z. (2014). Disability, job mismatch, earnings and job satisfaction in Australia. *Cambridge Journal of Economics*, 38(5), 1221–1246.
- Kasap, C., ve Ergenekon, Y. (2022). Zihin yetersizliği olan bireylere iş ve meslek becerilerinin öğretimine yönelik Türkiye’de yapılan tek-denekli araştırmaların incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 12(1), 239–260. <https://doi.org/10.23863/kalem.2022.227>
- Kazdin, A. E. (2001). Progression of therapy research and clinical application of treatment require better understanding of the change process. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 8(2), 143–151. <https://doi.org/10.1093/clipsy.8.2.143>
- Kennedy, C. H. (1992). Trends in the measurement of social validity. *The Behavior Analyst*, 15, 147–156.
- Kılıçkaya, A., ve Zelyurt, H. (2015). Okul öncesi programlarında özel gereksinimli bireylerin yer alma durumlarının incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 200–212.
- Köksal, A. (2010). *Türkiye’de engelli istihdamı ve bir araştırma* [Yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Koşan, A. (2003). Eğitimde okul-endüstri işbirliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1–2), 107–130.
- Köse, H. (2019). *Animasyonlarla hazırlanan video ipuçlarının bir arada sunulmasının bir iş bcerisi öğretimindeki etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Osman Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Kurt, B. (2020). *Zihinsel engelli bireylerin istihdam sorunu ve çözüm önerileri* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- L. Horn, A., A. Gable, R., L. Bobzien, J., W. Tonelson, S., & L. Rock, M. (2020). Teaching Young Adults Job Skills Using a Constant Time Delay and e Coaching Intervention Package. *Career Development and Transition for Exceptional Individuals*, 43(1), 29–39.

<https://doi.org/10.1177/2165143419828983>

- L. Lee, D., J. Belfiore, P., & Toro-Zambrana, W. (2001). The Effects of Mastery Training and Explicit Feedback on Task Design Preference In a Vocational Setting. *Research in Developmental Disabilities*, 22(5), 333–351. [https://doi.org/10.1016/S0891-4222\(01\)00076-2](https://doi.org/10.1016/S0891-4222(01)00076-2)
- Laarhoven, T. Van, Laarhoven-Myers, T. Van, & M.Zurita, L. (2007). The Effectiveness of Using a Pocket PC as a Video Modeling and Feedback Device for Individuals with Developmental Disabilities in Vocational Settings. *Assistive Technology Outcomes and Benefits*, 4, 28–45.
- Lattimore, L. P., B. Parsons, M., & H. Reid, D. (2006). Enhancing job-site training of supported workers with autism: a reemphasis on simulation. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 39(1), 91–102. <https://doi.org/10.1901/jaba.2006.154-04>
- Leblebici, T. (2012). *Zihinsel engelli öğrencilere galoş yapma becerisinin öğretiminde eş zamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Likins, M., L. Salzberg, C., J.Stowitschek, J., Lignugaris-Kraft, B., ve Curl, R. (1989). Co-worker implemented job training:The use of coincidental training and quality-control checking on the food preparation skills of trainees with mental retardation. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 4(22), 381–393.
- Metin, E. N., & Işıtan, S. (2011). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim. In N. B. Dönmez (Ed.), *Zihinsel Engelli Çocuklar ve Eğitimleri* (pp. 157–182). Eğitim Kitap.
- Lin, M., Chiang, M., Shih, C.-H., ve Li, M.-F. (2018). *Improving the occupational skills of students with intellectual disability by applying video prompting combined with dance pads*. *April 2017*, 114–119. <https://doi.org/10.1111/jar.12368>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060531-2.htm>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/04010347_zihinselengellibireylerdestekeitimprogram.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018a). *Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018b). *Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018c). Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrenciler İçin Bağımsız Yaşam Becerileri Dersi Öğretim Programı. In *Özel Eğitim Uygulama Okulu III. Kademe Öğretim Programları* (1–48).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018d). Zihin İş ve Meslek Ahlakı Programı. *Özel Eğitim Okulu Meslek Programları* (1–43). https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_10/03153236_HAFYF_ZYHYN_OTY_ZM_YY_VE_MESLEK.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği*

(No. 28296).

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Mesleki eğitimde bütünleştirme uygulamaları*. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2021-2022*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2023). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2022-2023*.
- Öz, C. S., ve Orhan, S. (2012). Özürlü istihdam yöntemlerinin uygulanabilirliği üzerine bir değerlendirme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(2), 36–48.
- Özbey, F. (2005). *Zihinsel engelli öğrencilere iş becerilerinin öğretiminde eşzamanlı İpucuyla öğretimin etkililiği* [Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Özbey, F. (2015). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere iş analizi temelinde tekstil işçiliği becerilerinin öğretilmesi eylem araştırması* [Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Özbey, F. (2018a). Kariyer danışmanlığı yönergeleri. S. Arıkan ve E. Ayyıldız (Eds.), *Engelli Bireylerin Destekli İstihdamı* (283–328). Akademik Kitaplar.
- Özbey, F. (2018b). Türkiye’de engellilerin eğitimi (Genel-Mesleki). S. Arıkan ve E. Ayyıldız (Eds.), *Engelli Bireylerin Destekli İstihdamı* (39–59). Akademik Kitaplar.
- Özbey, F., ve Diken, İ. H. (2010). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin iş-meslek eğitimi ve istihdamlarına yönelik Türkiye’de yapılan araştırmaların gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(2), 19–42.
- Özdemir, M. A. (2021). *Ağır ve çoklu yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerle çalışan öğretmenlere uygulanan video teknolojisi ile seçim fırsatı sunma öğretmen eğitim programının etkililiği* [Doktora tezi. Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Özdemir, S. (2008). *Türkiye’de hafif düzeyde zihin engelli bireylere meslek edindirme ve istihdamlarına ilişkin politikaların değerlendirilmesine yönelik yönetici, işveren ve veli görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi.
- P. Bakken, J., ve E.Obiakor, F. (2007). *Transition planning for students with disabilities: what educators and service providers can do*. Charles C Thomas Publisher.
- P. Pul, S. (2002). *Çalışma yaşamında özürlülerin İş doyumu ve bir uygulama*. [Yüksek lisans. Uludağ Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Polat, F., ve Altunay, B. (2022). Online anne öğretimiyle sunulan eş zamanlı ipucuyla öğretimin, okul öncesi görme yetersizliği olan çocukların bağımsız hareket Becerilerini kazanmalarında etkililiği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 400–441. <https://doi.org/10.30855/gjes.2022.08.03.003>
- Rudrud, E., Markve, R., Buehner, D., ve Morris, R. (1999). Co-worker mentoring: Facilitating natural supports (in supported employment]. *Annual Meeting of the American*

Association on Mental Retardation, 6, 22.

Schroeder, C., Ragotzy, S., ve Poling, A. (2023). Young adults with intellectual and other developmental disabilities acquire vocational skills with video prompting. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 1(1), 181–200. <https://doi.org/10.1002/jaba.963>

Seyyar, A. (2001). *Sosyal Siyaset Açısından Özürlüler Politikası*. Türdav Yayınları.

Sigafoos, J., O'Reilly, M., Cannella, H., Upadhyaya, M., Edrisinha, C., E. Lancioni, G., Hundley, A., Andrews, A., Garver, C., ve Young, D. (2005). *Computer-presented video prompting for Teaching microwave oven use to three adults with developmental disabilities*. 14(3), 189–201. <https://doi.org/10.1007/s10864-005-6297-2>

Sönmez, N., ve Aykut, Ç. (2011). Gelişimsel yetersizliği olan bir çocuğa annesi tarafından bağımsız tuvalet yapma becerisinin eşzamanlı ipucu ile kazandırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2).

Sowers, J.-A., ve Powers, L. (1991). *Vocational preparation and employment of students with physical and multiple disabilities*. Paul H Brookes Pub Co.

Sowers, J.-A., Verdi, M., Bourbeau, P., ve Sheehan, M. (1985). Teaching job independence and flexibility to mentally retarded students through the use of a self-control package. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 18(1), 81–85. <https://doi.org/10.1901/jaba.1985.18-81>

Sucuoğlu, B. (2009). Zihinsel engelli tanımları, sınıflandırma ve yaygınlık. B. Sucuoğlu (Ed.), *Zihin Engelliler Ve Eğitimleri*. Kök Yayıncılık.

Sucuoğlu, B., ve Kargın, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları*. Morpa Kültür Yayınları.

T. Lee, G., ve Singer-Dudek, J. (2012). *Effects of fluency versus accuracy training on endurance and retention of assembly tasks by four adolescents with developmental disabilities*. 1–17. <https://doi.org/10.1007/s10864-011-9142-9>

Tawney, J. W., ve Gast, D. L. (1984). *Single subject research in special education*. Merrill Pub Co.

Tekin-İftar, E. (2008). Parent delivered community-based instruction with simultaneous prompting for teaching community skills to children with developmental disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 43(2), 249–265.

Tekin-İftar, E., ve Kırcaali-İftar, G. (2004). *Özel eğitimde yanlışsız öğretim yöntemleri* (3.baskı). Nobel Yayın Dağıtım.

Tekin-İftar, E., ve Kırcaali-İftar, G. (2012). *Özel eğitimde yanlışsız öğretim yöntemleri*. Vize Akademik.

Tekin-İftar, E., Kırcaali-İftar, G., Kurt, O., ve Erbaş, D. (2018). *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar* (E. Tekin-İftar (ed.)). Anı Yayıncılık.

Terzi, A. K., ve Uyanık, Y. (2023). İŞKUR çalışanlarının engellilerin istihdamını engelleyen mevzuat boşlukları ve şirketlerin olumsuz tutumlarına yönelik görüşleri. *"İŞ, GÜÇ" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 25(1), 47–65.

- Topsakal, M. (2004). *Zihin özürlü çocuklara oto yıkama becerisi öğretiminde hata düzeltmesi yapılarak gerçekleştirilen eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Trthaber. (2023). *İhtiyaç duyulan her hastaneye “hastane sınıfı” kurulacak*. <https://www.trthaber.com/haber/egitim/ihtiyac-duyulan-her-hastaneye-hastane-sinifi-kurulacak-741588.html>.
- Tunçeli, H. İ., ve Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1–12.
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye İş Kurumu. (2013). *Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130312-7.htm>
- Türkiye İş Kurumu. (2021). *11. Genel Kurul Raporu*. <https://media.iskur.gov.tr/51814/11-genel-kurul-raporu.pdf>
- Türkiye İş Kurumu. (2023a). *2022 Yılı Aralık Ayı İstatistik Bülteni*. <https://media.iskur.gov.tr/64599/12-aralik-2022-aylik-istatistik-bulteni.pdf>
- Türkiye İş Kurumu. (2023b). *2022 Yılı Faaliyet Raporu*. https://media.iskur.gov.tr/70312/2022-yili-iimek-faaliyet-raporunun-yayimlanmasi_ek_2022-yili-iimek-faaliyet-raporu-pdf.pdf
- Türkiye İş Kurumu. (2023c). *Aktif İşgücü Programları*. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-igucu-programlari/isbasi-egitim-programlari>
- Türkiye İş Kurumu. (2023d). *Engelli İstihdamı*. <https://www.iskur.gov.tr/isveren/engelli-istihdami/>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2011). *Özürlülerin Sorun ve Beklentileri araştırması 2010*.
- Uçar, K. (2020). *Kafede garson olarak çalışan zihin yetersizliği olan bireylerin mesleğe ilişkin matematik becerilerinin iyileştirilmesi* [Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Ulugöl, F. (2018). *Zihinsel yetersizliği olan bireylere tarım becerilerinin öğretiminde video modelle öğretim yönteminin etkililiği* [Yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Wehman, P., Brooke, V., ve Inge, K. (2001). Vocational placements and careers. *Life Beyond the Classroom: Transition Strategies for Young People with Disabilities* (ss. 211–246). Paul H. Brookes.
- White, J., ve S. Weiner, J. (2004). Influence of least restrictive environment and community based training on integrated employment outcomes for transitioning students with severe disabilities. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 21, 149–156.
- Winterling, V., Gast, D. L., Wolery, M., ve Farmer, J. A. (2008). Teaching safety skills to high school students with moderate disabilities. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 25(1), 217–227.

- Wolery, M., Doyle, M. P., Jones Ault, M., L. Gast, D., Meyer, S., ve Dawn, S. (1991). Effects of presenting incidental information in consequent events on future learning. *Journal of Behavioral Education*, 1(1), 79–104. <https://doi.org/10.1007/BF00956755>
- Wolf, M. M. (1978). Social validity: The case for subjective measurement or how applied behavior analysis is finding its heart. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 11, 203–214.
- Yazıcı, N. (2015). İş başı eğitim programları ve teşvikler. *İş ve Hayat*, 1(2), 197–203.
- Yıkılmış, A. (1999). *Zihin engelli çocuklara temel toplama ve çıkarma işlemlerinin kazandırılmasında etkileşim ünitesi ile sunulan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin etkililiği* [Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Yılmaz, Z. (2004). *Çalışan özürümlerinin iş yaşamında karşılaştıkları sorunlar ve bunları etkileyen etmenler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yücesoy, Ş. (2002). *Zihin özürümlü öğrencilere fotokopi çekme becerisinin öğretiminde eş zamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği* [Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi

EKLER

EK 1- Araştırma İzin Yazısı

EK 2- Bilgilendirilmiş Onam Formu

EK 3- Gönüllü Katılım Onay Formu

EK 4- Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı

EK 5- Beceri Analiz Basamaklandırma Formu

EK 6- Dolap Monteleme Becerisi Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

EK 7- Dolap Kurulum Şeması

EK 8- Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu

EK 9- Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu

EK 10- Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu

EK 11- Mobilya Monteleme İşİ Önkoşul Beceriler Ölçme Formu

EK 12- Usta Öğretici Eğitim Oturumları Uygulama Güvenirliği Kayıt Formu

EK 13- Gözlemciler Arası Güvenirlik Kayıt Formu

EK 14- İş Başı Eğitim Programı Usta Öğretici Sosyal Geçerlik Formu

EK 15- İş Başı Eğitim Programı Öğrenci Sosyal Geçerlik Formu

EK 1- Araştırma İzin Yazısı

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-68806780
Konu : Araştırma İzni (Hilmi ÜNAL)

19.01.2023

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 06/01/2023 tarihli ve E.48178250-300-292006 sayılı yazınız.
c) 10/01/2023 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Hilmi ÜNAL'ın "Zihin Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Hazırlanan İş Başı Eğitim Programının Mesleki Becerilerin Edinimi Üzerine Etkililiği" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Selçuklu Özel Eğitim Meslek Okulu Müdürlüğünde eğitim gören öğrencilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2022-2023 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda Müdürlüğümüz istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Arz/Rica ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Genelge (3 Sayfa)
2-Veli Onam Formu (1 Sayfa)
3-Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:
Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğüne

Bilgi:
Selçuklu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akabe Mahallesi Demirsatan Sokak No:4 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (332) 353 30 50

Bilgi için: Ali Naci İŞİK -1325

E-Posta: istatistik42@meb.gov.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Keş Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: <http://konya.meb.gov.tr> Faks: 3323515940

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorum.meb.gov.tr/adresinden> 4444d-02f8-39cb-82eb-9f8d kodu ile teyit edilebilir.

EK 2- Bilgilendirilmiş Onam Formu

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULUNA
SUNULACAK
BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU
(Bireylerden veri toplamaya dayalı her türlü araştırmada alınacaktır. Katılımcı Bilgisi Olmadan Doldurulmalıdır)

Bu çalışma, *Zihin Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Hazırlanan İş Başı Eğitim Programının Mesleki Becerilerin Edinimi Üzerine Etkililiği* başlıklı bir araştırma çalışmasıdır. Çalışma, *Hilmi ÜNAL* tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile *işbaşı eğitim programının etkisini ortaya konacaktır ve zihin yetersizliği olan öğrencilerin mesleki becerilerinin* gelişimine ışık tutulacaktır

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, *İşbaşı eğitim programının uygulaması (araştırmanın türü/türleri)* yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim bölümünden Hilmi ÜNAL 'a yöneltebilirsiniz.

Sorumlu Araştırmacı /Yardımcı Araştırmacı Unvan- Adı-Soyadı: Dr. Öğretim Üyesi Yahya ÇIKILI

İmza :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK 3- Gönüllü Katılım Onay Formu

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAY FORMU
(Katılımcı Bilgisi Olmadan Doldurulmalıdır)

Sizi **Hilmi ÜNAL** tarafından yürütülen “**Zihin Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Hazırlanan İş Başı Eğitim Programının Mesleki Becerilerin Edinimi Üzerine Etkililiği**” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı **Zihin yetersizliği olan çocukların mesleki becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktır**. Araştırmada sizden tahminen **5x60** dakika ayırmanız istenmektedir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen GÖNÜLLÜLÜK esasına dayanmaktadır.

Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün sorulara, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup **KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ GİZLİ TUTULACAKTIR**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.

Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında, şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız, araştırmacıya şimdi sorabilir veya aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Yardımcı Araştırmacı/Sorumlu Araştırmacı Tarafından Doldurulacak	
Katılımcının kişisel bilgilerinin gizli tutulacağını, katılımcının çalışma kapsamında sağlayacağı tüm verilerin etik kurallara göre işleneceğini ve bu etik kuralların ihlali durumunda, ortaya çıkacak tüm sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.	
Unvanı, Adı-Soyadı:	Hilmi ÜNAL
Tarih:	07.12.2022
İmza:	
Yetişkin Katılımcının Kendisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.	
18 Yaş Altı Kısıtlı Katılımcının Velisi/Vasisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve bu çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü katılımcılara düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve katılımcının kişisel bilgilerinin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, Velisi/Vasisi bulunduğum’nın araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmasını kabul ediyorum.	
Araştırma tamamlandığında genel/özel sonuçların benimle paylaşılmasını	☐ İstiyorum ☐ İstemiyorum
Adı-Soyadı: veya Katılımcı Kodu:	
Tarih:	
İmza:	
İletişim Bilgileri (İsteğe bağlı):	

Bu form, katılımcının kendisi/velisi/vasisi tarafından imzalandıktan sonra araştırmacıya teslim edilecektir. Ayrıca talep edildiği takdirde, bu formun bir nüshası katılımcıya verilecektir.

EK 4- Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı

**ZİHİN YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERE
MESLEKİ BECERİLERİN ÖĞRETİMİNDE
İŞ BAŞI EĞİTİM PROGRAMI**

PROGRAM HAKKINDA

Zihin yetersizliği olan bireylere dönük olarak planlanan eğitim öğretim faaliyetlerinin temel amacı bağımsız yaşam becerilerini geliştirmektir. Bu becerilerden bir tanesi de mesleki becerilerdir. (Sowers ve Powers, 1991), başarılı bir mesleki eğitimde bulunması gereken bileşenleri ortaya koyarken, öğrencilerin iş ortamında ve toplum içinde eğitilmesine dikkat çekmektedir. Zihin yetersizliği olan bireylerin iş ortamında eğitilmesi için en önemli desteklerden birinin iş yerindeki usta öğreticilerden geleceği düşünölmektedir

Zihin yetersizliği olan bireylerin öğrendikleri bilgi ve becerilerin genelleme ve kalıcılığının yeterli düzeyde olmadığı düşünöldüğünde, okulda kazanılan bilgi ve becerileri iş hayatına taşımaları tam anlamıyla mümkün olmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında iş başında yapılacak eğitim, zihin yetersizliği olan bireyler açısından son derece önemlidir. Diğer yandan mesleki eğitim yapan okul ve kurumlarda müfredata dayalı olarak yapılan eğitimin, iş hayatındaki hızlı gelişmeye ayak uyduramadığı düşünöldüğünde, gerekli olan yeni bilgi ve becerileri zihin yetersizliği olan bireylere kazandırmak için iş başı eğitimine gerek duyulacaktır. Sadece zihin yetersizliği olan bireyler değil diğer yetersizliği olan bireylerin de iş ortamına uyum sürecinde yaşadıkları kaygılar aynı şekilde işveren ve usta öğreticilerin yaşadıkları kaygılar da iş başı eğitimi ile daha az seviyeye inecektir.

Yukarıda açıklanan gerekçelerden dolayı “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı’nın hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Program ile işletmelerdeki usta öğreticilere öğretim yöntem ve tekniklerin öğretimi yapılacak, usta öğreticilerde kazandıkları yöntem ve teknikleri işletmelere gelen zihin yetersizliği olan bireylere uygulayacaktır. Program beş bölümden oluşmaktadır. Bu programın özel eğitim meslek okulunda, özel eğitim sınıfında, özel eğitim uygulama okulu üçüncü kademesinde ve kaynaştırma eğitiminde görev yapan öğretmenlere, zihin yetersizliği olan çocukların işyerindeki ya da staj ortamlarındaki işveren ve usta öğreticilere iş başı eğitimi uygulamaları açısından yol göstereceği düşünölmektedir.

ZİHİN YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN İŞ BAŞI EĞİTİM PROGRAMI AMAÇLARI

Genel Amaç: Usta öğreticiler, zihin yetersizliği olan öğrencilere eşzamanlı ipucu ile mesleki becerin öğretimini yapar.

Amaç1: Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin temel özelliklerini söyler.

Kazanım:

1. Usta öğretici, zihin yetersizliğinin tanımını yapar.
2. Usta öğretici, zihin yetersizliğinin nedenlerini söyler.
3. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin zihinsel özelliklerini söyler.
4. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin dil özelliklerini söyler.
5. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin sosyal özelliklerini söyler.
6. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde dikkat edilmesi gerekenleri söyler.
7. Usta öğretici zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde kullanılan pekiştirme tekniğinin özelliklerini söyler.

Amaç2: Usta öğretici, verilen beceri analizini yapar.

Kazanım:

1. Usta öğretici, beceri analizinin tanımını yapar.
2. Usta öğretici, beceri analizi yapma yöntemlerini söyler.
3. Usta öğretici, beceri yaklaşımlarını söyler.
4. Usta öğretici, beceri analizi yapar.
5. Usta öğretici, beceri yaklaşımını seçer.
6. Usta öğretici, beceri yaklaşımına göre becerinin alt basamaklarını sıralar.

Amaç3: Usta öğretici, bir beceri için performans alımı yapar.

Kazanım:

1. Usta öğretici, performans alımının tanımını yapar.
2. Usta öğretici, performans almak için yapılması gereken hazırlıkları söyler.
3. Usta öğretici, performans almak için hazırlık yapar.
4. Usta öğretici, performans almak için kullanılacak kayıt çizelgesini tanıtır.
5. Usta öğretici, performans alım sürecini söyler.
6. Usta öğretici, performans alımı yapar.
7. Usta öğretici, performans sonucunu kayıt çizelgesine işler.

Amaç4: Usta öğretici, öğretime hazırlık yapar.

Kazanımlar:

1. Usta öğretici, öğretime nasıl hazırlık yapılacak söyler.
2. Usta öğretici, kayıt çizelgelerini tanıtır.
3. Usta öğretici, çalışma sırasında uyulması istenilen kuralları söyler.
4. Usta öğretici, öğretim ortamını düzenler.
5. Usta öğretici, çalışmanın genel amacını söyler.
6. Usta öğretici, beceri öğretimi için hazırlık yapar.

Amaç5: Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim yapar.

Kazanım:

1. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim sürecinde yer alan kavramları söyler.
2. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim sürecini açıklar.
3. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi yapar.
4. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim süreci sonunda değerlendirme yapar.
5. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile uygulamaya dayalı beceri öğretim kaydı yapar.

II. BÖLÜM ZİHİN YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ VE EĞİTİMLERİ

Süre: 40 dk

Ortam: Mobilya Atölyesi

Öğretim Materyalleri: Kamera, Dizüstü Bilgisayar, Projeksiyon Cihazı

Sunum Yöntemi: Sözlü Sunum, Doğrudan Öğretim

I. OTURUMUN AMAÇLARI

Amaç1: Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin temel özelliklerini söyler.

Kazanım:

8. Usta öğretici, zihin yetersizliğinin tanımını yapar.
9. Usta öğretici, zihin yetersizliğinin nedenlerini söyler.
10. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin zihinsel özelliklerini söyler.
11. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin dil özelliklerini söyler.
12. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin sosyal özelliklerini söyler.
13. Usta öğretici, zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde dikkat edilmesi gerekenleri söyler.
14. Usta öğretici zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde kullanılan pekiştirme tekniğinin özelliklerini söyler.

GİRİŞ

Uygulamacı, usta öğreticilere öncelikle oturumun konusunu ve amacını açıklar; Oturumumuza katıldığınız için teşekkür ederim, hoş geldiniz. Sizinle çalışmasını yapacağımız bu programın amacı, “Zihin yetersizliği olan bireylere mesleki becerileri Eşzamanlı İpucu yöntemi İle Öğretim” yapabilmektir. Eşzamanlı İpucu yöntemi ne demek sonraki derslerimizde size ayrıntılı olarak anlatacağım ancak çalışmalarımızı zihin yetersizliği olan bireylerle yapacağımız için öncelikle bu oturumumuzda; “zihin yetersizliği olan bireylerin özellikleri ve pekiştirme tekniği” ile ilgili bilgilendirme yapacağım. Değerli ustalarım hazırsanız dersimize başlayalım.

SUNUM

Öncelikli olarak zihinsel yetersizlik nedir? Tanımına bakalım. Zihinsel yetersizlik, zihinsel işlevlerde önemli derecede normal altı, bunun yanı sıra zihinsel işlevlerle ilişkili uyumsal beceri alanlarında (iletişim, öz bakım, ev yaşamı, sosyal beceriler, toplum hizmetlerinden yararlanma, kendilik yönetimi, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceriler, boş zamanları değerlendirme ve iş) iki yada daha fazlasında sınırlılıklar gösterme durumudur.

Peki zihinsel yetersizliğin nedenleri nedir? Bu yetersizliğin nedenlerini üç gruba ayırabiliriz. Birincisi, doğum öncesi nedenler; kromozom anormallikleri, alkol sigara kullanımı, annenin geçirmiş olduğu hastalıklar. İkincisi, doğum anındaki nedenler; bebeğin oksijensiz kalması, beyin sarsılması söylenebilir. Üçüncüsü, doğum sonrası nedenler; çocuğun geçirmiş olduğu hastalıklar, kazalar, yetersiz beslenme sayılmaktadır. Konu ile ilgili olarak sorusu olan var mı? Varsa cevaplanır, yoksa devam edilir.

Şimdi zihinsel yetersizliği olan bireylerin özellikleri nelerdir, beraber bakalım;

- 1- Bilgileri toplama ve bilgileri kullanmada problemleri vardır.
- 2- Bellekte var olan öğrenilmiş bir bilgiyi farklı ortamlarda kullanmada zorluk çekmektedirler.
- 3- Ayırt etme güçlükleri ve sadece belirli bir uyarana dikkat toplama sorunları vardır.
- 4- Alıcı ve ifade edici dil becerilerinde sınırlılık, konuşmayı başlatmada güçlük, yönergeyi takip etmede güçlük ayrıca diyalogu sürdürmede güçlük yaşamaktadırlar.
- 5- Sosyal ilişkilerde güçlük yaşarlar. Çevresinin istek ve beklentilerine yanıt vermekte güçlük yaşarlar.

“Buraya kadarki kısımda eklemek veya sormak istediğiniz bir şey var mı?” diye sorulur. Konu ile ilişkili soru varsa cevaplanır. Devam edilir.

Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin eğitiminde dikkat edilmesi gereken bazı noktalar;

1. Öğrenmek için normal akranlarından daha fazla zamana ya da öğretilecek bilgi ya da becerinin tekrarına ihtiyaç duyarlar.
2. Öğretilen bilgi ve becerilerin öğrencinin gelişim düzeyine uygun olması gerekmektedir.
3. Öğretilen becerilerin bağımsız yaptırılmadan önce bu becerilere ilişkin pratik yapılması sağlanmalıdır.
4. Öğretim sırasında sık sık destekleyici geribildirim verilmesi gerekmektedir.
5. Ödüller bilgi yada becerinin tümünün kazanılması sonucunda verilmesinden çok, öğretim basamaklarından sonra verilmesi gerekmektedir.

6. Beceri ve davranışların mümkün olduğunca gerçek ortamlarında öğretimi yapılması gerekir.
7. Öğretim sırasında öğrenciye yakın olunması, materyallerin nasıl kullanılacağına gösterilmesi, geribildirim ve ödül vermeyi kolaylaştıracaktır.
8. Doğru tepkiler ardından verilen pekiştireçler öğrenmenin gerçekleşmesini ve kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin eğitiminde dikkat edilmesi gereken bazı noktaları öğrendik. Şimdi de öğretimde gerekli olan ve çok kullanılan pekiştirme tekniğinden bahsedeceğim.

Pekiştirme; Bir davranışın ardından ortama hoş giden bir uyarının eklenmesi ya da itici bir uyarının kaldırılması durumunda, davranışın ileride gerçekleşme olasılığını ve sıklığını artırma sürecidir. Aslında günlük hayatımızda ya biz birilerini pekiştiririz ya da birileri bizi pekiştirir. Biz şimdi bunun sistematik olarak nasıl yapıldığına hep beraber bakalım.

Pekiştireç türleri;

Nesnel pekiştireçler: Top, tablet, kitap, oyuncak vb.

Etkinlik pekiştireçleri: Top oynama, kitap okuma, maça gitme, müzik dinleme vb.

Sosyal pekiştireçler: Sarılma, başını okşama, harikasin süpersin vb söyleme, gülümseme, çak yapma vb.

Sembol pekiştireçler: Bireyin arzu ettiği pekiştirece ulaşmak için, tek başına değeri olmayan ancak pekiştirecin belirlenen değerine göre değişim yapmasını sağlayan sembol, nesne ve işaretlerdir. Kupon, jeton vb.

Etkili pekiştireç kullanma ilkeleri

1. Pekiştirme hedef davranışın (çocuğun sergilemesi beklenen davranış) hemen ardından sunulmalıdır.
2. Pekiştirme yalnızca hedef davranışa bağlı olarak sunulmalıdır.
3. Pekiştireçler çeşitlendirilmelidir.
4. Pekiştireçlerin miktarı davranış ile orantılı olarak belirlenmelidir.
5. Pekiştireçler mümkün olduğunca erken seyrekleştirilmelidir.
6. Doğal pekiştireçlerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Değerli ustalarım, sunumuz burada bitti. Beni dikkatli bir şekilde dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim. Sormak istediğiniz ya da tekrar etmemi istediğiniz bir şey var mı? Diye sorulur. Herhangi bir soru varsa cevaplanır.

OTURUMU SONLANDIRMA

Uygulamacı, “bugünkü dersimizin sonuna geldik. Bu gün yaptıklarımızı özetleyecek olursak, ilk önce zihin yetersizliğinin tanımını yaptık sonra nedenlerini, özelliklerini, zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde dikkat edilmesi gerekenleri ve bu bireylerin eğitiminde kullanılan pekiştirme yönteminin özelliklerini öğrendik. “Beni dikkatli bir şekilde takip ettiğiniz için teşekkür ederim” diyerek oturum sona erdirilir.

III. BÖLÜM BECERİ ANALİZİ YAPMA

Süre: 40dk

Ortam: Mobilya Atölyesi

Öğretim Materyalleri: Kamera, Dizüstü Bilgisayar, Video Kaydı, Uygulama Süreci Kayıt Formu, Beceri Analiz Formu, Kâğıt, Kalem

Sunum Yöntemi: Doğrudan Öğretim, Rol Oynama, Video Model ile Eğitim

II. OTURUMUN AMAÇLARI

Amaç2: Usta öğretici, verilen beceri analizini yapar.

Kazanım:

7. Usta öğretici, beceri analizinin tanımını yapar.
8. Usta öğretici, beceri analizi yapma yöntemlerini söyler.
9. Usta öğretici, beceri yaklaşımlarını söyler.
10. Usta öğretici, beceri analizi yapar.
11. Usta öğretici, beceri yaklaşımını seçer.
12. Usta öğretici, beceri yaklaşımına göre becerinin alt basamaklarını sıralar.

GİRİŞ

Uygulamacı usta öğreticilere oturumun konusu ve amacı konusunda bilgi verir; Öncelikle çalışmamıza katıldığınız için çok teşekkür ederim. Bu oturumun amacı, öğretimini yapacağımız beceriler için “beceri analizi” yapabilmektir. Bu amaç doğrultusunda bu oturumda; beceri analizi hazırlamanızı sağlayacak bilgilendirmeler yapacağım. Sonrasında beceri analizi yapmayı öğrenmeye yönelik birlikte uygulamalar yapacağız. Bilgilendirme aşaması bittikten sonra sizin görüşlerinizi alacağım ayrıca sorularınız varsa cevaplamaya çalışacağım.

Değerli ustalarım hazırsanız çalışmamıza başlayabiliriz. Beceri analizi yapmak nedir? Beceri analizi yapmak; bir bütün olan beceriyi kendisini oluşturan alt basamaklarına ayırma sürecidir. Örnek olarak daire testeresiyle iş parçasını kesme beceri analizine bakalım.

DAİRE TESTEREYLE İŞ PARÇASINI KESME BECERİSİ (BECERİNİN ADI)

İş Parçasını Tablaya Yerleştirir (TEMEL BASAMAK)

1. İş parçasını eline alır. (ALT BASAMAK)
2. İş parçasını tabla üzerine koyar.
3. İş parçasını sipere dayar.
4. Sol eliyle iş parçasını tutar.

Makinayı Çalıştırır

1. Sağ eli ile daire testerenin sapından tutar.
2. Emniyet düğmesine basarak emniyeti açar.
3. Çalıştırma düğmesine basarak makinayı çalıştırır.

İş Parçasını Keser

1. Daire testereyi aşağı doğru bastırır.
2. İş parçası kesilinceye kadar devam eder.
3. Daire testereyi yukarı kaldırır.

Makinayı Kapatır

1. Çalıştırma düğmesine basarak makinayı kapatır.

Beceri analizi yapmak özellikle birden fazla davranışın bir araya gelerek oluşturulan becerilerin öğretiminde çok önemlidir. Örneğin, “dolabı birleştir” dediğimiz zaman öğrenciden tam olarak neler yapmasını bekliyoruz? Bu soruya cevap verebilmek için dolap birleştirme becerisinin alt basamaklarını tam olarak belirlemiş olmamız gerekir. Aslında biz sadece bir cümle ile ne istediğimizi söyledik ama öğrencinin yapması gereken birçok alt basamak bulunmaktadır. Beceri analizi yaparak öğretimi planlamak, bütün becerileri alt basamaklarına ayırmak, sıralamak bu şekilde öğretim ve öğrenmenin daha kolay gerçekleştirileceği mantığına dayanmaktadır. Bu işlemi yaparken dikkat edilmesi gereken becerinin alt basamakların ölçülebilir ve gözlenebilir olarak ifade edilmesi ve aralarında öncelik-sonralık ilişkisinin doğru bir şekilde kurulmasıdır.

Beceri analizi yapılırken farklı yöntemler kullanılabilir. Bu yöntemler;

1. Beceri, zihinde canlandırılıp analiz edilerek basamaklar oluşturulur.

2. Beceri, analiz yapacak kişinin kendisi tarafından doğrudan gerçekleştirilip basamaklar oluşturulur.
3. Beceriye iyi yapan birisi gözlemlenip basamaklar oluşturulur.

Bu yollardan herhangi biri kullanılarak beceri analizi yapılabilir. Ancak, zihinde canlandırılarak basamaklar oluşturulurken basamak atlama ya da sıralama hatası gibi ihtimaller olmaktadır. Beceri analizi; ileri zincir, tersine zincir ve tüm beceri yöntemi olmak üzere üç farklı şekilde yapılmaktadır. İleri zincirleme yöntemi, beceriyi oluşturan temel basamaklar ve bu basamakların her birinin alt basamakları yapılış sırasına göre ilk yapılandan son yapılandan doğru sıralanmasıdır. Tersine zincirleme yöntemi, beceriyi oluşturan temel basamaklar ve bu basamakların her birinin alt basamakları yapılış sırasına göre son yapılandan ilk yapılandan doğru sıralanmasıdır. Tüm beceri yöntemi ise, beceriyi gerçekleştirmek için gereken tüm alt basamaklar yapılış sırasına göre ilk yapılandan son yapılandan doğru sıralanmasıdır.

Uygulamacı; “şimdi sizlerle beraber beceri analizi nasıl yapılır ve ileri zincir, tersine zincir ve tüm beceri yöntemlerine göre alt basamaklar nasıl sıralanır öğreneceğiz” diye söyler. Bu doğrultuda, “dolap birleştirme” becerisinin videosunu izleyeceğiz ve beraber beceriyi basamaklara ayırıp ileri/tersine zincir ve tüm beceriye göre sıralayacağız. Daha sonra farklı bir beceri üzerinden (de monte dolap monte etme becerisi) sizlere tekrar bir video izleteceğim. Siz de bu videoyu izledikten sonra izlediğiniz beceriyi “Beceri Analiz Formu”nu kullanarak basamaklarına ayırıp ileri zincir, tersine zincir ve tüm beceriye göre sıralayacaksınız. “Beni dikkatli bir şekilde dinlediğiniz için teşekkür ederim.” Denildikten sonra anlatılanlarla ilgili sorusu olan varsa cevaplanır. Sorular ve görüşler dinlendikten sonra devam edilir.

Beceri Analizi Hazırlama Video Aracılığıyla Sunum

Ekrandaki Görüntü: Dolap Birleştirme

Birazdan izleyeceğimiz video, öğrenciye öğretmek istediğiniz becerinin beceri analizini yapabilmeyi sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. İzleyeceğimiz videoda dolap birleştirme becerisini yapan bir kişiyi göreceksiniz. Bu videoyu iki kez izleyeceksiniz. İlk izleyişinizde görüntü durdurulmadan izleyeceksiniz. İkincisinde ise görüntüyü her bir aşama sonunda durdurup yapmanız gerekenleri ben söyledikten sonra sizler becerinin alt basamaklarını “Beceri Analiz Formu”na yazacaksınız.

Hazırsanız videoyu başlatıyorum. Dikkatli bir şekilde izleyelim. Video bittikten sonra, “dolap birleştirme” becerisinin nasıl yapıldığını gördük. Birazdan aynı videoyu parçalar halinde tekrar izleyeceğiz. Diye söylenir.

Rehberli Uygulama

Değerli ustalarım, şimdi sizinle beraber aynı videoyu şimdi ikinci kez daha ayrıntılı bir şekilde izleyeceğiz. İzleyeceğimiz videoda, her davranıştan sonra görüntüyü belirli yerlerde durduracağım. Görüntüyü her durdurduğumda beceri basamağı ile ilgili açıklamalar yapacağım, siz de o beceri basamağını “Beceri Analiz Formu”na yazacaksınız. Uygulamacı usta öğreticilere uygulama yapmaları için “Beceri Analiz Formu”nu verir. “Hazırsak başlayalım, o halde dikkatli bir şekilde videoyu izleyelim.” Diye söyler.

Ekran Görüntüsü; Dolap gövdesini Monteler

Usta dolabın gövdesini montelediğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Usta dolabın gövdesini monteledi. Bu ana kadarki görüntüyü tekrar izleyeceğiz ve dolabın gövdesini montelemek için hangi aşamayı yapmış belirleyeceğiz der. Usta üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyduğunda uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Usta ne yaptı? *Usta üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koydu.* Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta vida deliklerini ve köşeleri hizaladığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vida deliklerini ve köşeleri hizaladı.* Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Vidaları deliklere yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları deliklere yerleştirdi*. Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta vidaları sıkıldığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları sıkı*. Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalandığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. *Usta orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalandı*. Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.
- 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Vidaları deliklere yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları deliklere yerleştirdi*. Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.
- 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
- 6.Vidaları deliklere yerleştirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta vidaları sıkıldığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları sıkı*. Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.
- 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
- 6.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 7.Vidaları sıkar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizaladığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. *Usta Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizaladı.* Şimdi bu kısmı;

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
 - 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
 - 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
 - 4.Vidaları sıkar.
 - 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
 - 6.Vidaları deliklere yerleştirir.
 - 7.Vidaları sıkar.
 - 8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.
- Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Vidaları deliklere yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları deliklere yerleştirdi.* Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
 - 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
 - 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
 - 4.Vidaları sıkar.
 - 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
 - 6.Vidaları deliklere yerleştirir.
 - 7.Vidaları sıkar.
 - 8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.
 - 9.Vidaları deliklere yerleştirir.
- Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta vidaları sıktığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları sıkı.* Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.
- 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
- 6.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 7.Vidaları sıkar.
- 8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.
- 9.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 10.Vidaları sıkar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizaladığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. *Usta sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizaladı.* Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.
- 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.

6.Vidaları deliklere yerleştirir.

7.Vidaları sıkır.

8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.

9.Vidaları deliklere yerleştirir.

10.Vidaları sıkır.

11.Sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizalar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Vidaları deliklere yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları deliklere yerleştirdi*. Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.

2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.

3.Vidaları deliklere yerleştirir.

4.Vidaları sıkır.

5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.

6.Vidaları deliklere yerleştirir.

7.Vidaları sıkır.

8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.

9.Vidaları deliklere yerleştirir.

10.Vidaları sıkır.

11.Sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizalar.

12.Vidaları deliklere yerleştirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta vidaları sıktığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları sıkı*. Şimdi bu kısmı;

Dolap gövdesini Monteler

1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.

2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.

3.Vidaları deliklere yerleştirir.

4.Vidaları sıkır.

5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.

6.Vidaları deliklere yerleştirir.

7.Vidaları sıkır.

8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.

9.Vidaları deliklere yerleştirir.

10.Vidaları sıkır.

11.Sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizalar.

12.Vidaları deliklere yerleştirir.

13.Vidaları sıkır.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

“Değerli ustalarım, şu ana kadarki kısım da beceri analizimizin birinci basamağını ve alt aşamalarını birlikte yapmış olduk” der ve birinci basamağı okur.

Ekran Görüntüsü: Dolabın Arkalığını Monteler

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta dolabın arkalığını montelediğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. *Usta dolabın arkalığını monteledi*. Şimdi bu ana kadarki görüntüyü tekrar izleyeceğiz ve dolabın arkalığını montelemek için hangi aşamaları yapmış belirleyeceğiz der. Usta dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyduğunda uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koydu*. Şimdi bu kısmı;

Dolap Arkalığını Monteler

1. Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirdi*. Şimdi bu kısmı;

Dolap Arkalığını Monteler

1. Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.
2. Arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Vidaları deliklere yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları deliklere yerleştirdi*. Şimdi bu kısmı;

Dolap Arkalığını Monteler

1. Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.
2. Arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirir.
3. Vidaları deliklere yerleştirir.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta vidaları sıktığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta vidaları sıktı. Şimdi bu kısmı;

Dolap Arkalığını Monteler

1. Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.
2. Arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirir.
3. Vidaları deliklere yerleştirir.
4. Vidaları sıkır.

“Değerli ustalarım, şu ana kadarki kısım da beceri analizimizin ikinci basamağını ve alt aşamalarını birlikte yapmış olduk” der ve ikinci basamağı okur.

Ekran Görüntüsü; Kapağı Monteler

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta kapağı montelediğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. *Usta kapağı monteledi*. Şimdi bu ana kadarki görüntüyü tekrar izleyeceğiz ve kapağı montelemek için hangi aşamaları yapmış belirleyeceğiz der.

Usta dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyduğunda uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koydu*. Şimdi bu kısım;

Kapakları Monteler

1. Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Usta kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyduğunda uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koydu*. Şimdi bu kısım;

Kapakları Monteler

1. Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
2. Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum *usta menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirdi*. Şimdi bu kısım;

Kapakları Monteler

1. Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
2. Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
3. Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Vidaları deliklere yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları deliklere yerleştirdi*. Şimdi bu kısmı;

Kapakları Monteler

- 1.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
- 2.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
- 3.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
- 4.Vidaları deliklere yerleştirir.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta menteşeleri vidaladığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *menteşeleri vidaladı*. Şimdi bu kısmı;

Kapakları Monteler

- 1.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
- 2.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
- 3.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
- 4.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Menteşeleri vidalar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya koyduğunda uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya koydu*. Şimdi bu kısmı;

Kapağı Monteler

- 1.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
- 2.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
- 3.Menteşeleri vidalar.
- 4.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya koyar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirdi*. Şimdi bu kısmı;

Kapakları Monteler

- 1.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
- 2.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
- 3.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
- 4.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Menteşeleri vidalar.
- 5.Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Vidaları deliklere yerleştirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *vidaları deliklere yerleştirdi*. Şimdi bu kısmı;

Kapakları Monteler

- 1.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
- 2.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
- 3.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
- 4.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Menteşeleri vidalar.
- 5.Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirir.
- 5.Vidaları deliklere yerleştirir.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta menteşe karşılıklarını vidaladığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum usta *menteşe karşılıklarını vidaladı*. Şimdi bu kısmı;

Kapağı Monteler

- 1.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
 - 2.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
 - 3.Menteşeleri vidalar.
 - 4.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya koyar.
 - 5.Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirerek kapağı masaya koyar.
 - 6.Menteşe karşılıklarını vidalar.
- Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

“Değerli ustalarım, şu ana kadarki kısım da beceri analizimizin üçüncü basamağını ve alt aşamalarını birlikte yapmış olduk” der ve ikinci basamağı okur.

Ekran Görüntüsü: Kulpu Monteler

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta kulpu montelediğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. *Usta kulpu monteledi.* Şimdi bu ana kadarki görüntüyü tekrar izleyeceğiz ve kulpu montelemek için hangi aşamaları yapmış belirleyeceğiz der. Usta Kulpu vidasını kapağın içinden deliğe geçirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum *usta kulpu vidasını kapağın içinden deliğe geçirdi.* Şimdi bu kısmı;

Kulpu Monteler

- 1.Kulpu vidasını kapağın içinden deliğe geçirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Kulpu vidaya geçirdiğinde uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum *usta kulpu vidaya geçirdi.* Şimdi bu kısmı;

Kulpu Monteler

- 1.Kulpu vidasını kapağın içinden deliğe geçirir.
- 2.Kulpu vidaya geçirir.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Uygulamacı “devam ediyorum buraya dikkat edin” der ve videoyu oynatır. Usta Kulpu vidaladığında uygulamacı görüntüyü durdurur. Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum *usta kulpu vidaladı.* Şimdi bu kısmı;

Kulpu Monteler

- 1.Kulpu vidasını kapağın içinden deliğe geçirir.
- 2.Kulpu vidaya geçirir.
- 3.Kulpu vidalar.

Şeklinde beceri analizi formuna yazınız der. Usta öğreticiler “beceri analiz formu”na yazarlar.

Değerli ustalarım dolap birleştirme becerisini temel basamaklarına ve alt basamaklarına ayırarak analizini yaptık. Şimdi dolap birleştirme beceri analizini, sırası ile ileri zincir, tersine zincir ve tüm beceri yöntemlerine göre nasıl sıralanır sizlere göstereceğim.

Beceri İleri Zincir Yöntemine Göre Sıralama

İlk olarak dolap birleştirme beceri analizini ileri zincir yöntemine göre sıralayacağız. Bunun için “dolap birleştirme becerisi”nin temel basamaklarını oluş sırasına göre ilk olandan son olana doğru sıralıyorum;

1. Dolap gövdesini Monteler
2. Dolap Arkalığını Monteler
3. Kapakları Monteler
4. Kulpu Monteler

Şimdi bu başmakların her biri için alt basamakları yine yapılaş sırasına göre ilk olandan son olana doğru yazıyorum;

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.
- 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
- 6.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 7.Vidaları sıkar.
- 8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.
- 9.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 10.Vidaları sıkar.
- 11.Sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizalar.
- 12.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 13.Vidaları sıkar.

Dolap Arkalığını Monteler

1. Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.
2. Arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirir.
3. Vidaları deliklere yerleştirir.
4. Vidaları sıkar.

Kapakları Monteler

- 1.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
- 2.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
- 3.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
- 4.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Menteşeleri vidalar.
- 5.Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirir.
- 5.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 6.Menteşe karşılıklarını vidalar.

Kulpu Monteler

- 1.Kulp vidasını kapağın içinden deliğe geçirir.
- 2.Kulpu vidaya geçirir.
- 3.Kulpu vidalar.

Değerli ustalarım “dolap birleştirme becerisi”nin temel basamaklarını oluş sırasına göre ilk olandan son olana doğru sıraladık. Bu şekilde dolap birleştirme becerisini ileri zincir yöntemine göre düzenledik. Anlaşılmayan bir yer ya da tekrar etmemi istediğiniz bir yer var mı? Diye sorulur. Varsa anlatılır yoksa devam edilir.

Beceriye Tersine Zincir Yöntemine Göre Sıralama

İkinci olarak beceri analizini tersine zincir yöntemine göre sıralayacağız. Dolap birleştirme becerisinin temel basamaklarını oluş sırasına göre son olandan ilk olana doğru sıralıyorum;

1. Kapakları Montelenmiş Dolabın Kulpunu Monteler
2. Gövdesi ve Arkalığı Montelenmiş Dolabın Kapakları Monteler
3. Gövdesi Montelenmiş Dolabın Arkalığını yerleştirir
4. Dolap gövdesini Monteler

Şimdi bu başmakların her biri için alt basamakları yine oluş sırasına göre son olandan ilk olana doğru yazıyorum;

Kapakları Montelenmiş Dolabın Kulpunu Monteler

- 1.Kulp vidasını kapağın içinden deliğe geçirir.
- 2.Kulpu vidaya geçirir.
- 3.Kulpu vidalar.

Gövdesi ve Arkalığı Montelenmiş Dolabın Kapakları Monteler

- 1.Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
- 2.Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
- 3.Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
- 4.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Menteşeleri vidalar.
- 5.Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirir.
- 5.Vidaları deliklere yerleştirir.

6.Menteşe karşılıklarını vidalar.

Gövdesi Montelenmiş Dolabın Arkalığını yerleştirir

1. Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.
2. Arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirir.
3. Vidaları deliklere yerleştirir.
4. Vidaları sıkar.

Dolap gövdesini Monteler

- 1.Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
- 2.Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
- 3.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 4.Vidaları sıkar.
- 5.Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
- 6.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 7.Vidaları sıkar.
- 8.Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.
- 9.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 10.Vidaları sıkar.
- 11.Sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizalar.
- 12.Vidaları deliklere yerleştirir.
- 13.Vidaları sıkar.

Değerli ustalarım “dolap birleştirme becerisi”nin temel basamaklarını oluş sırasına göre son olandan ilk olana doğru sıraladık. Bu şekilde dolap birleştirme becerisini tersine zincir yöntemine göre düzenledik. Anlaşılmayan bir yer ya da tekrar etmemi istediğiniz bir yer var mı? Diye sorulur. Varsa anlatılır yoksa devam edilir.

Beceriği Tüm beceri Yöntemine Göre Sıralama

Üçüncü olarak beceri analizimizi tüm beceriye göre sıralayacağız. Bunun için “dolap birleştirme becerisi”nin gerçekleştirilmesi için gerekli olan tüm alt basamakları oluş sırasına göre ilk olandan son olana doğru sıralıyorum;

1. Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar.
2. Vida deliklerini ve köşeleri hizalar.
3. Vidaları deliklere yerleştirir.
4. Vidaları sıkar.
5. Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar.
6. Vidaları deliklere yerleştirir.
7. Vidaları sıkar.
8. Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar.
9. Vidaları deliklere yerleştirir.
10. Vidaları sıkar.
11. Sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizalar.
12. Vidaları deliklere yerleştirir.
13. Vidaları sıkar.
14. Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.
15. Arkalığı beyaz yüzü aşağıda olacak şekilde dolabın arkasındaki oluğa yerleştirir.
16. Vidaları deliklere yerleştirir.
17. Vidaları sıkar.
18. Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.
19. Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.
20. Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.
21. Vidaları deliklere yerleştirir.
22. Menteşeleri vidalar.
23. Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirir.
24. Vidaları deliklere yerleştirir.
25. Menteşe karşılıklarını vidalar.
26. Kulpu vidasını kapağın içinden deliğe geçirir.
27. Kulpu vidaya geçirir.
28. Kulpu vidalar.

Değerli ustalarım “dolap birleştirme becerisi”nin gerçekleştirilmesi için gerekli olan tüm alt basamakları oluş sırasına göre ilk olandan son olana doğru sıraladık. Bu şekilde dolap birleştirme becerisini tüm beceri yöntemine göre düzenledik. Uygulamacı sorusu olan olup olmadığını sorar, varsa soruları cevaplar yoksa teşekkür edip devam eder.

Bağımsız Uygulama/ Oturum Sonu Değerlendirme

Materyaller: Kamera, Dizüstü Bilgisayar, Video Kaydı, Uygulama Süreci Kayıt Formu, Beceri Analiz Formu, Kâğıt, Kalem

Ekran Görüntüsü: De monte dolap monteleme becerisi

Uygulamacı, usta öğreticilere uygulama yapmaları için yeni “Beceri Analiz Formu” nu verir. Değerli ustalarım, az önce izlediğiniz video ile bir becerinin nasıl basamaklara ayrılarak beceri analizi oluşturulduğunu uygulama yaparak gördünüz. Bu yaptığımız çalışmayı şimdi siz bağımsız olarak yapacaksınız. Bunun için sizlere “de monte dolap monteleme becerisi” becerisini üç defa yavaş hızda izleteceğim. Sizden istediğim “de monte dolap monteleme becerisi” basamaklarına dikkatli bir şekilde ayırmanız ve size verdiğim beceri analizi formuna yazmanız.

Şimdi videoyu başlatıyorum. Şimdi dikkatli bir şekilde izleyin. Videoyu dikkatli bir şekilde izlediğiniz için teşekkür ederim. Şimdi videoyu tekrar izleyeceksiniz. Lütfen izlediğiniz videodaki beceriyi sizlere verdiğim beceri analiz formuna basamaklarına ayırarak dikkatli bir şekilde yazınız. Usta öğretici “De monte dolap monteleme becerisi” becerisini basamaklarına ayırdıysa teşekkür edilir ve oturum sonlandırılır. Usta öğretici, beceriyi doğru bir şekilde basamaklarına ayıramamış ise basamaklarına ayırmada zorlandığı basamaklarla ilgili video görüntüleri tekrar gösterilerek uygulamacı düzeltici dönütler verir. Beceri analizi yapılana kadar öğretime devam edilir.

OTURUMU SONLANDIRMA

Uygulamacı, “bugünkü çalışmamızı tamamladık. Bu gün yaptıklarımızı özetlersek, Beceri Analizi nedir, nasıl yapılır, çeşitleri nedir bilgilerini öğrendik. Ayrıca, beceri analizi hazırlama konusunda uygulama yaptık. Çalışmamıza dikkatli bir şekilde katıldığınız için teşekkür ederim” diyerek oturum sonlandırılır.

IV. BÖLÜM PERFORMANS ALMA UYGULAMASI

Süre: 40 dk

Ortam: Mobilya Atölyesi

Öğretim Materyalleri: Kamera, Dolap Birleştirme Video Kayıtları, Dolap Birleştirme ÖBT, Uygulama Süreci Kayıt Formu, Kâğıt, Kalem

Sunum Yöntemi: Doğrudan Öğretim, Rol Oynama, Video Model ile Eğitim

III. OTURUMUN AMAÇLARI

Amaç3: Usta öğretici, bir beceri için performans alımı yapar.

Kazanım:

1. Usta öğretici, performans almanın tanımını yapar.
2. Usta öğretici, performans almak için yapılması gereken hazırlıkları söyler.
3. Usta öğretici, performans almak için hazırlık yapar.
4. Usta öğretici, performans almak için kullanılacak kayıt çizelgesini tanır.
5. Usta öğretici, performans alım sürecini söyler.
6. Usta öğretici, performans alımı yapar.
7. Usta öğretici, performans sonucunu kayıt çizelgesine işler.

GİRİŞ

Değerli ustalarım öncelikle çalışmamıza katıldığınız için hepinize teşekkür ederim. Bu çalışmamızın amacı, öğretimini yapacağınız beceri için öğrencinin performansını alabilmenizdir. Bu amaç doğrultusunda performans nasıl alınır öğreneceğiz. Değerli ustalarım hazır görünüyorsunuz. Oturumumuza başlayabiliriz. Performans almak; öğrencinin bir konu ya da beceriyi ne kadar bilip bilmediğini ölçmektir. Performans alabilmek için beceri basamaklarının tamamının yazılı olduğu ve bu basamakların yanında “yaptı-yapmadı” sütununun bulunduğu “ölçüt bağımlı ölçü aracı” (ÖBT) kullanılır. Uygulamacı, Şimdi sizlere dağıttığım “ölçüt bağımlı ölçü aracı”nı inceleyelim. Diyerek ölçü aracını usta öğreticilere tanıtır.

Değerli ustalarım, bir beceri için öğrencinin performansı nasıl alınır? Şimdi hep beraber bunu öğrenelim. Performans alımına başlamadan önce; ÖBT, kayıt çizelgesi ve değerlendirmede kullanılacak materyaller hazırlanır. Ortam çalışma için hazır hale getirilir, ortamdaki eşya, makine ve mobilyalarda düzenlemeler yapılır. Ortamda öğrencinin dikkatini dağıtacak ya da çalışmayı aksatacak şeyler bulundurulmaz. Öğrencinin açıklık, yorgunluk, uykusuzluk, tuvalet gibi konularda ihtiyacı olup olmadığına dikkat edilir. Performans almaya başlamadan önce, öğrenciye çalışma konusu, çalışma sırasında uyulması gereken kurallar, kurallara uyduğunda varsa kazanacağı ödül söylenir ve kayıt çizelgesi tanıtılır. Buraya işaretlemeler yapılacağı açıklanır. Değerlendirme yapılırken ilkönce ana yönerge verilir yani söylenir. Ana yönerge; öğrencinin beceriyi gerçekleştirmesi için verilen talimattır. Örneğin; “dolabı birleştir.” Ana yönerge verildikten sonra öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar doğru olarak kabul edilir çizelgeye “+” olarak kaydedilir. Öğrenci bir basamağı yapmadığında ya da hatalı yaptığında durdurulur. Bu beceri basamağını izleyen basamaklar yanlış olarak kabul edilir “-” olarak işaretlenir. Performans alıma işlemi bitince öğrenciye çalışmanın bittiği söylenir. Kurallara uyduğu için öğrenci pekiştirilir. Usta öğreticilerin eklemek veya sormak istediği olup olmadığı sorulur. Konu ile ilgili soru varsa cevaplanır. Uygulamacı; “şimdi sizlerle performans alımını nasıl yapılır öğreneceğiz” der ve sunuya geçer.

Performans Alımı Video Model İle Sunum

Değerli ustalarım şimdi sizinle, dolap birleştirme becerisinin performans alımı videosunu izleyeceğiz. Bu video öğrencinin dolap birleştirme becerisindeki performansını belirleyebilmek için performans alabilmeyi öğrenme amacıyla hazırlanmıştır. Daha sonra sizden de monte dolap monteleme becerisi için performans almanızı isteyeceğim. Bu aşamada performans alma işlemini birlikte gerçekleştireceğiz.

Ekran Görüntüsü; Dolap Birleştirme Becerisi Performans Alımı

İzleyeceğimiz videoda dolap birleştirme becerisinde performans alma işlemini yapan bir kişiyi göreceksiniz. Bu videoyu iki defa izleyeceksiniz. İlk izlediğinizde görüntüyü durdurmadan izleyeceksiniz. İkinci izlediğinizde görüntüyü her basamak sonunda durdurup açıklama yapacağım. Sizler de bu aşamayı uygulayacaksınız. Gerekli gördüğüm yerlerde düzeltmeler yaparak size destek olacağım. Değerli ustalarım sizleri çalışmamıza başlamak için hazır görüyorum. O halde hep beraber dikkatli bir şekilde videoyu izleyelim.

Bu videoda dolap birleştirme becerisinin performans alımının nasıl yapıldığını gördük. Videoyu izlediğiniz için teşekkür ederim. Birazdan aynı videoyu parçalar halinde tekrar izleyeceğiz.

Rehberli Uygulama Video Model İle Sunum

Materyal: Kamera, ÖBT, Dolap birleştirme Becerisi Performans Alımı Video Kaydı, Kalem, Uygulama Süreci Kayıt Formu, Birleştirilecek Dolap Parçaları, Şarjlı Matkap

Değerli ustalarım, şimdi sizinle beraber aynı videoyu ikinci kez daha detaylı izleyeceğiz. İzleyeceğimiz videoda, her basamaktan sonra görüntüyü durduracağım. Görüntüyü her durdurduğumda açıklamalar yapacağım. Sizler de bu aşamayı uygulayacaksınız. Gerekli gördüğüm yerlerde düzeltmeler yapacağım. Hazırsanız başlayalım ve dikkatli bir şekilde videoyu izleyelim.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı materyalleri hazırlar.

Uygulamacı görüntüyü, videodaki uygulamacı materyalleri hazırladığında durdurarak ve “videoda uygulamacı, dolap birleştirme becerisi performans alımı için materyalleri hazırladı” der. Uygulamacı, şimdi sen de dolap birleştirme becerisi performans alma işleminin bu kısmını uygula der. *Usta öğretici dolap birleştirme becerisi performans alımı için materyallerini hazırlar.* Uygulamacı gerekli yerler için anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilerek uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı ortamı düzenler.

Uygulamacı şimdi vidoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı ortamı düzenlediğinde durdurarak, “videodaki uygulamacı, ortamı düzenledi” der. Uygulamacı, “şimdi sende dolap birleştirme becerisi performans alma işleminin bu kısmını uygula” der. *Usta öğretici dolap birleştirme becerisi performans alımı için ortamı düzenler.* Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciye ne ile ilgili bir çalışma yapacaklarını açıklar.

Uygulamacı şimdi vidoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenciye ne ile ilgili bir çalışma yapacaklarını açıkladığında durdurarak, “videodaki uygulamacı, öğrenciye dolap birleştirme becerisi ile ilgili öğrencinin performansını almak için bir çalışma yapacaklarını açıkladı” der. Uygulamacı, “şimdi sende performans alma işleminin bu kısmını dolap birleştirme becerisi için uygula” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir ve *usta öğretici öğrenciye ne ile ilgili bir çalışma yapacaklarını açıklar.* Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciye uyması gereken kuralları söyler.

Uygulamacı şimdi vidoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenciye uyması gereken kuralları söylediğinde durdurarak, “videodaki uygulamacı, öğrenciye dolap birleştirme becerisinde performans alırken uyması gereken kuralları söyledi” der. Uygulamacı, “şimdi sende dolap birleştirme becerisi için performans alma işleminin bu kısmını uygula” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. *Usta öğretici öğrenciye dolap birleştirme becerisi için performans alma işleminde öğrencinin uyması gereken kuralları söyler.* Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciye kayıt çizelgesini tanıtır ve bazı işaretlemeler yapılacağı açıklar.

Uygulamacı şimdi vidoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenciye kayıt çizelgesini tanıtır ve bazı işaretlemeler yapılacağı açıkladığında durdurarak, “videodaki uygulamacı, öğrenciye kayıt çizelgesini tanıttı ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıkladı” der. Uygulamacı, “şimdi sende performans alma işleminin bu kısmını uygula” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. Usta öğretici *öğrenciye dolap birleştirme becerisi için kayıt çizelgesini tanıtır ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıklar.* Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciye ana yönergeyi verir.

Uygulamacı şimdi vidoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenciye ana yönergeyi verdiğinde durdurarak, “videodaki uygulamacı, öğrenciye ana yönergeyi verdi” der. Uygulamacı, “şimdi sende performans alma işleminin bu kısmını uygula” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. Usta öğretici *dolap birleştirme becerisi için ana yönergeyi verir.* Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamakları doğru olarak kabul edip, kayıt çizelgesinde yaptı sütununa “+” olarak işaretler.

<p>Uygulamacı şimdi vidoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamakları doğru olarak kabul edip, kayıt çizelgesinde yaptı sütununa “+” olarak işaretlediğinde durdurarak, “videodaki uygulamacı, öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamakları doğru olarak kabul edip, kayıt çizelgesinde yaptı sütununa “+” olarak işaretledi” der. Uygulamacı, “şimdi sende <i>dolap birleştirme becerisi</i> performans alma işleminin bu kısmını uygula” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. Usta öğretici <i>öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamakları doğru olarak kabul edip, kayıt çizelgesinde yaptı sütununa “+” olarak işaretler.</i> Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.</p>
<p>Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenci bir basamağı yapamadığında ya da hatalı yaptığında durdurur ve bu beceri basamağından başlayarak izleyen basamakları yanlış olarak kabul edip yapamadı sütununa “-” olarak işaretler.</p>
<p>Uygulamacı şimdi videoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenci bir basamağı yapamadığında ya da hatalı yaptığında durdurdu ve bu beceri basamağından başlayarak izleyen basamakları yanlış olarak kabul edip yapamadı sütununa “-” olarak işaretlediğinde durdurur. “Videodaki uygulamacı, öğrenci bir basamağı yapamadığında ya da hatalı yaptığında durdurdu ve bu beceri basamağından başlayarak izleyen basamakları yanlış olarak kabul edip, yapamadı sütununa “-” olarak işaretledi” der. Uygulamacı, “şimdi sende <i>dolap birleştirme becerisi</i> performans alımının bu kısmını uygulamayı istiyorum” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. Usta öğretici, <i>öğrencinin bir basamağı yapamadığında ya da hatalı yaptığında durdurur ve bu beceri basamağından başlayarak izleyen basamakları yanlış olarak kabul edip, yapamadı sütununa “-” olarak işaretler.</i> Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.</p>
<p>Ekran Görüntüsü; Uygulamacı performans alımı bitince öğrenciye çalışmanın bittiği söyler.</p>
<p>Uygulamacı şimdi videoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı performans alımı bitince öğrenciye çalışmanın bittiği söylediğinde durdurur. “Videodaki uygulamacı, performans alımı bitince öğrenciye çalışmanın bittiği söyledi” der. Uygulamacı, “şimdi sende performans alımının bu kısmını uygulamayı istiyorum” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. <i>Usta öğretici öğrenciye çalışmanın bittiğini söyler.</i> Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.</p>
<p>Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciyi kurallara uyduğu için pekiştirir.</p>
<p>Uygulamacı şimdi videoyu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacı performans alımı bitince öğrenciyi kurallara uyduğu için pekiştirdiğinde durdurur. “Videodaki uygulamacı, performans alımı bitince öğrenciyi kurallara uyduğu için pekiştirdi” der. Uygulamacı, “şimdi sende performans alımının bu kısmını uygulamayı istiyorum” der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. <i>Usta öğretici performans alımı bitince öğrenciyi kurallara uyduğu için pekiştir.</i> Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.</p>
<p>Bağımsız Uygulama/ Oturum Sonu Değerlendirme Materyaller: De monte dolap, Şarjlı Matkap, Tornavida, Çekiç, Kamera, Uygulama Süreci Kayıt Formu, ÖBT</p>
<p>Uygulamacı, usta öğreticiye uygulama yapması için yeni “ÖBT” verir. Değerli ustam, az önce izlediğiniz video ile bir öğrencinin performansı nasıl alınır gördünüz. Aynı zamanda uygulama yaptınız. Sizden istediğim öğrencinin “<i>de monte dolap monteleme</i>” becerisinde performansını almanız ve ÖBT formuna işlemenizdir. Usta öğretici öğrencinin “<i>de monte dolap monteleme</i>” becerisinde performansını alıp ÖBT formuna işlediyse teşekkür edilir ve oturum sonlandırılır. Usta öğreticinin performans alma uygulaması “performans alımı uygulama süreci kayıt formu”na işlenir.</p> <p>Usta öğretici, öğrencinin performansını alamamış ise performans almada zorlandığı basamaklarla ilgili video görüntüleri tekrar gösterilerek uygulamacı düzeltici dönütler verir.</p>
<p>OTURUMU SONLANDIRMA</p>
<p>Uygulamacı, “bugünkü çalışmamızı tamamladık. Bu gün yaptıklarımızı özetlersek, performans nasıl alınır öğrendik. Daha sonra performans alma konusunda uygulama yaptık. Çalışmamıza dikkatli bir şekilde katıldığınız için teşekkür ederim” diyerek oturum sonlandırılır.</p>

V. BÖLÜM ÖĞRETİME HAZIRLIK

Süre: 40 dk

Ortam: Mobilya Atölyesi

Öğretim Materyalleri: Kamera, Dizüstü Bilgisayar, Kayıt Formu, Örnek Video Kayıtları

Sunum Yöntemi: Doğrudan Öğretim, Rol Oynama, Video Model ile Eğitim

IV. OTURUMUN AMAÇLARI

Amaç4: Usta öğretici, öğretime hazırlık yapar.

Kazanımlar:

7. Usta öğretici, öğretime nasıl hazırlık yapılacak söyler.
8. Usta öğretici, kayıt çizelgelerini tanır.
9. Usta öğretici, çalışma sırasında uyulması istenilen kuralları söyler.
10. Usta öğretici, öğretim ortamını düzenler.
11. Usta öğretici, çalışmanın genel amacını söyler.

Usta öğretici, beceri öğretimi için hazırlık yapar.

GİRİŞ

Uygulamacı usta öğreticiye bu oturumda ne yapacaklarını açıklar; Bu oturumda, “Öğretime Hazırlık Yapma” sürecine yönelik bilgilendirme yapacağım. Bilgilendirme sonunda sizin varsa soru ve görüşlerinizi alacağım. Değerli ustam hazırsanız oturumumuza başlayalım. Her öğrenci için öğretimden önce mutlaka hazırlık yapmak gerekmektedir. Bizim öğretim yapacağımız zihin yetersizliği olan bireylerin öğretimi öncesinde de mutlaka öğretime hazırlık yapmak gerekmektedir.

Peki öğretime başlamadan önce ne gibi hazırlık yapmak gerekmektedir?

Beceri öğretiminde öğretim öncesi hazırlık yapmak için öğrencinin ihtiyaç duyduğu beceri belirlenir, beceri analizi yapılır, bu beceriyi ne düzeyde yapabildikleri performans alımı yoluyla belirlenir, ihtiyaç duyduğu beceri basamaklarına yönelik öğretim amaçları düzenlenerek öğretim planının hazırlanması gerekir.

Öğretim planında; Öğretim amacının gerektirdiği materyaller, öğretim ortamı, öğretimin amacı, öğretim sırasında uyulması gereken kurallar, kullanılacak pekiştiriciler yer alır.

Değerli ustalarım öğretime başlamadan önce,

1. Kayıt çizelgeleri ve öğretimde kullanılacak materyaller hazırlamalı ve ortam düzenlemelidir.
2. Ortamda öğrencinin dikkatini dağıtacak dış etkenler ortadan kaldırılmalı ve ihtiyaç halinde ortam yeniden düzenlenmelidir.
3. Öğretime başlamadan önce, öğrenciye ne yapacakları, çalışma sırasında uyulması gereken kuralları söylenir. “Kesici delici aletlere, sivri malzemelere dikkat edeceksin. Ben konuşurken bana bakacaksın, beni dikkatli dinleyeceksin, dur ve beni bekle, dediğimde beni bekleyeceksin” denilir. Ayrıca kayıt çizelgesi tanıtılır. “Bak bu çizelgede senin yapman gereken beceri basamakları var. Sen onları yaptıkça ben de karşısına nasıl yaptığını işaretleyeceğim.”

Sorusu ya da görüşü olan var mı diye sorulur. Sorusu olan varsa cevaplanır.

Öğretime Hazırlık Yapma Video Aracılığıyla Sunum

Materyal; Kamera, Uygulama Süreci Kayıt Formu, Video Kaydı, Örnek Formlar, Öğretimde Kullanılacak Materyaller, Dolap parçaları, Şarjlı Matkap, Tornavida

SUNUM

Şimdi sizinle birlikte, dolap birleştirme becerisinin öğretimi için öğretim öncesi hazırlığa yönelik videomuzu izleyeceğiz ve sizden aynı şekilde öğretim öncesi hazırlığı gerçekleştirmenizi isteyeceğim. Bu izleyeceğimiz video, öğrenci ile öğretim yapmadan önce öğretim öncesi hazırlığı yapabilmenizi sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu aşamada öğretim öncesi hazırlık nasıl yapılır beraber yaparak göreceğiz.

“Buraya kadar eklemek veya sormak istediğiniz bir şey var mı?” diye sorulur. Soru varsa cevaplanır. Uygulamacı, “şimdi sizlerle beraber, Öğretime hazırlık sürecini öğreneceğiz” der ve devam eder.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı dolap birleştirme becerisinin öğretim öncesi hazırlığı

Şimdi sizinle birlikte, dolap birleştirme becerisi becerisinin öğretim öncesi hazırlığına yönelik video izleyeceğiz ve sizden aynı şekilde öğretim öncesi hazırlığı gerçekleştirmenizi isteyeceğim. Beceri öğretimi için yapılan

öğretim öncesi hazırlık görüntüsünün tamamı izlenir.

Değerli ustalarım, şimdi sizinle beraber aynı videoyu ikinci kez daha detaylı izleyeceğiz. İzleyeceğimiz videoda, her davranıştan sonra görüntüyü durduracağım. Görüntüyü her durdurduğumda gerekli açıklamalarda bulunacağım. Sizden de bu aşamayı uygulamanızı isteyeceğim. Gerekli gördüğüm yerlerde düzeltme yapacağım. Hazırsanız, dikkatli bir şekilde videoyu izleyelim.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı kayıt çizelgesini ve öğretimde kullanılacak materyalleri hazırlar.

Uygulamacı görüntüyü, videodaki uygulamacı kayıt çizelgesini ve öğretimde kullanılacak materyalleri hazırladığında durdurur. Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. “Videodaki uygulamacı kayıt çizelgesini ve öğretimde kullanılacak materyalleri hazırladı” der. Uygulamacı, şimdi sizde öğretim öncesi hazırlığın bu aşamasını uygulayın der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici *kayıt çizelgesini ve öğretimde kullanılacak materyalleri hazırlama aşamasını* uygular. Uygulamacı gerekli durumlar için anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu aşamasını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilerek uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğretim ortamını düzenler.

Uygulamacı görüntüyü, videodaki uygulamacı öğretim ortamını düzenlediğinde durdurur. Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. “Videodaki uygulamacı öğretim ortamını düzenledi” der. Uygulamacı, şimdi sizde öğretim öncesi hazırlığın bu aşamasını uygulayın der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici *öğretim ortamını düzenleme aşamasını* uygular. Uygulamacı gerekli durumlar için anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu aşamasını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilerek uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciye, çalışmanın genel amacını söyler.

Uygulamacı görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenciye, çalışmanın genel amacını söylediğinde durdurur. Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. “Videodaki uygulamacı öğrenciye, çalışmanın genel amacının “Usta öğreticiler, zihin yetersizliği olan öğrencilere eşzamanlı ipucu ile mesleki becerin öğretimini yapar” olduğunu söyledi” der. Uygulamacı, şimdi sizde öğretim öncesi hazırlığın bu aşamasını uygulayın der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici *öğrenciye, çalışmanın genel amacını söyleme aşamasını* uygular. Uygulamacı gerekli durumlar için anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu aşamasını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilerek uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciye uyması gereken kuralları söyler.

Uygulamacı görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenciye, uyması gereken kuralları söylediğinde durdurur. Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. “Videodaki uygulamacı öğrenciye, uyması gereken kuralları söyledi” der. Uygulamacı, şimdi sizde öğretim öncesi hazırlığın bu aşamasını uygulayın der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici *öğrenciye, uyması gereken kuralları söyleme aşamasını* uygular. Uygulamacı gerekli durumlar için anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu aşamasını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilerek uygulamaya devam edilir.

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı öğrenciye, materyalleri, kayıt çizelgesini tanıtır ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıklar.

Uygulamacı görüntüyü, videodaki uygulamacı öğrenciye, materyalleri, kayıt çizelgesini tanıtır ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıkladığında durdurur. Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. “Videodaki uygulamacı öğrenciye, materyalleri, kayıt çizelgesini tanıttı ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıkladı” der. Uygulamacı, şimdi sizde öğretim öncesi hazırlığın bu aşamasını uygulayın der. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici *öğrenciye materyalleri, kayıt çizelgesini tanıtır ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıklar aşamasını* uygular. Uygulamacı gerekli durumlar için anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu aşamasını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilerek uygulamaya devam edilir.

Bağımsız Uygulama/ Oturum Sonu Değerlendirme

Materyaller: De monte dolap, Şarjlı Matkap, Tornavida, Çekiç, Kamera, Uygulama Süreci Kayıt Formu,

Değerli ustam dolap birleştirme becerisinin öğretimi için öğretim öncesi hazırlığa yönelik uygulamayı beraber yaptık. Öğretim öncesi hazırlığın nasıl yapılması gerektiğini öğrendiniz. Şimdi sizler “de monte dolap monteleme” becerisine yönelik olarak öğretim öncesi hazırlığı gerçekleştiriniz. Uygulamacı ya da başka bir birey öğrenci rolünü üstlenir. Usta öğretici; kayıt çizelgesini ve öğretimde kullanılacak materyalleri hazırlar, öğretim ortamını düzenler, çalışmanın genel amacını söyler, öğrenciye uyması gereken kuralları söyler. Öğrenciye, materyalleri, kayıt çizelgesini tanıtır ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıklar. Usta öğreticiler, öğretim öncesi hazırlığı tamamladıklarında teşekkür edilir ve oturum sonlandırılır. Usta öğreticiler, öğretim

öncesi hazırlığı gerçekleştiremediyse uygulamacı, usta öğreticilerin zorlandığı basamaklarla ilgili video görüntüleri üzerinden düzeltici dönütler verilerek öğretim öncesi hazırlığın tamamlanması sağlanır.

OTURUMU SONLANDIRMA

Uygulamacı, “bugünkü çalışmamızın sonuna geldik. Bu gün öğretim öncesi hazırlık ile ilgili bilgileri öğrendik. Sonrasında öğretim öncesi hazırlık uygulamaları yaptık. Daha sonrasında sizler bağımsız olarak kendiniz öğretim öncesi hazırlık uygulamaları yaptınız. Çalışmamızı dikkatli bir şekilde takip ettiğiniz için teşekkür ederim” diyerek oturumunu sona erdirir.

VI. BÖLÜM EŞZAMANLI İPUCU İLE ÖĞRETİM

Süre: 40 dk

Ortam: Mobilya Atölyesi

Öğretim Materyalleri: Kamera, Örnek Video Kayıtları, Dolap parçaları, Şarjlı Matkap, Tornavida, Uygulama Süreci Kayıt Formu, Kâğıt, Kalem

Sunum Yöntemi: Doğrudan Öğretim, Rol Oynama, Video Model ile Eğitim

V. OTURUMUN AMAÇLARI

Amaç5: Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim yapar.

Kazanım:

6. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim sürecinde yer alan kavramları söyler.
7. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim sürecini açıklar.
8. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile beceri öğretimi yapar.
9. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile öğretim süreci sonunda değerlendirme yapar.
10. Usta öğretici, eşzamanlı ipucu ile uygulamaya dayalı beceri öğretim kaydı yapar.

GİRİŞ

Uygulamacı usta öğreticilere oturumun konusunu ve amacını açıklar. Bu programın amacı, sizlerin “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim” yapma yeterliliğine sahip olmanızdır. Bu amaç doğrultusunda bu oturumumuzda; “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim” in basamaklarını öğreneceğiz. Ancak öncelikli olarak eşzamanlı ipucu hakkında sizleri bilgilendirmek isterim.

“Eşzamanlı İpucu İle Öğretim” yanlışsız öğretim yöntemlerinden biridir. Yanlışsız öğretim yöntemleri; bireyin öğretim sırasında hata yapmasını önlemeyi amaçlayan yöntemlerdir. Yanlışsız öğretim yöntemleri; tepki ipuçlarının sunulduğu yöntemler ve uyaran ipuçlarının sunulduğu yöntemler olarak iki gruptur. Biz bu çalışmamızda tepki ipuçlarının kullanıldığı “Eşzamanlı İpucu İle Öğretim” yöntemini kullanacağız.

Tepki ipuçlarının kullanıldığı yöntemler, öğrencinin tepkide bulunmadan önce ipucu sunularak öğrencinin doğru tepkide bulunmasının sağlandığı yöntemlerdir. Öncelikle ipucu nedir? Bunu açıklayarak başlayalım. İpucu, öğrenci tepkisini kesinleştiren, planlanmış uygulamacı yardımıdır.

Tepki ipuçları; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardımdır.

Sözel ipucu; Öğrencinin doğru tepkiler vermesi için uygulamacının sözel ifadeler kullanmasıdır. Örneğin; “ağacı kes” hedef uyaran-ana yönerge verildikten sonra, ağaç kesme davranışının ilk basamağının nasıl olduğunu açıklayan “şimdi testereyi eline al” ifadesini kullanmak sözel ipucudur.

İşaret İpucu, Öğrencinin doğru tepkiyi göstermesi için parmakla göstermek, kaş-göz oynatmak, baş sallamak gibi jest ve mimiklerden yararlanılan ipuçlarıdır.

Model Olma İpucu; Öğrencinin doğru tepki vermesi için, öğrenciye doğru tepkinin ne olduğu öğretmen, usta öğretini, anne-baba gibi uygulamacılar tarafından aynen gösterilip, öğrencinin tepki vermesinin beklenilmesidir.

Fiziksel Yardım; Öğrencinin kendisinden istenilen doğru tepkiyi vermesi için, ona fiziksel olarak temasın uygulanmasını gerektiren ipucudur. Genellikle öğrencinin elinin üzerinden yapılmasına rağmen omuz, bel ve ayak gibi bölgelerden de yapılabilir.

Değerli ustalarım ipucu çeşitlerini öğrendik. Peki, ipucu kullanırken hangi noktalara dikkat edilmesi gereklidir.

1. Öğrenciye yapması gerekeni belirtmeden önce, davranışın yapılmasını sağlayacak ayırt edici uyarının ortamda bulunur,
2. İpuçları mümkün olduğu kadar kısa sürede ortamdan kaldırılır,
3. Öğrenci için en az kontrol gerektiren ancak en etkili olan ipucu seçilmelidir,
4. Gerekli durumlarda, ipucu türleri birleştirilerek birlikte kullanılmalıdır,
5. Davranışla doğrudan ilgili ve en doğal ipucu türü seçilmelidir,
6. İpucu öğrenci dikkatini yönelttiği zaman sunulmalıdır,
7. İpucu öğrenciyi cezalandırıcı bir tutumla değil, destekleyici bir tutumla sunulmalıdır.

“Buraya kadarki kısımda eklemek veya sormak istediğiniz bir yer var mı?” diye sorulur. Konu ile ilişkili soru varsa cevaplanır. Devam edilir.

Değerli ustalarım ipucu konusunda bilgi sahibi oldunuz. Şimdi çalışmamızda kullanacağımız eşzamanlı öğretim ile ilgili bilgilendirme yapacağım. Beni dikkatli bir şekilde dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim.

Eşzamanlı ipucu ile ilgili kavramları öncelikli olarak öğreneyim.

Hedef uyaran, öğrencinin tepkide bulunmasına zemin hazırlayan davranış öncesi uyaran olarak tanımlanmaktadır. Öz bakım ve günlük yaşam becerilerin öğretimi ile ilgili olarak örneklendirecek olursak; hedef uyaran, becerinin ana yönergesi şeklinde sunulmaktadır.

Ana yönerge, öğrencinin beceriyi gerçekleştirmesi için verilen yönergedir. Örneğin; dolabı birleştir.

Kontrol edici ipucu, öğretim sırasında öğrencinin doğru tepki vermesini sağlayacak olan ve öğrenci için uygun olan tepki ipucudur.

Deneme, bir öğretim oturumundaki davranış öncesi uyarınları, öğrencinin davranışını ve davranış sonrası uyarınları kapsar. Örneğin öğrenciye “dolabı birleştir.” yönergesinin verilmesi, öğrencinin dolabı birleştirmesi ve öğretmenin öğrenciyi pekiştirmesi bir denemedir. Bir öğretim oturumunun kaç denemeden oluşacağı belirlenmelidir.

Yanıt aralığı, becerinin ana yönergesi ve ipucu sunulduktan sonra öğrencinin yanıt vermesini beklemek üzere geçen süre olarak tanımlanmaktadır.

Denemeler arası süre, öğrenciye hedef uyaran ve ipucu sunulduktan ve yanıt aralığı süresince öğrencinin yanıt vermesi beklendikten sonra yeni bir hedef uyaran sunmak üzere geçen süredir.

Eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkili biçimde uygulanabilmesi için dikkate alınması gereken dokuz basamak vardır:

1. Bireyin tepkide bulunması için verilecek hedef uyarınlı belirleme, Hedef uyaran; uygulamacının öğrenciye yönelttiği herhangi bir yönerge ya da soru.
2. Kontrol edici ipucunu belirleme (öğrencinin doğru tepki vermesini kesinleştiren ipucu)
3. Eşzamanlı ipucuyla yapılacak deneme oturumlarını planlama,
4. Yoklama oturumlarını planlama,
5. Yanıt aralığını belirleme,
6. Bireyin, yanıt aralığında göstereceği tepkilere ne şekilde yanıt verileceğini belirleme; Eşzamanlı ipucu öğretim süreçlerinde, öğrencinin tepkisiz kalma, doğru tepki ve yanlış tepki olmak üzere üç tür tepkisi bulunmaktadır. Eşzamanlı öğretim süreçlerinde, öğrenci ipucu verildiğinde beceri basamağını gerçekleştirence, anında ve betimlenerek pekiştirilmelidir. Öğrenci, ipucu verildiğinde beceri basamağını gerçekleştiremezse, hiçbir şey söylenmeden ipucu tekrar verilmelidir. Öğrenci, ipucunun üç kez sunulmasından sonra beceri basamağını hala gerçekleştiremiyorsa seçile ipucunun öğrenci için uygun olup olmadığı değerlendirilir.
7. Veri kayıt yöntemini belirleme,
8. Uygulama, kayıt tutma ve
9. Bireyin sergileyeceği performans göre ihtiyaç duyulursa gerekli değişiklikleri yapma (Tekin ve Kırcaali- İftar, 2004).

Değerli ustalarım eşzamanlı ipucuyla öğretim nasıl yapılır? Tek bir tür ipucu ya da birden fazla ipucunun birleşimi kullanılır. İpucunun türünde ya miktarında bir değişiklik yapılmaz. Her öğretim sürecinde, becerinin ana yönergesi verilerek çalışmaya başlanır. Daha sonra, öğrencinin gerçekleştiremediği her beceri basamağı, belirlenen ipucu verilerek yaptırılır. Bir sonraki öğretim oturumunun başında, öğrencinin performans düzeyi değerlendirilmelidir. Becerinin ana yönergesi verildiğinde bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceri basamakları kaydedilmeli ve izleyen öğretim sürecinde, bu beceri basamaklarını bağımsız olarak yapması beklenirken, diğer beceri basamaklarında ipucu verilerek öğretime devam edilmelidir.

Değerlendirmenin kaç öğretim oturumunda bir yapılacağına karar verilirken, öğrencinin düzeyi, öğretimde kullanılan ipucunun türü (fiziksel ipucu ya da model olma ise, değerlendirme birkaç öğretim oturumunda bir yapılabilir) ve becerinin zorluk düzeyi göz önüne alınmalıdır.

Değerli ustalarım buraya kadarki anlattıklarımızı özetleyecek olursak; İpucu ve tepki ipucu nedir? İpucu çeşitleri nelerdir? İpucu kullanırken hangi noktalara dikkat edilmesi gereklidir? Eşzamanlı ipucuyla öğretim nasıl yapılır? Öğrendik. “Buraya kadarki kısımda eklemek veya sormak istediğiniz bir yer var mı?” diye sorulur. Konu ile ilişkili soru varsa cevaplanır. Devam edilir.

Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Video Aracılığıyla Sunum

Ekran Görüntüsü; Dolap Birleştirme Becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretimi (model olma)

Değerli ustalarım, şimdi sizinle birlikte, “Dolap Birleştirme Becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretimi” ne yönelik hazırladığımız videoyu izleyeceğiz. İzleyeceğimiz videoda dolap birleştirme becerisinde eşzamanlı ipucu ile öğretimi gerçekleştiren bir kişiyi göreceksiniz. Bu videoyu iki kez izleyeceğiz. İlk izlediğimizde

görüntüyü durdurmadan izleyeceğiz. İkinci izlediğimizde ise görüntüyü her bir beceri basamağının sonunda durdurup size eşzamanlı ipucu ile öğretimin uygulanışı ile ilgili gerekli açıklamaları yapacağım. Daha sonra öğretim sürecinde kullanmak üzere sizlere dağıtmış olduğum çizelgelere çalışmayı nasıl kaydedeceğinizi göstereceğim. Bu şekilde “Dolap Birleştirme Becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretimi” aşamasını beraber gerçekleştirmiş olacağız. Sonrasında ise sizlerin, “De Monte Dolap Monteleme Becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretimi” gerçekleştirmenizi isteyeceğim.

Evet, değerli ustalarım videoyu ilk defa izleyeceksiniz, sizleri hazır görüyorum. O halde hep birlikte dikkatli bir şekilde videomuzu izleyelim. (Dolap Birleştirme Becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretimi Videosu İzlenildi). Bu videoda dolap birleştirme becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretiminin nasıl yapıldığını gördük. Videoyu izlediğiniz için teşekkür ederim. Birazdan aynı videoyu parçalar halinde ikinci defa tekrar izleyeceğiz.

Rehberli Uygulama Video Aracılığıyla Sunum

Materyal; Kamera, Video Kaydı, Dolap Parçaları, Kalem, Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Usta Öğretici Kontrol Listesi, Öğretim Süreci Veri Kayıt Formu, Değerlendirme Oturumu Usta Öğretici Kontrol Listesi,

Değerli ustalarım, şimdi sizlerle beraber aynı videoyu ikinci kez daha detaylı izleyeceğiz. İzleyeceğimiz videoda, her öğretim basamağından sonra videoyu durduracağım. Videoyu her durdurduğumda sizlere açıklamalarda bulunacağım. Sizden de bu aşamaları uygulamanızı isteyeceğim. Ayrıca çizelgelere süreci nasıl kaydedeceğinizi göstereceğim. Gerekli gördüğüm yerlerde düzeltme yapacağım. Şimdi dikkatli bir şekilde videomuzu izleyelim.

I. Öğretim Oturumu (İpucu Model Olma Olarak Belirlendi)

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye dolap birleştirme beceri öğretiminde “Dolabı Birleştir” Şeklinde Ana Yönergeyi verir ve becerinin ilk basamağında “dur ve beni izle” der. Belirlenen ipucuna (model olma) göre becerinin ilk basamağının sunumunu yapar ve öğrenciden tepki ister, tepki için 5 sn bekler. Öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam edelim, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciye dolap birleştirme becerisinin öğretiminde “Dolabı Birleştir” Şeklinde Ana Yönergeyi verip, ilk basamakta “dur ve beni izle” dediği, belirlenen ipucu (model olma) ile becerinin ilk basamağının sunumunu gerçekleştirip öğrenciden tepki istediği ve 5 sn beklediği, öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirdiği kısımda durdurur.

Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videodaki uygulamacı öğrenciye dolap birleştirme becerisinin öğretiminde “Dolabı Birleştir” Şeklinde Ana Yönergeyi verdi. Daha sonra ilk basamakta “dur ve beni izle” dedi ve belirlenen ipucu (model olma) ile becerinin ilk basamağının sunumunu yaptı sonra öğrenciye “şimdi sen yap” dedi ve 5 sn bekledi. Öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde “aferin Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koydun” şeklinde betimleyerek pekiştirdi” der.

Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı uygulamanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici ilgili aşamayı uygular. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

1.Değerlendirme Oturumu;

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye dolap birleştirme becerisinin öğretiminde öğrenciye ana yönergeyi verir, tepki vermesi için 5 sn. bekler ve öğrencinin doğru tepkilerini (Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar. Vida deliklerini ve köşeleri hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkır.) kayıt çizelgesine “+” olarak işaretler. Öğrenci yanlış tepki (Dolabın orta ve sol yan tablalarının vida deliklerini yanlış hizalar.) verdiğinde değerlendirmeyi sonlandırır ve gerçekleştirilemeyen beceri basamaklarını kayıt çizelgesine “-” olarak işaretler.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam ediyoruz, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciye becerinin ana yönergesini verip, tepki vermesi için 5 sn. beklediği ve öğrencinin doğru tepkileri için (Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar. Vida deliklerini ve köşeleri hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkır.) kayıt çizelgesine beceri basamaklarının karşısına “+” işareti koyduğu, öğrenci yanlış tepki (Dolabın orta ve sol yan tablalarının vida deliklerini yanlış hizalar.) verdiğinde değerlendirmeyi sonlandırdığı ve gerçekleştirilemeyen beceri basamaklarının karşısına “-” işareti koyduğu kısımda durdurur.

Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videodaki uygulamacı öğrenciye becerinin ana yönergesini verdi, tepki vermesi için 5 sn. bekledi. Öğrencinin doğru tepkilerini (Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar. Vida deliklerini ve köşeleri hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları

sıkar.) kayıt çizelgesine “+” olarak işaretledi. Öğrenci yanlış tepki verdiğiğinde değerlendirmeyi sonlandırdı ve gerçekleştirilemeyen beceri basamaklarının karşısına “-” işareti koydu, der. Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı uygulamanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici ilgili aşamayı uygular. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

II.Öğretim Oturumu

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye dolap birleştirme beceri öğretiminde öğrenciye ana yönergeyi verir. Öğrencinin tepki vermesi için 5 sn. bekler ve öğrenci doğru tepki (Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar. Vida deliklerini ve köşeleri hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkar. Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkar.) verdiğiğinde betimleyerek pekiştirir yapamadığı basamakta (devam etmez) “dur ve beni izle” der. Belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu yapar öğrenciden tepki ister. Öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirir, gerçekleştiremediğinde veya yanlış tepki verdiğiğinde belirlenen ipucu ile sunumu tekrar eder.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam ediyoruz, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciye ana yönergeyi verip, doğru tepkilerini betimleyerek pekiştirdiği, öğrencinin yapamadığı basamakta “dur ve beni izle” dediği ve belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu gerçekleştirip öğrenciden tepki istediği öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirdiği, gerçekleştiremediğinde veya yanlış tepki verdiğiğinde (devam etmez) belirlenen ipucu ile sunumu tekrar ettiği kısımda durdurur.

Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videomuzdaki uygulamacı öğrenciye ana yönergeyi (dolabı birleştir) verdi, öğrencinin doğru tepkilerini “Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koydun. Vida deliklerini ve köşeleri hizaladın. Vidaları deliklere yerleştirdin. Vidaları sıktın. Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizaladın. Vidaları deliklere yerleştirdin. Vidaları sıktın. aferin” diyerek betimleyerek pekiştirdi. Öğrencinin yapamadığı basamakta (devam etmez) “dur ve beni izle” dedi. Daha sonra belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu gerçekleştirdi. Öğrenciden tepki istedi öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirdi. Gerçekleştiremediğinde veya yanlış tepki verdiğiğinde belirlenen ipucu ile sunumu tekrar etti, der.

Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı yapmanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici ilgili aşamayı yapar. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde çalışmalarını için teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

II.Değerlendirme Oturumu:

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye dolap birleştirme beceri öğretiminde öğrenciye ana yönergeyi verir, tepki vermesi için 5 sn. bekler. Öğrenci doğru tepki (Üst ve sol yan tablaları cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde masaya koyar. Vida deliklerini ve köşeleri hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkar. Orta tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve çizgilere hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkar. Alt tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde sol yan tablanın vida deliklerine ve köşelere hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkar. Sağ tablanın cumbalı kenarı aşağı gelecek şekilde üst, orta ve alt tablaların vida deliklerine ve köşelere hizalar. Vidaları deliklere yerleştirir. Vidaları sıkar.) verdiğiğinde kayıt çizelgesine “+” olarak işaretler. Tepki alamadığında (herhangi bir davranış olmadan bekler) değerlendirmeyi sonlandırır ve gerçekleştirilmeyen beceri basamaklarını kayıt çizelgesine “-” olarak işaretler.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam ediyoruz, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciye becerinin ana yönergesini verip, tepki vermesi için 5 sn. beklediği ve öğrencinin doğru tepkileri için (Dolap gövdesini Monteler basamağının tüm alt basamakları) kayıt çizelgesine beceri basamaklarının karşısına “+” işareti koyduğu, öğrenci tepkisiz kaldığında (herhangi bir davranış olmadan bekler) değerlendirmeyi sonlandırdığı ve gerçekleştirilmeyen beceri basamaklarını kayıt çizelgesine “-” olarak işaretlediği kısımda durdurur.

Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videodaki uygulamacı öğrenciye becerinin ana yönergesini verdi, tepki vermesi için 5 sn. bekledi. Öğrencinin doğru tepkilerini (Dolap gövdesini Monteler basamağının tüm alt basamakları) kayıt çizelgesine “+” olarak işaretledi. Öğrenci tepkisiz kaldığında değerlendirmeyi sonlandırdı ve gerçekleştirilmeyen beceri basamaklarını kayıt çizelgesine “-” olarak işaretledi, der.

Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı uygulamanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici ilgili aşamayı uygular. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

III.Öğretim Oturumu

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye dolap birleştirme beceri öğretiminde öğrenciye ana yönergeyi verir. Öğrencinin tepki vermesi için 5 sn. bekler ve öğrenci doğru tepki (Dolap gövdesini Monteler) verdiğinde betimleyerek pekiştirir. Yapmadığı basamakta (devam etmez) “dur ve beni izle” der. Belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu yapar öğrenciden tepki ister. Öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam ediyoruz, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciye ana yönergeyi verip, doğru tepkilerini betimleyerek pekiştirdiği, öğrencinin yapmadığı basamakta “dur ve beni izle” dediği ve belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu gerçekleştirip öğrenciden tepki istediği öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirdiği, gerçekleştiremediğinde veya yanlış tepki verdiğinde (devam etmez)belirlenen ipucu ile sunumu tekrar ettiği kısımda durdurur.

Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videomuzdaki uygulamacı öğrenciye ana yönergeyi (dolabı birleştir) verdi. Öğrencinin doğru tepkilerini “(Dolap gövdesini Monteledin, aferin” diyerek betimleyerek pekiştirdi. Öğrencinin yapmadığı basamakta “dur ve beni izle” dedi. Daha sonra belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu gerçekleştirdi. (Dolabın arkası yukarı gelecek şekilde masaya koyar.) Öğrenciden tepki istedi. Şimdi sen yap dedi. Öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirdi. Gerçekleştiremediğinde veya yanlış tepki verdiğinde belirlenen ipucu ile sunumu tekrar etti, der.

Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı yapmanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici ilgili aşamayı yapar. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde çalışmalarını için teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

III.Değerlendirme Oturumu:

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye dolap birleştirme beceri öğretiminde öğrenciye ana yönergeyi verir, tepki vermesi için 5 sn. bekler. Öğrenci doğru tepki (Dolabın gövdesini monteler. Dolap Arkalığını Monteler) verdiğinde kayıt çizelgesine “+” olarak işaretler. Öğrenci Tepki vermeden Beklediğinde Değerlendirmeyi Sonlandırır ve Gerçekleştirilmeyen Beceri Basamaklarını Kayıt Çizelgesine “-”Olarak İşaretler.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam ediyoruz, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciye becerinin ana yönergesini verip, tepki vermesi için 5 sn. beklediği ve öğrencinin doğru tepkileri için (Dolabın gövdesini monteler. Dolap Arkalığını Monteler.) kayıt çizelgesine beceri basamaklarının karşısına “+” işareti koyduğu, öğrenci tepki vermediği bunun sonucunda değerlendirilmeyi sonlandırdığı ve gerçekleştirilmeyen beceri basamaklarını kayıt çizelgesine “-” olarak işaretlediği kısımda durdurur.

Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videodaki uygulamacı öğrenciye becerinin ana yönergesini verdi, tepki vermesi için 5 sn. bekledi. Öğrencinin doğru tepkilerini (Dolabın gövdesini monteler. Dolap Arkalığını Monteler.) kayıt çizelgesine “+” olarak işaretledi. Öğrenci tepki vermediğinde değerlendirilmeyi sonlandırdı ve gerçekleştirilmeyen beceri basamaklarını kayıt çizelgesine “-” olarak işaretledi, der.

Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı uygulamanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici ilgili aşamayı uygular. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

IV.Öğretim Oturumu:

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye dolap birleştirme beceri öğretiminde öğrenciye ana yönergeyi verir. Öğrencinin tepki vermesi için 5 sn. bekler ve öğrenci doğru tepki (Dolabın gövdesini monteler. Kapağı monteler. Dolap Arkalığını Monteler.) verdiğinde betimleyerek pekiştirir. Yapmadığı basamakta (dolabın kapağını ters koyar)“dur ve beni izle” der. Belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu yapar öğrenciden tepki ister. Öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirir, gerçekleştiremediğinde veya yanlış tepki verdiğinde belirlenen ipucu ile sunumu tekrar eder.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam ediyoruz, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciye ana yönergeyi verip, doğru tepkilerini betimleyerek pekiştirdiği, öğrencinin yapmadığı basamakta “dur ve beni izle” dediği ve belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu gerçekleştirip öğrenciden tepki istediği öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirdiği, yanlış tepki verdiğinde belirlenen ipucu ile sunumu tekrar ettiği kısımda durdurur.

Şimdi beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videomuzdaki uygulamacı öğrenciye ana yönergeyi (dolabı birleştir) verdi, öğrencinin doğru tepkilerini “Dolabın gövdesini monteledin. Kapağı monteledin, aferin” diyerek betimleyerek pekiştirdi. Öğrencinin yapmadığı basamakta (kapağı masaya ters koyar) “dur ve beni izle” dedi. Daha sonra belirlenen ipucuna (model olma) göre beceri basamağının sunumunu gerçekleştirdi. Öğrenciden tepki istedi öğrenci beceri basamağını gerçekleştirdiğinde betimleyerek pekiştirdi. Gerçekleştiremediğinde veya yanlış tepki verdiğinde belirlenen ipucu ile sunumu tekrar etti, der.

Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı yapmanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta

öğretici ilgili aşamayı yapar. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde çalışmalarını için teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

IV.Değerlendirme Oturumu:

Ekran Görüntüsü; Uygulamacı, bir bireye daire testereyle iş parçasını kesme beceri öğretiminde öğrenciyi ana yönergeyi verir, tepki vermesi için 5 sn. bekler. Öğrenci doğru tepki (Dolabın gövdesini monteler. Arkalığı monteler. Kapağı monteler. Kulpu monteler.) verdiğinde kayıt çizelgesine “+” olarak işaretler. Değerlendirmeyi Sonlandırır.

Uygulamacı şimdi videomuzu izlemeye devam ediyoruz, der. Görüntüyü, videodaki uygulamacının öğrenciyi becerinin ana yönergesini verip, tepki vermesi için 5 sn. beklediği ve öğrencinin doğru tepkileri için (Dolabın gövdesini monteler. Arkalığı monteler. Kapağı monteler. Kulpu monteler.) kayıt çizelgesine beceri basamaklarının karşısına “+” işareti koyduğu, ve değerlendirmeyi sonlandırdığı kısımda durdurur.

Beni dikkatli bir şekilde dinlemenizi istiyorum. Videodaki uygulamacı öğrenciyi becerinin ana yönergesini verdi, tepki vermesi için 5 sn. bekledi. Öğrencinin doğru tepkilerini (Dolabın gövdesini monteler. Kapağı monteler. Kulpu monteler. Arkalığı yerleştirir.) kayıt çizelgesine “+” olarak işaretledi. Değerlendirmeyi sonlandırdı.

Uygulamacı, şimdi sizden de bu aşamayı uygulamanızı istiyorum der. Uygulamacı, öğrenci rolünü üstlenir ve usta öğretici ilgili aşamayı uygular. Uygulamacı gerekli yerlerde anında düzeltmeler yapar. Usta öğretici uygulamanın bu kısmını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulamaya devam edilir.

Bağımsız Uygulama/ Oturum Sonu Değerlendirme

Materyal; Kamera, De Monte Dolap, Şarjlı Matkap, Tornavida, Kalem, Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Usta Öğretici Kontrol Listesi, Öğretim Süreci Veri Kayıt Formu, Değerlendirme Oturumu Usta Öğretici Kontrol Listesi,

Uygulamacı, “değerli ustalarım, izlediğimiz videoda dolap birleştirme becerisinin öğretim oturumlarını ve öğretim oturumunun başında yer alan değerlendirmenin nasıl gerçekleştirildiğini gördünüz. Şimdi sizlerden de de monte dolap monteleme becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretim basamaklarını gerçekleştirmenizi istiyorum” der. Usta öğretici, de monte dolap monteleme becerisinin Eşzamanlı İpucu İle Öğretim basamaklarını gerçekleştirir. Usta öğretici Eşzamanlı İpucu İle Öğretim basamaklarını gerçekleştirdiğinde teşekkür edilir ve uygulama bitirilir.

OTURUMU SONLANDIRMA

Uygulamacı, “bugünkü çalışmamızın sonuna geldik. Bu gün yaptıklarımızı özetleyecek olursak, ilk olarak İpucu kavramı, yanlışsız öğretim yöntemleri ve eşzamanlı İpucu İle öğretim basamaklarını gerçekleştirmeyi öğrendik. Çalışmamızı dikkatli bir şekilde takip ettiğiniz için teşekkür ederim” diyerek oturumunu sona erdirir.

EK 5- Beceri Analiz Basamaklandırma Formu

BECERİ ANALİZ BASAMAKLANDIRMA FORMU

Uygulayıcı Adı Soyadı:

Uygulama Tarih Saat:

Uygulama Aşaması:

Becerinin Adı:
Beceri Basamakları:
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
Doğru yazılan Basamak Sayısı:
Doğru yazılan Basamak Yüzdesi:

EK 6- Dolap Monteleme Becerisi Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

DOLAP MONTELEME BECERİSİ ÖLÇÜT BAĞIMLI ÖLÇÜ ARACI

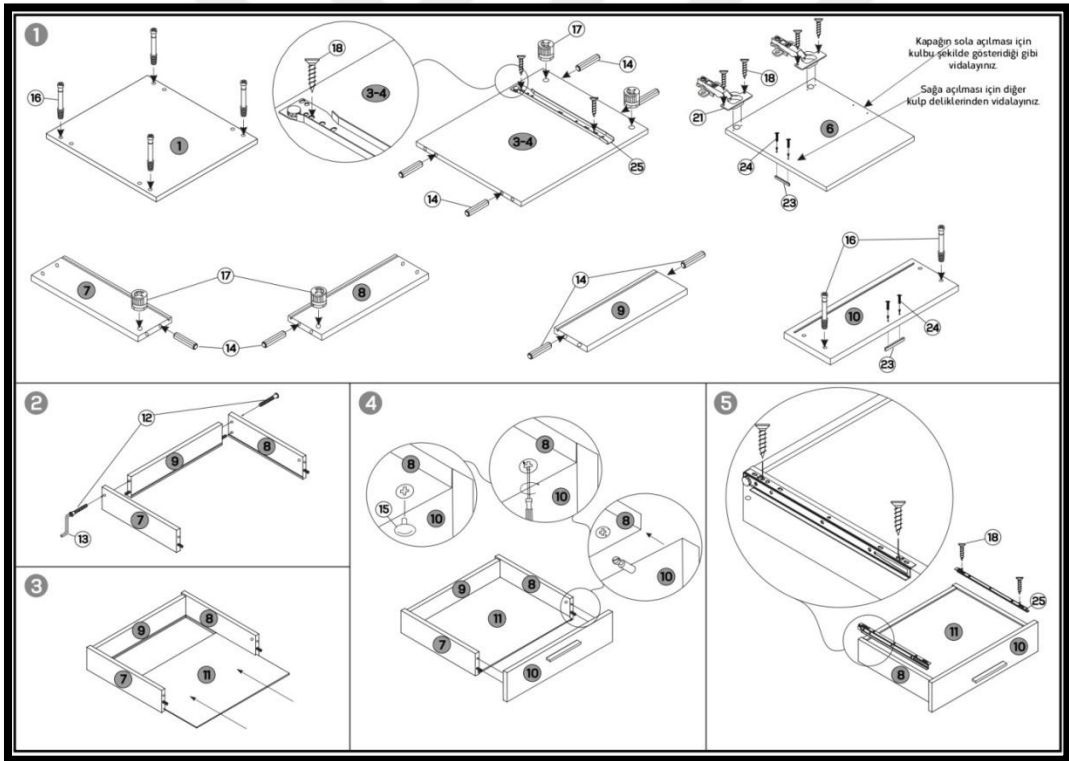
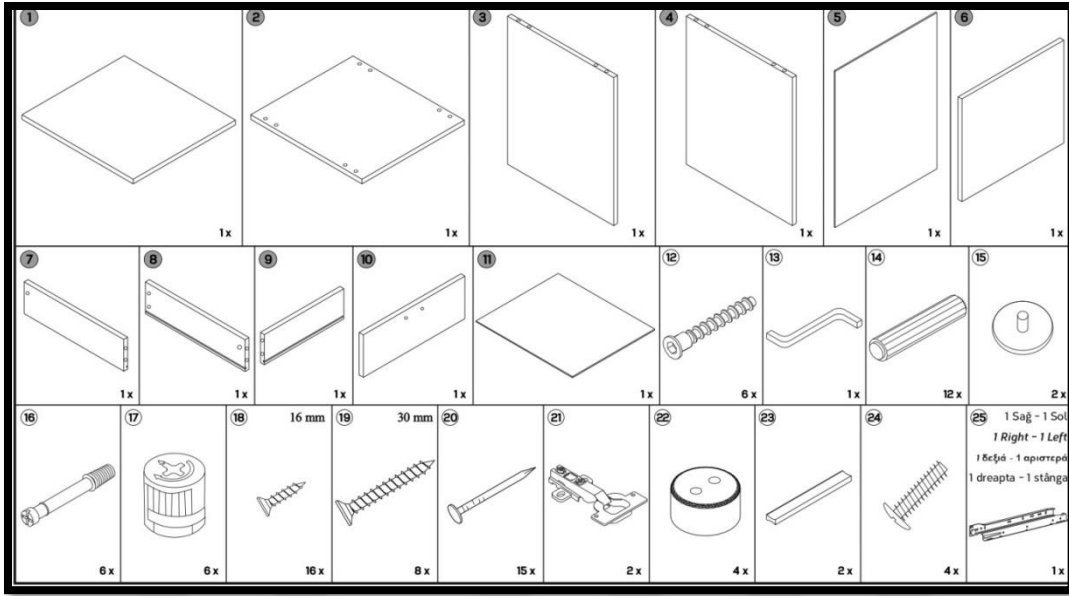
Uygulayıcı Adı Soyadı:
Öğrenci Adı Soyadı:
Uygulama Aşaması:

Uygulama Tarihi:
Uygulama Saati:

Bildirimler	Ölçüt	Yaptı (+) Yapmadı (-)
Dolabın ana gövdesini Monteler		
1. Sağ ve sol yan tablaları minifiks delikleri yukarıda kalacak şekilde masaya koyar.	%100	
2. Minifiks başlıklarını, yönü minifiks deliklerini görecek şekilde takar.	%100	
3. Yan tablaların altına ve üstüne kavelaları takar.	%100	
4. Üst tablayı minifiks mil delikleri yukarıda olacak şekilde masaya koyar.	%100	
5. Üst tablaya minifiks millerini vidalar.	%100	
6. Alt tablayı kavela delikleri yukarı cumbalı kenarı kendine bakacak şekilde masaya koyar.	%100	
7. Sağ tablayı cumbalı kenarı kendine bakacak şekilde kavela deliklerine geçirerek alt tablaya birleştirir.	%100	
8. Sol tablayı cumbalı kenarı kendine bakacak şekilde kavela deliklerine geçirerek alt tablaya birleştirir.	%100	
9. Üst tablanın minifiks milleri yan tablalardaki minifiks deliklerine yerleştirir.	%100	
10. Minifiksleri saat yönünde çevirerek sıkır.	%100	
11. Dolabın altı kendine bakacak şekilde masaya koyar.	%100	
12. Alyan vidaları yerlerine takar.	%100	
13. Alyan vidaları sıkır.	%100	
Ayakları Monteler	%100	
1. Ayağı vida deliklerine denk getirir.	%100	
2. Vidaları takar.	%100	
3. Vidaları sıkır.		
4. Diğer ayaklar içinde aynı işlemleri yapar.	%100	
Arkalığı monteler	%100	
1. Dolabın arkası yukarı bakacak şekilde masaya koyar.	%100	
2. Arkalığı dolabın arkasına yerleştirir.	%100	
3. Vidaları takar.	%100	
4. Vidaları sıkır.	%100	
Çekmeceyi Monteler	%100	
1. Çekmecenin ön tablasına minifiks millerini vidalar.	%100	
2. Çekmecenin ön,sağ ve sol yan tablalarına kavelaları takar	%100	
3. Çekmecenin sağ ve sol yan tablalarına minifiks başlıklarını yönü minifiks deliklerini görecek şekilde takar.	%100	
4. Çekmecenin sağ tablasını arka tablasına kavelaları takarak birleştirir.	%100	
5. Çekmecenin sol tablasını arka tablasına kavelaları takarak birleştirir.	%100	

6. Alyan vidaları takar.	%100	
7. Alyan vidaları sıkır.	%100	
8. Çekmecenin altlığını yerine takar.	%100	
9. Çekmecenin ön tablasındaki minifiks millerini sağ ve sol tablalardaki minifiks deliklerine yerleştirir.	%100	
10. Minifiksleri saat yönünde çevrerek sıkır.	%100	
11. Çekmeceyi altı yukarı gelecek şekilde masaya koyar.	%100	
12. Kızakları çekmeceye açılmış olan deliklere denk getirir.	%100	
13. Kızakları çekmeceye vidalar.	%100	
14. Kulpu vidalarını çekmeceye deliklere içerden yerleştirir.	%100	
15. Kulpu vidalara yerleştirir.	%100	
16. Vidaları sıkır.	%100	
17. Rayları yan tablalarda açılmış olan deliklere denk getirir.		
18. Rayları yan tablalara vidalar.	%100	
Kapağı Monteler	%100	
1. Dolabı menteşe tarafı altta kalacak şekilde masaya yan koyar.	%100	
2. Kapağı menteşe yuvaları yukarı gelecek şekilde masanın üzerine koyar.	%100	
3. Menteşeleri vida deliklerine denk getirerek menteşe yuvasına yerleştirir.	%100	
4. Vidaları deliklere yerleştirir.	%100	
5. Menteşeleri vidalar.	%100	
6. Menteşe karşılıklarını gövdedeki menteşelerin karşısındaki deliklere denk getirir.	%100	
7. Vidaları deliklere yerleştirir.	%100	
8. Menteşe karşılıklarını vidalar.	%100	
Kulpu Takar		
1. Kulpu vidalarını kapak deliklere içerden yerleştirir.	%100	
2. Kulpu vidalara yerleştirir.	%100	
3. Vidaları sıkır.	%100	

EK 7- Dolap Kurulum Şeması

EK 8- Performans Alımı Uygulama Süreci Kayıt Formu

PERFORMANS ALIMINI UYGULAMA SÜRECİ KAYIT FORMU

Uygulayan Adı Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Uygulama Aşaması:

BASAMAKLAR	YAPTI	YAPMADI
1. Performans alımından önce ortamı düzenledi.		
2. Performans alımından önce çalışmada kullanılacak materyalleri hazırladı.		
3. Performans alımından önce öğrenciye ne ile ilgili bir çalışma yapacaklarını açıkladı.		
4. Performans alımından önce öğrenciye uyması gereken kuralları söyledi.		
5. Performans alımından önce öğrenciye kayıt çizelgesini tanıttı ve bazı işaretlemeler yapılacağı açıkladı.		
6. Performans alımından önce öğrenciye kullanılacak malzemeleri tanıttı.		
7. Öğrenciye becerinin ana yönergesini söyledi.		
8. Öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamakları doğru olarak kabul edip, kayıt çizelgesinde yaptı sütununa "+" olarak işaretledi.		
9. Öğrenci bir basamağı yapamadığında ya da hatalı yaptığında durdurdu ve bu beceri basamağından başlayarak izleyen basamakları yanlış olarak kabul edip, yapamadı sütununa "-" olarak işaretledi.		
10. Performans alımı bitince öğrenciye çalışmanın bittiği söyledi.		
11. Öğrenciyi kurallara uyduğu için teşekkür etti, pekiştirdi.		

EK 9- Öğretim Öncesi Hazırlık Uygulama Süreci Veri Kayıt Formu

ÖĞRETİM ÖNCESİ HAZIRLIK UYGULAMA SÜRECİ VERİ KAYIT FORMU

Uygulayan Adı Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Uygulama Aşaması:

BECERİ BASAMAKLARI	YAPTI	YAPMADI
1. Usta öğretici, öğretim ortamını düzenledi.		
2. Usta öğretici, çalışmanın genel amacını öğrenciye söyledi.		
3. Usta öğretici, öğrenciye çalışma sırasında uyulması istenilen kuralları söyledi.		
4. Usta öğretici, öğrenciye uygulamada kullanılacak araç gereçleri tanıttı.		
5. Usta öğretici, öğrenciye kayıt çizelgesini tanıttı ve ne için kullanılacağını söyledi.		

EK 10- Eşzamanlı İpucu İle Öğretim Uygulama Süreci Kayıt Formu

EŞZAMANLI İPUCU İLE ÖĞRETİM UYGULAMA SÜRECİ KAYIT FORMU

Uygulayan Adı Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Uygulama Aşaması:

BECERİ BASAMAKLARI	YAPTI	YAPMADI
1. Usta öğretici, öğrenciye çalışmanın amacını açıkladı.		
2. Usta öğretici, uygulamada gerekli olan araç ve gereçleri öğrencinin incelemesine fırsat verdi.		
3. Usta öğretici, uygulamada kullanılacak kayıt çizelgesini öğrencinin incelemesine fırsat verdi.		
4. Usta öğretici, öğrenciye çalışma esnasında uyulması gereken kuralları söyledi.		
5. Usta öğretici, öğrenciye becerinin ana yönergesini söyledi.		
6. Usta öğretici, öğrencinin bağımsız olarak yaptığı basamakları betimleyerek pekiştirdi.		
7. Usta öğretici, öğrencinin yapamadığı basamakta “dur ve beni izle” dedi.		
8. Usta öğretici, belirlediği ipucuna göre beceri basamağının sunumunu yaptı.		
9. Usta öğretici, öğrenciden beceri basamağına yönelik tepki istedi.		
10. Usta öğretici, tepki vermesi için 5 sn. bekledi.		
11. Usta öğretici, öğrenci eğer beceriyi bağımsız yaptıysa ilk sütuna, yanlış yaptıysa ikinci sütuna, tepkisiz kaldıysa üçüncü sütuna işaret koydu.		
12. Usta öğretici, uygulanma esnasında kaydedilmesi gereken ek bilgi olduğunda açıklama sütununu yazdı.		
13. Usta öğretici, öğretim yapacağı diğer beceri basamakları için aynı uygulamaları yaptı.		
14. Usta öğretici, öğrencinin bağımsız olarak yaptığı basamakları belirlemek için performans alımı yaptı.		

EK 11- Mobilya Monteleme İŖi ÖnkoŖul Beceriler Ölçme Formu

DEMONTE MOBİLYA MONTELEME İŖİ ÖNKOŖUL BECERİLER ÖLÇME FORMU

Uygulayan Adı Soyadı:
Öğrencinin Adı Soyadı:

Uygulama Tarihi:

KAVRAM KONTROL LİSTESİ

Kavramlar	Yönerge	Ölçüt	Değerlendirme
SAĞ	Dolabın sağ kapağını göster.	3/4	
SOL	Dolabın sol kapağını göster.	3/4	
ALT	Çekmecenin altını göster.	3/4	
ÜST	Çekmecenin üstünü göster.	3/4	
ARKA	Dolabın arkasını göster.	3/4	
ÖN	Dolabın önünü göster.	3/4	
YAN	Dolabın yanlarını göster.	3/4	
MİNİFİKS	Önündeki malzemelerden minifiksi göster.	3/4	
MİNİFİKS MİLİ	Önündeki malzemelerden minifiks milini göster.	3/4	
ÇEKMECE RAYI	Önündeki malzemelerden çekmece rayını göster.	3/4	
KAVELA	Önündeki malzemelerden kavelayı göster.	3/4	
VİDA	Önündeki malzemelerden vidayı göster.	3/4	
ŞARJLI MATKAP	Önündeki araçlardan şarjlı matkabı göster.	3/4	
MENTEŞE	Önündeki malzemelerden menteşeyi göster.	3/4	
MENTEŞE KARŞILIĞI	Önündeki malzemelerden menteşe karşılığını göster.	3/4	
MENTEŞE YUVASI	Dolap üzerinde menteşe yuvasını göster .	3/4	
DOLAP AYAĞI	Önündeki malzemelerden dolap ayağını göster.	3/4	
KULP	Önündeki malzemelerden dolap kulpunu göster.	3/4	

KÜÇÜK KAS BECERİLERİ DEĞERLENDİRME KONTROL LİSTESİ

Beceriler	Yönerge	Değerlendirme
Tornavida ile vidalama	Tahtaya vidayı tornavida ile vidala	
Şarjlı matkap ile vidalama	Tahtaya vidayı şarjlı matkap ile vidala	

İKİ VE ÜÇ BASAMAKLI YÖNERGELERİ YERİNE GETİRME KONTROL LİSTESİ

Yönerge	Değerlendirme
Malzeme çantasını aç, malzemeleri masaya diz.	
Malzeme dolabına git, tornavidayı al, bana getir.	
Kutuyu aç, malzemeleri masaya diz.	
Önündeki vidaları kutuya doldur, kutuyu kapat.	
Şarjlı matkabı kutusunu getir, kutudan çıkar, vidayı tahtaya vidala.	

DİKKAT SÜRESİ KONTROL LİSTESİ

Bildirim	Değerlendirme
En az 15 dk süre ile dikkatini bir etkinliğe verir.	

EK 12- Usta Öğretici Eğitim Oturumları Uygulama Güvenirliği Kayıt Formu

USTA ÖĞRETİCİ EĞİTİM OTURUMLARI UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ KAYIT FORMU

Form Kullanma Yönergesi: Bu formda, uygulamacının gerçekleştirmesi beklenen uygulama basamakları, veri toplama aracının sol sütununda yer almaktadır. Uygulamacının bu basamakları yerine getirip getirmediğini izleyerek, yerine getirdiyse “Yaptı” sütununa “+” yerine getirmediyse “Yapmadı” sütununa “-” yazınız.

Gözlemci Adı soyadı:

Gözlem Tarih-Saati:

UYGULAMA BASAMAKLARI	YAPTI	YAPMADI	AÇIKLAMA
1. Oturum			
Araştırmacı, usta öğretmenlerle planlanan ortamda hazır bulunur.			
Uygulamacı, usta öğretmenlere oturumun konusunu ve amacını açıklar.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; zihin yetersizliğinin tanımını söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; zihin yetersizliğinin nedenlerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; zihin yetersizliği olan bireylerin zihinsel özelliklerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; zihin yetersizliği olan bireylerin dil özelliklerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; zihin yetersizliği olan bireylerin sosyal özelliklerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde dikkat edilmesi gerekenleri söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde kullanılan pekiştirme tekniğinin özelliklerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere sunu içerisinde belirli aralıklarla konu ile ilgili soruları olup olmadığını sorar, varsa cevaplar.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere teşekkür ederek oturumu sonlandırır.			
2. Oturum			
Araştırmacı, usta öğretmenlerle planlanan ortamda hazır bulunur.			
Uygulamacı, usta öğretmenlere oturumun konusunu ve amacını açıklar.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; beceri analizi yapmak ne demektir, söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; beceri analizi yaparken hangi yöntemler kullanılır, söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; beceri yaklaşımlarının hangileri olduğunu söyler.			
Araştırmacı, usta öğretmenlere; usta bir kişinin gerçekleştirdiği			

beceri video kaydından izlettirir ve her bir beceri basamağında kaydı durdurarak becerinin basamaklarını yazdırır.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; beceriyi oluşturan alt basamakları yapılış sırasına göre ilk yapılandan son yapılandan doğru sıralattırır.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; beceri farklı yaklaşımlara göre beceriyi düzenlettirir.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; farklı bir beceri ile bağımsız uygulama yaptırarak değerlendirme yapar.			
Araştırmacı, usta öğreticilere sunu içerisinde belirli aralıklarla konu ile ilgili soruları olup olmadığını sorar, varsa cevaplar.			
Araştırmacı, usta öğretmenler bağımsız uygulamayı istenilen düzeyde gerçekleştirdiklerinde oturumu sonlandırır. İstenilen düzeyde gerçekleştiremezlerse düzeltici dönütler verir.			
Araştırmacı, usta öğreticilere teşekkür ederek oturumu sonlandırır.			
3. Oturum			
Araştırmacı, usta öğretmenlerle planlanan ortamda hazır bulunur.			
Uygulamacı, usta öğreticilere oturumun konusunu ve amacını açıklar.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; performans almak ne demektir, söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; performans alımından önce öğrenciye ne ile ilgili bir çalışma yapacaklarının açıklanacağını söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; performans alımından önce öğrenciye uyması gereken kuralların belirtileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; performans alımından önce öğrenciye kayıt çizelgesinin tanıtılıp ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıklamalarını söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenciye becerinin ana yönergelerini vermelerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamakları doğru olarak kabul edip, kayıt çizelgesinde yaptı sütununa "+" olarak işaretlemelerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenci bir basamağı yapamadığında ya da hatalı yaptığında durdurmalarını ve bu beceri basamağından başlayarak izleyen basamakları yanlış olarak kabul edip, yapamadı sütununa "-" olarak işaretlemelerini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; performans alımı bitince öğrenciye çalışmanın bittiğinin söyleneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; performans alımı bitince öğrencinin pekiştirileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere sunu içerisinde belirli aralıklarla konu ile ilgili soruları olup olmadığını sorar, varsa cevaplar.			
Araştırmacı, usta öğretmenler bağımsız uygulamayı istenilen düzeyde gerçekleştirdiklerinde oturumu sonlandırır. İstenilen düzeyde gerçekleştiremezlerse düzeltici dönütler verir.			

Araştırmacı, usta öğreticilere teşekkür ederek oturumu sonlandırır.			
4. Oturum			
Araştırmacı, usta öğreticilerle planlanan ortamda hazır bulunur.			
Uygulamacı, usta öğreticilere oturumun konusunu ve amacını açıklar.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğretim ortamının nasıl düzenleneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; çalışmanın genel amacının öğrenciye söyleneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; çalışma sırasında uyulması istenilen kuralların öğrenciye söyleneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrencilere materyallerin, kayıt çizelgesinin tanıtılacağını ve bazı işaretlemeler yapılacağını açıklanacağını söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere sunu içerisinde belirli aralıklarla konu ile ilgili soruları olup olmadığını sorar, varsa cevaplar.			
Araştırmacı, usta öğreticiler bağımsız uygulamayı istenilen düzeyde gerçekleştirdiklerinde oturumu sonlandırır. İstenilen düzeyde gerçekleştiremezlerse düzeltici dönütler verir.			
Araştırmacı, usta öğreticilere teşekkür ederek oturumu sonlandırır.			
5. Oturum			
Araştırmacı, usta öğreticilerle planlanan ortamda hazır bulunur.			
Uygulamacı, usta öğreticilere oturumun konusunu ve amacını açıklar.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; yanlış öğretim yöntemleri ne demektir, söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; ipucu ne demektir, söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; tepki ipuçları nedir, söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; ipuçlarını kullanırken nelere dikkat etmek gerekir, söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkili biçimde uygulanabilmesi için dikkate alınması gerekenleri, söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenciye becerinin ana yönergesinin söyleneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrencinin bağımsız olarak yaptığı basamakları betimleyerek pekiştirileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrencinin yapamadığı basamakta “dur ve beni izle” denileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; belirlenmiş olan (model oma) ipucuna göre beceri basamağının sunumunun yapılacağını söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenciden beceri basamağına yönelik tepki isteneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrencinin tepki vermesi için 5 sn. bekleneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenci doğru tepki verdiğinde			

betimleyerek pekiştirileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenci tepki vermediğinde ya da yanlış tepki verdiğiğinde “dur ve beni izle” denileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; belirlenmiş olan (model olma) ipucuna göre beceri basamağının sunumunun tekrar yapılacağını söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenciden beceri basamağına yönelik tepki isteneceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrenci doğru tepki verdiğiğinde betimleyerek pekiştirileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere; öğrencinin bağımsız olarak yaptığı basamakları belirlemek için performans alımının gerçekleştirileceğini söyler.			
Araştırmacı, usta öğreticilere sunu içerisinde belirli aralıklarla konu ile ilgili soruları olup olmadığını sorar, varsa cevaplar.			
Araştırmacı, usta öğreticiler bağımsız uygulamayı istenilen düzeyde gerçekleştirdiklerinde oturumu sonlandırır. İstenilen düzeyde gerçekleştiremezlerse düzeltici dönütler verir.			
Araştırmacı, usta öğreticilere teşekkür ederek oturumu sonlandırır.			

EK 13- Gözlemciler Arası Güvenirlik Kayıt Formu

GÖZLEMCİLER ARASI GÜVENİRLİK KAYIT FORMU

Gözlemcinin Adı Soyadı :

Öğrencinin Adı Soyadı :

Usta Öğretici Adı Soyadı :

Değerlendirme Aşaması :

Başlama Düzeyi
Öğretim Oturumu
İzleme Oturumu
Genelleme Oturumu

Uygulama Tarihi :

OTURUMLAR	Görüş Birliği Davranış sayısı	Görüş Ayrılığı Davranış sayısı	Güvenirlik Yüzdesi
Gözlemciler Arası Güvenirlik Ortalama Yüzdesi			

EK 14- İş Başı Eğitim Programı Usta Öğretici Sosyal Geçerlik Formu

İŞ BAŞI EĞİTİM PROGRAMI USTA ÖĞRETİCİ SOSYAL GEÇERLİK FORMU

Uygulayıcı Adı Soyadı:
Usta Öğretici Adı Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Bu formun amacı, “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı”na öğretici olarak katılan usta öğreticilerin, öğrencilere ve programa ilişkin görüşlerini almaktır.

1. Çalışma ile ilgili ne düşünüyorsun? Çalışma sırasında ne hissettin?
2. Bu çalışma sana neler kazandırdı?
3. Bu çalışma öğrenciye neler kazandırdı?
4. Çalışma sırasında zorlandığın kısımlar oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?
5. Zihin yetersizliği olan bireylerle birlikte olmak onlara bir şey öğretmek nasıl bir duyduydu?
6. Bu çalışma sonrasında zihin yetersizliği olan bireyler ile ilgili düşüncelerinde değişiklik oldu mu? Oldu ise nelerdir?
7. Böyle bir çalışmaya tekrar katılmak ister misin?
8. Böyle bir çalışmayı diğer ustalara da tavsiye eder misin?
9. Söylemek istediğin başka bir şey var mı?

EK 15- İş Başı Eğitim Programı Öğrenci Sosyal Geçerlik Formu

İŞ BAŞI EĞİTİM PROGRAMI ÖĞRENCİ SOSYAL GEÇERLİK FORMU

Bu formun amacı, çalışmaya katılan öğrencilerin, kendilerine uygulanan “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde İş Başı Eğitim Programı”na ilişkin görüşlerini almaktır.

Uygulayıcı Adı Soyadı:
Öğrenci Adı Soyadı:

Uygulama Tarihi:

1. Çalışma sırasında neler yaşadın neler hissettin?
2. Çalışma sırasında zorlandığın, seni zorlayan kısımlar oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?
3. Bu çalışmada neler öğrendin? Çalışma sana neler kazandırdı?
4. Usta öğreticilerin sana bir şey öğretmesi nasıl bir duyguydu?
5. Böyle bir çalışmaya tekrar katılmak ister misin?
6. Böyle bir çalışmayı arkadaşlarına da tavsiye eder misin?
7. Söylemek istediğin başka bir şey var mı?